

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA KALISZA

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XIV/215/2019
RADY MIASTA KALISZA
z dnia 26 września 2019 r.

Kalisz 2019 r.

Opracowanie wykonano na zlecenie
Miasta Kalisza

przez

Zespół autorski:

mgr inż. Radosław Jończak Z-417 – główny projektant

mgr inż. Monika Kołodziej-Gądek Z-555

inż. Witold Osak

mgr inż. Łukasz Pluskota

mgr inż. Józefina Sobiegraj

mgr Bartosz Woźniewski

SPIS TREŚCI

INFORMACJE OGÓLNE	9
1. PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM	10
2. CEL I ZADANIA STUDIUM	10
DZIAŁ I.....	12
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA.....	12
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA MIASTA	13
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	17
4.1. Dotychczasowe przeznaczenie terenu	17
4.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu	18
4.2.1. Tereny mieszkaniowe.....	18
4.2.2. Tereny usługowe	19
4.2.3. Tereny zabudowy produkcyjnej.....	21
4.2.4. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe.....	25
4.2.5. Tereny zieleni.....	25
4.2.6. Tereny leśne, zadrzewione i zakrzewione.....	27
4.3. Dotychczasowe uzbrojenie terenu	27
4.3.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	27
4.3.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	29
4.3.3. Zaopatrzenie w ciepło	30
4.3.4. Zaopatrzenie w gaz	30
4.3.5. Telekomunikacja	31
4.3.6. Gospodarka odpadami	32
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	32
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	34
6.1. Stan środowiska	34
6.1.1. Rzeźba terenu.....	34
6.1.2. Budowa geologiczna.....	35
6.1.3. Surowce mineralne.....	36
6.1.4. Gleby	37
6.1.5. Wody.....	39
6.1.6. Warunki klimatyczne.....	47
6.1.7. Flora i fauna	48
6.1.8. Stan powietrza atmosferycznego.....	51
6.2. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	52
6.2.1. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	52
6.2.2. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	53
6.3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego	54
6.3.1. Ochrona środowiska	54

6.3.2. Ochrona przyrody	56
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	63
7.1. Rys Historyczny	63
7.2. Zasoby środowiska kulturowego	65
7.3. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków	78
7.4. Obiekty będące w ewidencji zabytków	88
7.5. Stanowiska archeologiczne	88
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH	119
9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	120
9.1. Demografia	120
9.2. Struktura gospodarcza, bezrobocie	122
9.3. Jakość życia mieszkańców	124
9.4. Kultura.....	125
9.5. Sport i rekreacja	127
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	128
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	129
11.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.....	133
11.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.....	136
11.3. Możliwości finansowania przez miasto wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych miasta	142
11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	143
12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	156
13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBYNYCH	158
13.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. O ochronie przyrody	158
13.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze	159
13.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.....	159
13.4. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach.....	160
13.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	160

13.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne	162
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	162
15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	163
16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	164
17. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	164
17.1 Stan systemu komunikacyjnego.....	164
17.1.1.Komunikacja drogowa.....	164
17.1.2.Komunikacja kolejowa	166
17.2. Stan infrastruktury technicznej	166
17.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa	166
17.2.1.1. Ujęcia wody.....	166
17.2.1.2. Sieć wodociągowa	167
17.2.1.3. Sieć kanalizacyjna	167
17.2.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	168
17.2.3. Zaopatrzenie w gaz.....	168
17.2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	168
17.2.5. Telekomunikacja.....	169
17.2.6. Gospodarka odpadami.....	169
18. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI LOKALNYCH I PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	171
19. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	173
DZIAŁ II	174
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA	174
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	175
2. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU W TYM KULTUROWEGO I UZDROWISKOWEGO.....	197
3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	202
4. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	208

5. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	216
6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW O KTÓRYCH MOWA W UST 48 UST. 1.....	217
7. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENIE PUBLICZNEJ.....	218
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	218
9. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	219
10. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	220
11. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	223
12. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	224
13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTYWACJI I REMEDIACJI	224
14. OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	225
15. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE	227
16. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM	229
17. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW, A TAKŻE ICH STREFY OCHRONNE	229
DZIAŁ III.....	231
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	231

SPIS TABEL

Tab. 1. Liczba ludności w poszczególnych jednostkach terytorialnych Kalisza.....	14
Tab. 2. Użytkowanie terenu na terenie miasta Kalisza.....	17
Tab. 3. Główne firmy przemysłowe znajdujące się na terenie miasta Kalisza	21
Tab. 4. Złóża kopalin na obszarze miasta Kalisza	35
Tab. 5. Charakterystyka GZWP Nr 311 na terenie miasta Kalisza.....	40
Tab. 6. Pomniki przyrody na terenie miasta Kalisza	56

Tab. 7. Rejestr zabytków nieruchomości	76
Tab. 8. Wykaz zabytków archeologicznych	85
Tab 9. Wykształcenie.....	119
Tab 10. Lista osób bezrobotnych wg płci w latach 2010 – 2015.....	120
Tab 11. Liczba osób pracujących wg sektorów działalności w 2014 roku.....	120
Tab 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	120
Tab 13. Zasoby mieszkaniowe w 2014r.	121
Tab 14. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne	122
Tab 15. Podział ludności wg wieku produkcyjnego	132
Tab 16. Bezrobocie w Kaliszu	132
Tab 17. Liczba ludności w rozbiciu na wiek.....	134
Tab 18. Przyrost naturalny w Kaliszu	134
Tab. 19. Ruch migracyjny w Kaliszu	134
Tab 20. Zestawienie wskaźników przyrostu naturalnego, migracji i salda w latach 2005 - 2014	135
Tab 21. Charakterystyczne wartości wskaźników salda przyrostu naturalnego i migracji.....	135
Tab 22. Prognoza liczby ludności metodą wskaźnikową.....	136
Tab 23. Zagospodarowanie terenu.....	139
Tab. 24. Wybrane wskaźniki zasobów mieszkaniowych w Kaliszu	141
Tab. 25. Wybrane wskaźniki przyjęte do analiz	142
Tab. 26. Obliczenie zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową	143
Tab. 27. Zapotrzebowanie na nowe tereny	147
Tab. 28. Chłonność terenów w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	148
Tab 29. Struktura własności gruntów.	152
Tab 30. Wykaz dróg krajowych przebiegających w granicach miasta.	160
Tab 31. Wykaz dróg wojewódzkich przebiegających w granicach miasta.....	161
Tab 32. Wykaz dróg powiatowych przebiegających w granicach miasta.	161
Tab 33. Bilans terenów wyznaczonych w studium.....	177
Tab 34. Kierunki i wskaźniki zagospodarowania terenu	179
Tab 35. Wykaz inwestycji o znaczeniu lokalnym na terenie miasta.....	212
Tab.36. Wykaz inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym na terenie miasta Kalisz.	213
Tab.37. Zestawienie terenów zamkniętych w Kaliszu, przez które przebiegają linie kolejowe.	223

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie administracyjne miasta Kalisza.....	13
Ryc. 2. Gęstość zaludnienia w poszczególnych osiedlach i sołectwach.....	15
Ryc. 3. Położenie fizycznogeograficzne miasta Kalisza.....	16
Ryc. 4. Użytkowanie terenu w Kaliszu	18
Ryc. 5. Tereny zabudowy mieszkaniowej.	19
Ryc. 6. Tereny zabudowy usługowej.	20
Ryc. 7 Tereny zabudowy produkcyjnej.....	23
Ryc. 8 Mapa geologiczna, surowce naturalne	35
Ryc. 9 Udział gleb poszczególnych klas	36
Ryc. 10. Gleby chronione miasta Kalisza.....	38
Ryc. 11. Cieki powierzchniowe, zbiorniki wodne i działy wodne	42
Ryc. 12. Zagrożenie powodzią.....	45
Ryc. 13. Szata roślinna i świat zwierzęcy.....	47
Ryc. 14. Grunty rolne na terenie miasta Kalisza.....	51
Ryc. 15. Grunty leśne na terenie miasta Kalisza.....	52
Ryc. 16. Uwarunkowania przyrodnicze na terenie miasta Kalisza.....	54

Ryc. 17. Stanowiska archeologiczne na terenie miasta Kalisza	116
Ryc. 18. Liczba kobiet i mężczyzn w latach 2002 - 2015.....	117
Ryc. 19. Przyrost naturalny.....	118
Ryc. 20. Saldo migracji w Kaliszu.....	118
Ryc. 21. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych wg grup rodzajów działalności PKD 2007	121
Ryc. 22. Piramida wieku.....	137
Ryc. 23. Analiza zmian wybranych wskaźników dotyczących zasobów mieszkańczych	141
Ryc. 24. Obowiązujące mpzp na terenie Kalisza stan na 2016 r.	150
Ryc. 25. Struktura własności gruntów	154
Ryc. 26. Podział miasta Kalisza na sektory w ramach gospodarki odpadami	166
Ryc. 27. Ilość odpadów wytworzonych w granicach miasta Kalisza w latach 2010 – 2015 [t]	167
Ryc. 28. Ilość odpadów wytworzonych przez jednego mieszkańca w latach 2010 – 2015 [t]	167
Ryc. 29. Strefy funkcjonalne miasta Kalisza.....	172
Ryc. 30. Przyrost terenów.....	177
Ryc. 31 Strefy ochrony konserwatorskiej na terenie miasta Kalisza.....	203
Ryc. 32 Układ komunikacyjny miasta Kalisza	205
Ryc. 33 Projektowane szlaki rowerowe w Kaliszu.....	208
Ryc. 34 Tereny osuwiskowe w Kaliszu.....	219
Ryc. 35 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Kaliszu.....	222
Ryc. 36 Tereny zamknięte w Kaliszu.	224
Ryc. 37 Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię z OZE w Kaliszu.....	226

INFORMACJE OGÓLNE

1. PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium” jest podstawowym dokumentem planistycznym, który określa politykę przestrzenną gminy, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 ze zm.).

Studium jako wewnętrzny dokument władz samorządowych, nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a także nie przesądza o użytkowaniu terenów. Ustalenia Studium zgodnie z art. 9 ust 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów, które muszą być zgodne z zapisami Studium (art. 15 ust 1 w/w ustawy).

Podstawą do sporządzenia niniejszego dokumentu jest uchwała Nr XX/252/2016 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 25 lutego 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza”.

Zawartość niniejszego dokumentu jest zgodna z art. 10 wspomnianej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 ze zm.) oraz z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 nr 118 poz. 1233).

Sporządzenie nowego dokumentu wynika ze zmiany polityki przestrzennej gminy, która jest wynikiem zmian w potrzebach mieszkańców oraz warunków ekonomiczno-gospodarczych. Zmieniające się uwarunkowania formalne i przestrzenne jak również zmiany w przepisach odrębnych wpłynęły na potrzebę aktualizacji i wprowadzenia nowych ustaleń do Studium.

2. CEL I ZADANIA STUDIUM

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu (j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 ze zm.) studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki

zagospodarowania przestrzennego gminy. Niniejsze studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych miasta, a jego ustalenia są wiążące dla organów miasta przy sporządzaniu planów miejscowych.

W myśl ww. ustawy przy sporządzaniu studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych opracowanych na szczeblu krajowym (koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju), wojewódzkim (strategii rozwoju i planie zagospodarowania województwa) oraz strategii rozwoju gminy.

Studium określa kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego oraz lokalne zasady użytkowania terenu. Pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Zasadniczym celem studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument wskazuje potencjał rozwoju przestrzennego, możliwości zagospodarowania nowych terenów oraz stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania, a także konieczność ochrony obszarów i obiektów wartościowych. W związku z powyższym studium może stanowić swoistą ofertę promocyjną dla potencjalnych inwestorów.

DZIAŁ I

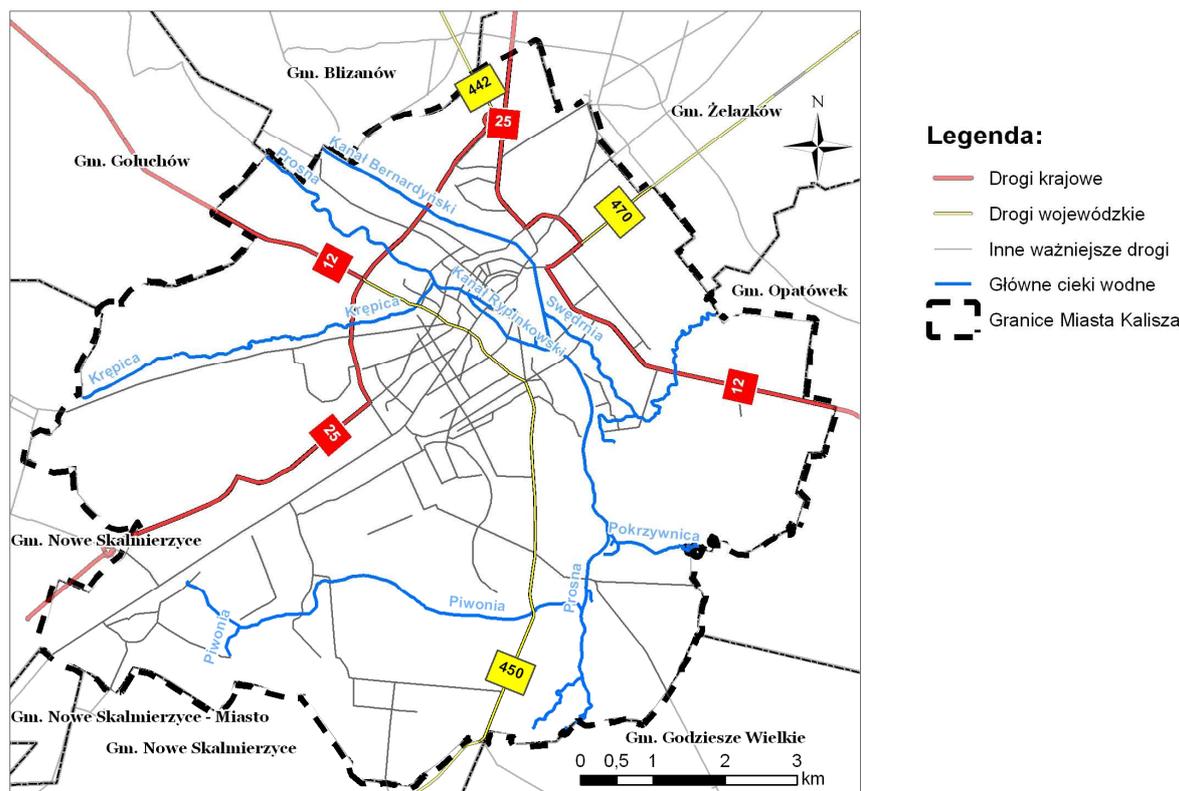
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA

PRZESTRZENNEGO MIASTA

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA MIASTA

Miasto Kalisz położone jest w południowej części województwa wielkopolskiego w niewielkim oddaleniu od województwa łódzkiego oraz województwa dolnośląskiego. Obszar opracowania obejmuje miasto w granicach administracyjnych. Kalisz jest miastem na prawach powiatu. Sąsiaduje z gminą miejsko-wiejską Nowe Skalmierzyce (gmina powiatu ostrowskiego), gminą Gołuchów (powiat pleszewski), gminą miejsko-wiejską Opatówek i gminami wiejskimi: Blizanów, Żelazków, Opatówek oraz Godziesze Wielkie (gminy powiatu kaliskiego). W skład miasta Kalisz wchodzi 23 osiedla: Asnyka, Czaszki, Chmielnik, Dobro, Dobrzec P., Dobrzec W., Kaliniec, Korczak, Majków, Ogrody, Osiedle XXV-lecia, Piskorzewie, Piwonice, Rajsków, Rogatka, Rypinek, Szczypiorno, Śródmieście I, Śródmieście II, Tyniec, Widok, Winiary, Zagorzynek i 3 Sołectwach: Dobrzec, Sulisławice, Sulisławice – Kolonia.

Miasto Kalisz - położenie administracyjne i geograficzne

Ryc. 1. Położenie administracyjne miasta Kalisza

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem komunikacyjnym położenie miasta Kalisza jest korzystne. Przez teren gminy przebiegają:

- droga krajowa nr 12 Łęknica - Berdyszcze, wiodąca od przejścia granicznego polsko-niemieckiego w Łęknicy do granicy polsko-ukraińskiej w Dorohusku-Berdyszczach,
- droga krajowa nr 25 relacji Bobolice – Międzybórz,
- droga wojewódzka nr 442 relacji Kalisz – Września,
- droga wojewódzka nr 450 relacji Kalisz – Opatów,
- droga wojewódzka nr 470 relacji Kalisz - Kościelec.

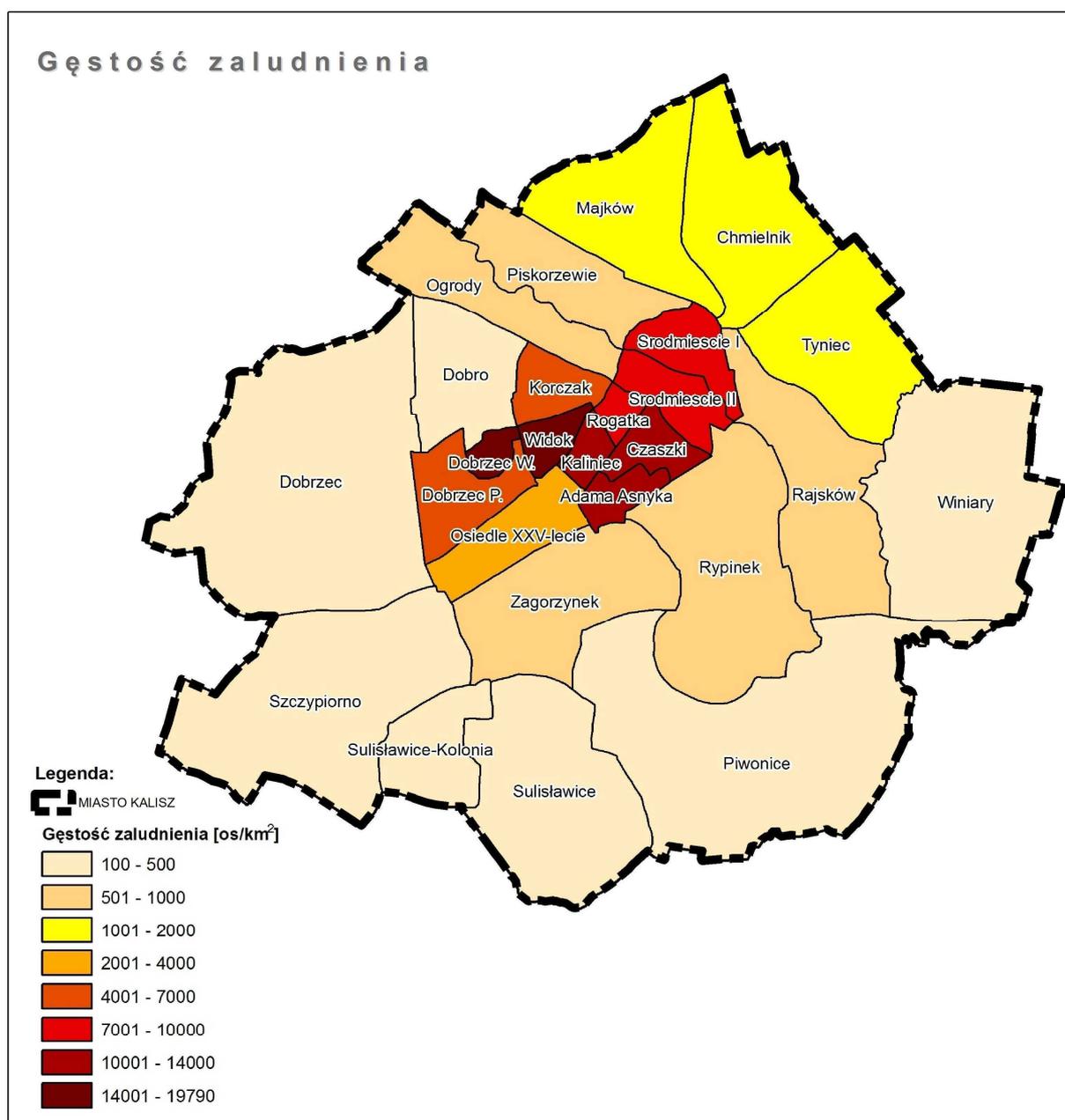
Przez obszar miasta przechodzi ważna magistrala kolejowa o znaczeniu państwowym nr 14, łącząca Warszawę – Łódź – Kalisz i Wrocław.

Miasto Kalisz zajmuje powierzchnię 69,42 km² (źródło GUS, 2015 r.). Na koniec 2015 roku miasto Kalisz zamieszkiwało 103 373 osób, co stanowi około 3% ludności województwa wielkopolskiego. Gęstość zaludnienia wynosi około 1489 osób na 1 km². Tab. 1 Przedstawia liczbę ludności w poszczególnych osiedlach na terenie miasta. Ryc. 2 Prezentuje gęstość zaludnienia danych osiedli (ilość osób na km²).

Tab. 1. Liczba ludności w poszczególnych jednostkach terytorialnych Kalisza.

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	LICZBA LUDNOŚCI
S. Dobrzec	867
S. Sulisławice- Kolonia	164
S. Sulisławice	835
Szczypiorno	1529
Dobro	597
Piwonice	2660
Winiary	2491
Rajsków	1884
Rypinek	3708
Zagorzynek	2773
Piskorzewie	1915
Ogrody	2073
Majków	3311
Chmielnik	3612
Tyniec	4189
Osiedle XXV-lecie	5094
Korczak	4459

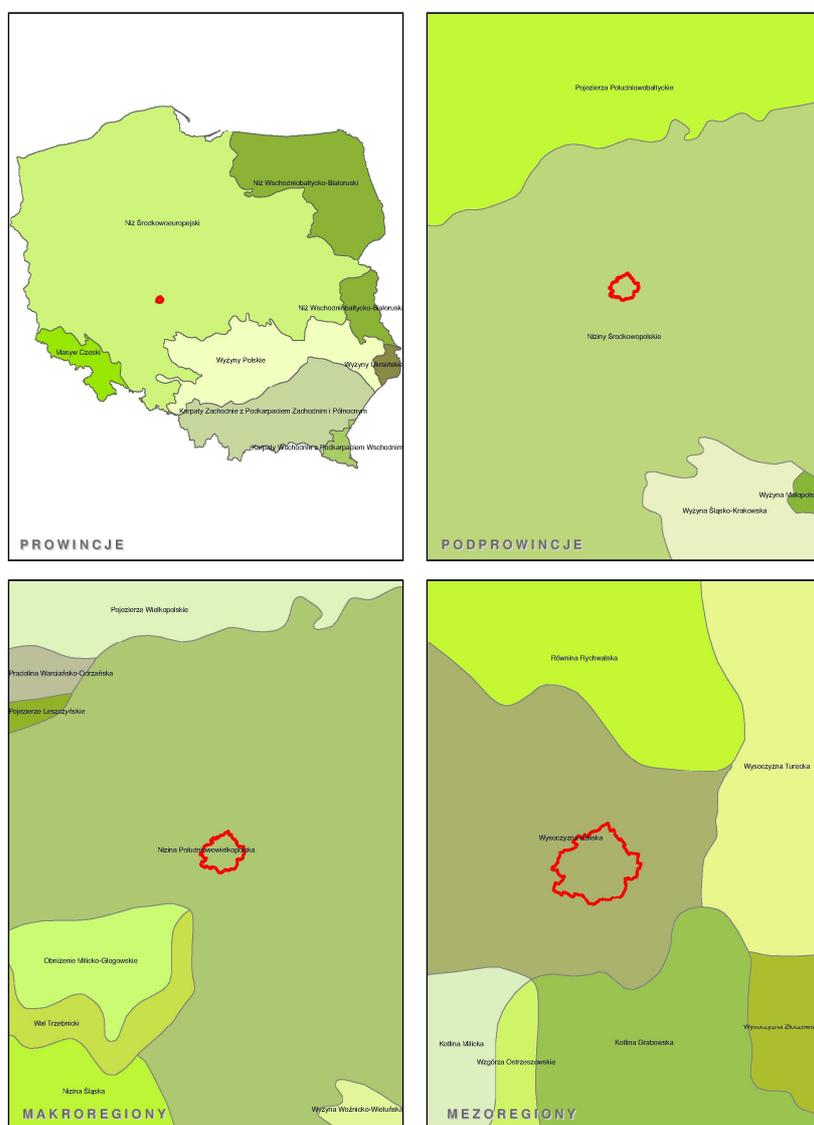
Dobrzec P.	8599
Śródmieście II	8188
Rogatka	2720
Śródmieście I	9070
Czaszki	7130
Adama Asnyka	5697
Kaliniec	4685
Widok	6516
Dobrzec W.	5503

Ryc. 2. Gęstość zaludnienia w poszczególnych osiedlach i sołectwach
 Źródło: Opracowanie własne

Według regionalizacji fizyczno - geograficznej Kondrackiego (1998) miasto Kalisz położone jest w obszarze Europy Zachodniej, w makroregionie Pozaalpejska Europa Środkowa, w obrębie prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Południow Wielkopolska (318.1-2). Uszczegóławiając położenie fizycznogeograficzne miasta Kalisza możemy powiedzieć, że położone jest w granicach mezoregionu Wysoczyzna Kaliska (318.12) (Ryc. 3).

Teren jest monotony, ukształtowany przez zlodowacenia i późniejsze procesy peryglacjalne. Przez centralną część obszaru, w osi północ – południe, przebiega dolina rzeki Prosny. W okolicy wznoszą się nieliczne ostańcowe wzgórza morenowe a w krajobrazie przeważają rozległe równiny. Lasy zajmują niewielką część obszaru, 265 ha.

Ryc. 3. Położenie fizycznogeograficzne miasta Kalisza
 Źródło: Opracowanie własne

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

4.1. Dotychczasowe przeznaczenie terenu

Miasto Kalisz zajmuje powierzchnię 6 942 ha, z czego około 61 % stanowią grunty rolne, natomiast powierzchnia lasów, gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych stanowi około 4 % powierzchni miasta. Pozostałe formy użytkowania stanowią około 35 % powierzchni miasta, w tym tereny mieszkaniowe nieco ponad 10% ogólnej powierzchni miasta. Wśród użytków rolnych znacznie przeważają grunty orne, które stanowią ponad 88% wszystkich gruntów użytkowanych rolniczo, grunty rolne zabudowane – 4,5%, łąki i pastwiska trwałe – 6,8% (w tym łąki – 0,38%, pastwiska - 0,3%), grunty pod stawami i rowami – 0,35 %. Szczegółowe zestawienie przedstawia Tab. 2.

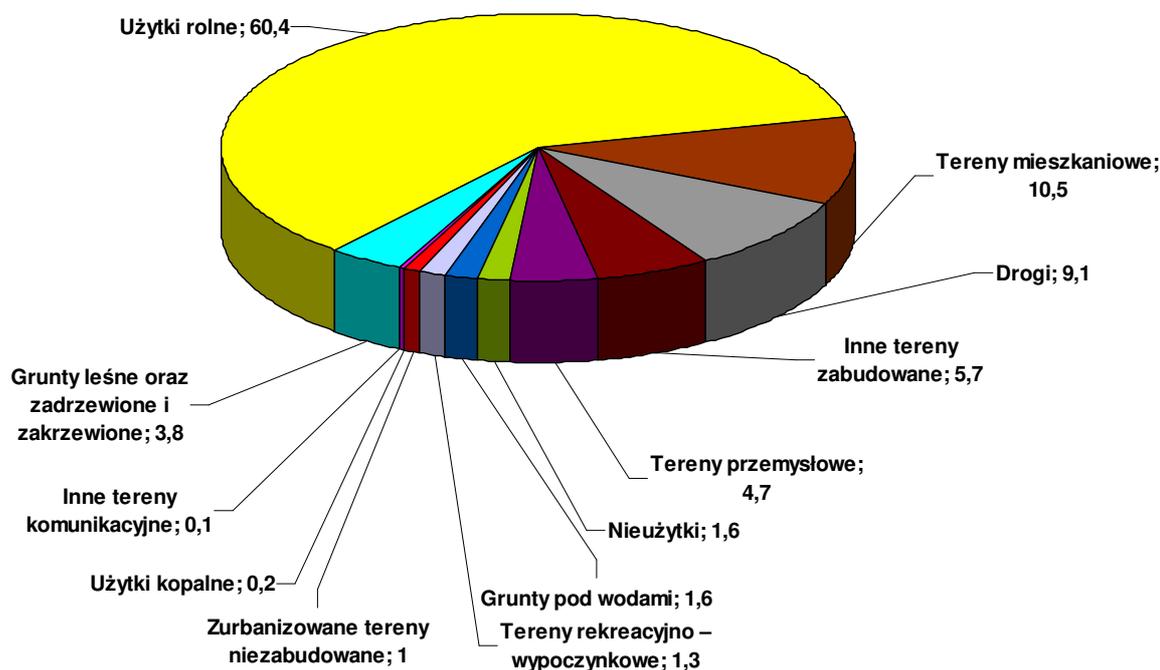
Tab. 2. Użytkowanie terenu na terenie miasta Kalisza

Sposób użytkowania gruntów		Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
tereny mieszkaniowe		728	10,5
tereny przemysłowe		328	4,7
inne tereny zabudowane		420	6,0
zurbanizowane	tereny	74	1,0
niezabudowane			
tereny rekreacyjno - wypoczynkowe		90	1,3
tereny komunikacyjne		633	9,1
użytki rolne		4456	60,4
	grunty orne	3662	52,7
	łąki trwałe	159	2,3
	sady	56	0,8
	pastwiska	126	1,8
	grunty rolne zabudowane	176	2,6
	grunty pod stawami	1	0,01
	grunty pod rowami	14	0,2
grunty leśne i zadrzewienia		262	3,8
grunty pod wodami		106	1,6
pozostałe grunty i nieużytki		107	1,6
razem		6942	100

Źródło: UM Kalisz, 2016 r.

4.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu

W strukturze użytkowania terenu miasta Kalisza przeważają tereny niezabudowane, które stanowią prawie 70% powierzchni, wśród nich dominują tereny rolne – 61,1%. Tereny mieszkaniowe, skoncentrowane w postaci osiedli, zlokalizowane są w części centralnej, północnej, zachodniej i południowej miasta a także wzdłuż dróg i zajmują około 10% powierzchni. Istniejący układ dróg stanowi 7,3% obszaru miasta. Udział poszczególnych rodzajów użytkowania terenów przedstawia Ryc. 4.

Ryc. 4. Użytkowanie terenu w Kaliszu [%]

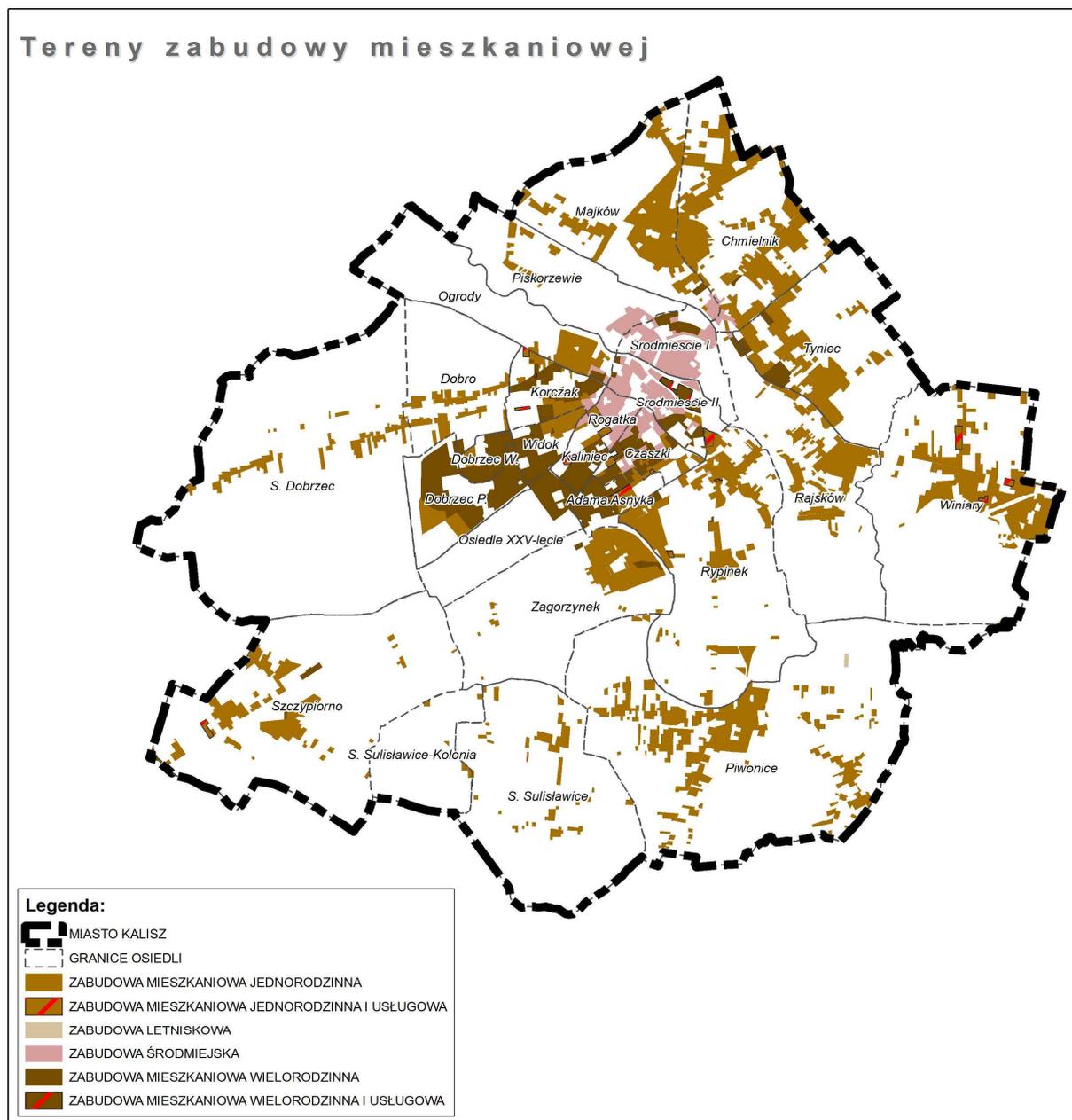
Źródło: Opracowanie własne

4.2.1. Tereny mieszkaniowe

Tereny zabudowy mieszkaniowej zajmują około 7,28 km² miasta, co stanowi 10,5% ogólnej powierzchni miasta. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna dominuje głównie na osiedlach położonych w centralnej części miasta: Czaszki, Kaliniec, Korczak, Dobrzec W, Dobrzec P oraz w położonym w pobliżu linii kolejowej osiedlu Adama Asnyka. Omawiany typ zabudowy występuje także w części osiedla Tyniec, w sąsiedztwie drogi krajowej nr 12.

Zabudowa mieszkaniowa w formie zabudowy jednorodzinnej występuje głównie na osiedlach obrzeżnych – Dobrzec, Majków, Chmielnik, Tyniec, Winiary, z których część charakteryzuje częściowo rozproszona zabudowa. Dotyczy to głównie osiedli powstałych przez włączenie w granice Kalisza sąsiednich miejscowości.

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna obejmuje również część centralnych osiedli Czaszki i Korczak.

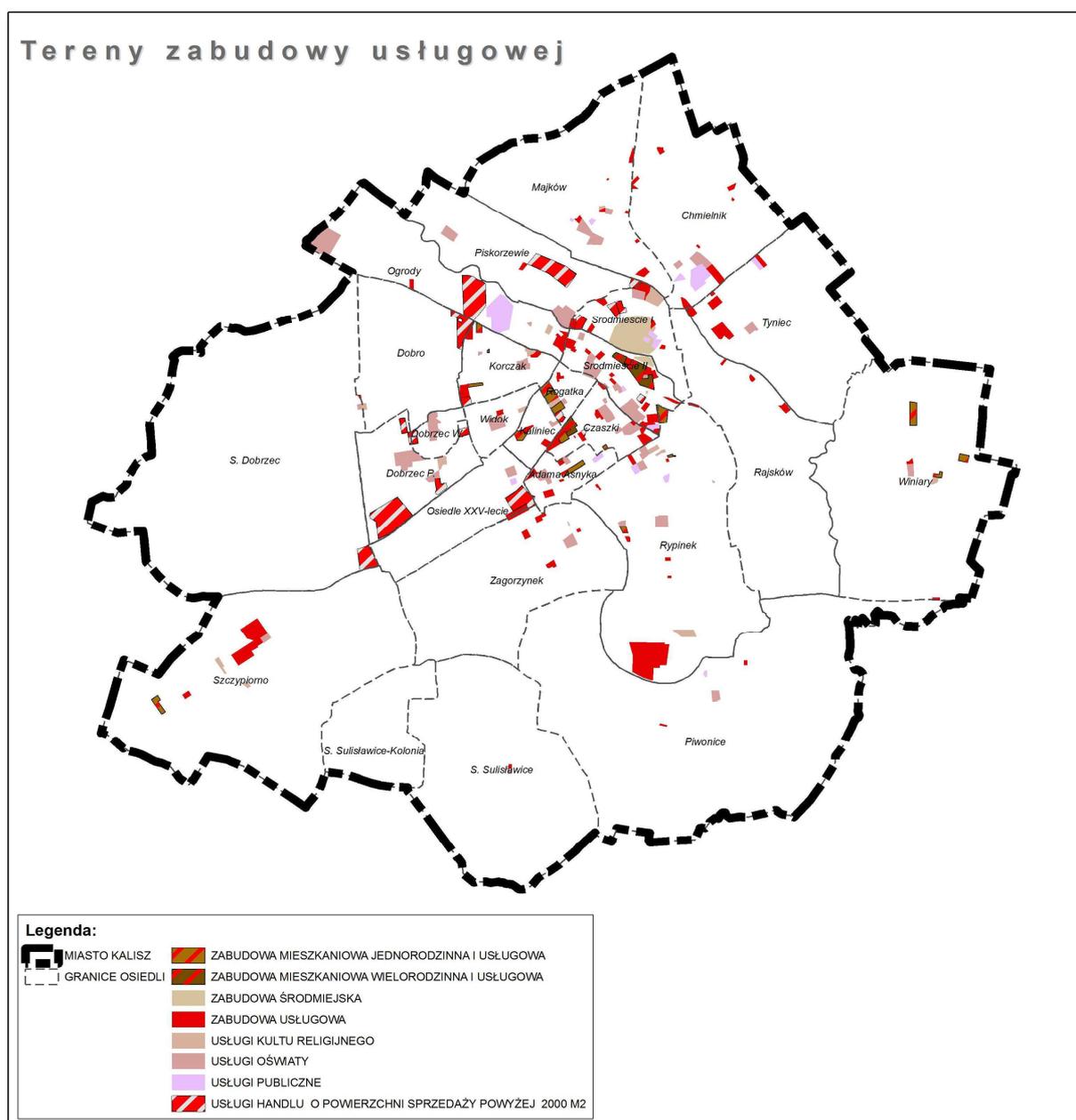
Ryc. 5. Tereny zabudowy mieszkaniowej.
Źródło: Opracowanie własne

4.2.2. Tereny usługowe

Tereny zabudowy usługowej dominują w osiedlach, położonych w centralnej części miasta. Najbardziej intensywna zabudowa śródmiejska – głównie w postaci kamienic mieszczących lokale usługowe – rozwija się w Śródmieściu. Tam również dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna z usługami.

Na osiedlach położonych w oddaleniu od centrum, zabudowa usługowa koncentruje się głównie w sąsiedztwie terenów produkcyjnych i usługowo-produkcyjnych. Taki stan charakteryzuje głównie osiedla: Rypinek, XXV-lecia, Piskorzewie i Winiary. Ponadto, obiekty usługowe zlokalizowane są liniowo wzdłuż drogi krajowej nr 25 i linii kolejowej, także towarzysząc zabudowie produkcyjnej. Obszary większej koncentracji usług związanej z sąsiedztwem szlaków komunikacyjnych, to przede wszystkim osiedla Szczypiorno i Ogrody.

Tereny usług handlu o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² zlokalizowane są na osiedlach: XXV-lecia (Galeria Amber), Śródmieście I (Galeria Tęcza), Piskorzewie (Tesco, ul. Majkowska), Szczypiorno (Tesco, Castorama) oraz Ogrody (Galeria Kalisz).

Ryc. 6. Tereny zabudowy usługowej.

*Źródło: Opracowanie własne***4.2.3. Tereny zabudowy produkcyjnej**

W Kaliszu funkcjonują 4 podstawowe, wyraźnie zaznaczone w strukturze miasta, obszary koncentracji zabudowy produkcyjnej. Największy z nich obejmuje osiedla Zagorzynek, XXV-lecia i Szczypiorno. Drugi rozciąga się na osiedlu Rypinek, od granicy osiedla Piwonice, po os. Czaszki w centralnej części miasta. Znajdują się tam m.in. przedsiębiorstwa branży motoryzacyjnej, elektrycznej i elektronicznej oraz – w pobliżu Piwonice – Giełda Kaliska. Kolejne rozwinęły się na osiedlu Winiary, gdzie działalność prowadzi m. in. Winiary Nestle oraz na osiedlu Piskorzewie.

Lokalizacja terenów zabudowy produkcyjnej ma wyraźny związek z przebiegiem podstawowych elementów układu komunikacyjnego. Pierwszy z opisanych terenów rozciąga się wzdłuż linii kolejowej i drogi krajowej nr 25, zajmując większość obszaru osiedli Zagorzynek i XXV-lecia, a wyraźnie zwiężając się w kierunku Szczypiorna. Przez drugi przebiega droga wojewódzka nr 450. Zakłady Winiary znajdują się natomiast przy drodze wylotowej z Kalisza w kierunku Błaszek i Sieradza (drogi krajowej nr 12).

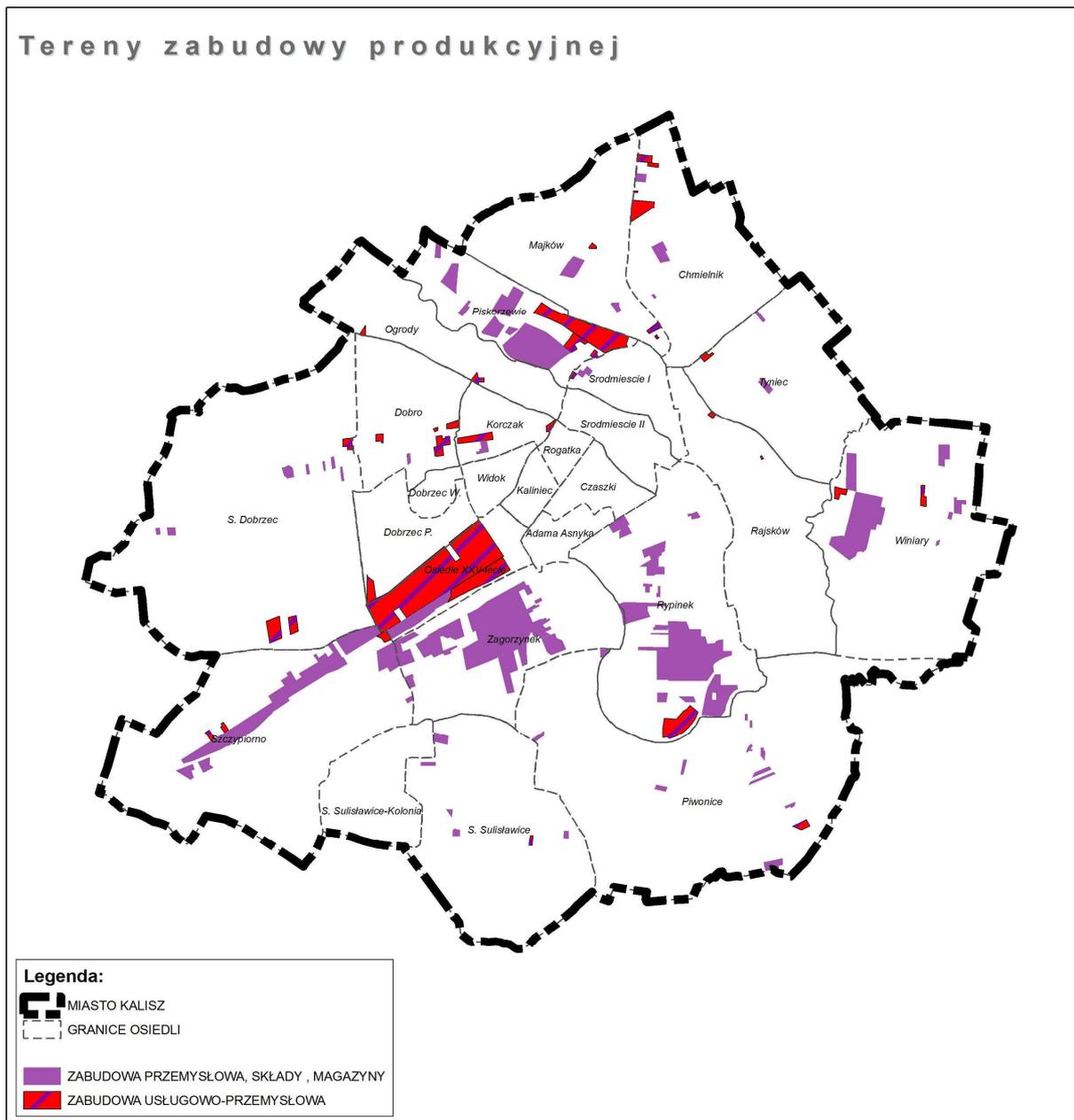
Główne firmy przemysłowe znajdujące się na terenie miasta Kalisza przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3. Główne firmy przemysłowe znajdujące się na terenie miasta Kalisza

	Nazwa firmy	Adres firmy	Branża
1	Novamedia Innovision sp. z o.o.	ul. Złota 74, 62-800 Kalisz	przemysł wysokich technologii
2	Pratt&Whitney Kalisz Sp. z o.o.	ul. Elektryczna 4a, 62-800 Kalisz	przemysł lotniczy
3	WSK PZL Kalisz S.A.	ul. Częstochowska 140, 62-800 Kalisz	przemysł lotniczy
4	Meyer Tool Poland Sp. z o.o.	ul. Inwestorska 7, 62-800 Kalisz	przemysł lotniczy
5	Teknequip Kalisz Sp. z o.o.	ul. Paderewskiego 34, 62-800 Kalisz	przemysł lotniczy
6	MB Aerospace Kalisz Sp. z o.o.	ul. Elektryczna 8, 62-800 Kalisz	przemysł lotniczy
7	Kraus Folie Sp. J.	ul. Wojciecha z Brudzewa 44, 62-800 Kalisz	przemysł chemiczny
8	MTM Industries Sp. z o.o.	ul. Metalowców 6, 62-800 Kalisz	przemysł chemiczny

9	Planet Food sp. z o.o.	Al. Wojska Polskiego 2c, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
10	Jutrzenka Colian Sp. z o.o.	ul. Majkowska 32, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
11	Winiary Nestle Polska SA O/Kalisz	ul. Łódzka 153, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
12	AWW	Niedźwiady 45, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
13	FPH PAULA Sp. z o.o. Sp. K.	ul. Łódzka 145a, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
14	Natural Food s.c.	ul. Zdrojowa 18, 62 – 800 Kalisz	przemysł spożywczy
15	Kenay AG	ul. Częstochowska 25, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
16	Agrico	Pawłówek 36, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
17	Młyn Niedźwiady	Niedźwiady 59A, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
18	Pol Funghi Med.	ul. Łódzka 144, 62-800 Kalisz	przemysł spożywczy
19	Grupa Wistil – Fabryka Firanek i Koronek “HAFT” SA	ul. Złota 40, 62-800 Kalisz	przemysł lekki – włókienniczy
20	FWR Runotex SA	ul. Długosza 11, 62-800 Kalisz	przemysł lekki – włókienniczy
21	Zakład Galanterii Skórzanej Stefania Stanisława Talbierz, Andrzej Talbierz Export – Impor	ul. Będzińska 18, 62-800 Kalisz	przemysł lekki – włókienniczy
22	BigStar Ltd. Sp. z o.o.	Al. Wojska Polskiego 21/21a, 62-800 Kalisz	przemysł lekki – włókienniczy
23	Zentex Sp. z o.o.	ul. Metalowców 36 – 44, 62-800 Kalisz	przemysł metalurgiczny
24	Fortepian i Pianino SAP Renovation Kalisz	ul. Obozowa 18, 62-800 Kalisz	produkcja instrumentów muzycznych
25	Piano Gruppe	ul. Łódzka 246, 62-800 Kalisz	produkcja instrumentów muzycznych

2 6	Grand Piano S.C.	ul. Zachodnia 13 b, 62-800 Kalisz	produkcja instrumentów muzycznych
2 7	Schimmel Fabryka Fortepianów sp. z o.o.	ul. Obozowa 18, 62-800 Kalisz	produkcja instrumentów muzycznych
2 8	ATO Sp. z o.o., Sp. k.	Al. Wojska Polskiego 29 b, 62-800 Kalisz	produkcja nośników reklamowych
2 9	ZMER Sp z o.o.	ul. Podmiejska 16	przemysł energetyczny
3 0	ENERGA Ciepło Kaliskie Sp. z o.o. ENERGA Kogeneracja	ul. Torowa 115	przemysł energetyczny

Ryc. 7 Tereny zabudowy produkcyjnej

Źródło: Opracowanie własne

4.2.4. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe

Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe obejmują ok. 1,3% powierzchni Miasta Kalisza. Przeważają one w rejonie rzeki Proсны, na osiedlach: Ogrody, Piskorzewie, Rajsków, Rypinek, Piwonice, a także w Śródmieściu, reprezentowane przez Park Miejski oraz skwery i wały. Do najważniejszych tego typu terenów należą:

- parki – np. Park Miejski, Park Przyjaźni, Park nad Krępicą;
- planty – Planty Miejskie;
- place i skwery – np. Pola Marsowe przy os. Dobrzec;
- aleje;
- ogrody działkowe;
- ciągi spacerowe i rowerowe;
- tereny przy zbiornikach wodnych.

Ponadto, należy także wyróżnić tereny rekreacyjno-wypoczynkowe występujące w ramach istniejących osiedli mieszkaniowych, występujące w postaci zieleni urządzonej, boisk i terenów sportowych, placów zabaw itp.

4.2.5. Tereny zieleni

Tereny zieleni stanowią istotny element struktury zagospodarowania. Tereny te są podstawą funkcjonowania środowiska przyrodniczego, miejscem bytowania zwierząt. mają także niebagatelny wpływ na lokalny mikroklimat, zapobiegają także erozji gleb. Pełnią także m.in. funkcje krajobrazowe i rekreacyjne.

Grunty leśne, a także tereny zakrzewione i zadrzewione stanowią jedynie 3,8% powierzchni miasta. Ze względu na niewielką lesistość, miasto powinno skupić szczególną uwagę na rozwoju takich terenów. Wszelkie poczynania w zakresie planowania nowych zadrzewień powinny uwzględniać istniejące warunki glebowe, zapotrzebowania mieszkańców czy warunki krajobrazowe. Przy zasadzaniu powinno się stosować rodzime gatunki drzew, które tworzą bytowe warunki dla ptactwa, a unikać drzew obcego pochodzenia.

Miasto charakteryzuje się stosunkowo dużym bogactwem i różnorodnością zieleni urządzonej, od parków miejskich i dworskich poprzez planty miejskie, ogrody dydaktyczne, ogródki jordanowskie, po zieleńce, skwery i cmentarze. Najważniejsze z nich to:

- Park Miejski,
- Dworski Park Krajobrazowy w Szczypiornie z zabytkowym drzewostanem wskazanym do zachowania,

- Dworski Park Krajobrazowy na Majkowie im. Rodziny Wiłkomirskich,
- Dworski Park Krajobrazowy w Sulisławicach z zabytkowym drzewostanem wskazanym do zachowania,
- Planty Miejskie,
- Park Przyjaźni,
- Park Krępicą,
- Ogród Dydaktyczny w obrębie osiedla Majków na tyłach Cmentarza Wojskowego,
- Bulwar nadrzeczny w Alei Wolności,
- Skwer im. Eligiusza Kor-Walczaka,
- Skwer im. Sybiraków,
- Zieleniec przy skrzyżowaniu ul. Legionów i Polnej,
- Zieleniec przy skrzyżowaniu ul. Łódzkiej i Ciepłej,
- Zieleń wzdłuż ciągów ulicznych,
- Zieleń wzdłuż rzek, kanałów i cieków.
- zieleń cmentarna – cmentarze: rzymskokatolicki "Miejski", prawosławny, ewangelicki, żydowski, Żołnierzy Ukraińskich, Tyniecki, komunalny, wojskowy na Majkowie.

Szczególne uwagę należy zwrócić na Park Miejski, założony w 1798 r., który został wpisany do Rejestru Zabytków pod pozycją 10/34. Inwentaryzacja wskazała na istnienie 4200 drzew, ponad 150 gatunków i odmian roślin oraz szczególne okazy wpisane do rejestru pomników przyrody.

Ponadto, miasto posiada rozbudowany system kanałów oraz cieków wodnych, które poprzez obsadzenie szpalerami lub grupami drzew stanowią ciągi ekologiczne dla wielu gatunków flory i fauny. Ze względu na tak dogodne warunki siedliskowe wiele z tych okazów cechuje się podeszłym wiekiem i osiąga duże rozmiary.

Ważną rolę w środowisku przyrodniczym odgrywają obszary wodno-błotne, choć zajmują tylko mały fragment miasta. W całym Kaliszu znajduje się kilkadziesiąt takich miejsc - należą do nich odcinki rzek, fragmenty ich dolin, w tym starorzecza, łąki, turzycowiska, zbiorowiska szuwarowe, zakrzewienia i zadrzewienia nadwodne oraz glinianki i stawy, położone już na obszarach wysoczyznowych. Są to miejsca gniazdowania rzadkich gatunków ptaków. Do najważniejszych miejsc zalicza się:

- łąki i starorzecza tzw. „Wygon”- w obrębie doliny Prośny,
- starorzecze „Bzizie” w obrębie doliny Prośny,

- łąki i turzycowiska przy nasypie kolejowym w obrębie doliny Proсны,
- Rezerwat „Torfowisko Lis” i okoliczne łąki w obrębie doliny Proсны,
- glinianki: „U Grona”, „Zośka”, „Trójka”, „Tyniec”,
- glinianki w Parku Przyjaźni.

Terenami istotnymi w celu zachowania naturalnej bioróżnorodności są także:

- koryto Proсны wraz z pasami specyficznej roślinności nadrzecznej,
- dolina Swędrni z zadrzewieniami w rejonie meandrującego koryta,
- koryto Tojanówki, Krępiczy i Piwoni,
- starorzecza w Piwonicach,
- glinianki w widłach ulic Księżnej Jolanty i Częstochowskiej,
- trzciniowiska między torami kolejowymi i ulica Krzywa,
- niewielki staw w Szczypiornie.

4.2.6. Tereny leśne, zadrzewione i zakrzewione

Tereny leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują ok. 3,8% powierzchni Miasta Kalisza. Największy kompleks „Winiary” rozciąga się we wschodniej jego części, obejmując tereny położone bezpośrednio na obrzeżach miasta. Jego powierzchnia wynosi ok. 216 ha. Wśród drzewostanu dominuje sosna, a - w nielicznych wydzieleniach - także dąb i brzoza. Struktura taka jest charakterystyczna dla występującego tu typu siedliskowego - boru i lasu mieszanego świeżego oraz boru świeżego. Wiek drzewostanu jest zróżnicowany, jednak przeważnie wynosi 55 - 75 lat. Z racji lokalizacji, niewielkich zasobów terenów leśnych w granicach Kalisza, a także pełnieniu istotnych funkcji, zaliczany jest do lasów ochronnych. Kompleks jest własnością Skarbu Państwa, zarządzana przez RDLP w Poznaniu - Nadleśnictwo Kalisz.

Pozostałe, niewielkie kompleksy leśne to przeważnie młodniki sosnowe, a także lasy łęgowe w dolinie rzeki Proсны. Łączna powierzchnia to ok. 45 ha. Są to lasy komunalne w zarządzie Prezydenta Miasta Kalisza.

4.3. Dotychczasowe uzbrojenie terenu

4.3.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Miasto Kalisz posiada ogólnospławny system odprowadzania ścieków w śródmieściu oraz rozdzielczy system zlokalizowany na lewym brzegu rzeki Proсны, obsługujący pozostałą część miasta. Ponadto do odprowadzania ścieków bytowych oraz wód opadowych i roztopowych wykorzystywana jest istniejąca kanalizacja

deszczowa, występująca w prawobrzeżnej części miasta, która obecnie jest przekształcana na system rozdzielczy.

Właścicielem i zarządcą miejskiej sieci kanalizacyjnej jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o w Kaliszu.

Zaopatrzenie w wodę

Długość wodociągów obsługujących ludność w Kaliszu wynosi obecnie 263,5 km (dane UM 2015).

Źródłem zaopatrzenia w wodę są ujęcia wód podziemnych poziomów wodonośnych czwartorzędowych i jurajskich, charakteryzujące się dobrą jakością wód.

Na terenie Kalisza zlokalizowane są następujące ujęcia wody podziemnej:

- ujęcie wody podziemnej „LIS” czwartorzędowe infiltracyjne 42 studnie głębinowe, znajdujące się w odległości 100 – 150 m od brzegu rzeki – zlokalizowane na prawym brzegu rzeki Prosny, rozciągające się na długości ponad 10 km;
- ujęcie wody podziemnej jurajskie Fabryczna 1 studnia głębinowa wraz ze stacją uzdatniania, zlokalizowana przy ul. Nowy Świat 2a, woda ujmowana jest ze studni o głębokości 300 m z piętra jurajskiego. Jest to najstarsza studnia głębinowa w mieście, wybudowana w 1936 roku;
- ujęcie wody podziemnej jurajskie Poznańska 1 studnia głębinowa, zlokalizowana przy ul. Poznańskiej. Woda ujmowana jest ze studni o głębokości 190 m z piętra jurajskiego, która powstała w 1973 roku;
- ujęcie wody podziemnej jurajskie Warszawska 1 studnia głębinowa, zlokalizowana przy ul. Warszawskiej; woda ujmowana jest ze studni o głębokości 350m, z pietra jurajskiego, powstała 1958r.;
- ujęcie wody podziemnej jurajskie Szeroka 1 studnia głębinowa, woda ujmowana z głębokości 350 m, powstała w 1967r; druga studnia czwartorzędowa woda ujmowana z 54m z 2004r.

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Sieć kanalizacyjna na terenie Kalisza jest dobrze rozwinięta. Długość czynnej sieci sanitarnej wynosi 227 km (dane: UM 2015 r.). Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w Kaliszu w 2015 r. wynosił 95 % . W większości sieć kanalizacyjna oparta jest na systemie grawitacyjnym. Na terenie miasta funkcjonuje 37 przepompowni ścieków. Do najważniejszych elementów systemu kanalizacyjnego

Kalisza należą kolektor: Główny (Ø 300- Ø 1200, o długości 3143 m) i Winiary (Ø 200- Ø 1200, o długości 8008 m) oraz przepompownia główna przy ul. Złotej. Ścieki dopływają do oczyszczalni kolektorem zbiorczym o średnicy 1,60 m oraz dowożone są wozami asenizacyjnymi do dwustanowiskowego punktu zlewnego. Ponad połowa sieci ma więcej niż 30 lat, dlatego może to sprzyjać powstawaniu nieszczelności oraz zwiększonej infiltracji wód gruntowych. Właścicielem miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej jest PWiK Spz o.o. w Kaliszu.

Długość sieci kanalizacji deszczowej wynosi ok. 142,6 km (dane: UM 2015 r.). Odbiornikami wód opadowych i roztopowych z kanalizacji deszczowej pozostaje rzeka Proсна oraz jej dopływy. Istniejąca kanalizacja deszczowa na terenie miasta w większości jest grawitacyjna, z wyjątkiem części osiedla Winiary oraz ul. Kubusia Puchatka (gdzie funkcjonują przepompownie).

Ścieki komunalne i przeważająca część ścieków przemysłowych z obszaru Kalisza odprowadzane są do Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Kucharach w gminie Gołuchów. Jest to nowoczesna, mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o maksymalnej przepustowości hydraulicznej 40 000m³/dobę. Po podczyszczeniu ścieki odprowadzane są do rzeki Proсны.

4.3.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzeniem w energię elektryczną na terenie miasta zajmuje się Energa-Operator SA Oddział w Kaliszu, który dostarcza energię elektryczną do 51099 odbiorców. Istniejąca sieć elektroenergetyczna zapewnia dostawę mocy i energii elektrycznej na poziomie aktualnych potrzeb miasta.

Miasto Kalisz zasilane jest w energię elektryczną z pięciu Głównych Punktów Zasilających (GPZ) o następujących mocach zainstalowanych:

- GPZ 01004 „Kalisz Piwonice” (ul. Torowa) – 65 MVA,
- GPZ 01005 „Kalisz Zachód” (ul. Wrocławska) – 50 MVA,
- GPZ 01006 „Kalisz Północ” (ul. Wał Bernardyński) – 50 MVA,
- GPZ 01007 „Kalisz Centrum” (ul. Wioślarska) – 32 MVA,
- GPZ 01008 „Kalisz Dobrzec” (ul. Dobrzecka) – 32 MVA.

Wszystkie GPZ posiadają podwójny układ zasilania liniami 110 kV oraz po dwa transformatory 110/15 kV, w których łączna moc zainstalowanych transformatorów wynosi 229 MVA. Łączna długość linii wysokiego napięcia WN 110 kV wynosi 27,8 km

Z każdego GPZ wyprowadzona jest miejska sieć rozdzielcza średniego napięcia (SN) 15 kV. Sieć napowietrzna ma długość 73,7 km, a sieć kablowa - 206,8

km. Ok. 94% stacji transformatorowych jest połączonych z siecią 15 kV pierścieniowo z możliwością rezerwowania, a pozostała część (ok. 6%) stacji transformatorowych jest połączonych z siecią 15 kV promieniowo, bez możliwości rezerwowania.

Na terenie miasta Kalisza zlokalizowanych jest łącznie 401 stacji 15/0,4 kV o łącznej mocy zainstalowanej ok.90 MVA

Dostawa energii elektrycznej dla odbiorców zasilanych na niskim napięciu odbywa się ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV z wykorzystaniem sieci niskiego napięcia. Łączna długość linii niskiego napięcia (nN) na terenie miasta Kalisza wynosi 601,2 km, w tym: linie napowietrzne – 214,9 km; linie kablowe – 386,3 km.

4.3.3. Zaopatrzenie w ciepło

System ciepłowniczy Kalisza składa się z sieci ciepłej wysokoparametrowej zasilanej z dwóch źródeł ciepła: Ciepło Kaliskie Sp. z o.o. oraz Elektrociepłownia Kalisz S.A. (ENERGA) Oprócz tego eksploatowane są kotłownie gazowe w lokalnych podsystemach ciepłowniczych. Pozostali mieszkańcy miasta zaopatrują się w energię ciepłą indywidualnie, wykorzystując w tym celu piece węglowe, piece centralnego ogrzewania opalane koksem, gazem, olejem, ewentualnie zasilane energią elektryczną.

Miejski system ciepłowniczy dostarcza ciepło dla ok. 53% mieszkańców miasta. Łącznie system ten zasila w ciepło 920 budynków, w tym ponad 740 budynków mieszkalnych. Moc zainstalowana w źródłach ciepła wynosi:

- ENERGA Elektrociepłownia Kalisz S.A.: 3 kotły wodne WR-25 oraz wymienniki para/woda; łącznie 106 MW,
- Ciepłownia Rejonowa CR: 5 kotłów, kotły węglowe WR-10 o łącznej mocy nominalnej 58 MW,
- 20 kotłowni gazowych (39 kotłów) o łącznej mocy 6,5MW (*dane: założenia do planu zaopatrzenia miasta Kalisza w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, 2013 r.*)

W skład systemu ciepłowniczego Kalisza wchodzi 120 węzłów grupowych (w tym z ciepłą wodą 56 szt.) oraz 469 węzły indywidualne (w tym z ciepłą wodą 209 szt.).

4.3.4. Zaopatrzenie w gaz

Kalisz zgazyfikowany jest gazem ziemnym typu E (GZ50), dostarczany gazociągami wysokiego ciśnienia 2x150 mm:

1. gazociąg w/c DN 700 Odolanów – Turek,
2. gazociąg w/c DN 500 Odolanów – Adamów, rok budowy 1971,
3. gazociąg w/c DN 400 Odolanów – Adamów, rok budowy 1977,
4. gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz III (rok budowy 1998) wraz ze stacją gazową przy ul. Pszennej o przepustowości $Q=25000\text{m}^3/\text{h}$ wybudowaną w 1996 r.,
5. gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz I (rok budowy 1971) wraz ze stacją gazową,
6. gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz II (rok budowy 1992) doprowadzający gaz do stacji gazowej przy ul. Poznańskiej o przepustowości $Q=12600\text{m}^3/\text{h}$, modernizowanej w 1992 r.,
7. gazociąg w/c DN 200 odgałęzienie Pleszew, rok budowy 1998.

Na terenie miasta Kalisza funkcjonują stacje redukcyjne I stopnia przy ul. Poznańskiej i ul. Pszennej. Ponadto zlokalizowanych jest 8 stacji redukcyjnych II stopnia (3 kontenerowe i 5 podziemnych) pracujących w systemie pierścieniowym:

- stacje kontenerowe: ul. Podmiejska, Os. Dobrzec, ul. Majkowska,
- stacje podziemne: ul. Wydarte, ul. Tuwima, ul. Braci Niemojewskich, ul. B. Pobożnego, ul. Sienkiewicza.

Zakład Gazowniczy w Kaliszu rozprowadza gaz gazociągami niskiego ciśnienia od 0 kPa do 10 kPa oraz średniego ciśnienia powyżej 10 kPa do 500 kPa.

Z sieci dystrybucyjnej Kalisza zasilane są następujące wsie:

- Kościelna Wieś – gazociągiem średniego ciśnienia DN 100 ze stacji redukcyjno – pomiarowej I-go stopnia przy ul. Poznańskiej,
- Dobrzec, Biskupice, Trkusów – przedłużeniem gazociągu niskiego ciśnienia DN 250 w ul. Dobrzeckiej; gmina Opatówek i gmina Godziesze – gazociągiem średniego ciśnienia PE DZ 180,
- Gmina Żelazków (szosa Turecka, Wojciechówka) - gazociągiem średniego ciśnienia PE DZ 110,
- Nowe Skalmierzyce (bloki przy ul. Kaliskiej od nr 2 do 4) gazociągiem średniego ciśnienia PE DZ 63.

Jednocześnie z sieci gminy Blizanów gazociągiem średniego ciśnienia PE DZ 125 zasilane jest osiedle Majków w Kaliszu.

4.3.5. Telekomunikacja

Przez obszar miasta Kalisza przebiega magistrala telefoniczna w postaci kanalizacji telefonicznej relacji Poznań – Kalisz – Łódź oraz pas łączności radiowo -

telewizyjnej relacji SLR Żerków – SLR Kalisz Chełmce. Usługi telefoniczne na terenie miasta świadczy głównie Telekomunikacja Polska S.A. Miasto położone jest na obszarach działania centralnych okręgów telekomunikacji poszczególnych operatorów telefonii komórkowej.

4.3.6. Gospodarka odpadami

W mieście Kaliszu obowiązuje selektywna zbiórka odpadów komunalnych. System selektywnej zbiórki odpadów komunalnych polega na zbieraniu odpadów w miejscach ich powstawania podzielnych na: odpady zmieszane; papier; metal, tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe; szkło; odpady zielone; popiół i żużel z palenisk domowych; odpady wielkogabarytowe oraz odpady budowlane i rozbiórkowe inne niż niebezpieczne.

Selektywna zbiórka odpadów komunalnych prowadzona jest zgodnie z przepisami odrębnymi o odpadach oraz z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Kalisza przyjętym przez Radę Miejska Kalisza uchwałą Nr XXIII/291/2016 Rady z dnia 19 maja 2016 r. Zebrane odpady są dostarczane do Zakładu unieszkodliwiania odpadów komunalnych „Orli Staw” w Prażuchach Nowych, gdzie w specjalistycznych procesach sortowania i kompostowania zostają odzyskane surowce wtórne oraz wyodrębniona masa organiczna.

Odpady przemysłowe są zagospodarowywane zgodnie z przepisami o odpadach, w tym zasadami gospodarowania odpadami.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ład przestrzenny należy rozumieć jako takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Występujące w danym regionie uwarunkowania geograficzne, środowiskowe, historyczne itd. mają bezpośredni wpływ na zróżnicowanie intensywności funkcji miejskich.

Charakterystyczną cechą miasta Kalisza jest nieproporcjonalna dominacja terenów związanych z funkcją rolniczą. Łączna powierzchnia tych terenów stanowi ponad połowę obszaru miasta. Funkcja mieszkaniowa, realizowana we wszystkich formach mieszkalnictwa, stanowi ponad jedną piątą terenów miasta. Miasto posiada

wyraźnie wykształcone centrum, gdzie dominuje zabudowa wielorodzinna z usługami, w formie zabudowy śródmiejskiej oraz wyodrębnionych – lecz dobrze powiązanych z sąsiadującą tkanką miejską -osiedli. Zabudowa jednorodzinna jest, przede wszystkim, skoncentrowana w formie zwartych osiedli, położonych w obszarach peryferyjnych miasta. Funkcja przemysłowa, a także funkcje usługowe, realizowane w postaci usług podstawowych, infrastruktury społecznej oraz ogólnomiejskich, pełnią bardzo istotną rolę w procesach miastotwórczych. W zależności od stopnia rozwoju gospodarczo-ekonomicznego miasta, mogą one w strukturze funkcjonalnej miasta stanowić jedną z cech podstawowych lub pełnić rolę uzupełniającą – jak ma to miejsce w przypadku miasta Kalisza.

Miasto Kalisz charakteryzuje rozdzielanie poszczególnych typów zabudowy, które tworzą swoiste enklawy w postaci osiedli mieszkaniowych jednorodzinnych lub wielorodzinnych, a także miejsc koncentracji usług i przemysłu. Pozytywną cechą Kalisza jest stosunkowo równomierny rozkład funkcji usługowych w jego przestrzeni co sprawia, iż mieszkańcy poszczególnych części miasta mają do nich porównywalny dostęp.

Tworzenie i utrzymanie ładu przestrzennego, jako jedno z zadań własnych samorządu gminnego, jest zarówno celem działań gospodarki przestrzennej, jak i środkiem do uzyskania środowiska zamieszkania, pracy i wypoczynku w jak najwyższym stopniu oddziałującego pozytywnie pod względem funkcjonalnym i estetycznym na użytkowników. Poprawnie kreowana przestrzeń daje mieszkańcom satysfakcję identyfikacji z miejscowością oraz okolicą zamieszkania, a także przyciągają inwestorów. W sposób najbardziej oczywisty na ład przestrzenny wpływa kształtowanie przestrzeni publicznych i zabudowy.

Jedynym skutecznym narzędziem tworzenia ładu przestrzennego jest prawo miejscowe, wyrażone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Pozostawienie niektórych obszarów bez planów miejscowych może sprzyjać niekorzystnym dla ładu realizacjom, opartym o możliwość ustalania warunków zabudowy w decyzjach administracyjnych. Obecnie, w obszarze miasta obowiązuje 29 planów miejscowych, które łącznie pokrywają ok. 1190 ha obszaru miasta, co stanowi nieco ponad 17%.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

6.1. Stan środowiska

6.1.1. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu jest mało urozmaicona. Obszar wysoczyzny jest na ogół równinny o średniej wysokości bezwzględnej 130 m. z 65 metrową deniwelacją (od 95 do 160 m n.p.m.) a spadki terenu wahają się od 2 do 5 % na przeważającej części miasta. Tylko w rejonie skarpy, na granicy terasy środkowej spadki są większe, ale nie przekraczają 20%.

Najniżej położony teren, terasa zalewowa Proсны, jest wyraźnie wcięta w teren wysoczyzny na głębokość 20-30 metrów. W ukształtowaniu terenu dominują formy pochodzenia rzeczno-glacialnego (dno doliny, starorzecza, terasa zalewowa, terasa środkowa), glacialnego (pagóry moreny czołowej), denudacyjnego (wysoczyzna morenowa), formy utworzone przez roślinność (torfowisko) i pochodzenia antropogenicznego (wały przeciwpowodziowe, nasyp kolejowy, głębokie wyrobiska po eksploatacji ilów i piasku oraz niekontrolowane nasypy gruzowo ziemne).

Tereny o korzystnych warunkach do budownictwa to obszary wysoczyzny morenowej oraz terasy wysokiej na terenie miasta.

Niesprzyjającymi zabudowie są głównie tarasy zalewowe Proсны, Swędrni i ich dopływów, starorzecze na południe od Rajskowa oraz płaskie, nie wyniesione tereny w pobliżu rzek. Jest to spowodowane niskim, nieprzekraczającym 2 metrów, występowaniem wód gruntowych.

Całkowity brak zabudowy powinien występować przy ulicy Starożytniej, na północ od torów kolejowych, ze względu na występowanie tam stale podmokłych gruntów.

Istotnym elementem podłoża w Kaliszu jest zjawisko glacitektoniczne, w szczególności w okolicach Zagórzynka, Rypinka, ul. Podmiejskiej, Winiar i ul. Rzymskiej. Z powodu występowania tych zaburzeń, tereny te cechuje bardzo duża

zmiennosc ukladu warstw gruntow, co utrudnia posadowienie budynkow mimo korzystnych parametrów fizykomechanicznych.

6.1.2. Budowa geologiczna

Kalisz lezy w obrębie dwóch jednostek tektonicznych: monokliny przedsudeckiej i należącej do niej mniejszej monokliny kalisko-złoczewskiej. Na głębszych podłożach terenu miasta występują osady jurajskie, kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe.

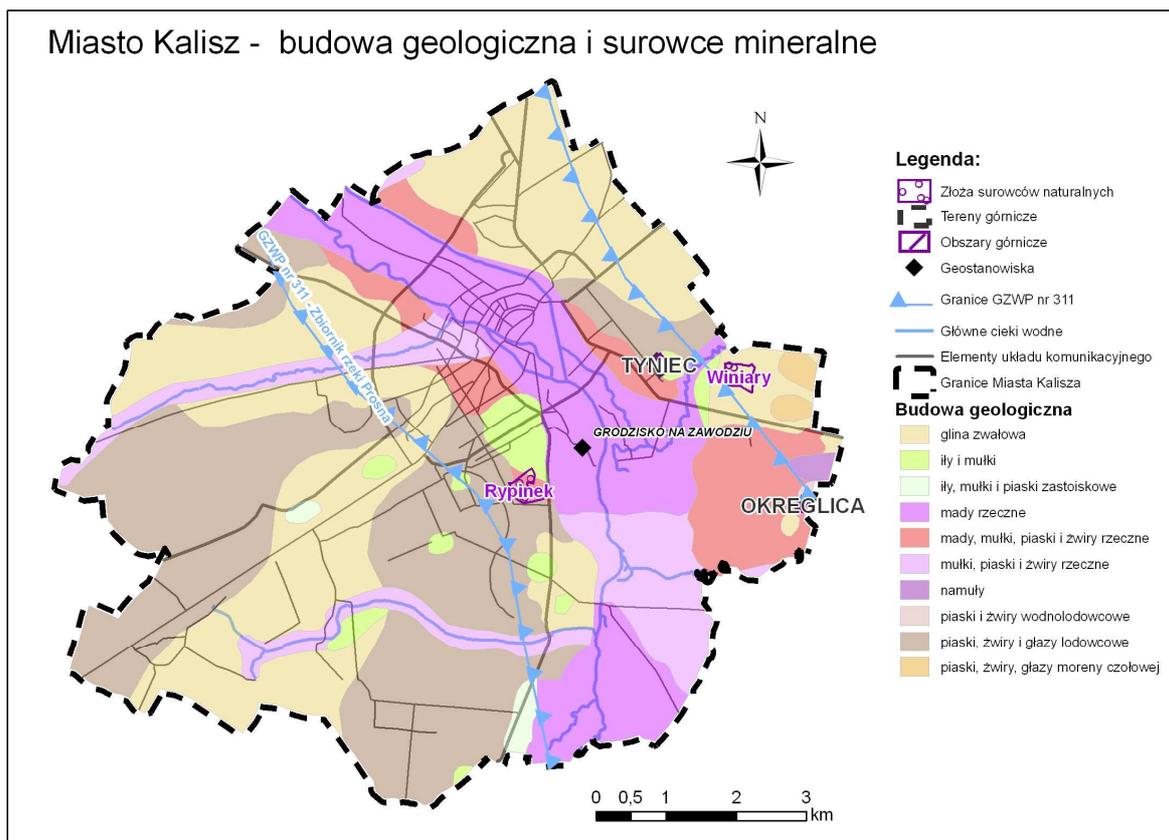
W skład jury wchodzi osady środkowo- i górnourajskie. Środkową tworzą mułowce piaszczysto-ilaste i mułowce z przewarstwieniami piaskowców o miąższości 142 m, na których leżą piaskowce i wapienie piaszczyste o miąższości do 1 m.. Osady górnej jury, leżącej na środkowej warstwie, zbudowane są z wapieni, margli oksfordu i klimerydu. Całkowita miąższość tych utworów to 550 m.

Kreda o zróżnicowanej, nieprzekraczającej 60 m grubości ma formę wapieni, margli, oraz ilów, piasków i piaskowców.

Trzeciorząd dolny reprezentowany jest przez szarobrunatne i szarozielone ily z miąższością do 11 metrów, a w przypadku trzeciorzędu górnego mamy do czynienia z mioceniem i plioceniem. Ten pierwszy reprezentowany jest przeważnie przez ily, piaski, mułki i węgle brunatne. Natomiast pliocen tworzą piaski i żwiry. Osady trzeciorzędowe wykazują różną miąższość od około 4,0 m w rejonie wsi Szulec do 108,0 m przy ulicy Wrocławskiej w Kaliszu.

Czwartorzęd to utwory glacialne plejstoceni i aluwialne utwory holoceni. Miąższość tych utworów jest bardzo zmienna i zależy ona od ukształtowania powierzchni podłoża podczwartorzędowego i obecnej morfologii terenu.

Najstarsze osady na terenie miasta to osady plejstocenu, które wypełniają dolinę kopalną Proсны i drugą, biegnącą w poprzek doliny Swędrni do doliny rzeki Cieni w okolicach Opatówka. Tworzą je: gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe, ily i mułki zastoiskowe, związane z transgresją zlodowaceń południowopolskich. Na nich zalegają utwory interglacjalnego wielkiego w postaci piasków i żwirów rzecznych.

Ryc. 8 Mapa geologiczna, surowce naturalne

Źródło: Opracowanie własne

6.1.3. Surowce mineralne

Według danych zawartych w Systemie Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS Państwowego Instytutu Geologicznego (stan na 31.12.2016 r.) na obszarze miasta znajdują się złoża surowców: „Rypinek”, „Winiary” i „Okręglica” oraz tereny i obszary górnicze – „Tyniec” i „Okręglica 1A”.

Tab. 4. Złoża kopalin na obszarze miasta Kalisz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Centralnej Bazie Danych Geologicznych PIG (dane: 31.12.2016 r)

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Kierunek rekultywacji	Rodzaj surowca	Zasoby	
					Bilansowe	Przemysłowe
1.	Rypinek	Z - eksploatacja zaniechana	rolniczo - wodny	Surowce ilaste ceramiki budowlanej - il	1122,9 tys. m ³	brak
2.	Winiary	Z - eksploatacja zaniechana	składowisko odpadów	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	1028 tys. m ³	brak
3.	Okręglica	Z - eksploatacja zaniechana	leśny	Kruszywa naturalne	138,1 tys.ton	brak

Znajdują się tu 2 udokumentowane złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej – „Rypinek” (o powierzchni 9,110 ha i zasobach 1122,9 tys. m³) „Winiary” (o powierzchni 10,227 ha i zasobach 1028 tys. m³) oraz złoża kruszyw naturalnych „Okręglica”. W obszarze „Winiary” znajduje się wyrobisko poeksploatacyjne o powierzchni ok 7,6 ha a na dnie wyrobiska w najniższych jego punktach zgromadziły się wody. Złoża nadzorowane są przez Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu.

W dniu 4 kwietnia 2016 r. ustanowiono teren górniczy „Okręglica 1A” o pow. 25023 m² oraz obszar górniczy „Okręglica 1A” o pow. 17833 m²

6.1.4. Gleby

Na obszarze miasta dominują gleby użytków rolnych. Zajmują one nieco ponad 60% powierzchni miasta i objęte zostały klasyfikacją gleboznawczą. W przewadze są to gleby klasy bonitacyjnej IV (46,3 % powierzchni ogólnej miasta), choć dużą powierzchnię zajmują także gleby V klasy (25%). Na terenie miasta występują duże połacie bardzo dobrych gleb klasy bonitacyjnej II i III. Tereny te powinny podlegać ochronie gdyż stanowią cenny zasób środowiska w strukturze miasta, zawierają dużo próchnicy i cechują się wysoką żyznością (np. Tyniec, Majków, Winiary, Dobrzec, Szczypiorno, Nosków). Gleby użytków rolnych klasy II zajmują 38,65 ha (0,94% powierzchni miasta), a gleby klasy III zajmują 754,5 ha (18,5% powierzchni miasta).

Ryc. 9 Udział gleb poszczególnych klas

Źródło: Opracowanie własne

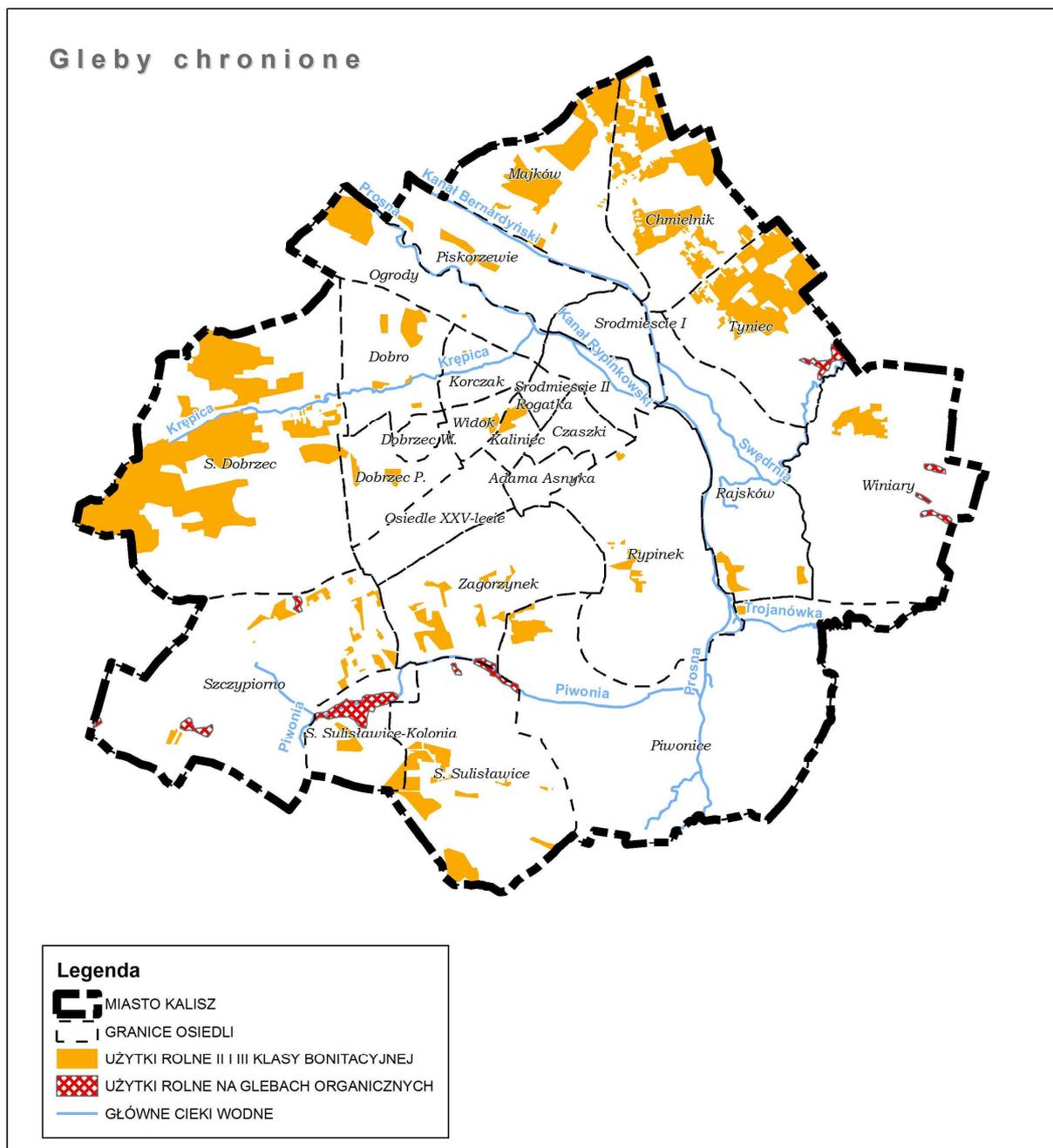
Na obrzeżach miasta przeważają grunty orne. Lasy, głównie iglaste, znajdują się we wschodniej części miasta, a użytki zielone zajmują ogólnie niewielkie powierzchnie w dolinie Swędrni, Trojanówki, Proсны i Piwonki.

W pokrywie glebowej dominują gleby autogeniczne brunatno ziemne, powstałe bez udziału materiałów i czynników zewnętrznych (np. wód gruntowych). Gleby te są żyzne i zasobne w próchnicę (zawartość 3-4%), a ich odczyn i stopień wysycenia zasadami zależy głównie od typu i rodzaju skały macierzystej oraz ilości opadów.

Spośród wyróżnionych w systematyce gleb Polski, na obszarze Kalisza dominują:

- gleby brunatne właściwe i kwaśne - wytworzone na glinach i ilach polodowcowych,
- gleby płowe - wytworzone na utworach pyłowych, glinach morenowych i zwałowych, piaskach naglinowych,
- czarne ziemie właściwe – ukształtowane na ciężkich glinach w warunkach utrudnionego przesiąkania wód opadowych, bardzo urodzajne, wykształcone z glin marglistych,
- mady rzeczne – ukształtowane w terasie rzeki Proсны,
- gleby murszowo-mineralne i murszowate – na terenach podmokłych łąk.

Gleby wykazują korzystne warunki sprzyjające uprawom rolniczym pomimo deficytu opadów atmosferycznych. Około 68% terenów przeznaczonych pod rolnictwo charakteryzuje się zakwaszeniem o pH <6,5. Jest to wynik czynników naturalnych, działalności gospodarczej człowieka, ale także skutek zaniedbań w sferze gleb na terenie miasta. Jeżeli chodzi o zawartość metali ciężkich (kadm, cynk, ołów, miedź, arsen) to ich wartości są podobne do tych najczęściej spotykanych na obszarze Polski. Świadczy to o tym, że ich obecność nie zagraża roślinom uprawnym. Przyjmuje się, że to związki chemiczne, pierwiastki promieniotwórcze i mikroorganizmy są odpowiedzialne za zanieczyszczenia gleb. Pochodzą one głównie ze stałych i ciekłych odpadów przemysłowych i komunalnych, wycieków substancji ropopochodnych z różnych instalacji, gazów i pyłów emitowanych z zakładów przemysłowych czy silników spalinowych.

Ryc. 10. Gleby chronione miasta Kalisza

Źródło: Opracowanie własne

6.1.5. Wody

Wody podziemne

Na wglębną budowę geologiczną Kalisza wpływają osady ery mezozoicznej (jura i kreda) oraz kenozoicznej (trzeciorzęd i czwartorzęd). Kalisz znajduje się na granicy dwóch obszarów hydrogeologicznych. Występują tu różne poziomy wodonośne w utworach jurajskich, kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych i każdy z nich stanowi odrębne piętro zasobów wodonośnych, z

czego największe znaczenie w zaopatrzeniu ludności w wodę pitną ma piętro czwartorzędowe ($2878\text{m}^3/\text{h}$) i jurajskie ($1584\text{m}^3/\text{h}$), a najmniejsze piętro trzeciorzędowe ($280\text{m}^3/\text{h}$). Dodatkowo na wszystkich poziomach drenuje wpływ Proсны, a w rejonie zaznacza się rozległy lej depresyjny w poziomie górnourajskim. Pobór wody waha się w granicach od 20% (trzeciorzęd) do 74% (kreda górna).

W dolinie Proсны oraz lokalnie w dolinach Trojanówki i Swędrni występuje czwartorzędowy poziom wodonośny. Warstwę wodonośną tworzą tam piaski i żwiry rzeczne plejstocenu i holocenu. Miąższość waha się w przedziale od kilkunastu do 40 metrów a w rejonie Kościelnej Wsi dochodzi nawet do 50 metrów. Zwierciadło wody jest napięte (zalega na głębokości do 40 m) z wyjątkiem doliny Proсны, bo tam na głębokości 1-3 metrów. Lustro wody jest ustabilizowane na głębokości 0,5 do 20 m. Wody podziemne pierwszego poziomu wodonośnego znajdują się najczęściej na poziomie od 2 do 4 m p.p.t. i podlegają one drenowaniu. Występują także sezonowe różnice poziomu ich występowania, które wynoszą +/- 0.5-1 m. W przypadku wód podziemnych dla studni występuje warstwa piasków różnoziarnistych ze żwirem o miąższości ok. 10 m zalegająca na głębokości ok. 40 m p.p.t., z napiętym zwierciadłem o głębokości 17-20 m p.p.t. i podlega znacznym wahaniom sezonowym. Piętro to zasilane jest dzięki wodom opadowym bezpośrednio do utworów piaszczysto-żwirowych, które stanowią warstwę wodonośną w dolinach rzek lub przez słabo przepuszczalne osady glin zwałowych. Z powodu dużej ilości żelaza, amoniaku i zawiesiny wody oraz brak geologicznej izolacji wody te nie nadają się bezpośrednio do konsumpcji.

Szeroko rozprzestrzeniona i wydajna na obszarze Kalisza okazuje się warstwa wodonośna poziomu górnourajskiego. Warstwę tą stanowią spękane, szczelinowe margle i wapienie. W tym przypadku miąższość jest trudna do oceny, lecz w opracowaniach hydrogeologicznych szacuje się ją na ponad 50 metrów. Poziom wodonośny zalega tu na głębokości 60-150 metrów pod warstwą słabo przepuszczalnych utworów kenozoicznych. Zwierciadła wody występujące na obszarze Kalisza najczęściej są napięte. Potencjalna wydajność studni waha się i średnio wynosi $70-120\text{m}^3/\text{h}$. Intensywna eksploatacja górnourajskiego poziomu wodonośnego w rejonie Kalisza doprowadziła do wytworzenia rozległego leja depresyjnego od kilku do kilkunastu metrów, a na obszarze Kalisza poziom jurajski jest wykorzystywany przez PWiK do zaopatrzenia w wodę.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Wschodnia część obszaru Kalisza znajduje się w rejonie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Nr 311 „Zbiornik rzeki Proсна” o powierzchni ok. 344,9 km². Jest to udokumentowany w 2015 r. zbiornik porowy o średniej głębokości zalegania wynoszącej 40 m.

Granice podłużnie usytuowanego Zbiornika przebiegają w dużej części równoległe do rzeki Proсны – Zbiornik obejmuje południowo-wschodnią i północną część miasta.

Tab. 5. Charakterystyka GZWP Nr 311 na terenie miasta Kalisza

Źródło: www.bip.kalisz.pl

Nr GZWP	Nazwa zbiornika	Typ zbiornika	Środowisko	głębokość [m]	Pow. [km ²]	Średnia głębokość ujęć [m]	Klasa jakości wód	Zasoby dyspozycyjne [tys.m ³ /d]
311	Zbiornik rzeki Proсны	Q _{DK} – zbiornik doliny współczesnej i kopalnej	Porowe	od 15 do 65	344,9	40	Ic – wody o dobrej jakości wymagające prostego uzdatniania	128,0

Ujęcia wód podziemnych

Jedynym źródłem wody pitnej są wody podziemne. Wody powierzchniowe Proсны pobierane są wyłącznie do celów przemysłowych i w związku z małymi zasobami w regionie Kalisza wód powierzchniowych wymaga się użytkować wodę zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Ujęcia komunalne bazują na utworach czwartorzędowych z doliny Proсны oraz utworach jury, (wszystkie ujęcia są eksploatowane równomiernie, w zależności od zapotrzebowania w strefie zasilania i zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym) i najważniejszym źródłem wody (60 % zapotrzebowania mieszkańców Kalisza) jest obecnie wielootworowe ujęcie wzdłuż rzeki Proсны (tzw. ujęcie „Lis” eksploatowane w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych w ilości 1770m³/h na podstawie decyzji Prezesa CUG znak KDH/013/4458/B/79 z dnia 3 lipca 1979 roku). Ujęcie to zawiera 42 studnie głębinowe.

Drugim źródłem zaopatrzeniowym pozostają ujęcia głębinowe z piętra jurajskiego eksploatowane w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych w

ilości 2128 m³/ dobę na podstawie decyzji Wojewody wielkopolskiego SR-Ka-IV-7441/3/02 z dnia 2 września 2002 r.

Zasady ochrony ujęć wód w Kaliszu są określane decyzjami Prezydenta Miasta Kalisza, pozwoleńmi wodno-prawnymi lub rozporządzeniami Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Ujęcia wód czwartorzędowych „Winiary”(od 2006 wyłączone z eksploatacji) i „Szeroka IVb” posiadają strefy ochrony bezpośredniej na mocy pozwoleń wodnoprawnych. Ujęcia jurajskie posiadają tylko strefy ochrony bezpośredniej w granicach obudowy każdej ze studni, na mocy decyzji Prezydenta Miasta Kalisza nr WSRK.6210-48.3/04. W 2009 roku ustanowiona została strefa ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych „Lis” na mocy Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Lis” dla miasta Kalisza (Dz. U. Woj. Wlkp. z 16.09.2009 r., Nr 116, poz. 1885).

Stan czystości wód podziemnych, podobnie jak powierzchniowych, opisano w dalszych rozdziałach.

Wody powierzchniowe

Kalisz położony jest całkowicie w zlewni Morza Bałtyckiego, w dorzeczu Odry. Główny element sieci rzecznej Kalisza stanowi rzeka Proсна (lewy dopływ Warty), płynąca z południa na północny zachód. Źródła Proсны znajdują się w Wołecinie, na wysokości ok. 272 m n. p. m., zaś ujście do Warty – w Modlicy, na wysokości ok. 70 m n. p. m.

Rzeka Proсна płynąca z południa na północny zachód jest głównym ciekim wodnym w Kaliszu, który w całości należy do zlewni jej lewego dopływu Warty i płynie trzema korytami. Jej głównymi dopływami na obszarze miasta są cieki: Trojanówka, Swędrnia (dopływy prawe), Piwonia i Kręcica (dopływy lewe), razem składają się na Kaliski Węzeł Wodny (KWW). Dodatkowo w skład węzła wchodzi Kanał Rypinkowski, Kanał Bernardyński, spełniający rolę kanału ulgi dla miasta.

Poza KWW przez Kalisz płynie jeszcze rzeka Lipówka, w południowo-zachodniej jego części. Pozostałe cieki są mniejsze i w większości nienazwane.

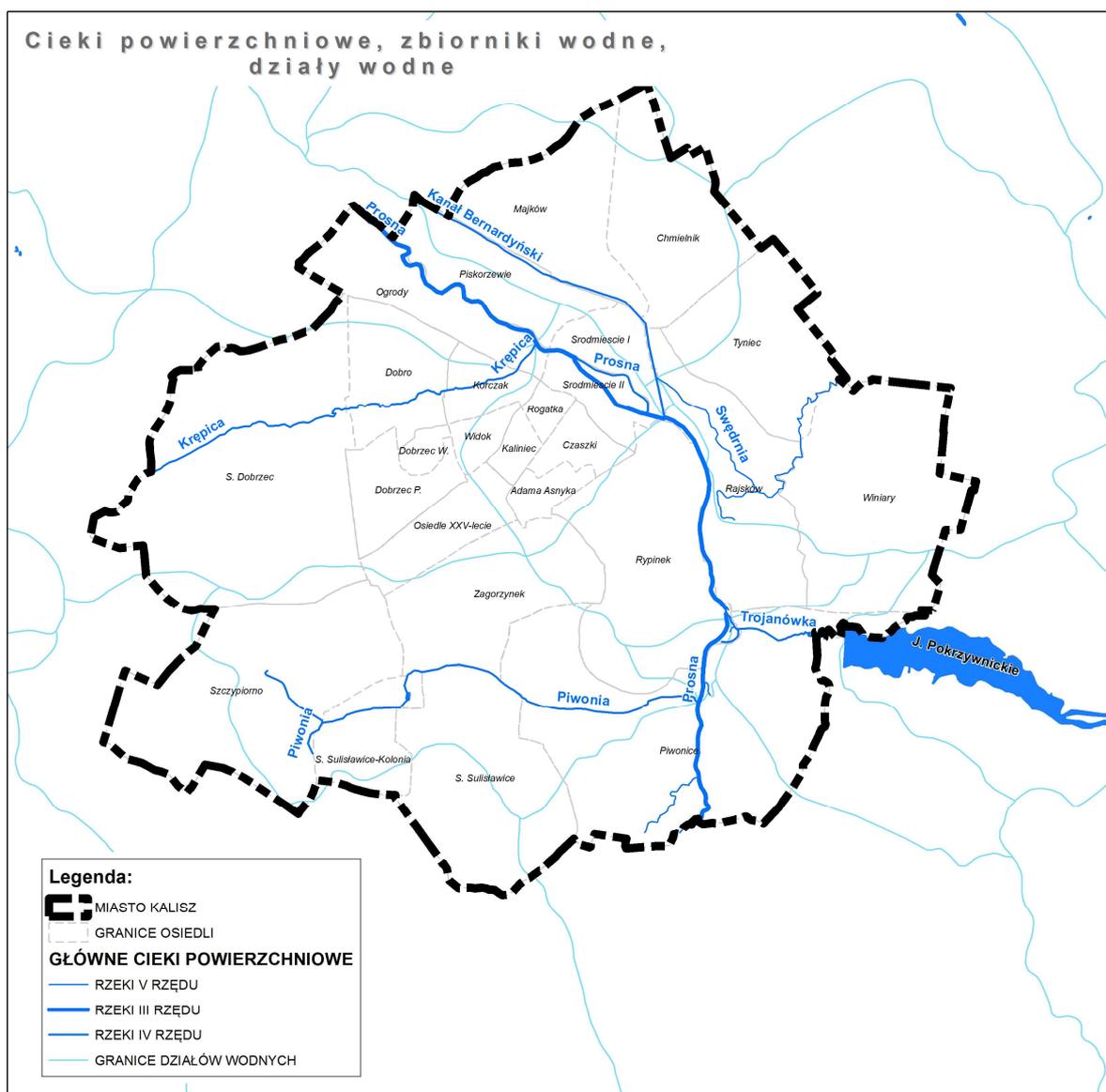
Na obszarze Kalisza występują także:

- rowy melioracyjne, które w połączeniu z drobnymi ciekami wodnymi tworzą systemy hydrograficzne, a same cieki poprzez pogłębienie spełniają rolę rowów melioracyjnych.

- tereny podmokłe, zwłaszcza w okolicach rzeki Swędrni i Trojanówki oraz w dolinie Proсны.

Wśród zbiorników wodnych, starorzecza Proсны wyróżniamy starorzecze „Bzizie” i „Wygon”. Sztuczne zbiorniki wód stojących podzielić możemy na te, które powstały przez wypełnienie zagłębień poeksploatacyjnych i są nieurządzone („Jezioro Zośka”, „Jezioro u Grona”, „Tynec” i „Winiary”) oraz urządzone stawy (na terenie Parku Przyjaźni, Parku Miejskiego, na terenie byłej cegielni). W granicach miasta występują także mniejsze bezimienne zbiorniki wodne i stawy, powstałe głównie po eksploatacjach glin piasków i ilów.

Wody powierzchniowe zlewni Proсны oraz cieki wodne są znacznie zanieczyszczone. Czystość Proсны zaliczana jest do klasy IV, czyli ma ona niezadowalającą jakość. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku dopływów - Swędrni i Trojanówki, ale najgorzej wygląda to w przypadku Kręcicy i Piwonii, gdyż tutaj mamy do czynienia ze złą jakością, tj. klasy V.

Ryc. 11. Cieki powierzchniowe, zbiorniki wodne i działy wodne

Źródło: Opracowanie własne

Zagrożenie powodzią

Ze względu na położenie fizjograficzne i ukształtowany system wód powierzchniowych, Kalisz systematycznie odczuwa skutki wezbrań wód i powodzi w zlewni Prosny i jest najbardziej narażonym na zalanie miastem w regionie wodnym Warty.

Według informacji zawartych na mapach zagrożenia powodziowego przekazanych przez KZGW, w Kaliszu zagrożenie powodziowe dotyczy:

- obszarów Q 10%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,

- obszarów Q 1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
- obszarów Q 0,2%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat.

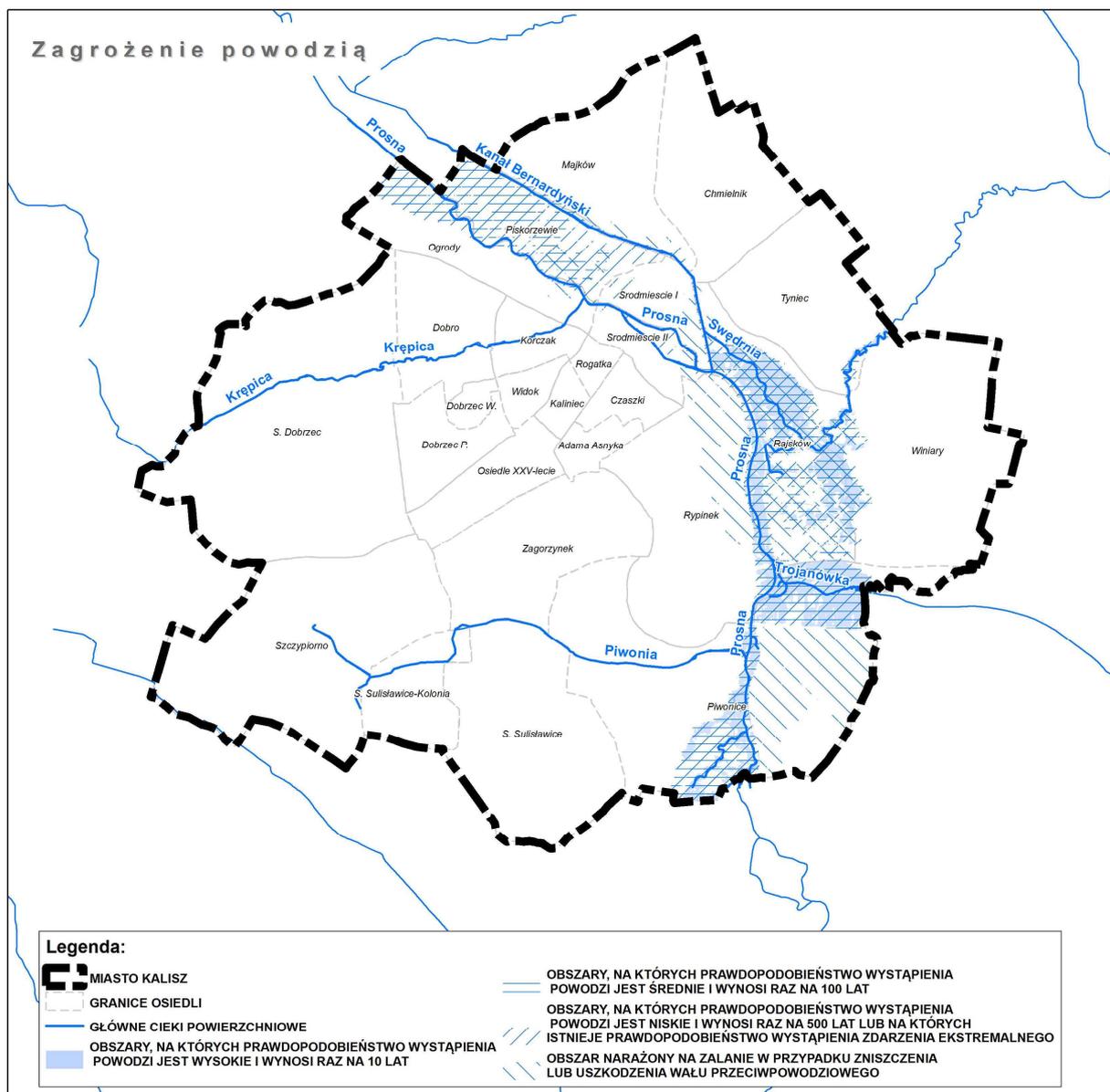
Przy powodzi o prawdopodobieństwie jej wystąpienia wynoszącym raz na 10 lat (Q 10%) zalaniem objęta będzie znaczna powierzchnia osiedla Rajsków. Głębokość wody na obszarze z ulicami: Ciesielska, Łęgowa, Paprotna, Pionierska, Pontonowa, Próżna, Rzeczna, Saperska, Stolarska, Wapienna oraz na części ulicy Rajskowskiej wynosić będzie do 0,5 m, a w niektórych miejscach wahać się będzie od 0,5 do 2 m. Na terenie Parku Wodnego „Aquapark”, aż po najniżej położony punkt ulicy Sportowej głębokość wody ograniczać się będzie do 0,5 m. Dodatkowo zalane będą niezamieszkałe tereny osiedla: Piskorzewie (pola obok Cmentarza Komunalnego), Winiar (ul. Kąpielowa, Marzanny), Piwonic (wzdłuż koryta Proсны) i pola pomiędzy ulicą Wypoczynkową, a Pokrzywnicką, gdzie woda podchodzi pod zabudowania.

Przy powodzi o prawdopodobieństwie jej wystąpienia wynoszącym raz na 100 lat (Q 1%) powodzią objęta będzie znaczna część osiedla Piskorzewia, obszar położony między korytami rzeki Proсны i Kanału Bernardyńskiego (z ulicami: Bażancia, Złota, Wał Bernardyński). Na terenie tym znajdują się przedsiębiorstwa usytuowane wzdłuż odcinka ulicy Złotej i Bażanciej. Powódź obejmie też znaczną część osiedla Rajsków. Dodatkowo podobnie jak przy scenariuszu prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi raz na 10 lat (Q 10%) woda zaleje część osiedla Winiary (ul. Kąpielowa, Marzanny) oraz obszar Piwonic wzdłuż koryta Proсны i tereny pomiędzy ulicą Wypoczynkową, a Pokrzywnicką. W tym przypadku woda zaleje już zabudowania. Na całym zalanym obszarze przeważać będzie woda o głębokości od 0,5 do 2 m.

Przy powodzi o niskim prawdopodobieństwie jej wystąpienia wynoszącym raz na 500 lat (Q 0,2%) obszar zalewowy obejmie praktycznie całe osiedle Piskorzewie. Teren położony między korytami rzeki Proсны i Kanału Bernardyńskiego z ulicami: Bażancia, Złota, Wał Bernardyński. Pod wodą znajdują się też zabudowania i zaplecze przemysłowo usługowe osiedla Piskorzewia obejmujące ulice: al. Wojska Polskiego, Majkowska, Mazurska, Piskorzewie i Długosza. Ponadto woda przeleje się przez prawy brzeg Kanału Bernardyńskiego na osiedle Majków (za mostem Majkowskim w ciągu ulicy Piłsudskiego) podchodząc pod zabudowania przy ulicy Stanisława Wyspiańskiego. Zalana będzie też część osiedla Śródmieście I wzdłuż ulicy Fryderyka Chopina. Przelanie się wody przez skarpe na prawym brzegu Kanału

Bernardyńskiego, na wysokości ulicy Cichej, spowoduje, że woda o głębokości do 0,5 m, zaleje część Osiedla Śródmieście I na wysokości ulic: Kokanińska, Cicha i Prosta. Woda o głębokości do 2 m zaleje też część osiedla Śródmieście II. W tej części miasta zalane będą niektóre budynki na ulicach: al. Wolności, Jasna, Bankowa, Częstochowska, Teatralna, Wał Staromiejski, Wspólna. Woda o głębokości do 2 m (koryto rzeki Swędrni może osiągać 4 m) zaleje większość osiedla Rajsków, w tym Aquapark i Tor Kolarski. Dodatkowo powódź obejmie część osiedla Winiary (ul. Kąpielowa, Marzanny) oraz obszar Piwonic wzdłuż koryta Proсны i pomiędzy ulicą Wypoczynkową, a Pokrzywnicką. W południowej części osiedla wychodząca woda z koryta Proсны niebezpiecznie zbliży się do zabudowań w rejonie ulic Marka i Nad Prosną.

W przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału powodziowego zalaniu ulegną tereny osiedla Majków zlokalizowane przy ulicy Miedzianej i Żelaznej, a także ogródki działkowe w rejonie ulicy Feliksa Karśnickiego, obszar osiedla Piskorzewia, tj. terenów między ul. Józefa Piłsudskiego, Wodną, Jana Długosza, a Złotą. Woda, która uszkodzi lub zniszczy wał powodziowy na osiedlu Ogrody zaleje na głębokość około 0,5 m część tego osiedla (ulice: Agrestowa, Akacyjowa, Jagodowa, Jaśminowa, Kalinowa, Niska, Porzeczkowa). Woda o głębokości do 2 m zaleje osiedle Rajsków, Aquapark oraz Park Miejski z cmentarzem żołnierzy radzieckich i teren Stadionu Miejskiego. Uszkodzenie lub zniszczenie Wału Piastowskiego spowoduje, że woda o głębokości od 0,5 do 2 m zaleje, tereny zlokalizowane po prawej stronie od ulicy Częstochowskiej na osiedlu Rypinek.

Ryc. 12. Zagrożenie powodzią

Źródło: Opracowanie własne

6.1.6. Warunki klimatyczne

Kalisz położony jest w umiarkowanej strefie klimatycznej pomiędzy nizinami a pasem wyżyn o średniej rocznej temperaturze $+7,5^{\circ}\text{C}$. Lato i zima trwają tutaj około 80-90 dni. Średnia temperatura w lipcu wynosi 18°C , w styczniu -2°C a okres wegetacji trwa różnie, w zależności od temperatury rocznej, od 200 do 220 dni. Wilgotność powietrza w ciągu roku wynosi średnio ok. 81%, a zachmurzenie 65%.

Przeważającymi wiatrami są te z części zachodniej. Od wschodu wiatr wieje głównie w styczniu, lutym i kwietniu, a róża wiatru wskazuje, że są to najczęściej

wiatry słabe. Główny kierunek przewietrzania miasta, zachód-wschód, ukształtowany jest przez dolinę Proсны, jednak zarówno prędkość jak i kierunek bywają modyfikowane z powodu istniejącej zabudowy miasta. Najniższe wartości prędkości wiatru występują na południu miasta, a najwyższe w części północno-wschodniej.

Miasto znajduje się na obszarze o zdecydowanie najniższych średniorocznych sumach opadów w ciągu roku, które nie przekraczają 550 mm, przy czym rozkład opadów w różnych latach jak i porach roku jest bardzo zróżnicowany. Niewątpliwie Kalisz zaliczany jest do regionów o największych deficytach wody w Polsce. Najwyższe miesięczne sumy przypadają na lipiec, jest to ponad 75 mm, natomiast najniższe opady odnotowane są w miesiącach zimowych i wynoszą ok. 23 mm.

6.1.7. Flora i fauna

Kalisz leży w obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym w sieci ECONET- PL, którego osią jest rzeka Proсны. Jej dolina, wraz z dolinami Swędrni i Ciemnej stanowią obszary chronionego krajobrazu, co sprzyja zachowaniu ciągłości korytarza i prawidłowemu funkcjonowaniu systemu przyrodniczego.

Lasy oraz zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne pokrywają zaledwie 3,8% powierzchni miasta. (tab. 1). Pełnią one jednocześnie kilka funkcji, a w tym przede wszystkim:

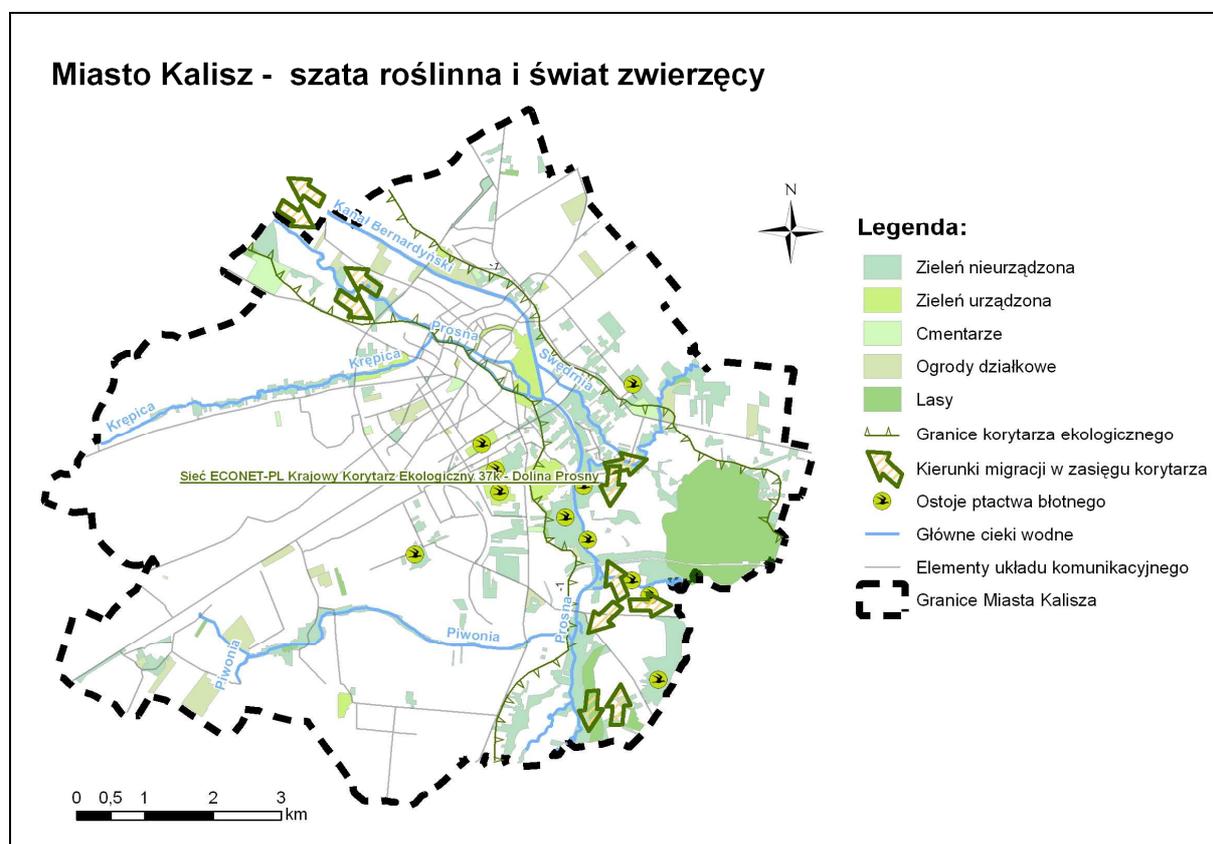
- ochronną – chroniąc mieszkańców przed szkodliwym oddziaływaniem zanieczyszczeń atmosferycznych i hałasem oraz korzystnie wpływają na klimat i równowagę przyrodniczą;
- rekreacyjną – będąc w mieście dobrem rzadkiem, oferują unikalny krajobraz i warunki do rekreacji;
- biocenotyczną – zajmując niewielkie powierzchnie są nielicznymi miejscami bytowania zwierząt leśnych i rozwoju wybranych gatunków roślin.

Z tego powodu celem gospodarki leśnej w Kaliszu jest ochrona kompleksów leśnych. Jedyny, większy zwarty obszar leśny obejmuje teren kompleksu „Winiary”. Jest to prawie w całości bór świeży z drzewostanem sosnowym, z domieszką brzozy. Wiek drzewostanu jest zróżnicowany, przeważnie 55-75 lat. Z racji lokalizacji oraz wyżej opisanych przyczyn zaliczany jest do lasów ochronnych.

Pozostałe użytki leśne to przeważnie młodniki sosnowe, a w dolinie rzeki Proсны, lasy łąkowe z przeważającym drzewostanem liściastym. Omawianą tematykę przedstawiono na mapie (ryc. 13.)

Wśród terenów zieleni w mieście do najważniejszych należą:

- kompleks leśny „Winiary”;
- parki – np. Park Miejski, Park Przyjaźni, Park nad Krępicą;
- planty – Planty Miejskie;
- place i skwery – np. Pola Marsowe przy os. Dobrzec;
- zielen cmentarna – min.: cmentarz komunalny, Żołnierzy Radzieckich, żydowski, wojskowy na Majkowie ;
- aleje;
- ciągi spacerowe i rowerowe;
- tereny przy zbiornikach wodnych.

Ryc. 13. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Źródło: IMGW Oddział w Poznaniu

Szczególnie cennym obszarem dla bioróżnorodności jest Park Miejski. Obejmuje siedliska kilkudziesięciu gatunków fauny i flory, w tym:

- dąb czerwony (*Quercus rubra*),
- miłorząb dwukłapowy (*Ginkgo biloba*),
- tulipanowiec amerykański (*Liriodendron tulipifera*),

- gledicję trójcierniową (*Gleditsia triacanthos*),
- surmię zwyczajną (*Catalpa bignonioides*),
- jesiony wyniosłe (*Fraxinus excelsior*) – pomniki przyrody o wysokości ok. 40 m,
- sosna wejmutka (*Pinus strobus*),
- cyprysik nutkajski (*Chamaecyparis nootkatensis*)
- dagleżja (*Pseudotsuga menziesii*),
- klon zwyczajny (*Acer platanoides*),
- olsza czarna (*Alnus glutinosa*),
- brzoza brodawkowata (*Betula pendula*),
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*),
- kasztanowiec biały (*Aesculus hippocastanum*),
- wiewiórki pospolite (*Sciurus vulgaris*),
- dzięcioły (*Picinae*),
- muchołówka szara (*Muscicapa striata*),
- słowik rdzawy (*Luscinia megarhynchos*),
- szpak (*Sturninae*),
- płazy i liczne gatunki bezkręgowców,
- kaczki krzyżówki (*Anas platyrhynchos*),
- łabędź niemy (*Cygnus olor*),
- sowa uszata (*Asio otus*),
- puszczyk (*Strix aluco*),
- bóbr (*Castor fiber*).

W okolicach rzek, starorzeczy, na łąkach, turzycowiskach, w zbiorowiskach szuwarowych i stawach bytują ptaki wodno-błotne. Jednym z najciekawszych obszarów jest starorzecze „Bzizie” w międzywalu Proсны, będące siedliskiem chronionych gatunków roślin. Kluczowe znaczenie dla zachowania w Kaliszu populacji ptaków wodno-błotnych mają: Wygon – łąki i starorzecza; „Bzizie” – starorzecze; Przy Nasypie – łąki i turzycowiska; Torfowisko Lis – rezerwat i okoliczne łąki; glinianki, o lokalnych nazwach: U Grona, w Parku Przyjaźni, Zośka i Trójka, na Tyńcu.

W tych ośmiu ostojach, skupiało się 100% kaliskiej populacji bączka, bąka, łabędzia niemego, wodnika, kokoszki, błotniaka stawowego, kszyka, krwawodzioba i

rokitniczki, 70-80% populacji łyski, trzciniaka, trzcinniczka i świerszczaka i 60-70% populacji perkozka, brzegówki, potrzosa.

Spośród gatunków fauny objętych formami ochrony przyrody zgodnie z Ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2018 r. poz. 1614 ze zm.) i Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 r. poz. 2183) w granicach Kalisza można zaobserwować:

- wróble (*Passer domesticus*),
- sójki (*Garrulus glandarius*),
- kawki (*Corvus monedula*),
- gawrony (*Corvus frugilegus*),
- sroki (*Pica pica*).
- krety (*Talpa europaea*),
- trzmiele (*Bombus* sp.),
- dzięcioły (*Picidae*),
- szpaki (*Sturnus vulgaris*),

Na obszarze spotykane są sporadycznie gatunki łowne, znajdujące dogodne miejsca do żerowania w rejonie gospodarstw rolnych, m.in.: sarna (*Capreolus capreolus*), lis (*Vulpes vulpes*), bażant (*Phasianus* sp.), kuna domowa (*Martes foina*), zając szarak (*Lepus europaeus*), kuropatwa (*Perdix perdix*). Gatunkom tym, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 Prawo łowieckie (Dz. U. z 2018 r., poz. 2033 ze zm.), zapewnia się właściwe warunki bytowania i przemieszczania.

6.1.8. Stan powietrza atmosferycznego

Wśród źródeł zanieczyszczeń powietrza w Kaliszu pyłami zawieszonymi jest sektor bytowo-gospodarczy (emisje ze spalania paliw grzewczych), obiekty przemysłowe (emisje z energetycznego spalania paliw i źródeł technologicznych) i transport samochodowy (emisje ze ścierania oraz reemisje (unoszenie pyłów). Znaczący wpływ na słabe rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń ma położenie geograficzne miasta w pradolinie Proсны, co skutkuje słabym przewietrzaniem.

Ponadto wskazuje się również na tzw. emisję napływową – dotyczy ona zanieczyszczeń dostających się do obszaru miasta zza jego granic i również jest klasyfikowana w podziale na punktową liniową, powierzchniową i pochodzącą z rolnictwa (wszystkie w pasie 30 km od miasta) oraz punktową poza pasem 30 km.

W sektorze przemysłowym znaczącymi emitentami zanieczyszczeń (gazów i pyłów) w Kaliszu są zakłady:

- Energa Kogeneracja Sp. z o.o. Elektrociepłownia,
- Energa Ciepło Kaliskie Sp. z o.o.

Obiektami związanymi z transportem samochodowym, wynoszącymi największe ilości zanieczyszczeń do powietrza są drogi o największym natężeniu ruchu, a wśród nich:

- drogi krajowe – DK12 i DK25,
- drogi wojewódzkie – DW 442, DW450 i DW470.

Utrzymanie dobrej jakości powietrza, a nawet poprawę jego jakości można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji na środowisko naturalne, stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji miasta, likwidację lub modernizację kotłowni tradycyjnych (zmianę systemu ogrzewania z węglowego na ekologiczne: gazowe, elektryczne, olejowe, z miejskiego systemu ciepłego, pompy ciepła), poprawę nawierzchni dróg, budowę obwodnic, zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miejskiej a przede wszystkim poprzez zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (promieniowania słonecznego, energia geotermalna, biogaz).

Miasto Kalisz realizuje szereg działań naprawczych zmierzających do przywrócenia standardów jakości powietrza w zakresie emisji pyłów, wynikających z Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzoalfapirenu dla strefy Miasto Kalisz, przyjętego uchwałą Nr XI/317/15 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z 26 października 2015 r. Nadrzędnym działaniem jest zmiana systemu ogrzewania z węglowego na ekologiczne. W tym celu miasto wypłaca dotacje celowe na wymianę pieca. Równie ważne jest obniżenie emisji komunikacyjnej min. poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miasta.

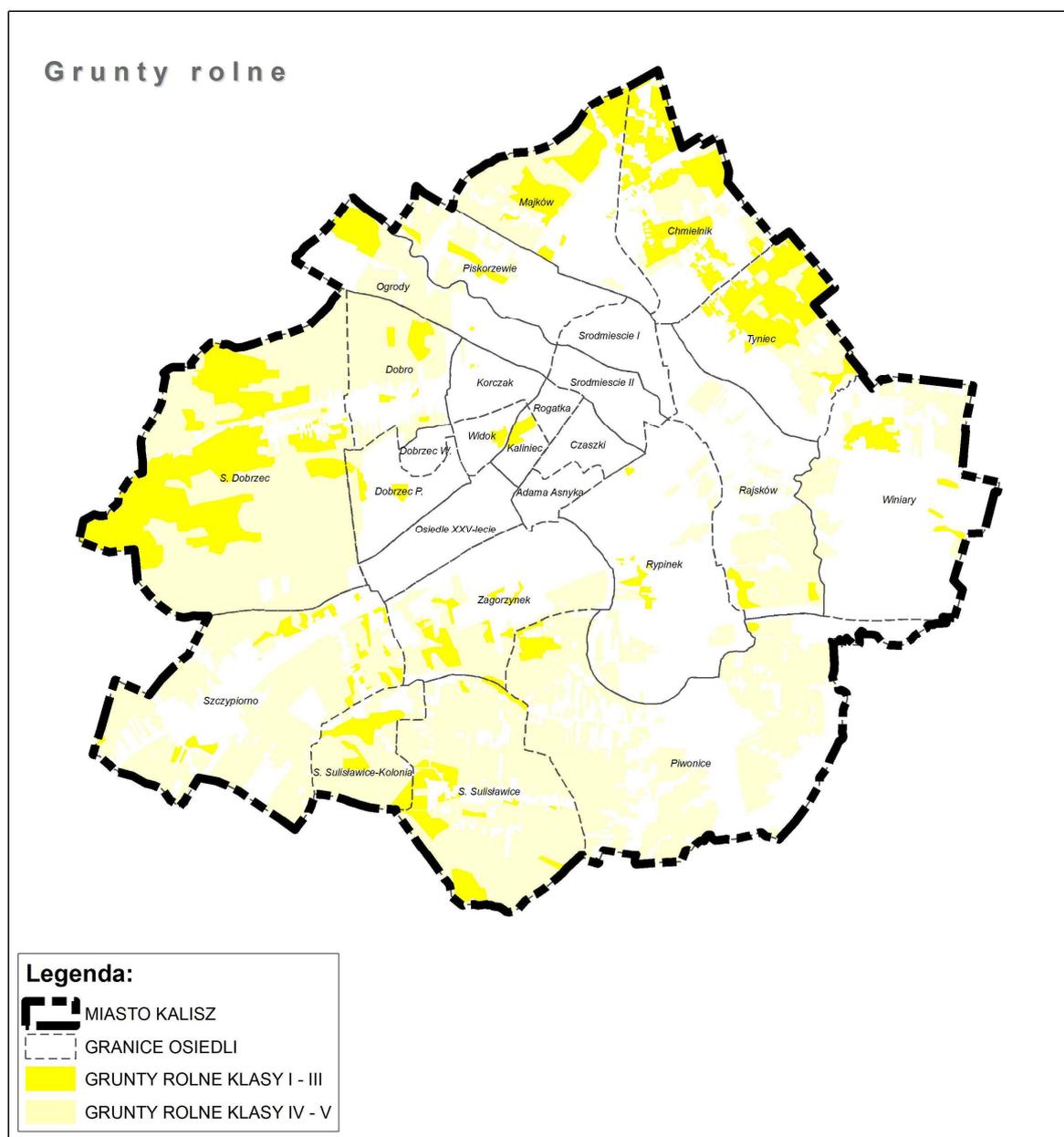
6.2. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

6.2.1. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Użytki rolne stanowią nieco ponad 61% powierzchni całego miasta. Wśród gruntów rolnych przeważają gleby kompleksu IV, zajmujące ponad 46 % powierzchni ogólnej miasta. Ponadto duży areal powierzchni zajmują grunty V klasy bonitacyjnej, stanowiące około 25% ogólnej gruntów rolnych.

Na terenie miasta występują duże połacie bardzo dobrych gleb klasy bonitacyjnej II i III. Gleby użytków rolnych klasy II zajmują 38,65 ha (0,94% powierzchni miasta), a gleby klasy III zajmują 754,5 ha (18,5% powierzchni miasta). Występują one głównie w północno-wschodniej części miasta, osiedla: Tyniec,

Majków, Winiary oraz w zachodniej części osiedla Dobrzec. Rozmieszczenie gruntów klas I-III przedstawia ryc. 14.

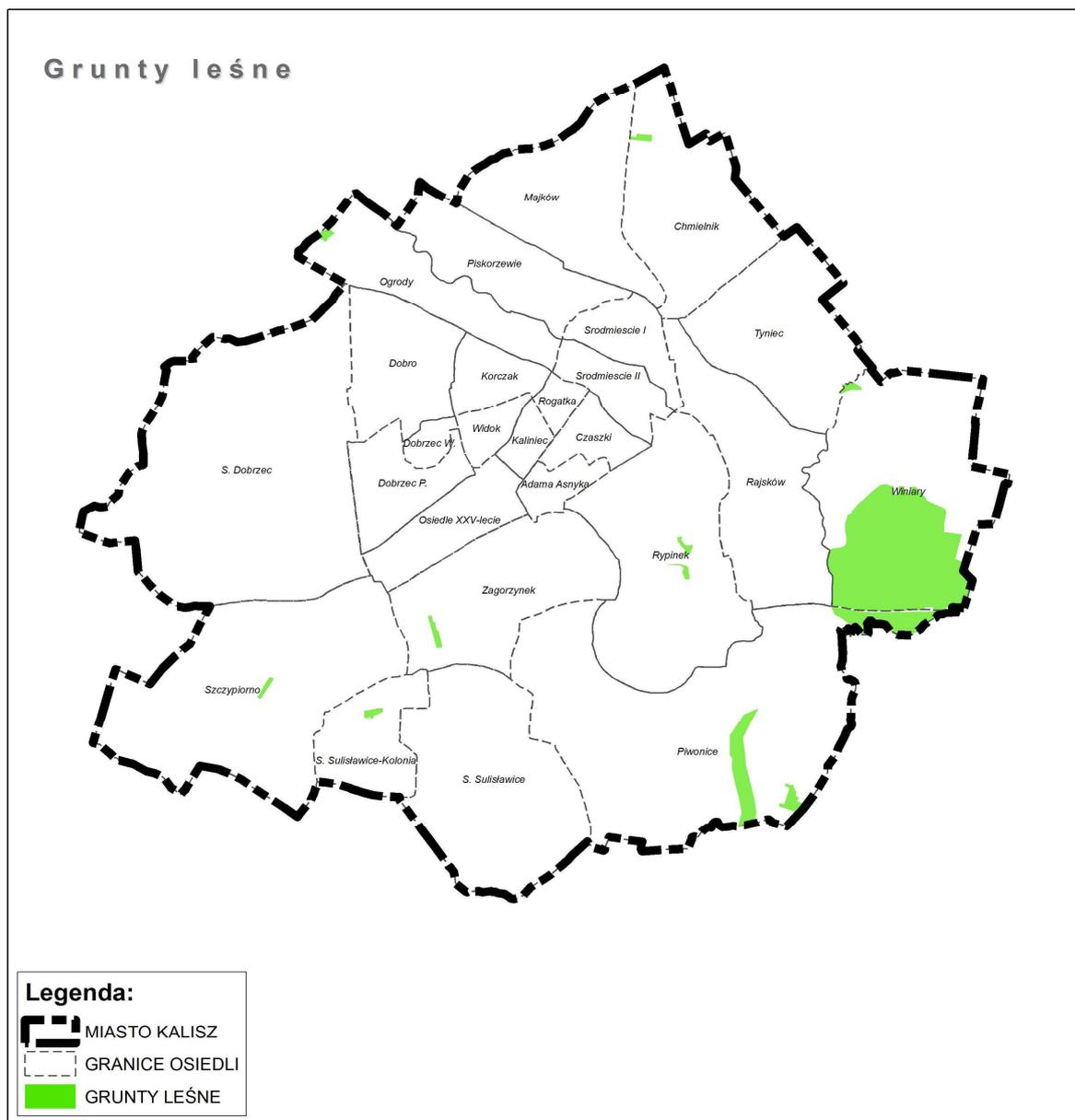
Ryc. 14. Grunty rolne na terenie miasta Kalisza

Źródło: Opracowanie własne

6.2.2. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują około 3,8 % ogólnej powierzchni miasta. Największy i jedyny kompleks leśny położony jest w dzielnicy Winiary. Ponadto w granicach miasta, w osiedlach: Rypinek, Piwonice, oraz Sołectwie Sulisławice-Kolonia znajdują się użytki leśne.

Ze względu na fakt, iż powierzchnia występujących w granicach miasta lasów jest znikoma, lasy objęte są ochroną.

Ryc. 15. Grunty leśne na terenie miasta Kalisza

Źródło: Opracowanie własne

6.3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

6.3.1. Ochrona środowiska

Podstawowym dokumentem regulującym działania z zakresu ochrony środowiska na terenie gminy jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 poz. 799 ze zm.) oraz opracowany na mocy tej ustawy

Program Ochrony Środowiska dla Kalisza – Miasta na prawach powiatu na lata 2015 – 2018 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2022.

Działania inwestycyjne samorządu miasta Kalisza z zakresu ochrony środowiska dotyczyły głównie:

- Ochrony powietrza atmosferycznego, poprzez:
  - ograniczenie emisji powierzchniowej,
  - ograniczenie emisji punktowej,
  - obniżenie emisji komunikacyjnej,
  - zwiększenie udziału zieleni w przestrzeniach miasta,
  - edukacja ekologiczna,
  - ochrona powietrza w planowaniu przestrzennym.
- Ochrony przed hałasem, poprzez:
  - ograniczenie emisji hałasu w mieście,
  - kształtowanie właściwego klimatu akustycznego w oparciu o "Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Kalisza" przyjętego uchwałą miasta.
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez:
  - zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
  - zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
  - porządkowanie gospodarki ściekowej,
  - rozbudowa i eksploatacja sieci wodociągowej,
  - rozwój monitoringu sieci wodociągowej pod względem ilościowym.
- Ochrony powierzchni ziemi i gleby, poprzez:
  - ochronę gleb przed degradacją,
  - rekultywację terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych.
- Ochrony zasobów przyrody, poprzez:
  - ochronę i zachowanie zasobów przyrody w tym zieleni miejskiej (rewaloryzacja terenów zabytkowych),
  - rozwój zieleni miejskiej (dalsze zakrzewienie i zadrzewienie miasta),
  - ochronę kompleksów leśnych,
  - zachowanie trwałości lasów,
  - racjonalne zagospodarowanie lasów.
- Poważne awarie, poprzez:
  - zapobieganie powstawaniu poważnych awarii,

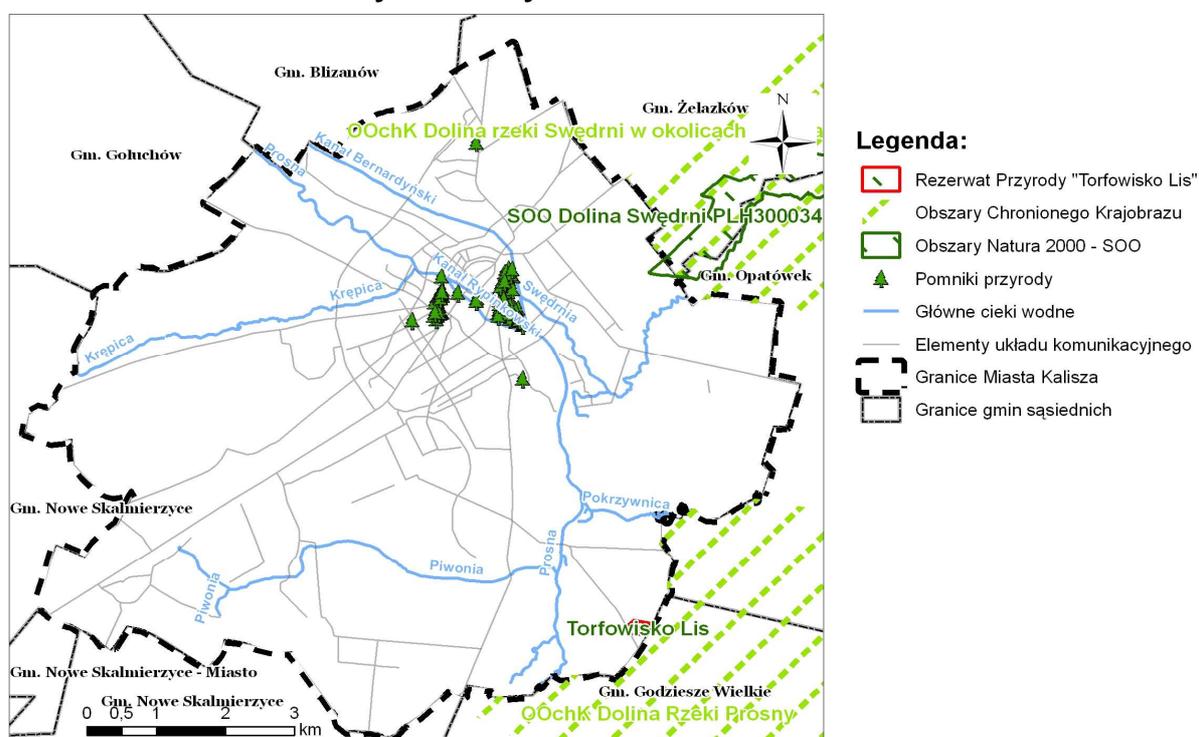
- zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych.
- Ochrony przeciwpowodziowej, poprzez:
  - zabezpieczenie miasta przed powodzią,
  - zwiększenie retencji oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych.
- Edukacja ekologiczna, poprzez:
  - podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz kształtowanie postaw i zachowań proekologicznych,
  - edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
  - zwiększenie aktywności społeczeństwa na rzecz środowiska,
  - partnerstwo z biznesem na rzecz środowiska.

W ramach wyodrębnionych działań zaproponowano przedsięwzięcia dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, które w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie miasta Kalisza.

6.3.2. Ochrona przyrody

W granicach miasta występują nieliczne obszary i obiekty chronione, zajmując jedynie niewielkie fragmenty zlokalizowane we wschodniej części miasta .

Miasto Kalisz - obiekty i obszary chronione

Ryc. 16. Uwarunkowania przyrodnicze na terenie miasta Kalisza

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie miasta Kalisza znajdują się obszary i obiekty chronione, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2018 r. poz 1614 ze zm.), do których należą:

OBSZARY NATURA 2000:

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Swędrni”. W granicach Kalisza znajduje się niewielki fragment (3,50 ha) obszaru Natura 2000 „Dolina Swędrni” PLH 300034. Położony jest po południowej stronie ulicy Żytniej i obejmuje fragment zbocza doliny Swędrni. Teren jest niezabudowany i ekstensywnie użytkowany rolniczo. Obszar zatwierdzono jako spełniający kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) w 2011 r. Obszar charakteryzuje się występowaniem 10 typów siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady Europy 92/43/EWG. Obszar „Dolina Swędrni” prawie w całości położony jest na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina rzeki Swędrni", ustanowionym w 1991 r.

REZERWAT PRZYRODY:

Rezerwat przyrody **„Torfowisko Lis** to rezerwat florystyczny utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 8 lipca 1963 r. (M.P. z 1963 r. Nr 57, poz. 294). Rezerwat utworzony w celu zachowania ekosystemu przeobrażającego się torfowiska niskiego w przejściowe, z bogatą i rzadko spotykaną roślinnością torfową. Zajmuje powierzchnię 4,7 ha. W obrębie zespołu występuje drzewostan – głównie brzoza, domieszkowo olcha, podszyt stanowi wierzba, czeremcha i kruszyna. Runo torfowiska przejściowego jest najważniejszym zespołem roślinnym. Z osobliwości florystycznych występują tu: sit rozpierschły, sit skupiony, turzyce: pchła, tunikowa i strunowa, rosiczka okrągłolistna, wełnianka szerokolistna i pochwowata, pływacz średni. Gleby rezerwatu zalicza się do gleb hydrogenicznych. Są to głównie gleby torfowe, wytworzone z torfów niskich i przejściowych. W obrębie rezerwatu stwierdzono występowanie torfów olchowo-trzcinowego, olchowo – turzycowego oraz mszarno – turzycowego.

POMNIKI PRZYRODY:

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody pomnik przyrody do pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów,

okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie miasta występuje 59 drzew objętych ochroną prawną. Prawie wszystkie zostały ustanowione przez Wojewodę (pojedyncze drzewa lub grupy drzew) za wyjątkiem 13 dębów szypułkowych znajdujących się na skwerze im. E. Korwaczaka ustanowionych przez Radę Miejską Kalisza. Na terenie miasta nie występują pomniki przyrody nieożywionej.

Tab. 6. Pomniki przyrody na terenie miasta Kalisza

Źródło: dane <https://www.gdos.gov.pl/> GDOS, 2017r.

Lp	Nr rejestru	Akt ustanawiający	Nazwa gatunkowa	Lokalizacja
1.	212	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	Park Miejski, drzewo rośnie w bliskim sąsiedztwie "Kogutka" w grupie buków
2.	213	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	Park Miejski, drzewo rośnie przy Wale Bernardyńskim w bliskim sąsiedztwie stawku znajdującego się w pn strefie parku
3.	214	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	Park Miejski, drzewo rośnie w polu trójkąta u zbiegu alejek prowadzących do stadionu z torem kolarskim
4.	215	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	Park Miejski
5.	216	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	Park Miejski, drzewo rośnie w centralnej części parku w sąsiedztwie budynku dawnej Hydropatii, ob.

		Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	- 3 sztuki	przedszkole
6.	217	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	perłowiec japoński <i>Sophora japonica</i>	Park Miejski, drzewo rośnie przy alejce prowadzącej do stadionu z torem kolarskim
7.	218	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i> - 9 sztuk	Park Miejski
8.	220	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Grab <i>Carpinus betulus</i> -2 sztuki	Park Miejski drzewo rośnie w pobliżu alei prowadzącej do dawnego Kolegium Jezuickiego w kierunku budynku dawnej Hydroterapii
9.	222	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i> - 15 sztuk	Park Miejski
10	227	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Park Miejski, drzewo rośnie centralnej części parku
11	228	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Park Miejski, drzewo rośnie centralnej części parku
12	230	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Park Miejski, drzewo rośnie centralnej części parku

		Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	- 3 sztuki	
13 .	231	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Park Miejski
14 .	232	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Park Miejski, drzewo rośnie w południowej części parku w bliskim sąsiedztwie "Kogutka"
15 .	237	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Park Miejski
16 .	239	22.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Jesion wyniosły <i>Fraxinus Excelsior</i> - 3 sztuki	Park Miejski
17 .	240	20.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Platan klonolistny <i>Platanus acerifolia</i>	Park Miejski, drzewo rośnie przy alei spacerowej biegnącej od dawnego Kolegium Jezuickiego w kierunku dawnej Hydroterapii
18 .	242	20.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Miłorzęby dwuklapowe <i>Ginko biloba</i> - 2 sztuki	Park Miejski, drzewa rosną w południowej strefie parku, w bliskim sąsiedztwie rabat kwiatowych
19 .	243	23.05.1978 Decyzja Wydziału	Kasztanowiec biały	Park miejski, drzewo rośnie blisko KTW

		Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	<i>Aesculus hippocastanu m</i>	
20	245	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe Ulmus laevis	Cmentarz Rzymsko- Katolicki przy ul. Górnośląskiej
21	247	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe Ulmus laevis	rośnie przy ul. Śródmiejskiej 31 przy Kanale Rypinkowskim
22	249	19.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe Ulmus laevis	Drzewo rośnie na lewym brzegu Kanalu Rypinkowskiego w bliskim sąsiedztwie mostu przy ul. Szopena
23	250	19.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe Ulmus laevis	Na terenie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 przy ul. Kościuszki 10
24	251	19.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe Ulmus laevis	Przy ul. B. Chrobrego
25	252	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe Ulmus laevis	Cmentarz Ewangelicki

26	253	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i>	Cmentarz Ewangelicki
27	254	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i>	Cmentarz Ewangelicki
28	255	23.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i>	Cmentarz Ewangelicki
29	256	19.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i>	Ul. Podgórze 6
30	258	19.05.1978 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i>	Cmentarza Parafii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiej w Kaliszu
31	387	17.12.1980 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej i Leśnictwa Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Ul. Staszica 17
32	463	19.03.1982 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Gospodarki	Lipa drobnolistna <i>Tilia mordata</i>	Sąd Wojewódzki przy al. Wolności

		Żywnościowej i Leśnictwa Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu		
33 .	464	19.03.1982 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej i Leśnictwa Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu	Lipa drobnolistna <i>Tilia mordata</i>	Sąd Wojewódzki przy al. Wolności
34 .	520	30.12.1983 Decyzja Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu		ul. 23 Stycznia w Kaliszu
35 .	-	Uchwała Rady Miejskiej Kalisza XXIX/430/01 z dnia 15.02.2001 r.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> -13 sztuk	Na zieleńcu prze Muzeum Ziemi Kaliskiej

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Dzięki bogatej historii oraz pięknej i żywej tradycji na terenie Kalisza znajduje się wiele zabytków stanowiących niezwykle cenne dziedzictwo kulturowe budujące tożsamość regionu i jego mieszkańców. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej stanowi jeden z celów polityki przestrzennej miasta.

7.1. Rys Historyczny

Drugie pod względem wielkości miasto Wielkopolski leży w malowniczej dolinie rzeki Proсны. Historia osadnictwa na tym obszarze sięga aż po epokę brązu (XVII- VII w p.n.e.), dlatego też Kalisz nazywany jest jedną z najstarszych miejscowości znajdujących się w Polsce. W roku 1960 obchodził uroczystości 1800-

lecia swojej udokumentowanej historii przez aleksandryjskiego geografa Klaudiusza Ptolemeusza. Odnotował on wówczas istnienie na polskich ziemiach osady pod nazwą *Kalisia*.

We wczesnej epoce żelaza mogły istnieć dwie zwarte osady o tej nazwie. Pochodzi ona bowiem od słowa źródłowego *kał* oznaczającego bagno, mokradło, błoto. Nazwa niewątpliwie nawiązuje do terenu, na którym powstała osada, bowiem Kalisz ulokowany jest w podmokłej dolinie Proсны i od wieków ludność borykała się tam z błotnistymi drogami i grząskimi gruntami. Etymologia nazwy może być także związana z licznymi znaleziskami, które wskazują na obecność ludów celtyckich w okolicy Kalisza. Nazwa wywodziłaby się wtedy od słowa *cal*, oznaczającego strumień lub rzekę. Nazwę *Kalisia* odnotował Gall Anonim w Kronice polskiej spisanej w latach 1112 – 1116, natomiast *Calisia* pojawia się w łacińskiej kronice wielkopolskiej. O dużym znaczeniu Kalisza świadczy fakt, iż nazwa wymieniana była obok innych miejscowości położonych na „szlaku bursztynowym”, łączącym imperium rzymskie z wybrzeżem Bałtyku. Liczne znaleziska archeologiczne wskazują na istnienie całego kaliskiego zespołu osadniczego na gruntach Majkowa, Tyńca, Dobrzeca oraz wsi sąsiednich. Najczęściej lokowane były one na piaszczystych wzniesieniach w dolinie Proсны, z reguły u ujścia jej dopływów. W IX-X w. otwarte dotychczas skupisko osadnicze przekształciło się w osadę grodową. Najstarszym był gród na Zawodziu, który należał do największych piastowskich ośrodków ogrodowo - miejskich. Gród został otoczony murem obronnym a wokół niego utworzyła się otwarta osada targowa.

W 1139 r. Kalisz stał się stolicą księstwa, a jego pierwszym władcą był Mieszko Stary. Pod jego rządami Zawodzie przeżywało rozkwit.

Rozbicie dzielnicowe nie ominęło Kalisza. W 1233 r. gród książęcy został zdobyty i zniszczony przez Henryka Brodatego, który po 1233 r. przeniósł centrum osadnicze Kalisza 1,5 km na północ od Zawodzia, na kępę między odnogami Proсны- na tereny tzw. Nowego Miasta.

Lokacja miasta przypada na rok 1257. Dokonał tego książę Bolesław Pobożny. Była to pierwsza lokacja na prawie średzkim w Wielkopolsce. Miasto cechował wówczas zachowany do dziś, wrzecionowaty układ 2 ulic handlowych, przeciętych systemem przecznic, z centralnie usytuowanym prostokątnym rynkiem. W obrębie miasta lokacyjnego powstał zamek, wzniesiono kościół franciszkanów z klasztorem oraz kościół parafialny św. Mikołaja. Rozpoczęto także budowę murów obronnych, które zakończono za czasów Kazimierza Wielkiego. Wraz z powstaniem

miasta, poza jego murami obronnymi, poczęły kształtować się przedmieścia z charakterystyczną luźną zabudową, przeważnie drewnianą.

Od XIV wieku Kalisz był siedzibą województwa i to właśnie tam zawarto w 1343 r. pokój z Krzyżakami, dzięki któremu Polska odzyskała Ziemię Dobrzyńską i Kujawy. Dynamiczny rozwój miasta przypada na XV i XVI w. czemu sprzyjało dogodne położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych, ze Śląska do Torunia i Gdańska oraz z Krakowa do Poznania. Jednak wielokrotne wojny i pożary w XVII wieku zahamowały ten rozkwit. Najtragiczniejszy okazał się pożar z 1792, kiedy to spłonęło niemal całe miasto. Także I Wojna Światowa odcisnęła na Kaliszu swoje piętno. Ponad 90 % staromiejskiej zabudowy legło w gruzach przez działalność wojsk pruskich na tym terenie. Historyczne serce miasta zostało odbudowane w latach 20-tych i 30-tych zgodnie ze wskazówkami konserwatorskimi oraz przy zachowaniu układu przestrzennego. Następnie, po rozpoczęciu II Wojny Światowej, kiedy to Kalisz został wcielony do tzw. Kraju Warty nastąpiły przesiedlenia ludności. W latach powojennych rozpoczęto w Kaliszu rozbudowę przemysłu, infrastruktury oraz nastąpił rozwój społeczno- gospodarczy.

7.2. Zasoby środowiska kulturowego

Historyczne układy urbanistyczne, ruralistyczne i założenia przestrzenne :

Układ urbanistyczny miasta Kalisza

Obszar wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 33/A z dn. 28.02.1956 r. Decyzja ta została wydana bez sprecyzowania granic wpisu do rejestru. Kolejna decyzja, nr 38/A z 18.02.1957 r., określiła granice wpisu, stwierdzając, iż obejmuje on cały obszar miasta Kalisza w granicach aktualnych, obowiązujących w dacie wydania tej decyzji; pierwszy z wymienionych wpisów objął średniowieczne miasto lokacyjne wraz z relikdami fortyfikacji miejskich, zamku kazimierzowskiego oraz obiektami sakralnymi z okresu gotyku i baroku; drugi wpis poszerzony został o układ urbanistyczny powstały w okresie zaboru pruskiego (1793 – 1806) oraz w czasach departamentu i województwa w okresie Królestwa Polskiego i objął m. in. dzisiejszą Aleję Wolności, gmachy rządowe, wojskowe, oświatowe, publiczne, przemysłowe, Nowy Rynek, ul. Babina, Park Miejski wraz z kanałami Bernardyńskim i Rypinkowskim oraz zespół cmentarzy przy kaliskiej Rogatce (protestancki, prawosławny i rzymskokatolicki).

Założenie urbanistyczne Alei Wolności

Przestrzeń obejmująca wyspę utworzoną pomiędzy korytem rzeki Proсны a Kanałem Rypinkowskim z centralnie wytyczoną w 1800 roku reprezentacyjną, przestronną aleją łączącą miasto lokacyjne z parkiem miejskim zabudowywaną okazałymi kamienicami i gmachami użyteczności publicznej. Obszar wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 335/A (431/A) z dn. 20.01.1981 r.

Układ ruralistyczny dawnej wsi Dobrzec

Wieś lokowana w XIII wieku, od XIV wieku stanowiąca własność Miasta Kalisza. Wieś zlokalizowana po obydwu stronach Krępiczy z dwoma długimi, równorzędnymi ulicami poprowadzonymi na skraju dolinki rzecznej. W połowie długości wsi usytuowana była pierwotna drewniana świątynia, która wyznaczała centrum miejscowości. Obecnie istniejący kościół pw. św. Michała Archanioła wzniesiony w latach 1886-1887 wraz z założeniem plebańskim oraz cmentarzem stanowi główną dominantę przestrzenną i wraz z układem ulic, podziałami działek oraz historyczną zabudową mieszkalną tworzy zabytkowe założenie ruralistyczne.

Układ ruralistyczny dawnej wsi Majków wraz z zespołem dworsko-parkowo-folwarcznym

Wieś istniejąca od XIII wieku, usytuowana na skraju stoku doliny Proсны jako typowe założenie ulicówki z założeniem rezydencjonalnym i folwarcznym usytuowanym na skraju miejscowości świadczącym o utrwalonym historycznie prywatnym charakterze miejscowości. Dawna główna droga z położonymi wzdłuż niej zabudowaniami mieszkalnymi zachowana do dnia dzisiejszego jako ulica Leona Kruczkowskiego.

Układ ruralistyczny dawnej wsi Nosków

Wieś wzmiankowana w źródłach od XIV wieku, do końca XVIII wieku należąca do arcybiskupów gnieźnieńskich. Miejscowość usytuowana na niewielkiej niecce pomiędzy obecnymi ulicami Zachodnią i Sąsiedzka w pobliżu koryta Piwoni. Układ przestrzenny scharakteryzowany jako ulicówka z główną drogą przebiegającą osiowo przez centrum wsi wzdłuż, której rozwijała się zabudowa mieszkalna z budynkami gospodarczymi na zapleczach działek usytuowanych prostopadle do głównej drogi. Przy granicy wsi zlokalizowany był folwark. Wieś translokowana w 2. poł. XIX wieku poprzez niewielkie przesunięcie i wytyczenie głównej drogi na osi obecnej ulicy Sąsiedzkiej, oddzielona polami uprawnymi od folwarku pozostawionego w pierwotnym miejscu.

Układ ruralistyczny dawnej wsi Piwonice

Istnienie wsi potwierdzone w dokumentach z końca XIII wieku. Wieś położona po obydwu stronach rzeki Piwoni w pobliżu jej dopływu do rzeki Proсны. Układ przestrzenny wsi zbudowany w oparciu o dwie równorzędne ulice biegnące równolegle, na skraju obniżenia schodzącego do koryta rzeki. Na skraju wsi, w części północno-wschodniej zlokalizowane było – obecnie nieistniejące – założenie dworsko-parkowo-folwarczne.

Układ ruralistyczny dawnej wsi Rajsków

Wieś o proveniencji średniowiecznej, wzmiankowana w źródłach z XIII wieku z czytelnym układem przestrzennym opartym na obecnych ulicach zlokalizowanych pomiędzy korytem rzeki Swędrni i korytem rzeki Proсны, obecnie ulice Rajkowska i Saperska. W okresie późniejszym rozbudowywana o Kolonię Rajsków, włączona w granice miasta Kalisza w l. 30. XX w. W części zachowane dawne założenie folwarczne z dworem dzierżawcy.

Historyczny układ ruralistyczny wsi Sulislawice wraz z zespołem dworsko-parkowo-folwarcznym

Miejscowość wymieniana w dokumentach od XV wieku jako własność Philipisa de Sulislauicze. Wieś o układzie przestrzennym w typie długiej ulicówki, ob. ulica Romańska wyprowadzonej w kierunku wschodnim od założenia rezydencjonalnego z pałacem, parkiem oraz zespołem folwarcznym, obecnie nie zachowanym.

Układ ruralistyczny dawnej wsi Szczypiorno wraz z zespołem dworsko-parkowo-folwarcznym

Pierwsze wzmianki pisane o istnieniu wsi pochodzą z początku XV wieku. Wieś prywatna o skromnym układzie przestrzennym z zaledwie kilkunastoma domostwami – usytuowanymi wzdłuż pojedynczej drogi – towarzyszyła rozległemu założeniu rezydencjonalnemu i zespołowi folwarcznemu usytuowanemu w południowo-wschodniej części miejscowości.

Historyczne zespoły budowlane

– Zespół zabudowań kolegium Jezuickiego, późn. Korpusu Kadetów

Strukturalnie powiązany zespół budowlany, realizowany w wielu fazach od końca XVI wieku do początku XVIII wieku. Zlokalizowany we wschodniej części miasta lokacyjnego, przestrzennie wyodrębniony i złożony z budynku kościoła pw. św.

Wojciecha i Stanisława oraz budynków dawnego kolegium (zbudowanych w miejscu pierwotnej lokalizacji dworu arcybiskupów gnieźnieńskich) ze szkołą i drukarnią, bursą i innymi obiektami towarzyszącymi. Na początku XIX wieku w części przebudowany na pałac gubernatorski (siedziba Komisji Wojewódzkiej), a w części przekształcony w pomieszczenie dydaktyczne i mieszkalne na potrzeby Korpusu Kadetów. Ponadto do budynków pojezuickich dobudowane zostały w 2. ćw. XIX w. kolejne obiekty na potrzeby Korpusu Kadetów pełniące funkcje administracyjne, dydaktyczne oraz mieszkalne.

– Zespół klasztoru pobernardyńskiego, ob. OO. Jezuitów

Barokowy zespół tworzą: kościół pw. Nawiedzenia NMP, klasztor, którego budowa ukończona została w 1622 r., a także mur z bramą i późnobarokową dzwonnica z 2 poł. XVIII w. Na cmentarzu kościelnym przed fasadą kościoła ustawiona została w 1813 r. kolumna z krucyfiksem. W 1864 r. kaliski zakon bernardynów uległ kasacji, natomiast w 1920 r. został przekazany w użytkowania zgromadzeniu oo. jezuitów.

– Zespół klasztoru poreformackiego, ob. SS. Nazaretanek

Barokowy zespół tworzą: kościół pw. św. Józefa i Piotra z Alkantary wzniesiony w latach 1665-1673, budynek klasztorny, współczesny kościołowi, mur klasztorny z bramą oraz przylegająca do kościoła kaplica Matki Boskiej Rycerskiej i wolno stojąca kaplica pw. św. Jana Nepomucena.

– Zespół stacji kolejowej

Połączony funkcjonalnie zespół budowlany związany z oddaną do użytku na początku XX wieku Koleją Warszawsko-Kaliską. Do zespołu zalicza się wielokrotnie przebudowywany budynek dworca kolejowego z 1905 r., obiekty magazynowe, kolejowa wieża ciśnień oraz budynki techniczne i mieszkalne dla pracowników kolei. Obiekty jednorodnie stylistycznie w formie typowej dla obiektów przemysłowych wznoszonych w 2. poł. XIX w. i na początku XX w. Wyjątek stanowi budynek dworca zniszczony w 1914 r. i odbudowany w latach 40 XX w., obecnie architektura obiektu utrzymana w stylistyce socrealistycznej.

– Zespół komory celnej i historyczny zespół zabudowy dawnych koszar wojskowych w dawnym Szczypiornie

Pierwotny późnoklasycystyczny budynek Komory Celnej wzniesiony został po 1815 r. w związku z utworzeniem granicy pomiędzy Królestwem Polskim a Prusami. W 2. poł. XIX w. i na początku XX w. kompleks był rozbudowywany o kolejne budynki administracyjne oraz mieszkalne utrzymane w odmiennej stylistyce tj. z zastosowaniem mocno wypalanej cegły. Do rozwoju zespołu przyczyniło się także

utworzenie połączenia kolejowego między zaborem rosyjskim i pruskim w 1906 r. W 1914 r. na terenie dawnej komory celnej wojsko pruskie utworzyło obóz jeniecki, w którym od 1917 r. przebywali żołnierze z I i III Brygady Legionów Polskich. Po 1918 r. obiekty użytkowane były jako koszary wojskowe, natomiast po 1950 r. zespół przekształcono w szkołę służby więziennej, ob. Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej.

- Zespół budowlany: historyczny zespół zabudowy obiektów związanych ze służbą zdrowia
- Zespół budowlany: historyczny zespół zabudowy stacji kolejowej w dawnym Szczypiornie
- Zespół budowlany: Kaliskie Zakłady Garbarskie "Kalskór" SA

Obiekty architektury sakralnej

- Kościół Franciszkański pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika

Świątynia gotycka, wzniesiona z fundacji księcia wielkopolskiego Bolesława Pobożnego i jego małżonki, bł. Jolanty po poł. XIII w. (kaplica książęca, ob. kaplica Męki Pańskiej). Od początku przeznaczony na kościół klasztorny dla zakonu oo. Franciszkanów. Rozbudowany w końcu XIII wieku o prezbiterium i jednonawowy korpus, który w l. 30. XIV w. przebudowany został w formie trójnawowej. W l. 30. XVII w. przebudowany w ówczesnie panującej stylistyce z charakterystycznym barokowym szczytem oraz rzadko spotykaną dekoracją stiukową na sklepieniach w typie lubelsko-kaliskim.

- Kościół Katedralny pw. św. Mikołaja

Kościół gotycki, wzniesiony z fundacji księcia wielkopolskiego Bolesława Pobożnego oraz jego małżonki, bł. Jolanty w 2. poł. XIII w. (prezbiterium oraz jednonawowy korpus nawowy) jako główna świątynia miejska (fara). Około połowy XIV w. przebudowany został korpus nawowy na trójnawową halę, a od zachodu dostawiona została wieża na rzucie zbliżonym do kwadratu. W 1358 r. oddany kanonikom lateraneńskim sprowadzonym ze wsi Męki pod Sieradzem. Obok kościoła wzniesiono budynek klasztorny połączony galerią z wnętrzem kościoła. Zniszczony przez pożary w 1560 r. i 1609 r. W l. 30. XVII w. wschodniemu szczytowi nadano formę barokową, natomiast na sklepieniach wnętrza wykonana została dekoracja stiukowa w typie lubelsko-kaliskim. Budowla regotycyzowana w l. 1869-1876 z budową nowej neogotyckiej wieży. Obecnie świątynia pełni funkcję katedry.

- Bazylika Kolegiacka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

Kościół gotycki wzniesiony z fundacji arcybiskupa gnieźnieńskiego Jarosława Bogorii Skotnickiego z zachowanym prezbiterium, zakrystią z przedsionkiem wraz z pomieszczeniami skarbcza i kapitułarza pochodzącymi z 1. poł. XIV w. W wyniku katastrofy budowlanej w 1783 r. zniszczeniu uległo pierwotny korpus nawowy wraz z dzwonnica i kaplicami. W latach 1783 – 1790 dzięki staraniom ks. Stanisława Kłossowskiego odbudowana została nawa główna wraz korpusem wieżowym w formach późnobarokowych. Świątynia dzięki łaskami słynącemu obrazowi Świętej Rodziny stanowi najsłynniejsze polskie sanktuarium św. Józefa.

- Kościół pojezuicki pw. św. Wojciecha i Stanisława, ob. Ordynariatu Polowego

Kościół wczesnobarokowy, jedna z pierwszych tego typu realizacji w Polsce, ufundowany przez prymasa arcybiskupa gnieźnieńskiego Stanisława Karnkowskiego i zbudowany w końcu XVI i na początku XVII wieku. Korpus główny trójnawowy, bazylikowy z charakterystycznymi emporami, prezbiterium wyodrębnione zamknięte trójbocznie. Wnętrze sklepienie kolebką z lunetami. Charakterystyczna barokowa fasada z późnorenesansowym portalem wejściowym.

- Kościół pobernardyński pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, ob. OO. Jezuitów

Kościół barokowy, wzniesiony w l. 1594-1607 z fundacji prymasa Stanisława Karnkowskiego w miejsce pierwotnej, drewnianej świątyni powstałej z inicjatywy prymasa Jana Gruszczyńskiego. Budowla usytuowana na Przedmieściu Toruńskim poza murami miasta lokacyjnego zgodnie z regułą bernardyńską. Nawa główna jednoprzestrzenna z wyodrębnionym, wydłużonym prezbiterium zakończonym wielobocznie. Wnętrze sklepienie kolebką z lunetami w całości pokryte barokową polichromią autorstwa bernardyna Walentego Żebrowskiego.

- Kościół poreformacki pw. św. Józefa i Piotra z Alkantary, ob. Parafialny pw. Św. Rodziny

Kościół barokowy, zbudowany w l. 1665-1673 na potrzeby sprowadzonego pod Kalisz (Przedmieście Wrocławskie) zakonu oo. Reformatorów. Korpus jednonawowy z wyodrębnionym węższym prezbiterium, wewnątrz nakryte sklepieniem kolebkowym z lunetami. W latach 1728-1731 z fundacji chorążego poznańskiego Piotra Sokolnickiego do nawy kościoła dobudowana została Kaplica Matki Boskiej Rycerskiej (zwaną też Kaplicą Żołnierską). Budynek częściowo zniszczony w 1914 r., odbudowany w l. 1919-1921.

- Kościół filialny pw. św. Wojciecha

Jedyny zachowany w Kaliszu kościół drewniany wykonany w konstrukcji zrębowej, jednonawowy, zbudowany w 1798 r. przez cieślę Jana Kejnera na miejscu starszej świątyni z fundacji garncarza Sebastiana Zielińskiego, usytuowany w pobliżu wczesnośredniowiecznego grodziska na Zawodziu.

– Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła

Kościół neogotycki wzniesiony na terenie dawnej wsi Dobrzec w latach 1881-1886 wg projektu Józefa Chrzanowskiego. Budowla jednorodna stylistycznie z dostosowanym do architektury wystrojem i wyposażeniem wnętrza.

– Cerkiew prawosławna pw. św. Piotra i Pawła

Obiekt wyjątkowy w skali Wielkopolski jako jedyna w regionie świątynia obrządku prawosławnego. Cerkiew zbudowana w stylu neoromańskim w latach 1928-1930 wg proj. warszawskiego architekta Michała Zenowicza jako rekompensata za zburzoną cerkiew pod tym samym wezwaniem zlokalizowaną uprzednio przy pl. Jana Kilińskiego.

– Kaplica grobowa rodziny Ordeğów, ob. Kaplica pw. św. Barbary

Budowla wzniesiona w połowie XIX w. przez Julię i Macieja Ordeğów ówczesnych właścicieli Szczypiorna jako niewielka kaplica grobowa. W 1879 w podziemiach kaplicy pochowano Macieja Ordeğę, a kilka lat później jego żonę Julię. Obiekt rozbudowany w 1906 r. przez Stefana Bronikowskiego kolejnego właściciela Szczypiorna poprzez dobudowę prezbiterium i poszerzenie nawy głównej. W 2. poł. XX w. nadano kaplicy wezwanie św. Barbary a później włączono w strukturę parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego.

– Kościół parafialny pw. św. Gotarda

Kościół utrzymany w stylistyce neogotyckiej, wzniesiony w latach 1908-1910 na miejscu starszej drewnianej świątyni zlokalizowanej w charakterystycznej lokalizacji na wyniesieniu w obrębie średniowiecznej osady Rypinek. Świątynia gruntownie przebudowana i rozbudowana w latach 1935-1937 według projektu Adolfa Buraczewskiego z wysokim masywem wieżowym ze specyficznym balkonem w szczycie wieży. Budowla trójnawowa z wielobocznie zamkniętym prezbiterium, nakryta sklepieniami krzyżowymi.

Obiekty architektury rezydencjonalnej:

– Dwór w Majkowie

Barokowy dwór wzniesiony przez rodzinę Lipskich w 4. ćw. XVIII w., w części podpiwniczony, w XIX wieku rozbudowany o boczne parterowe aneksy, na pocz. XX w. do elewacji frontowej dostawiony neoklasycystyczny portyk kolumnowy.

– *Dwór w Sulistawicach*

Pierwotny barokowy dwór zbudowany w 4. ćw. XVIII wieku przez Węgierskich, częściowo przebudowany w 1. poł. XIX w. i na początku XX wieku. Parterowy, podpiwniczony nakryty typowym dla rozwiązań barokowych dachem mansardowym.

Obiekty architektury użyteczności publicznej

- Trybunał

Późnoklasycystyczny gmach zbudowany w latach 1820-1821 wg projektu arch. Sylwestra Szpilowskiego (ok. 1790-1832) w połowie reprezentacyjnej alei z monumentalną fasadą zlokalizowaną na osi ulicy Sukienniczej. Ekspozycyjna elewacja frontowa urozmaicona portykiem i pseudoryzalitami.

- Komisja Wojewódzka

Późnoklasycystyczny gmach zrealizowany w latach 1824-1825 wg projektu arch. Franciszka Reinsteina jako przebudowa i rozbudowa barokowego budynku kolegium jezuickiego wzniesionego na początku XVII wieku w oparciu o wcześniej istniejący pałac arcybiskupi przy kolegiacie pw. Wniebowzięcia NMP. Ekspozycyjna fasada frontowa z ryzalitami na skrzydłach i portykiem kolumnowym w części centralnej zwrócona w kierunku szeroko otwartej przestrzeni polany parkowej. Równie reprezentacyjna elewacja boczna od strony pl. św. Józefa zaakcentowana charakterystycznym balkonem na osi.

- Szkoła Wojewódzka ob. I LO im. A. Asnyka

Późnoklasycystyczny budynek zbudowany w 1820 r. wg projektu arch. Sylwestra Szpilowskiego na planie podkowy wzniesiony częściowo na miejscu średniowiecznego zamku starościńskiego.

- Budynki więzienia

Neoromański główny budynek więzienny z basztami w narożach oraz połączony z nim galerią budynek administracyjny wzniesione zostały wg proj. arch. Henryka Marconiego oraz Franciszka Tournelle'a w 1844 r.; w XX w. obiekty częściowo nadbudowane i przebudowane oraz otoczone wysokim murem ze strażnicami i bramą.

- Rogatka wrocławska

Jedyny zachowany z czterech istniejących wcześniej budynków rogatek miejskich, zbudowany w latach 1827-1828 w trakcie regulacji ówczesnej ulicy Wrocławskiej. Późnoklasycystyczna budowla wykonana na podstawie zmodyfikowanego proj. arch. Franciszka Reinsteina w formie antycznej greckiej świątyni *templum in antis* w porządku doryckim. W latach 1996-1999 wyremontowana i adaptowana na cukiernię.

- Przytułek dla starców

Późnoklasycystyczny budynek wzniesiony w 1855 r. w sąsiedztwie szpitala Świętej Trójcy przeznaczony na przytułek dla starców ze zlokalizowaną wewnątrz kaplicą. W

2. poł. XX w. zaadaptowany na Państwowy Dom Opieki Społecznej a w końcu 1. 90. XX w. poddany gruntowej przebudowie i przebudowany na hotel.

– Sala musztry z kaplicą w kompleksie Korpusu Kadetów

Obiekt wzniesiony w 1825 r. wg proj. arch. Franciszka Reinsteina w zespole zabudowy Korpusu Kadetów przy wejściu do parku miejskiego jako sala do ćwiczeń musztry i kaplica. Po likwidacji Korpusu Kadetów w 1832 r. cerkiew garnizonowa a w okresie międzywojennym kasyno oficerskie. Budynek częściowo przebudowany w drugiej połowie XIX w.

– Budynek administracyjny w kompleksie Korpusu Kadetów

Obiekt wzniesiony w 1. poł. XIX w. w stylu klasycystycznym, w 2. poł. XX w. rozbudowany w części północno-wschodniej.

– Szpital św. Trójcy

Późnoklasycystyczny budynek wzniesiony ok. 1850 r. jako piętrowy obiekt o uproszczonej elewacji frontowej. W latach 1960-1962 budynek podwyższony o jedno piętro z zachowaniem oryginalnej formy dachu.

– Koszary Wojskowe

Neoklasycystyczny gmach wzniesiony w 2. poł. XIX w. przy ul. Nowy Świat, na początku XX wieku adaptowany na drukarnię, a na początku XXI w. przeznaczony na siedzibę Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu.

– Teatr

Neoklasycystyczny budynek wzniesiony w latach 1920-1923 wg projektu architekta Czesława Przybylskiego. Obiekt zastąpił straszny neobarokowy gmach wzniesiony 1904 r. zbudowany na miejscu drewnianego teatru z 1. poł. XIX w.

– Ratusz

Budynek zaprojektowany przez Sylwestra Pajzderskiego, wzniesiony w latach 1920-1924; wnętrza wykończono w 1927 r. Obiekt stanowi trzeci w historii miasta lokacyjnego ratusz po rozebranych w końcu XVIII wieku obiekcie gotyckim i budynku neobarokowym z 1914 r.

– Komora celna

Późnoklasycystyczny budynek wzniesiony po 1815 r. w Szcypiornie w pobliżu przejścia granicznego między zaborem pruskim i rosyjskim.

– Kasa Gubernialna

Obiekt zaprojektowany w stylistyce eklektycznej, zbudowany w 1909 r. na potrzeby kasy Gubernialnej, w l. 1972-1976 rozbudowany i przekształcony w siedzibę Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej.

– Szkoła Realna

Gmach neoklasycystyczny zaprojektowany przez architekta Józefa Chrzanowskiego zbudowany w latach 1900-1902 jako główny obiekt reprezentacyjny przy ówczesnej – w większości willowej – ulicy Nowoogrodowej, ob. Tadeusza Kościuszki.

– Narodowy Bank Polski

Neoklasycystyczny zespół budynków zbudowany w l. 1923-1926 wg proj. arch. Mariana Lalewicza w bezpośrednim sąsiedztwie budynku teatru, otoczony murowanym parkanem oddzielającym wewnętrzny ogród rozciągający się na tyłach kompleksu.

– Kaliskie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu

Budynek wzniesiony w latach 1909-1914 wg projektu arch. Rogera Sławskiego w stylu neobarokowym z bardzo reprezentacyjną fasadą zdobioną rzeźbami figuralnymi i kartuszem herbowym.

Obiekty budownictwa obronnego

– Relikty miejskich murów obronnych

Wznoszone od końca XIII wieku zrealizowane w pełni w wieku XV, zbudowane z kamienia polnego i cegły, częściowo przebudowane w XVI w., pierwotnie z czterema bramami i 19 basztami. W większości rozebrane w końcu XVIII i na początku XIX w. podczas regulacji miasta. Zachowane fragmenty stanowią: fragment muru z basztą zw. „Dorotką” przy pl. św. Józefa, fragment muru przy ul. Łaziennej z zachowaną basteją artyleryjską, fragment przy ul. Kanonickiej, fragment przy ul. Kazimierzowskiej, fragment przy ul. Narutowicza 2 i Śródmiejskiej 25, fragment przy ul. Kadeckiej 1 i Łaziennej 15, fragment przy ul. Piskorzewskiej 15, Kanonickiej i Parczewskiego, fragment przy ul. Szklarskiej i Parczewskiego 2, 3, 4.

– Linia umocnień w postaci schronów i bunkrów bojowych

Obiekty żelbetonowe w postaci schronów i bunkrów bojowych zbudowane na przedmieściach Kalisza od południa, zachodu i północy w 1939 r. Pierwotnie było ich 19 do dzisiaj zachowało się 18 obiektów w większości na terenach niezabudowanych.

Zabytki techniki

– Most Aleksandryjski, tzw. „Kamienny”

Wzniesiony w latach 1824-1826 wg projektu i pod nadzorem arch. Franciszka Reinsteina; jednoarkadowy z balustradą z metalowych tralek i okładziną z piaskowcowych ciosów, ozdobiony parą tablic, z których jedna mieści herb Kalisza,

druga zaś inskrypcję upamiętniającą budowę mostu i fakt ofiarowania go przez kaliszian carowi Aleksandrowi I Romanowowi.

– Fabryka fortepianów Arnolda Fibigera

Fabryka założona przez Gustawa Arnolda Fibigera w 1873 r., początkowo jako pracownia naprawcza przy al. Józefiny 549; w 1898 przy d. ul. Szewskiej, ob. Fryderyka Chopina. Od 1949 r. fabryka działała pod nazwą Fabryki Fortepianów i Pianin „Calisia”; od 2007 r. nieczynna.

– Budynek piecowy w cegielni (Piwonice)

Wzniesiony na początku XX w. największy w Kaliszu i okolicach budynek przeznaczony do wypalania cegieł, od wielu lat nieczynny.

– Wieże ciśnień

Kolejowa i miejska wieża ciśnień wzniesiona w 1. ćw. XX w. Obecnie pozbawione pierwotnej funkcji.

– Most Trybunalski

Najstarsza zachowana w Kaliszu żeliwna konstrukcja mostowa zbudowana w 1900 roku z charakterystycznymi arkadami z uwidocznionym nitowaniem.

Cmentarze

– Cmentarz rzymsko-katolicki parafii pw. św. Gotarda (Rypinek)

– Cmentarz parafialny parafii pw. św. Michała Archanioła (Dobrzec)

– Cmentarz ewangelicki

– Cmentarz rzymsko-katolicki, tzw. „miejski”

– Cmentarz prawosławny

– Cmentarz rzymsko-katolicki "Na Tyńcu"

– Cmentarz żydowski tzn nowy (kirkut)

– Cmentarz żołnierzy ukraińskich

– Cmentarz wojskowy - żołnierski i prawosławny na Majkowie

– Cmentarz żołnierzy radzieckich

Parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni

– Park Miejski

Jedno z najstarszych założeń parków publicznych w Polsce zrealizowane w 1798 r. z wykorzystaniem części regularnych ogrodów jezuickich pochodzących przełomu XVI i XVII wieku oraz łąk położonych nad Prosną. Kilkakrotnie powiększany w ciągu XIX i na początku XX w. Obecnie zajmuje obszar ponad 22 ha. Pierwotnie z wieloma budynkami oraz rzeźbami parkowymi, z których jedynie nieliczne przetrwały do

czasów obecnych (kawiarnia, hydroterapia, domek parkowego, kopia rzeźby Flory, zegar słoneczny) w południowej części urozmaicony sztucznym stawem zwanym Kogutkiem. W wyniku XIX-wiecznych przekształceń założenie parkowe zyskało cechy parku romantycznego, którego układ pozostał czytelny. W parku występuje wiele gatunków i odmian drzew i krzewów ozdobnych z licznymi pomnikami przyrody. Oryginalna rzeźba Flory znajduje się na dziedzińcu Ratusza .

– *Dworski Park Krajobrazowy w Majkowie*

Park zajmujący powierzchnię 3,24 ha przekształcony w 1. ćw. XIX w. z istniejącego wcześniej barokowego regularnego ogrodu. Usytuowany w urozmaiconym, pofałdowanym terenie dochodzącym do zbocza doliny Proсны ze stawem w centralnej części. Występujące tam okazy drzew sosny wejmutki, wiaźów, dębów oraz lipy drobnolistnej posiadają walory drzew pomnikowych.

– *Dworski Park Krajobrazowy w Szczypiornie*

Park stanowi jedyną pozostałość dawnego zespołu rezydencjonalnego. Założony na powierzchni 5.66 ha w poł. XIX w. uformowany został z wykorzystaniem starszego zadrzewienia oraz kwatrowego ogrodu, później zamienionego w sad. Na pocz. XX w. dokonano nowszych nasadzeń i rozplanowano park na rzucie wieloboku zbliżonego do półkola, z aleją kasztanowo-lipową, prowadzącą do dawnej kolonii mieszkalnej majątku. W środkowej części parku znajduje się rozległa polana, przy której obrzeżu do l. 60. XX w. stał dwór. Aż 67 drzew rosnących na terenie parku posiada walory okazów pomnikowych.

– *Dworski Park Krajobrazowy w Sulistawicach*

Park o powierzchni 6,3 ha założony na początku XIX wieku przez ówczesnego właściciela Alojzego Biernackiego w stylu krajobrazowym. Zlokalizowany na płaskim terenie urozmaiconym stawem we wschodniej części oraz zabytkowym budynkiem dworu w centrum parku. Pierwotnie przed elewacją frontową dworu zlokalizowany był wydatny gazon z rosnącym na nim potężnym okazem platana klonolistnego zachowanego do dzisiaj. Z tyłu za dworem rozciągała się rozległa słoneczna polana obecnie częściowo zarośnięta. Obiekt częściowo zniekształcony ze względu na budowę na jego terenie zatoki autobusowej.

Miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne

Pole bitwy z 1706 roku – teren pomiędzy Dobrzecem a Kościelną Wsią.

Kapliczki, pomniki, grobowce i inne obiekty małej architektury

- Kolumna na cmentarzu przed kościołem Pobernardyńskim - późnoklasycystyczna z 1813 r. z żeliwnym krucyfiksem w szczycie, upamiętniająca żołnierzy armii napoleońskiej poległych w trakcie starć z żołnierzami rosyjskimi.
- Dzwonnica przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP - późnoklasycystyczna z 1 ćw. XIX w. dekorowana sztukateryjną dekoracją złożoną z girland i Oka Opatrzności Bożej w tympanonie.
- Kaplica pw. św. Jana Nepomucena na cmentarzu przed kościołem Poreformackim - barokowa z 1. poł. XVIII w., ufundowana przez starostę stawiszyńskiego Jana Kierzyńskiego i miecznika wschowskiego Marcjana Węgerskiego.
- Wieża zegara przy Rogatce - modernistyczny obiekt budowlany z 1933 r. wykonana wg projektu Alberta Nestrypke z umieszczonym wewnątrz mechanizmem zegarowym zbudowanym przez Rafała Stiltera.
- Pergola kolumnowa, al. Wojska Polskiego 122 - neoklasycystyczna budowla ogrodowa z początku XX w. w formie antycznej kolumnady, pozostałość po nieistniejącym założeniu ogrodowym

7.3. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Jednym z najważniejszych obiektów wpisanych do rejestru zabytków jest neoklasycystyczny ratusz znajdujący się na Głównym Rynku, wzniesiony w latach 1920-1924. Stanął on w miejscu spalonego w 1792 roku gotyckiego ratusza.

Warto zwrócić uwagę, że do rejestru zabytków wpisane są także założenia urbanistyczne miasta Kalisza uznane za zabytek w 1956 roku, a także cały obszar miasta w granicach z 1957 roku. Objęte ochroną zabytków zostało również założenie urbanistyczne Alei Wolności. Wszystkie te układy zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Na uwagę zasługuje także zespół klasztorny bernardów, ob. jezuitów przy ul. Stawiszyńskiej w skład którego wchodzi kościół p.w. Nawiedzenia NMP, klasztor, dzwonnica oraz ogrodzenie z bramą. Do zespołu klasztornego jezuitów należy kościół p.w. św. Wojciecha i Stanisława, kolegium i d. pałac arcybiskupi oraz zabudowa korpusu kadetów, w skład której wchodzi bursa i sala musztry. Miano zabytków posiadają trzy inne zespoły, wśród których wyróżnić możemy zespół klasztorny franciszkanów, kanoników i reformatorów. Niezwykle cennym zabytkiem jest także kościół p.w. św. Wojciecha. Wykonany jest on z drewna, o konstrukcji zrębowej, oszalowany osmolonymi tarcicami sosnowymi, wybudowany w 1798 roku. Znajduje się on na Zawodziu w bagnistej dolinie Prosnicy. Wzniesiony został w pobliżu kaliskiego grodu wczesnośredniowiecznego. Unikatowy

zespół cmentarzy znajduje się przy kaliskiej Rogatce. Najstarszym z tego zespołu jest cmentarz ewangelicki. Jest on jednocześnie najstarszym zachowanym cmentarzem w Kaliszu. Założony w 1786 r. cmentarz prawosławny jest drugim co do starszeństwa. Cmentarz katolicki, zwany też miejskim, to najmłodszy z zespołu trzech cmentarzy, a zarazem najstarsza zachowana w Kaliszu nekropolia rzymsko-katolicka. Zestawienie wszystkich obiektów, które zostały objęte ochroną konserwatorską zostały przedstawione w Tab. 7.

Tab. 7. Rejestr zabytków nieruchomych

Źródło: dane UM Kalisza, stan na 31 stycznia 2017 r.

Lp	Obiekt	Adres	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu
1	Układ urbanistyczny miasta lokacyjnego Kalisza	-	[33/A]*	28.02.1956 (skreślenie części obszaru DOZ-OAiK-6700-310-1/12-13)
2	Układ urbanistyczny miasta Kalisza w granicach z 1957 roku	-	[38/A]	18.02.1957 (skreślenie części obszaru DOZ-OAiK-6700-310-2/12-13) 29.11.2013
3	Założenie urbanistyczne alei Wolności	-	335/A** [431/A]	20.01.1981
4	Cmentarz rzymskokatolicki tzw. „Miejski”	ul. Górnośląska 1	498/A [698/A]	16.08.1994
5	Cmentarz prawosławny	ul. Górnośląska 8	[729/A]	22.04.1996
6	Cmentarz ewangelicki	ul. Harcerska 2	[751/A]	02.12.1998
7	Cmentarz żydowski	ul. Podmiejska 23	80/Wlkp/ A***	20.02.2002
8	Cmentarz Żołnierzy Ukraińskich	ul. Ukraińska	852/Wlkp /A	8.12.2011

9	Park miejski	Park miejski	34/A [95/A]	14.12.1964
10	Dworski park krajobrazowy w Szczypiornie	ul. Gościnną	[750/A]	30.06.1998
11	Dworski park krajobrazowy w Majkowie	ul. Tuwima 10	43/Wlkp/ A	05.01.2001
12	Kościół katedralny pw. św. Mikołaja	ul. Kanonicka 5	57/A [536/A]	22.09.1930
13	Klasztor kanoników lateraneńskich, ob. plebania katedralna	ul. Kanonicka 5	38/A [99/A]	18.01.1965
14	Kościół pw. św. Stanisława BM i klasztor oo. Franciszkanów	ul. Sukiennicza 7	60/A [538/A]	22.09.1930
15	Kościół kolegiacki pw. Wniebowzięcia NMP wraz z dzwonnica	pl. św. Józefa 7	41/A [102/A]	18.01.1965
16	Kościół pw. śś. Wojciecha i Stanisława, ob. garnizonowy	ul. Kolegialna 2	[486/A]	22.09.1930
17	Klasztor i zabudowania pojezuickie (5 obiektów)	ul. Kolegialna 2 ul. Łazienna 6	70/A [105/A]	22.02.1965
18	Kościół pw. Nawiedzenia NMP i klasztor pobernardyński, ob. oo. Jezuitów	ul. Stawiszyńska 2	59/A [537/A]	22.09.1930
19	Dzwonnica i ogrodzenie z bramą w pobernardyńskim zespole klasztornym, ob. oo. Jezuitów	ul. Stawiszyńska 2	130/A [144/A]	10.07.1968

20	Kościół pw. św. Józefa i Piotra z Alkantary i klasztor poreformacki, ob. ss. Nazaretanek	ul. Śródmiejska 43	61/A [539/A]	22.09.1930
21	Kaplica pw. św. Jana Nepomucena przy kościele pw. św. Józefa i Piotra z Alkantary	ul. Śródmiejska 43	40/A [101/A]	18.01.1965
22	Kościół filialny pw. św. Wojciecha	ul.Bolesława Pobożnego 103	915/Wlkp /A 63/A [540/A]	22.09.1930
23	Cerkiew prawosławna pw. śś. Piotra i Pawła	ul. Niecała 1	[691/A]	13.02.1994
24	Kościół pw. św. Michała Archanioła	ul. Dobrzecka 186	[441/A]	17.10.1983
25	Plebania przy kościele św. Michała Archanioła	ul. Dobrzecka 193	956/Wlkp /A	30.03.2015
26	Kaplica grobowa Ordegów, ob. pw. św. Barbary	ul.Szczypiornicka 70	758/Wlkp /A	26.08.2009
27	Kościół pw. św. Gotarda	ul.Częstochowska 51	916/Wlkp /A	9.12.2013
28	Mury miejskie (8 fragmentów)	ul.Kadecka- Kazimierzowska - Łazienna- Narutowicza - Parczewskiego - pl.św. Józefa	42/A [103/A]	18.01.1965
29	Pałac arcybiskupi, późn. kolegium pojezuickie, późn. Komisja Wojewódzka, ob. Starostwo Powiatowe w Kaliszu	pl. św. Józefa 5	28/A [89/A]	12.12.1964

30	Trybunał, ob. Sąd Rejonowy	al. Wolności 13	29/A [90/A]	12.12.1964
31	Szkoła Wojewódzka, ob. I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka	ul. Grodzka 1	31/A [92/A]	12.12.1964
32	Most kamienny	ul. Śródmiejska	32/A [93/A]	14.12.1964
33	Więzienie, ob. Zakład Karny	ul. Łódzka 2	188/A [162/A]	21.08.1968
34	Rogatka wrocławska	ul. Śródmiejska 36	30/A [91/A]	12.12.1964
35	Przytułek dla starców, ob. hotel "Calisia"	ul. Nowy Świat 3	186/A [160/A]	21.08.1968
36	Budynek Korpusu Kadetów z salą musztry, ob. Centrum Kultury i Sztuki	ul. Łazienna 6	1225/A [355/A]	03.09.1970
37	Budynek administracyjny Korpusu Kadetów, ob. Biblioteka Publiczna u	ul. Łazienna 6	[730/A]	14.06.1996
38	Budynek d. hydropatii, ob. przedszkole	Park Miejski 1	976/Wlkp /A	30.12.2015
39	Budynek kawiarni Förstera (z salą widowiskowa i koncertową), późn. przystaan Zimowa Kaliskiego Towarzystwa Wioślarskiego ob.biura KTW i restauracje	Park Miejski 2	983/Wlkp /A	30.03.2016
40	Szpital św. Trójcy, późn. komenda garnizonu, ob. przychodnie lekarskie	ul. Śródmiejska 34	467/A [226/A]	03.02.1969

41	Szpital św. Trójcy, późn. koszary wojskowe, ob. przychodnie lekarskie oraz pasaż handlowy	ul. Śródmiejska 34 ul. Nowy Świat 2a	468/A [227/A]	03.02.1969
42	Teatr	pl. Bogusławskiego 1	[424/A]	15.11.1979
43	Ratusz	ul. Główny Rynek 20	[661/A]	26.03.1993
44	Koszary wojskowe, ob. Centrum Szkolenia Służby Więziennej	ul. Wrocławska 193-195	240/A [167/A]	16.09.1968
45	Kasa gubernialna, ob. Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej	ul. Kościuszki 12	[682/A]	06.07.1993
46	Szkoła Realna, ob. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1	ul. Kościuszki 10	[685/A]	02.07.1993
47	Zespół bankowy NBP, ob. Bank Gospodarstwa Krajowego	pl. Bogusławskiego 2	[624/A]	16.07.1991
48	Budynek banku, ob. Bank PKO BP	al. Wolności 11	334/A [430/A]	19.11.1980
49	Budynek banku, ob. Bank PEKAO SA wraz z podwórzem i ogrodzeniem	ul. Śródmiejska 29	755/Wlkp /A	24.06.2009
50	Zabudowania dawnej fabryki sukna braci Repphanów, ob. siedziba Urzędu Statystycznego i mieszkania	pl. Kilińskiego 13 ul. Warszawska 1- 9	462/A [224/A]	01.02.1969
51	Zespół fabryki fortepianów: budynki fabryczne i willi fabrykanta	ul. Chopina 9	[617/A]	18.02.1991

52	Dwór, ob. Delegatura Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu i filia Biblioteki Publicznej	ul. Tuwima 10	191/A [165/A]	22.08.1968
53	Fabryka sukna, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Babina 1	174/A [156/A]	18.07.1968
54	Fabryka sukna, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Babina 2	133/A [147/A]	10.07.1968
55	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Babina 9	132/A [146/A]	10.07.1968
56	Budynek mieszkalny (tzw. "koszary Godebskiego")	ul. Babina 16	73/A [107/A]	24.02.1965
57	Budynek mieszkalny (chałupa drewniana)	ul. Częstochowska 125	323/A [425/A]	20.10.1980
58	Budynek mieszkalny (ob. kasyno)	ul. Fabryczna 1b	920/Wlkp /2013	27.12.2013
59	Hotel Wiedeński, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Garbarska 3 Kanonicka 6	[535/A]	18.10.1990
60	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Główny Rynek 3	[731/A]	20.09.1996
61	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Główny Rynek 4	[628/A]	16.10.1991
62	Budynek mieszkalny (kamienica z oficynami)	ul. Grodzka 11	[739/A]	29.09.1997
63	Wieża ciśnień (ob. OKP „Wieża Ciśnień”)	ul. Górnoślaska 66 a	902/Wlkp /A	14.10.2013

64	Dom parafialny i kolegiacki, ob. plebania i Centrum Kultu św. Józefa wraz z domem pielgrzymy	pl. Jana Pawła II 2 /pl. Kilińskiego 3	461/A [223/A]	01.02.1969
65	Budynek oficcerski Korpusu Kadetów, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kadecka 1	900/1-2/Wlkp 470/A [229/A]	03.02.1969
66	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kanonicka 1	[533/A]	16.07.1990
67	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kanonicka 4	[527/A]	03.11.1990
68	Budynek mieszkalny (kamienica)	pl. Kilińskiego 2	[696/A]	16.02.1994
69	Budynek mieszkalny (kamienica Puchalskiego, tzw. "pałac Pułaskich")	pl. Kilińskiego 4	72/A [106/A]	24.02.1965
70	Willa Ludwika Müllera i ogrodzenie posesji od ul. Kościuszki	ul. T. Kościuszki 8	986/Wlkp /A	12.04.2016
71	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 9	336/A [432/A]	30.04.1981
72	Willa miejska , budynek mieszkalny (ob. MBP im.A.Asnyka)	ul. Legionów 66	917/Wlkp /A	09.12.2013 bryła i elewacja
73	Budynek oficcerski Korpusu Kadetów, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Łazienna 13	900/1-2/Wlkp 685/A [272/A]	14.07.1969
74	Budynek mieszkalny (willa miejska, tzw. "Dom pod Aniołami")	ul. Mostowa 4	129/A [143/A]	10.07.1968
75	Budynek mieszkalny (willa miejska)	ul. Niecała 5	44/Wlkp/ A	08.01.2001

76	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Niecała 8	[711/A]	26.10.1995
77	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Nowy Rynek 5	[638/A]	21.12.1991
78	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Nowy Świat 8	1222/A [353/A]	03.09.1970
79	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Nowy Świat 10	1223/A [354/A]	3.09.1970
80	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Nowy Świat 12	473/A [232/A]	03.02.1969
81	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Podgórze 8	[659/A]	28.12.1992
82	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Pułaskiego 16	[679/A]	17.06.1993
83	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficyną	ul. Pułaskiego 18	[684/A]	16.06.1993
84	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficyną	ul. Pułaskiego 24	[742/A]	15.12.1997
85	Dwór i park dworski	ul. Romańska 146 ul. Pałacowa (park)	1015/Wlk p/A	02.12.2016
86	Dworek podmiejski, ob. budynek mieszkalny	ul. Stawiszyńska 16	463/A [225/A]	1.02.1969
87	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Stawiszyńska 33	471/A [230/A]	03.02.1969
88	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Śródmiejska 4	[484/A]	05.10.1990
89	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficynami	ul. Śródmiejska 13	[663/A]	31.03.1993
90	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficyną	ul. Śródmiejska 14	[629/A]	16.10.1991
91	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficyną i z dawną salą kinową	ul. Śródmiejska 33	[655/A]	21.07.1992

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

92	Budynek mieszkalny (kamienica)	pl. św. Józefa 1	[681/A]	05.07.1993
93	Budynek mieszkalny (kamienica)	pl. św. Józefa 10	999/Wlkp /A	11.08.2016
94	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. św. Stanisława 1	[743/A]	19.12.1997
95	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. św. Stanisława 3	[744/A]	21.12.1997
96	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. św. Stanisława 6	131/A [145/A]	10.07.1968
97	Hotel "Polonia", ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ul. św. Stanisława 9	[686/A]	09.08.1993
98	Willa miejska, ob. Publiczne Przedszkole Nr 3	ul. Warszawska 8	231/Wlkp /A	24.05.2005
99	Willa miejska, ob. Kuria Diecezjalna	ul. Widok 80	[687/A]	09.08.1993
100	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Wodna 1	1219/A [350/A]	03.09.1970
101	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Wodna 3	1220/A [351/A]	03.09.1970
102	Willa miejska (bryła i elewacje budynku)	al. Wolności 4	853/Wlkp /A	08.12.2011
103	Budynek mieszkalny (kamienica)	al. Wolności 9a	1221/A [352/A]	03.09.1970
104	Budynek mieszkalny (kamienica) wraz z oficyną i podwórzem	al. Wolności 16	256/Wlkp /A	09.11.2005
105	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficyną	al. Wolności 19	[526/A]	26.11.1990
106	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficyną	al. Wolności 21	[641/A]	15.01.1992
107	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficynami	ul. Zamkowa 9	[627/A]	23.09.1991

108	Budynek mieszkalny (kamienica) z oficynami	ul. Zamkowa 13	472/A [231/A]	03.02.1969
109	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Zamkowa 14	[680/A]	22.06.1993
110	Budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Zamkowa 21	1218/A [349/A]	03.09.1970

* numer rejestru w księdze dawnego woj. kaliskiego (w l. 1975-98)

** numer rejestru w księdze dawnego woj. poznańskiego (przed 1975 r.)

*** numer rejestru w księdze woj. wielkopolskiego (po 01.01.1999 r.)

7.4. Obiekty będące w ewidencji zabytków

Na terenie Kalisza znajduje się 2221 obiektów i obszarów zapisanych w gminnej ewidencji zabytków zgodnie z Zarządzeniem Prezydenta Miasta Kalisza 686/2016 z dnia 30 listopada 2016 r. Gminna ewidencja zabytków ma charakter zbioru otwartego, nie jest ograniczona czasowo i podlega okresowej aktualizacji po dokonaniu uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Aktualny wykaz zabytków jest dostępny na stronach urzędu miasta.

7.5. Stanowiska archeologiczne

Na terenie miasta Kalisza zlokalizowanych jest łącznie 239 stanowisk archeologicznych, w tym dwa grodziska, 130 osad oraz 7 cmentarzysk. Należy zaznaczyć, iż pięć stanowisk archeologicznych, występujących na terenie miasta, wpisanych zostało do rejestru zabytków.

Tab. 8. Wykaz zabytków archeologicznych

Źródło: dane UM Kalisz, 2017r.

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestru zabytków data wpisu
1.	Kalisz - Chmielnik	66-39/118		1	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska Kultura polska	
2.	Kalisz - Chmielnik	66-39/119		2	Punkt osadniczy y Osada	Kultura przeworska Kultura polska	
3.	Kalisz - Czaszki	66-39/116	K	1	Osada	Kultura polska	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
4.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67		1	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska III okres wczesnego średniowiecz a	
5.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67		2	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich III okres wczesnego średniowiecz a	
6.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	H	3	Punkt osadniczy	Kultura polska - XIV/XV w.	
7.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67		4	Osada	Kultura łużycka - okres halsztacki?	
8.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
9.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	6	Punkt osadniczy	Kultura polska średniowiecze /okres - nowożytny	
10.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	7	Punkt osadniczy Osada	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska- średniowiecz e/okres - nowożytny	
11.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67		8	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura polska - wczesne średniowiecze okres nowożytny	
12.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	9	Osada Punkt	Kultura przeworska - okres wpływów	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano- wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestr zabytków data wpisu
					osadniczy	rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
13.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	10	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
14.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	11	Punkt osadniczy Osada	epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
15.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	12	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska- okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
16.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	13	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka - epoka brązu/ Halsztat Kultura przeworska okres wpływów rzymskich	
17.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	14	Punkt Osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVIII/XIX w.	
18	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	15	Punkt Osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
19	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	16	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
						rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
20	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	16	Punkt Osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
21.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	18	Osada Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
22.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	19	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze / okres nowożytny	
23.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	20	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
24.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	21	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
25.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	H	22	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
26.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	H	23	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
27.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	H	24	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
28.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	25	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - okres nowożytny	
29.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	26	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
30.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	27		Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
31.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	28	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
32.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	F	29	Punkt osadniczy	Kultura przeworska -	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
					Punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
33.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	F	30	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - okres nowożytny	
34.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	F	31	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
35.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	F	32	Osada Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
36.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	33	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
37.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	34	Osada Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
38.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	35	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze / okres nowożytny	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
39.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	36	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
40.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	D	37	Punkt osadniczy Osada	Kultura Łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
41.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	E	38	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
42.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	E	39	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
43.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	E	40	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
44.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	E	41	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
45.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	E	42	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
46.	Kalisz-	66-	E	43	Punkt	Kultura	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano - wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestr zabytków data wpisu
	Dobrzec	39/67			osadniczy Osada	przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
47.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67		44	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - okres nowożytny	
48.	Kalisz- Dobrzec -	66- 39/67		45	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
49.	Kalisz- -	66- 39/67	G	46	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu/Halszt at Kultura polska - XV/XVI w	
50.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	47	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
51.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67	G	48	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
52.	Kalisz- Dobrzec -	66- 39/67		49	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
53.	Kalisz- Dobrzec --	66- 39/67		50	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
						wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
54.	Kalisz- Dobrzec --	66- 39/67		51	Punkt osadniczy	Kultura prapolska - wczesne średniowiecze	
55.	Kalisz- Dobrzec --	66- 39/67		52	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu/ Halsztat Kultura polska - średniowiecze	
56.	Kalisz- Dobrzec	66- 39/67		53	Punkt osadniczy	Kultura prapolska - wczesne średniowiecze	
57.	Kalisz- Korczak	66- 39/67		1	Osada	Kultura przeworska - późny okres wpływów rzymskich	
58.	Kalisz- Korczak	66- 38/55		5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVI/XVII w.	
59.	Kalisz- Majków	66- 38/74	A	1	Cmentarzy sko	Kultura pomorska- okres halsztacki	
60.	Kalisz- Majków -	66- 38/16	A	3	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura pucharów lejkowatych Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska	
61.	Kalisz- Majków	66- 38/17	A	4	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
62.	Kalisz- Majków	66- 38/76	A	5	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka - okres lateński	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
						Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
63.	Kalisz-Majków	66-38/18	A	6	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - wczesny okres wpływów rzymskich kultura polska - XV/XVI w.	
64.	Kalisz-Majków -	66-38/77	A	7	Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
65.	Kalisz-Majków -	66-38/78		8	Cmentarzisko	Kultura łużycka - epoka brązu/Halsztat	
66.	Kalisz-Majków	66-38/12	A	16	Punkt osadniczy	Kultura polska - XVI/XVI w.	
67.	Kalisz-Majków -	66-38/13	A	17	Punkt osadniczy	Kultura polska - XVI/XVII w.	
68.	Kalisz-Majków	66-38/14	A	18	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVI/XVII w.	
69.	Kalisz-Majków -	66-38/19	A	20	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XIV w.	
70.	Kalisz-Majków -	66-38/21		21	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - późny okres wpływów rzymskich	
71.	Kalisz-Majków -	66-38/159		22	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
						okres nowożytny	
72.	Kalisz- Majków	66- 38/160	A	23	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVI/XVII w.	
73.	Kalisz- Majków -	66- 38/161	A	24	Punkt osadniczy Punkt osadniczy t	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVI/XVII w.	
74.	Kalisz- Majków	66- 38/162	A	25	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVI/XVII w.	
75.	Kalisz - Nowe Szczypiorno	67- 38/22		1	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura pucharów lejkowatych - neolit Kultura polska - XV/XVI w.	
76.	Kalisz - Nowe Szczypiorno	67- 38/23		5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - XV/XVI w.	
77.	Kalisz - Nowe Szczypiorno	67- 38/24		2	Punkt osadniczy	Kultura pucharów lejkowatych - neolit	
78.	Kalisz - Nowe Szczypiorno	67- 38/25		3	Punkt osadniczy	Kultura -?- POZNY NEOLIT/ wczesne epoka brązu	
79.	Kalisz - Nowe Szczypiorno	67- 38/41		4	Punkt osadniczy Punkt	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejstru zabytków data wpisu
					osadniczy	polska - XV/XVI w.	
80.	Kalisz - Ogrody	66- 38/65		1	Osada Osada Cmentarz ysko	Kultura łużycka - okres halsztacki Kultura prapolska - wczesne Kultura polska - średniowiecz e XIII w.	1376/A 5.12. 1972
81.	Kalisz - Ogrody	66- 38/64		2	Osada Osada	Kultura łużycka - okres halsztacki Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
82.	Kalisz - Ogrody	66-38/1	C	3	Osada Cmentarz ysko	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVIII/XIX w.	
83.	Kalisz - Ogrody	66-38/2	C	4	Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
84.	Kalisz - Ogrody	66-38/3	C	5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - okres halsztacki Kultura polska - XVI/XVII w.	
85.	Kalisz - Ogrody	66-38/4	C	6	Punkt osadniczy	Kultura polska - XVI/XVII w.	
86.	Kalisz - Ogrody	66-38/5	C	7	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XIV w. Kultura	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
						polska - XVI/XVII w	
87.	Kalisz - Ogrody	66-38/6	C	8	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XV- XIV w	
88.	Kalisz - Ogrody	66-38/7	C	9	Osada	Kultura przeworska - PÓŹNY okres wpływów rzymskich	
89.	Kalisz - Ogrody	66-38/8	C	10	Osada Osada	Kultura łużycka - okres halsztacki C/D Kultura polska - XVI/XVII w.	
90.	Kalisz - Ogrody	66-38/9	C	11	Punkt osadniczy Osada	Kultura grobow kloszowych - wczesny okres lateński Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
91.	Kalisz - Ogrody	66- 38/10	C	12	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVI/XVII w.	
92.	Kalisz - Ogrody	66- 38/11	C	13	Punkt osadniczy	Kultura polska - XV/XVI w.	
93.	Kalisz - Ogrody	66- 38/120		14	Grodzisko	Kultura prapolska wczesne średniowie- cze	12/Wlkp/ C .. 04.04. 2003
94.	Kalisz - Ogrody	66- 38/123	B	15	Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
					Osada	rzymskich Kultura polska - XVIII/XIX w.	
95.	Kalisz - Ogrody	66- 38/124	B	16	Punkt osadniczy Osada	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - XVIII/XIX w.	
96.	Kalisz - Ogrody	66- 38/125	B	17	Punkt osadniczy Osada	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - XVIII/XIX w.	
97.	Kalisz - Piwonice	67-39/7	U	1	Osada	Kultura przeworska - późny okres lateński/okre s wpływów rzymskich	
98.	Kalisz - Piwonice	67- 39/33		2	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XIX/XX w.	
99.	Kalisz - Piwonice	67- 39/69		3	Osada Cmentarz ysko Osada	Kultura przeworska - późny okres lateński/okr es wpływów rzymskich Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura prapolska- wczesne średniowiecz e XII w.	16/Wlkp/ C 15.04. 2004
100.	Kalisz - Piwonice	67- 39/34	U	4	Punkt	Kultura polska - XVIII/XIX w.	
101.	Kalisz - Piwonice	67- 39/35		5	Osada	Kultura polska - XVI- XVIII w.	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
102.	Kalisz - Piwonice	67- 39/36		6	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska?- okres wpływów rzymskich Kultura polska - XVII/XVIII w	
103.	Kalisz - Piwonice	67- 38/39	S	7	Cmentarzy sko	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
104.	Kalisz - Piwonice	67- 39/40	S	8	Cmentarzy sko	Kultura łużycka - epoka brązu/ Halsztat	
105.	Kalisz - Piwonice	67- 38/56	T	9	Osada Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
106.	Kalisz - Piwonice	67- 38/57	T	10	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
107.	Kalisz - Piwonice	67- 38/58	T	11	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
108.	Kalisz - Piwonice	67-39/2	T	12	Punkt osadniczy	Kultura łużycka	
109.	Kalisz - Piwonice	67-39/3	U	13	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
110.	Kalisz - Piwonice	67-39/4		14	Punkt osadniczy Punkt	Kultura łużycka Kultura	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
					osadniczy	przeworska	
111.	Kalisz - Piwonice	67-39/5	U	15	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura nieokreślona Kultura?- neolit/wczes ny epoka brązu Kultura łużycka Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
112.	Kalisz - Piwonice	67-39/6		16	Punkt osadniczy	Kultura łużycka	
113.	Kalisz - Piwonice	67-39/8	U	17	Punkt osadniczy	Kultura	
114.	Kalisz - Piwonice		U	18	Punkt osadniczy	Kultura przeworska	
115.	Kalisz - Piwonice	67- 39/53		19	Punkt osadniczy	Kultura przeworska	
116.	Kalisz - Piwonice	67- 39/10		20	Punkt osadniczy	Kultura przeworska Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
117.	Kalisz - Piwonice	67- 39/11	U	21	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura polska - okres nowożytny	
118.	Kalisz -Lis	67- 39/15	W	1	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres lateński/ okres wpływów rzymskich	
119.	Kalisz -Lis	67- 39/16	W	2	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
120.	Kalisz -Lis	67- 39/17	W	3	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres lateński/okre s wpływów rzymskich	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano- wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestr zabytków data wpisu
121.	Kalisz -Lis	67- 39/18	W	4	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
122.	Kalisz -Lis	67- 39/19	W	5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
123.	Kalisz -Lis	67- 39/20	W	6	Punkt osadniczy	Kultura przeworska- okres lateński /okres wpływów rzymskich	
124.	Kalisz -Lis	67- 39/21	W	7	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
125.	Kalisz -Lis	67- 39/89	W	8	Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
126.	Kalisz - Piwonice	67- 39/90	W	9	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska okres przedrzymski	
127.	Kalisz - Piwonice	67- 39/80	U	22	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - późny okres lateński	
128.	Kalisz - Piwonice	67- 39/91	U	23	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres przedrzymski / okres wpływów rzymskich	
129.	Kalisz - Piwonice	67- 39/92	U	24	Punkt osadniczy	Kultura łużycka -	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano - wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestru zabytków data wpisu
					Punkt osadniczy	epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
130.	Kalisz - Piwonice	67- 39/93	U	25	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres lateński/okre s wpływów rzymskich Kultura propolska wczesne średniowiecze	
131.	Kalisz - Piwonice	67- 39/94		26	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
132.	Kalisz - Piwonice	67- 39/95		27	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
133.	Kalisz - Piwonice	67- 39/96		28	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
134.	Kalisz - Piwonice	67- 39/97		29	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - późny okres lateński	
135.	Kalisz - Piwonice	67- 39/98		30	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
136.	Kalisz - Piwonice	67- 39/99		31	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano- wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestr zabytków data wpisu
					Punkt osadniczy	Kultura polska - okres nowożytny	
137.	Kalisz - Piwonice	67- 39/100		32	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska Kultura polska - okres nowożytny	
138.	Kalisz - Piwonice	67- 39/101	U	33	Osada Osada	Kultura przeworska Kultura polska - okres nowożytny	
139.	Kalisz - Piwonice	67- 39/102		34	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka Kultura przeworska	
140.	Kalisz - Piwonice	67- 39/103		35	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres późnolateński Kultura polska - średniowiecze	
141.	Kalisz - Piwonice	67- 39/104		36	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
142.	Kalisz - Piwonice	67- 39/105		37	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
143.	Kalisz - Piwonice	67- 39/106		38	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
144.	Kalisz - Piwonice	67- 39/107		39	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
145.	Kalisz - Piwonice	67- 39/127	S	40	Punkt osadniczy Punkt	Kultura łużycka Kultura	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano - wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestr zabytków data wpisu
					osadniczy	przeworska - okres wpływów rzymskich	
146.	Kalisz - Rajsków	67- 39/62	P	1	Punkt osadniczy	Kultura łużycka	
147.	Kalisz - Rajsków	67- 39/110		2	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
148.	Kalisz - Rajsków	67- 39/123	P	3	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - wczesne średniowiecze	
149.	Kalisz - Rajsków	67- 39/124	P	4	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura polska - średniowiecze	
150.	Kalisz - Rajsków	67- 39/125	P	5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - wczesne średniowiecze	
151.	Kalisz - Rajsków	67- 39/126	P	6	Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
151.	Kalisz - Rajsków	67- 39/126	P	6	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stano - wisk	Nr stanowi- ska	Rodzaj stanowisk a	Kultura/ Chronologia	Numer rejestr zabytków data wpisu
					Punkt osadniczy	rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
152.	Kalisz- Stare Miasto	66- 39/102	J	2	Osada	Kultura propolska -	
153.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/26		1	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
154.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/27		2	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
155.	Kalisz- Sulisławice	67- 38/28		3	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
156.	Kalisz- Sulisławice	67- 38/29	T	4	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
157.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/30	T	5	Punkt osadniczy osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
158.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/31		6	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestru zabytków data wpisu
					Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze	
159.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/32		7	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
160.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/37	T	8	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
161.	Kalisz- Sulisławice	67- 38/59	T	9	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
162.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/60	T	10	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
163.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/61	T	11	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
164.	Kalisz- Sulisławice -	67- 38/62	T	12	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu / Halsztat Kultura polska - średniowiecze	
165.	Kalisz- Sulisławice	67- 38/63	T	13	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska -	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestracji zabytków data wpisu
						średniowiecze	
166.	Kalisz Sulisławice -	67- 38/64	T	14	Punkt osadniczy Osada	Kultura propolska wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
167.	Kalisz Sulisławice -	67- 38/65	T	15	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura polska - średniowiecze	
168.	Kalisz Sulisławice -	67- 38/66	T	16	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
169.	Kalisz- Śródmieście	66- 39/165	I	1	Miasto lokacyjne	Kultura polska - Średniowiecz e/ okres nowożytny	
170.	Kalisz- Śródmieście -	66- 39/117	I	2	Zamek	Kultura polska - średniowiecz e	445/Wlkp /C 03.01. 2013
171.	Kalisz- Tyniec	66- 39/92	L	1	Punkt osadniczy Osada ?	Kultura łużycka Kultura polska - XV- XVI/XVII w.	
172.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/93	L	2	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze (XIV - XV w.)	
173.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/94	Ł	3	Osada Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres? Kultura polska - średniowiecze	
174.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/95	Ł	4	Osada	Kultura przeworska	
175.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/96	Ł	5	Osada Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - XV- XVI w.	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
176.	Kalisz- Tyniec	66- 39/98	N	6	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze	
177.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/99	N	7	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze	
178.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/100	M	8	Punkt osadniczy	Kultura przeworska	
179.	Kalisz- Tyniec z-	66- 39/101	M	9	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze (XIII-XV w.)	
180.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/104	L	10	Punkt osadniczy Osada	Kultura pucharów lejkowatych - neolit Kultura przeworska - późny okres lateński	
181.	Kalisz- Tyniec	66- 39/105	L	11	Punkt osadniczy	Kultura przeworska	
182.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/106	Ł	12	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska- okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
183.	Kalisz- Tyniec	66- 39/107	Ł	13	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
184.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/108	L	14	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
185.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/109	M	15	Punkt osadniczy Osada	Kultura Pucharów lejkowatych- epoka kamienia, neolit Kultura przeworska - późny okres lateński	
186.	Kalisz-	66-	Ł	16	Punkt	Kultura	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
	Tyniec -	39/110			osadniczy	przeworska - okres wpływów rzymskich	
187.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/111	Ł	17	Punkt osadniczy Osada	Kultura łużycka Kultura polska - średniowiecze	
188.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/112	M	18	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska Kultura polska - wczesne średniowiecze	
189.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/113	N	19	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska Kultura polska - średniowiecze	
190.	Kalisz- Tyniec -	66- 39/114	N	20	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska Kultura polska - średniowiecze	
191.	Kalisz- Tyniec	66- 39/115	N	21	Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
192.	Kalisz Winiary	67- 39/55		5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - późny okres lateński	
193.	Kalisz Winiary	67- 39/21		6	Osada	Kultura przeworska	
194.	Kalisz Winiary	67- 39/22	O	7	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska Kultura polska - XIV/XVI w.	
195.	Kalisz Winiary	67- 39/23	O	8	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska Kultura polska - XVI/XVII w.	
196.	Kalisz Winiary	67- 39/24	O	9	Punkt osadniczy	Kultura polska - XIV/XV w.	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
197.	Kalisz Winiary	67- 39/25	O	10	Osada	Kultura łużycka	
198.	Kalisz Winiary	67- 39/37	O	11	Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - XIV/XV w.	
199.	Kalisz Winiary	67- 39/39	O	12	Osada	Kultura pucharów lejkowatych - epoka kamienia, neolit Kultura polska - XVI- XVII w.	
200.	Kalisz Winiary	67- 39/40	O	13	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska Kultura polska - okres nowożytny	
201.	Kalisz Winiary	67- 39/41	O	14	Punkt osadniczy	Kultura polska - średniowiecze - XIV w.	
202.	Kalisz Winiary	67- 39/42	O	15	Punkt osadniczy	Kultura polska - XV- XVI w.	
203.	Kalisz Winiary	67- 39/69		16	Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
204.	Kalisz Winiary	67- 39/70		17	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska Kultura polska - średniowiecze	
205.	Kalisz Winiary	67- 39/71		18	Punkt osadniczy	Kultura łużycka - V okres epoki brązu	
206.	Kalisz Winiary	67- 39/72		19	Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
207.	Kalisz Winiary	67- 39/73		20	Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
208.	Kalisz	67-		21	Punkt	Kultura	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
	Winiary	39/74			osadniczy	polska - wczesne średniowiecze	
209.	Kalisz Winiary	67- 39/75		22	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska Kultura polska - XIV/XVI w.	
210.	Kalisz Winiary	67- 39/42		23	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura trzcinińska - wczesna epoka brązu Kultura łużycka - epoka brązu/ Halsztat	
211.	Kalisz Winiary	67- 39/54		24	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura nieokreślona - pradziej Kultura trzcinińska - wczesna epoka brązu Kultura przeworska	
212.	Kalisz Winiary	67- 39/108		25	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
213.	Kalisz - Zagorzynek	67- 39/109		1	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - okres nowożytny	
214.	Kalisz - Zagorzynek	67- 39/41		2	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
215.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/47	R	3	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich Kultura polska - okres	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestru zabytków data wpisu
						nowożytny	
216.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/48	R	4	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka -V okres epoki brązu Kultura polska - średniowiecze	
217.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/49	R	5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich Kultura polska - okres nowożytny	
218.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/50	R	6	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
219.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/51	R	7	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka - epoka brązu Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich	
220.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/52	S	8	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
221.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/53	S	9	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
222.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/54	S	10	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska okres wpływów rzymskich	

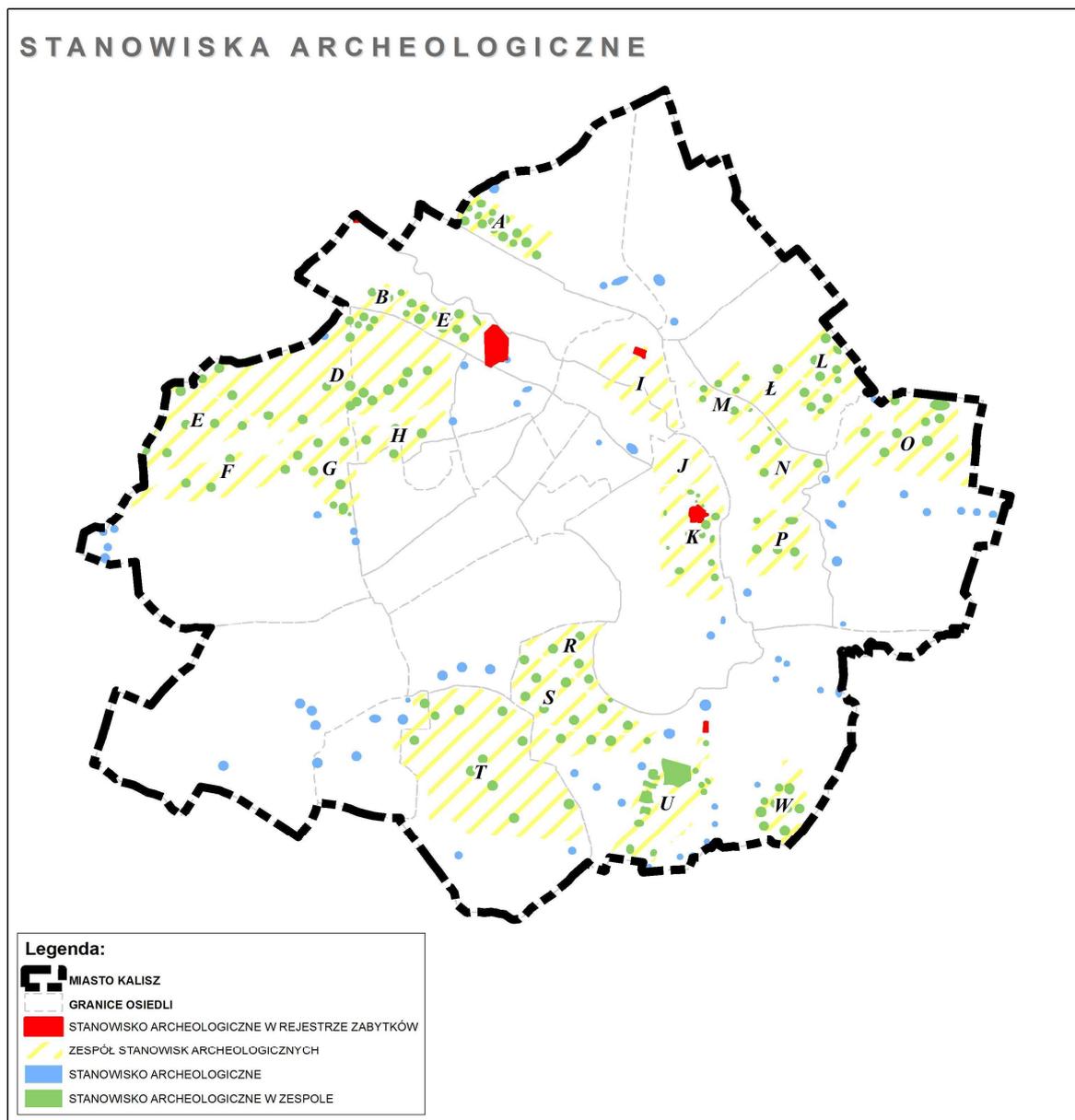
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
						Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
223.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/55	S	11	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura propolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
224.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/67		12	Osada? Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka? - epoka brązu? Kultura prapolska - wczesne średniowiecze Kultura polska - średniowiecze	
225.	Kalisz - Zagorzynek	67- 38/68		13	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
226.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/38	K	1	Grodzisko	Kultura prapolska - wczesne średniowiecze	701/A 449/Wlkp /C 12.10. 1995
227.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/39	K	2	Osada	Kultura propolska/po lska wczesne średniowiecze / średniowiecze	
228.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/40	K	3	Osada	Kultura propolska/po lska wczesne średniowiecze / średniowiecze (XII-XIVw.)	
229.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/111	K	4	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska -	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KALISZA

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestrów zabytków data wpisu
					Punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
230.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/113	K	5	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura propolska - wczesne średniowiecze	
231.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/114	K	6	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
232.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/115	K	7	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
233.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/116	K	8	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
234.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/117	K	9	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
235.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/118	K	10	Punkt osadniczy Punkt	Kultura łużycka Kultura	

LP	Miejscowość Lokalizacja	(AZP)	Zespół stanowisk	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska	Kultura/ Chronologia	Numer rejestru zabytków data wpisu
					osadniczy Punkt osadniczy	przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
236.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/119	K	11	Punkt osadniczy Osad	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
237.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/120	K	12	Osada	Kultura polska - średniowiecze	
238.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/121	K	13	Punkt osadniczy Osada	Kultura przeworska - okres wpływów rzymskich Kultura polska - średniowiecze	
239.	Kalisz- Zawodzie	67- 39/122	K	14	Osada	Kultura polska - średniowiecze	

Ryc. 17. Stanowiska archeologiczne na terenie miasta Kalisza

Źródło: Opracowanie własne

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Brak jest sporządzonego audytu krajobrazowego.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

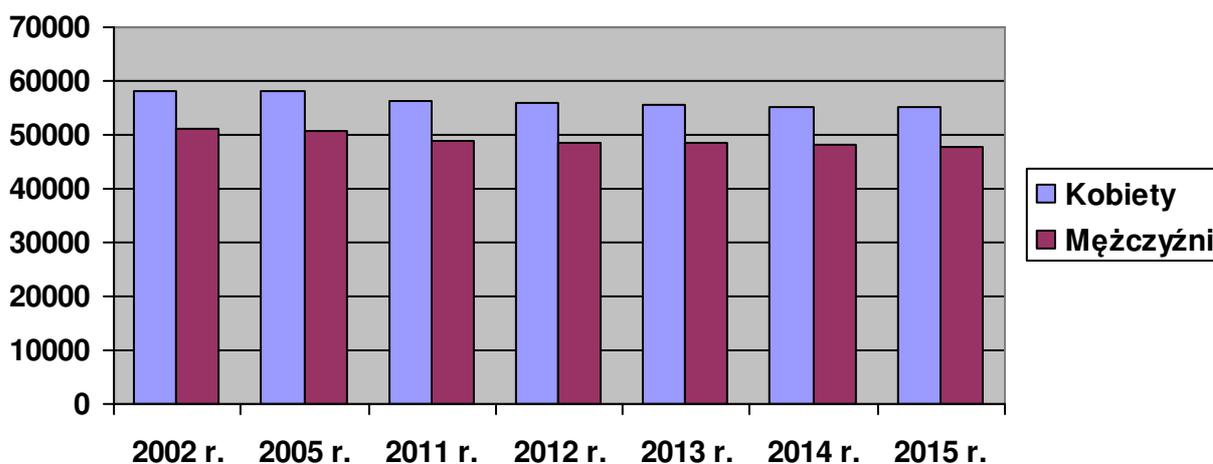
9.1. Demografia

Obszar miasta zamieszkuje obecnie 103 373 stałych mieszkańców, co stanowi około 3 % ludności województwa wielkopolskiego. Gęstość zaludnienia wynosi około 1489 osób na 1 km²

Perspektywa liczby ludności miasta Kalisza jest kształtowana przede wszystkim przez następujące czynniki:

- zmiany w strukturze wieku mieszkańców,
- mniejsza dzietność kobiet,
- zmniejszający się wskaźnik przyrostu naturalnego,
- starzenie się społeczeństwa,
- migracje ludności,
- zmiany modeli zachowań i rodziny.

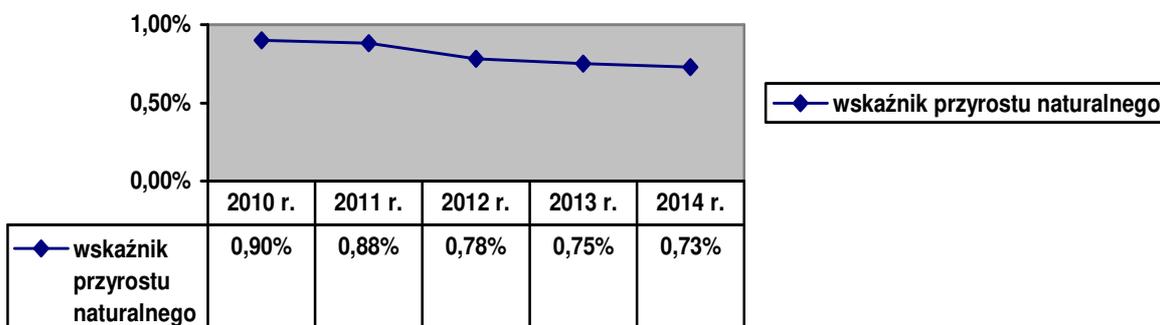
Z powyżej wymienionych czynników na malejącą liczbę urodzeń żywych znaczący wpływ mają przede wszystkim zmniejszająca się dzietność kobiet, zmiany modelu zachowań oraz upowszechnianie się modelu rodziny 2+1. Należy zauważyć, że malejący wskaźnik dzietności społeczeństwa, z uwzględnieniem systematycznego wydłużania wieku człowieka, będzie widoczny dopiero po upływie kilkunastu lat.

Ryc. 18. Liczba kobiet i mężczyzn w latach 2002 - 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W granicach miasta Kalisza przyrost naturalny w 2014 r. wynosił 0,73 %. Analizując kilka ostatnich lat, tj. od 2010 r., obserwuje się tendencję spadkową wskaźnika przyrostu naturalnego na terenie miasta Kalisza.

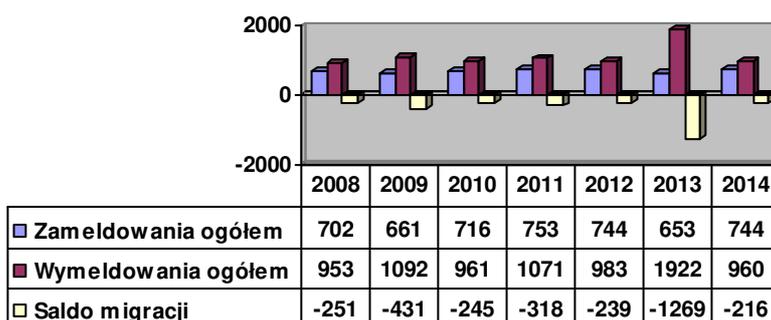
Ryc. 19. Przyrost naturalny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Powyższe dane pokazują, że na terenie miasta mamy do czynienia z ubytkiem naturalnym. Spowodowane jest to większą liczbą zgonów w stosunku do urodzeń.

Kolejnym istotnym czynnikiem wpływającym na zmianę liczby ludności miasta są migracje, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Saldo migracji określa różnicę pomiędzy napływem ludności na obszar (migracje) w stosunku do wymeldowań ludności z obszaru gminy do innej lub zagranicę.

Saldo migracji dla Kalisza wykazuje wartości ujemne. Od 2005 roku, co roku ok. 287 osób opuszczało granice miasta. Proces ten jest nieprzerwany. Łącznie w latach 1995-2011 Kalisz opuściło 2711 osób. Rekordowy okazał się rok 2013, w którym wymeldowało się aż 1 269 osób więcej niż się zameldowało.

Ryc. 20. Saldo migracji w Kaliszu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Głównym kierunkiem migracji okazują się gminy sąsiadujące z Kaliszem. Najczęściej wybieranym kierunkiem jest południowy wschód, gminy Godziesze Wielkie i Opatówek, gdzie w latach 1995-2011 pojawiło się ponad 1500 nowych mieszkańców.

9.2. Struktura gospodarcza, bezrobocie

W Kaliszu największa liczba osób zatrudniona jest w sektorze usług. Drugim sektorem, w którym zatrudnia się znaczną liczbę mieszkańców miasta jest przemysł. Około 5% pracuje w rolnictwie.

Na stopień zainteresowania rynkiem pracy znaczący wpływ ma zasób ludności w wieku produkcyjnym oraz aktywność zawodowa, którą należy rozumieć przede wszystkim jako wykształcenie jakie posiadają ludzie.

Tab 9. Wykształcenie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

Wykształcenie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	18 637	8 039	10 598
Średnie	32 124	13 417	18 707
Zawodowe	17 972	10 622	7 350
Podstawowe ukończone	14 571	5 868	8 703
Podstawowe nieukończone	864	353	511

Na terenie miasta Kalisza w 2015 roku pozostających bez pracy było 2598 osób, z czego 57,6% stanowiły kobiety. Osób pozostających z prawem do zasiłku było 16,2%. W grupie bezrobotnych mieszkańców Kalisza, aż 5% osób było absolwentami szkół wyższych. Niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem, jest jednym z kluczowych problemów, występującym na kaliskim rynku pracy. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż w większość ofert kierowanych na rynek pracy w Kaliszu, nie wymaga specjalnych kwalifikacji do ich wykonywania. W poprzednich latach poziom bezrobocia w zależności od płci był również wyższy u kobiet i utrzymywał się na poziomie około 5,5%. Sukcesywnie od 2012 roku poziom bezrobocia zarówno u kobiet jak i u mężczyzn maleje.

Największe zatrudnienie wśród mieszkańców Kalisza występuje w sektorze usług, gdzie łącznie w 2015 roku pracowało ponad 20 tys. osób, z czego ponad 8 tys. w handlu, informacji, komunikacji i gastronomii. W sektorze przemysłu zatrudnienie znalazło 35% ogólnej liczby zatrudnionych.

Tab 10. Lista osób bezrobotnych wg płci w latach 2010 – 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

Obszar	Płeć	Liczba bezrobotnych					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kalisz	mężczyźni	1891	1678	1906	1858	1618	1255
	kobiety	2209	2065	2151	2153	1680	1343

Tab 11. Liczba osób pracujących wg sektorów działalności w 2014 roku

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

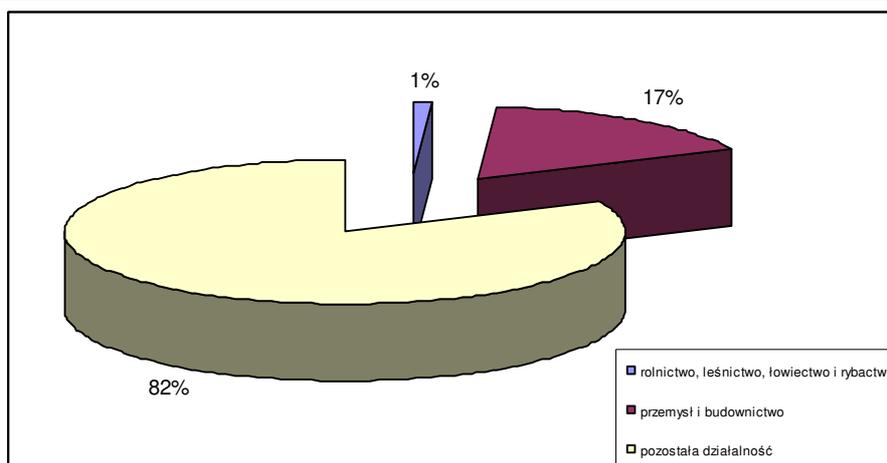
Sektory działalności	Kalisz
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1 874
Przemysł i budownictwo	12 221
Handel; informacja; komunikacja; gastronomia; itp.	8 535
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	1 060
Pozostałe usługi	10 832
Ogólnie	34 522
w tym kobiety	17 479

Tab 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Obszar	Płeć	Rok						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kalisz	Mężczyźni	5,4	5,6	5,0	5,7	5,7	5,0	3,9
	Kobiety	6,2	6,7	6,4	6,8	7,0	5,5	4,5

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku zarejestrowanych było 11 751 podmiotów gospodarki narodowej. Na poniższym wykresie przedstawiono udziały poszczególnych grup rodzajów podmiotów działalności według PKD 2007 w ogólnej liczbie tych podmiotów.

Ryc. 21. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych wg grup rodzajów działalności PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Według powyższego wykresu ponad 80% podmiotów zakwalifikowano do kategorii pozostałe. Obejmuje ona usługi takie jak handel, komunikacja, informacja, itp. 17% podmiotów prowadzi swoją działalność w przemyśle i budownictwie, a tylko 1% podmiotów gospodarczych obsługuje sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. Lista głównych przedsiębiorstw produkcyjnych znajduje się w rozdz. 4.2.3. Tereny zabudowy produkcyjnej.

9.3. Jakość życia mieszkańców

Tereny zabudowy mieszkaniowej w granicach miasta Kalisz zajmują około 10%, co stanowi 7,03 km². Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna dominuje przede wszystkim w północno-wschodniej części miasta (dzielnice: Majków, Chmielnik, Tyniec, Winiary) oraz na południ (osiedle Zagorzynek, Piwonice, Szczypionro), natomiast zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna skupiona jest przede wszystkim w centralnej części miasta (dzielnice: Śródmieście, Korczak, Dobrzec W, Osiedle Adama Asnyka, Osiedle Kaliniec, Czaszki).

W 2014 r. powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 62,2 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę była równą 25,8 m².

Tab 13. Zasoby mieszkaniowe w 2014r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Klasyfikacja	miasto Kalisz	powiat m. Kalisz	woj. wielkopolskie
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	62,2	62,2	80,7

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na 1 os.	25,8	25,8	27,0
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,41	2,41	2,99

Miasto Kalisz charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętą siecią wodociagową. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociagowej w 2014 roku wyniosła 100 601, co stanowiło około 97,3% ogólnej liczby mieszkańców miasta. Ścieki komunalne i część przemysłowych z terenów w granicach Kalisza odprowadzane są do Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Kucharach w gminie Gołuchów. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej stanowiła około 95%. Miasto posiada również sieć energetyczną oraz gazową.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia wykaz ilości mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje techniczno- sanitarne w latach 2008- 2014.

Tab 14. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Instalacje techniczno-sanitarne	Rok						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Liczba mieszkań						
Wodociąg	40 145	40 728	41 418	41 715	42 175	42 334	42 582
Ustęp splukiwany	37 741	38 324	40 414	40 717	41 179	41 338	41 586
Łazienka	36 256	36 839	39 294	39 601	40 063	40 224	40 472
Centralne ogrzewanie	31 276	31 859	32 745	33 060	33 522	33 683	33 933
Gaz sieciowy	29 133	29 382	30 306	30 460	30 564	30 637	30 244

Powyższe dane wskazują na wzrastającą liczbę mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne. Wskazuje to na rosnący standard mieszkań, a tym samym poprawę warunków bytowych mieszkańców Kalisza.

9.4. Kultura

Miasto Kalisz jest bogate w instytucje kultury o znaczeniu ponadlokalnym. Wśród najważniejszych wyróżnia się:

- Filharmonię Kaliską – instytucja artystyczna Miasta Kalisza,
- Teatr im. W. Bogusławskiego – instytucja artystyczna Województwa Wielkopolskiego,

- Centrum Kultury i Sztuki – instytucja kultury Województwa Wielkopolskiego,
- Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej - instytucja kultury Województwa Wielkopolskiego,
- Miejską Bibliotekę Publiczną im. Adama Asnyka - instytucja kultury Miasta Kalisza,
- Galerię Sztuki im. Jana Tarasina - instytucja kultury Miasta Kalisza.

W mieście ponadto działają:

- Ośrodek Kultury Plastycznej "Wieża Ciśnień" – instytucja kultury Miasta Kalisza,
- Galeria Sztuki im. Jana Tarasina,
- Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego,
- Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu,
- Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej.

W ramach MOZK działają następujące oddziały:

- Centrum Rysunku i Grafiki im. T. Kulisiewicza,
- Rezerwat Archeologiczny - „Kaliski Ogród Piastów” na Zawodziu,
- Dworek Marii Dąbrowskiej - Oddział Literacki MOZK w Russowie,
- Zespół Pałacowo - Parkowy w Lewkowie.

Działalność kulturalną w mieście prowadzą również inne podmioty do których min. należy Uniwersytecka Galeria Sztuki w Kaliszu. Ponadto na terenie miasta organizowane są liczne wydarzenia kulturalne, imprezy artystyczne, a także konkursy i wystawy. Do najważniejszych wydarzeń o charakterze cyklicznym o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym należą :

- Kaliskie Spotkania Teatralne,
- Międzynarodowy Festiwal Pianistów Jazzowych,
- Festiwal Muzyczny "Gramy nad Prosną",
- Międzynarodowy festiwal Artystycznych Działań Ulicznych *La Strada*,
- Ogólnopolski Festiwal Zespołów Muzyki Dawnej "Schola Cantorum",
- Diecezjalny Przegląd Piosenki Religijnej *Sacrosong*,
- Wielkopolskie Spotkania Chóralne "Carmen Sacrum Festiwal",
- Konkurs fotograficzny "W obiektywie",
- Ogólnopolski Festiwal Trębaczy,
- Ogólnopolski Festiwal Pieśni i Piosenki Żydowskiej "SHALOM",
- Open Air Gala.

9.5. Sport i rekreacja

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Kaliszu jest bardzo dobrze rozwinięta. Podmiotem odpowiedzialnym za rozwój sportu i rekreacji w mieście jest Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego w Kaliszu. W skład infrastruktury sportowej wchodzi przede wszystkim:

Hala sportowo - widowiskowa Kalisz Arena, ul.H. Sawickiej 22-24 - obiekt sportowy zbudowany w 2006 r. , znajdujący się na osiedlu Dobrzec. Hala przeznaczona jest do organizacji m. in. meczów piłki siatkowej, koszykowej i ręcznej. Trybuny mogą pomieścić 3 164 osoby, a cały obiekt przystosowany jest do organizacji imprez masowych.

Hala widowiskowo - sportowa z pływalnią, ul. Łódzka 29 - obiekt sportowy przeznaczony do gry w piłkę siatkową, koszykową oraz tenisa ziemnego. Widownia posiada 720 miejsc z możliwością dostawienia 300 krzeseł uchylnych; pływalnia o wymiarach 25x12,5 m i głębokości 0,9-3,8 m z 6 torami, wieżą do skoków oraz widownią na 200 miejsc.

Ponadto na terenie miasta znajdują się:

- Hala sportowa z bieżnią lekkoatletyczną, ul. Łódzka 19,
- Stadion Miejski, ul. Łódzka 19- 29,
- Stadion Miejski (tor kolarski) OSRiR, ul. Wał Matejki 2-4,
- ICE PARK Kalisz Lodowisko -Rolkowisko, ul. H. Sawickiej 22-24,
- Pole golfowe - Golf Park Jantar- Wiankowa 6,
- 3 boiska Orlik oraz kompleksy boisk otwartych,
- ścinaka wspinaczkowa "Blokoblisko" i "AntyGrawitacja",
- Aguapark Kalisz, ul. Sportowa 10,
- Tor saneczkowy, ul. J. Tuwima 2,
- kręgielnie,
- skatepark,
- strzelnice,
- siłownia zewnętrzna,
- rowerki wodne,
- plac do treningu street workoutu.

Na terenie miasta funkcjonują liczne kluby sportowe cieszące się dużym zainteresowaniem wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych. W 2017 roku planowane

jest zakończenie modernizacji stadionu miejskiego przy ul. Łódzkiej oraz otwarcie parku linowego.

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom miasta spoczywa na jednostkach Komendy Miejskiej Policji, Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej - dwóch Jednostkach Ratowniczo – Gaśniczych oraz Straży Miejskiej Kalisza.

Komenda Miejska Policji zlokalizowana jest przy ul. Jasnej 1-3. Jednostkami podległymi są komisariaty zlokalizowane w miejscowościach sąsiadujących z Kaliszem: w Koźminku, Opatówku i Stawiszynie. W zakresie działań profilaktycznych policjanci realizują programy zapobiegania przestępczości i niedostosowaniu społecznemu, programy dotyczące bezpieczeństwa na drodze, w czasie wakacji, przeciwdziałania agresji, przemocy i uzależnieniom.

Siedziba Straży Miejskiej Kalisza znajduje się przy ul. Krótkiej 5-7. Straż Miejska realizuje zadania wynikające z Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych art. 11 punkt 8. Do zadań straży należy w szczególności: informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.

Na terenie miasta znajduje się siedziba Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej przy ul. Nowy Świat 40-42. W skład Komendy wchodzi dwie jednostki ratowniczo – gaśnicze, działających na terenie miasta. Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza nr 1 ma swą siedzibę przy Nowy Świat 40-42, a jednostka nr 2 – przy ul. Częstochowskiej 140. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej realizuje ustawowe zadania, tj. zapobieganie powstawania pożarów i miejscowych zagrożeń, organizowanie i kierowanie działaniami ratowniczo-gaśniczymi, prowadzenie szkolenia kadry dla jednostek ochrony przeciwpożarowej.

Systemem bezpieczeństwa miasta Kalisza zarządza Wydział Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych Urzędu Miejskiego w Kaliszu. Do jego zadań należy, ochrona ludności i środowiska w sytuacjach kryzysowych, w tym ochrona przeciwpowodziowa i zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i

zdrowia ludzi oraz środowiska, ochrona przeciwpożarowa i ratownictwo, ochrona informacji niejawnych w Urzędzie.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Główny kierunek rozwoju miasta, wynikający z jego aktualnych potrzeb oraz uwarunkowań, określony został w Strategii Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014-2024, przyjętej Uchwałą XLIX/651/2014 z dnia 26 czerwca 2014 roku. Strategia zakłada następującą wizję miasta: „Kalisz – otwarte miasto o wysokiej jakości życia jego mieszkańców i dynamicznie rozwijającej się „nowoczesnej gospodarce”. Osiągnięcie stanu przedstawionego w powyższej wizji nastąpić ma poprzez realizację celów strategicznych oraz operacyjnych. Cele operacyjne stanowią cząstkowe działania prowadzące do osiągnięcia założonego celu strategicznego. Cele strategiczne zakładają doprowadzenie do określonego stanu w trzech sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzenno-ekologicznej.

W ramach sfery społecznej ustanowiono następujące cele strategiczne:

1. „Kalisz – tu chcę żyć” - Kalisz miastem regionalnym o wysokiej jakości życia.

Cele operacyjne:

- Wsparcie dla osób młodych i rodzin.
  - Zapewnienie wysokiego komfortu życia osób starszych.
  - Aktywizacja i wsparcie dla osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem.
  - Podniesienie jakości i dostępności usług z zakresu ochrony zdrowia.
  - Zwiększenie skuteczności działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w mieście.
  - Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej i rozrywkowej.
  - Aktywizacja sportowa dzieci, młodzieży i dorosłych.
2. „Kalisz – aktywne miasto, aktywni obywatele” - Kalisz miastem stwarzającym warunki do aktywności mieszkańców oraz współpracy mieszkańcy – lokalny samorząd

Cele operacyjne:

- Rozwój partycypacji społecznej w procesie zarządzania.

- Kontynuowanie wsparcia dla inicjatyw oddolnych i Kaliskich organizacji pozarządowych (NGO).
  - Dalsza optymalizacja procesu obsługi mieszkańców w Urzędzie Miasta.
  - Zwiększenie poczucia odpowiedzialności mieszkańców za sprawy lokalne oraz ich aktywizacja na rzecz dobra wspólnego.
3. „Kalisz – kuźnia talentów” - Kalisz miastem edukacji kreującej przyszłość.

Cele operacyjne:

- Podnoszenie jakości i różnorodności oferty edukacyjnej Kalisza.
- Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami edukacyjnymi.
- Rozwój ośrodka akademickiego w Kaliszu.

W sferze gospodarczej:

4. „Kalisz – biegun wzrostu” - Kalisz miastem będącym motorem wzrostu regionalnego i innowacyjności

Cele operacyjne:

- Tworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego.
  - Ułatwianie prowadzenia działalności gospodarczej.
  - Wzmacnianie dostępności narzędzi ułatwiających kooperację podmiotów gospodarczych.
  - Wspieranie kooperacji biznesu z nauką.
  - Wzmacnianie działalności badawczo-rozwojowej.
  - Stymulowanie rozwoju sektorów innowacyjnych w regionie.
  - Promocja gospodarcza.
5. „Kalisz – synergia aglomeracji” - Kalisz miastem wiodącym w budowie platformy współpracy aglomeracyjnej z Ostrowem Wielkopolskim i okolicznymi miejscowościami

Cele operacyjne:

- Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.
- Poprawa systemu transportowego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.
- Wspieranie rozwoju gospodarczego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.

- Organizowanie wspólnych przedsięwzięć i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych oraz sportowych.
  - Wdrożenie i rozwój systemu konsultacji władz.
  - Wspólny lobbying na rzecz rozwoju regionalnego.
6. „Kalisz – unikatowe dziedzictwo” - Kalisz miastem znanym z unikatowej oferty turystycznej i kulturalnej.

Cele operacyjne:

- Rozwój i promocja unikatowego w skali kraju produktu turystycznego.
- Stworzenie i wypromowanie rozpoznawalnej marki Miasta Kalisza.
- Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
- Wspieranie inwestycji sprzyjających rozwojowi kultury i turystyki.

W sferze przestrzenno-ekologicznej:

7. „Kalisz – funkcjonalne miasto” - Kalisz miastem skutecznym w planowaniu i realizacji ambitnych przedsięwzięć infrastrukturalnych porządkujących tkankę miejską.

Cele operacyjne:

- Poprawa dostępności zewnętrznej i jakości infrastruktury transportowej.
  - Poprawa jakości i kompleksowości transportu publicznego.
  - Tworzenie warunków oraz zachęt do osiedlania się i inwestowania w Śródmieściu poprzez podejmowanie działań rewitalizacyjnych i aktywizacyjnych.
  - Poprawa zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta.
  - Poprawa jakości i dostępności usług publicznych poprzez budowę, modernizację i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej.
8. „Kalisz – naturalna przestrzeń” - Kalisz miastem zielonych rozwiązań i równowagi.

Cele operacyjne:

- Wzmocnienie systemu zachęt do zmiany systemów grzewczych na bardziej ekologiczne.
- Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.
- Realizacja przedsięwzięć poprawiających stan środowiska naturalnego.
- Rekultywacja obszarów powyrobowiskowych.

- Preferencyjne warunki prowadzenia działalności dla przedsiębiorstw wykorzystujących ekologiczne rozwiązania.
- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

11.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Do głównych aspektów ekonomicznych wziętych pod uwagę przy ocenie potrzeb i możliwości rozwoju miasta, należy zaliczyć rozwój przedsiębiorczości i usług.

Kalisz jest głównym ośrodkiem Kalisko-Ostrowskiego Okręgu Przemysłowego, gdzie bardzo dobrze jest rozwinięty przemysł elektromaszynowy, spożywczy, chemiczny, włókienniczo-odzieżowy oraz materiałów budowlanych. Wykaz głównych firm przemysłowych przedstawia Tab.3 w rozdziale 4.2.3 Tereny zabudowy przemysłowej. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w 2015 r. wynosi 887 i w porównaniu do poprzednich lat systematycznie spadała (2012 r. - 1155, 2013 r. - 1020, 2014 r. - 957). Tendencja ta po 2015 r. się zmieniła (2016 r. - 895, 2017 r. - 961). Zdecydowanie najwięcej podmiotów gospodarki narodowej jest w dziale w handlu hurtowego i detalicznego, co jest typowe dla aglomeracji miejskich.

Wspieranie przedsiębiorczości w ostatnich latach jest jednym z priorytetów organów administracji samorządowej Kalisza. Władze miasta wprowadzają różne czynniki stymulujące działalność inwestycyjną w Kaliszu np. oferują okresowe zwolnienia z podatku od gruntów i budynków nowo wybudowanych lub nowo nabytych o powierzchni sprzedaży nieprzekraczającej 100m², czy okresowe ulgi w opłatach za wynajem lokali komunalnych przez przedsiębiorców, obniżają stawki czynszu itp. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi przedsiębiorczości jest również działalność podstrefy WSSE "Inwest- park" oraz podstrefy, Łódzkie SSE. Analizując powyższe dane, władze miasta winny dążyć do stworzenia warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, a także zapewnić dalszy rozwój dużym przedsiębiorstwom, wyznaczając nowe tereny aktywności gospodarczej.

Działania miasta na rzecz rozwoju przedsiębiorczości oraz spadek bezrobocia są dobrym prognostykiem rozwoju gospodarczego.

Analizując aspekty środowiskowe wzięto pod uwagę tereny o największych walorach przyrodniczych. Tereny te zostały opisane w rozdziale 6 niniejszego Studium (*Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska...*).

Na terenie Kalisza występują uwarunkowania środowiskowe uniemożliwiające lub powodujące ograniczenia w zagospodarowaniu:

1. formy ochrony przyrody, w tym: rezerwat przyrody, Obszar Natura 2000;
2. Główny Zbiornik Wód Podziemnych;
3. obszary i tereny górnicze;
4. udokumentowane złoża kopalin;

5. zagrożenie powodziowe;
6. strefy sanitarne od cmentarzy;
7. infrastruktura techniczna: linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia i gazociągi wysokiego ciśnienia
8. obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

Przy wyznaczaniu terenów zainwestowanych należy również wziąć pod uwagę wnioski i konkluzje płynące z przepisów odrębnych, które formułują między innymi powyższe ograniczenia, a także innych dokumentów jak *Program ochrony środowiska* czy *Ekofizjografia*.

Należy dążyć do zachowania wszystkich form ochrony przyrody ustanowionych na terenie miasta. Na terenach szczególnie cennych przyrodniczo i w ich sąsiedztwie należy ograniczyć do minimum nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie. Należy ograniczyć w maksymalnym stopniu negatywne oddziaływanie planowanego zagospodarowania na środowisko.

Do głównych aspektów społecznych, wziętych pod uwagę, należą przede wszystkim: poprawa warunków życia mieszkańców, stanu opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa publicznego. W zakresie infrastruktury społecznej pierwszym analizowanym aspektem jest wyposażenie w placówki oświaty i wychowania. Na terenie miasta w 2015 r. funkcjonuje 21 szkół podstawowych, 2 szkoły specjalne, 11 gimnazjów prowadzonych przez miasto oraz 3 przez inne podmioty. Ponadto w Kaliszu jest 5 liceów ogólnokształcących oraz 7 szkół zawodowych o szerokiej gamie kierunków kształcenia. Kształcenie specjalne na poziomie ponadgimnazjalnym oferują jeszcze 2 Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych i gimnazjach wynosi 21, gdzie dla województwa wielkopolskiego wynosi 19 (dane GUS 2015 r.). W 2017 r. przeprowadzono reformę edukacji likwidującą gimnazja. Szkoły te przekształcono w szkoły podstawowe bądź połączono z istniejącymi podstawówkami, tym samym w 2017 r. liczba szkół podstawowych wynosi 30 (dane: GUS). Kalisz cechuje się dobrym poziomem edukacji, wielu uczniów jest gotowych dojeżdżać do szkół z sąsiednich miejscowości pomimo dostępności alternatywnych ośrodków edukacyjnych w bliższej lokalizacji. Stwierdzić należy, iż poziom infrastruktury społecznej na terenie miasta w zakresie szkolnictwa podstawowego jest dobry.

Na terenie Kalisza w 2015 r. funkcjonowały 32 przedszkola, (bez przedszkoli specjalnych) z czego 13 przedszkoli prowadzonych jest przez Miasto Kalisz (dane: GUS). Ponadto przy 11 szkołach podstawowych prowadzone są oddziały

przedszkolne. Uzupełnieniem tej oferty są przedszkola prowadzone przez inne podmioty. Ilość dzieci przypadających na jedno miejsce w placówce w 2015 r. wynosiła 0,82, tym samym miasto zapewniło wszystkim dzieciom miejsce w przedszkolu. Zgodnie z danymi GUS współczynnik ten maleje (2012 r. - 0,93, 2013 r. - 0,89, 2014 r. - 0,88). Mając na uwadze spadającą liczbę urodzeń w mieście, istniejąca infrastruktura społeczna w zakresie oświaty winna być utrzymana i zmieniana w miarę potrzeb.

Kalisz jest miastem bogatym w instytucje o znaczeniu kulturalnym, co opisane jest w rozdziale 9.4 Kultura. Wyposażenie miasta w infrastrukturę społeczną jest wystarczające dla mieszkańców, a jednocześnie zapewnia możliwości rozwojowe, szczególnie w zakresie usług.

Na terenie miasta funkcjonuje Wojewódzki Szpital Zespolony im. Ludwika Perzyny w Kaliszu, Wojewódzki Szpital Matki i Dziecka oraz 45 przychodni. Na jedną aptekę przypada 2285 osób, podczas gdy w województwie wielkopolskim wskaźnik ten wynosi 2816 osób (dane GUS 2015 r.). W Kaliszu na 10 tys. mieszkańców przypada 7 przychodni, podczas gdy w województwie wielkopolskim 5. Analizując powyższe dane można stwierdzić, iż na terenie miasta występuje wystarczająca liczba obiektów świadczących usługi z zakresu opieki zdrowotnej. Zwiększenie liczby placówek ochrony zdrowia może wpłynąć na ich konkurencyjność i podniesienie jakości świadczonych usług, a także zwiększy dostęp do ochrony zdrowia dla mieszkańców.

Ważnym czynnikiem warunkującym jakość życia jest wyposażenie mieszkań w instalacje wodociągowe, kanalizację i instalacje gazowe. Stan infrastruktury technicznej został opisany w rozdziale 17.2. Kalisz charakteryzuje się dobrze rozwiniętymi sieciami infrastruktury technicznej, prawie 99% mieszkańców korzysta w wodociągu, a 95% z sieci kanalizacyjnej (dane: sprawozdanie z KPOŚK za 2015r.). W związku z powyższym należy w dalszym ciągu prowadzić działania inwestycyjne ukierunkowane na utrzymanie i modernizację, przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Kalisz dobrze zaspakaja potrzeby oświatowe, kulturalne i ochrony zdrowia mieszkańców. Przy utrzymaniu się spadkowej tendencji liczby mieszkańców nie ma potrzeby budowania nowych szkół czy przedszkoli. W celu podniesienia standardu życia mieszkańców należałoby dalej dążyć do zwiększenia ilości terenów usługowych oraz terenów rekreacyjnych i zielni urządzonej.

11.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Analiza liczby ludności w wieku produkcyjnym wskazuje, zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn, na spadek udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności, przy jednoczesnych wahaniami liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Wskazuje to na potrzebę aktywizacji ludności w wieku produkcyjnym, a także konieczność stwarzania nowych miejsc pracy. Jednocześnie dane w zakresie liczby ludności z podziałem na wiek produkcyjny, a także wskaźnik bezrobocia, pokazują niewielki spadek w 2014 r. liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz poprawienie wskaźnika bezrobocia. Jak można zauważyć, bezrobocie po wcześniejszych latach, kiedy to podległo wahaniami, ustabilizowało się w trendzie spadkowym, podobnie jak ma to miejsce w skali całego kraju. Nie ma natomiast znaczących różnic pomiędzy liczbami bezrobotnych kobiet i mężczyzn, co może świadczyć, że na terenie miasta brak jednoznacznego rozróżnienia ofert pracy ze względu na płeć. W celu podtrzymania obserwowanego trendu spadku bezrobocia, należy dążyć do stwarzania warunków dla rozwoju przede wszystkim indywidualnej aktywności ekonomicznej poprzez rozwój głównie małych i średnich przedsiębiorstw.

Tab 15. Podział ludności wg wieku produkcyjnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

mężczyźni	2010	2011	2012	2013	2014	2015
przedprodukcyjny	9 373	9 201	9 026	8 898	8 784	7219
produkcyjny	34 030	33 601	33 272	32 835	32 387	33448
poprodukcyjny	5 762	6 139	6 376	6 643	6 910	7159
kobiety	2010	2011	2012	2013	2014	2015
przedprodukcyjny	9 069	8 927	8 869	8 750	8 647	7004
produkcyjny	32 786	32 215	31 600	30 897	30 278	31283
poprodukcyjny	14 547	15 039	15 533	15 974	16 367	16695

Tab 16. Bezrobocie w Kaliszu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci (osoba)	4 100	3 743	4 057	4 011	3 298	2598
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)	6,1	5,7	6,3	6,3	5,3	4,2

Dane w zakresie liczby ludności z podziałem wg wieku produkcyjnego wyraźnie ukazują na spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Wskazuje to na potrzebę podjęcia działań mogących zahamować to zjawisko poprzez prowadzenie przemyślanej polityki prorodzinnej. Problemy demograficzne będą bowiem wpływać na wszystkie dziedziny życia i nie chodzi tutaj tylko o zadbanie o odpowiednią liczbę żłobków i przedszkoli, lecz również o poziom bezrobocia wśród młodych ludzi, liczbę tanich mieszkań czy ogólną liczbę miejsc na oddziałach pediatrycznych.

W celu oceny potencjału demograficznego całego miasta przeprowadzono prognozę demograficzną opartą na analizie wskaźnikowej.

Z uwagi na dostęp do całości niezbędnych danych, jako rok bazowy przyjęto rok 2014. Prognozowana liczba ludności wyliczona przy pomocy metody wskaźnikowej daje dane uwzględniające obserwowane w ostatnich pięciu latach saldo migracji i wskaźniki przyrostu naturalnego. Wskazać należy, iż dane m.in. w zakresie prognozowanej liczby urodzeń żywych względem wieku matki nie są publikowane na poziomie gminy lub powiatu, co sprawia, iż są to dane uogólnione dla większego obszaru terytorialnego, a dane te determinują wyniki prognozy. Dodatkowo, przeprowadzona analiza w zakresie prognozy liczby ludności nie uwzględnia wahań w tym zakresie i określa prognozowaną liczbę ludności na podstawie stałego trendu.

Tab 17. Liczba ludności w rozbiciu na wiek.

Źródło: GUS 2014 r.

Wiek	2014
0-4	4 798
5-9	5 058
10-14	4 448
15-19	5 231
20-24	6 000
25-29	6 780
30-34	8 101
35-39	8 280
40-44	7 399
45-49	6 340
50-54	6 185
55-59	8 012
60-64	8 112
65-69	6 861
70-74	4 041
75-79	3 285

80 i więcej	2 589
suma	103 373

Przyrost naturalny Kalisza w ostatnich latach jest ujemny. Możemy zauważyć, iż do 2015 roku miał tendencje spadkową. Następstwem ujemnego przyrostu naturalnego jest niekorzystna zmiana proporcji między liczbą osób w wieku produkcyjnym a nieprodukcyjnym, coraz większym obciążeniem osób pracujących. Pośrednio wpływa to na zmiany strukturalne w zatrudnieniu, w szczególności w sektorze usług oświaty. W dalszej perspektywie spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym może spowodować zahamowanie rozwoju gospodarczego.

Tab 18. Przyrost naturalny w Kaliszu .

Źródło: GUS 2016 r.

rok	Przyrost naturalny
2009	-183
2010	-110
2011	-127
2012	-251
2013	-292
2014	-305
2015	-263
średnia	-218

Liczba ludności w mieście nie wynika wyłącznie z przyrostu naturalnego, ale także z salda migracji. W związku z tym przeanalizowano również dane dotyczące migracji ludności.

Tab. 19. Ruch migracyjny w Kaliszu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

	Saldo migracji wewnętrznych	Saldo migracji zagranicznych
2010	-263	18
2011	-339	21
2012	-273	34
2013	-379	18
2014	-243	27
2015	-234	0

średnia	-288,5	19,6
Średnie saldo migracji	-268,9	

Przeprowadzona analiza w zakresie migracji wewnętrznych jak i w zakresie migracji zagranicznej wykazała ujemny przyrost liczby ludności. W ciągu ostatnich lat ludność odpływała z miasta, zapewne w celach zarobkowych. Ujemne saldo migracji przypuszczalnie będzie rodzić w przyszłości szereg negatywnych zjawisk. Zważywszy, że migrują przeważnie ludzie młodzi, może dojść do pogorszenia jakości populacji w związku z "odpływem" ludzi wykształconych i aktywnych. W konsekwencji istnieje ryzyko zaburzenia rozwoju regionu (brak nowych inicjatyw). W związku z tym należy prowadzić starania mogące zatrzymać tę sytuację, przykładowo poprzez wspieranie nowych działań rozwojowych, przyczyniających się do powstawania miejsc pracy, czy poprzez rozbudowę bazy usługowej.

W metodzie wskaźnikowej analizie poddano wskaźnik przyrostu naturalnego i migracji w latach 2005-2014. Wybrano następnie wartość minimalną, maksymalną i wyliczono średnią. Na tej podstawie wskazano 3 warianty prognozy demograficznej, minimalny, średni i maksymalny.

Tab 20. Zestawienie wskaźników przyrostu naturalnego, migracji i salda w latach 2005 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczna ludności (faktyczne miejsce zamieszkania)	1088412	108477	108031	107140	107019	105567	105122	104676	103997	103373
Wskaźnik przyrostu naturalnego	0,00000	-0,00001	-0,00001	-0,00001	-0,00002	-0,00001	-0,00001	-0,00002	-0,00003	-0,00003
Wskaźnik salda migracji	-0,00189	-0,00321	-0,00348	-0,00234	-0,00403	-0,00232	-0,00303	-0,00228	-0,00347	-0,00209
Saldo przyrostu naturalnego i migracji	-0,00189	-0,00322	-0,00349	-0,00235	-0,00405	-0,00233	-0,00304	-0,00230	-0,00350	-0,00212

Tab 21. Charakterystyczne wartości wskaźników salda przyrostu naturalnego i migracji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość	-0,00405
----------------	-----------------

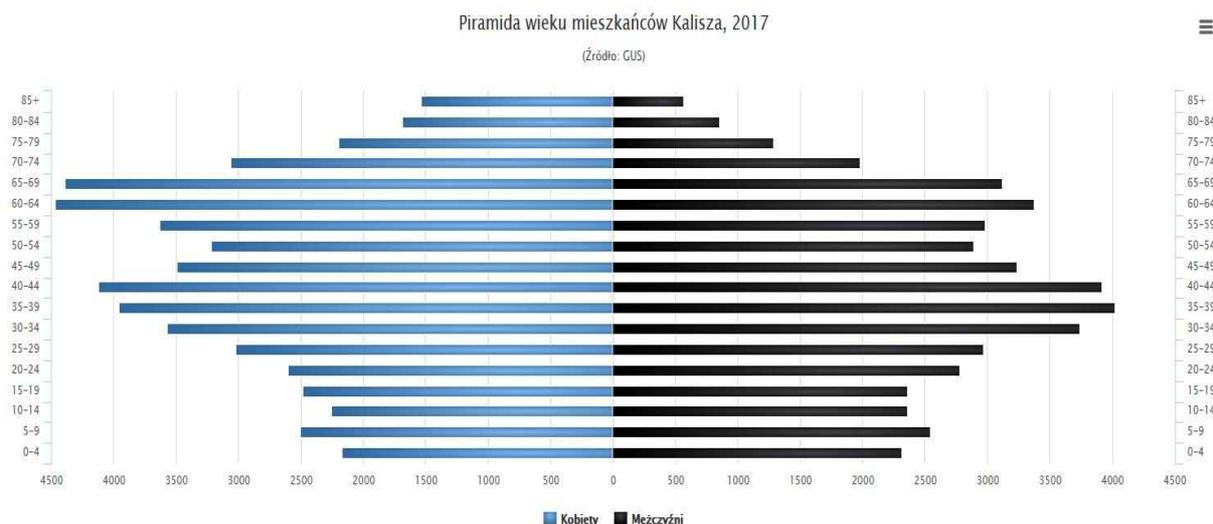
minimalna	
Wartość maksymalna	-0,00189
Wartość średnia	-0,00274

Tab 22. Prognoza liczby ludności metodą wskaźnikową

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognoza liczby ludności na rok 2044					
Wariant	Liczba ludności w 2014 r.	Liczba ludności w 2029 r.	Saldo liczby ludności	Liczba ludności w 2044 r.	Saldo liczby ludności
Wartość minimalna	103373	97268	-6105	91524	-11849
Wartość maksymalna	103373	100511	-2862	97728	-5645
Wartość średnia	103373	99205	-4168	95205	-8168

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa dla wszystkich wariantów (minimalnego, maksymalnego, uśrednionego) wskazuje, iż w 2029 r. jak i 2044 r. liczba ludności w Kaliszu zmaleje w stosunku do 2014 roku. Przy założeniu minimalnych wartości w prognozie spadek wyniesie ok. 11,5%, a przy wartościach uśrednionych spadek ten będzie wynosił 7,9 %. Dla wariantu przyjmującego maksymalne wartości spadek liczby ludności będzie wynosił 5,5 %. Spadek liczby ludności obserwowany jest w większości miast w Polsce. Wynika to m.in. z odpływu części ludności poszukującej alternatywnych możliwości zarobkowania, a także ogólnych procesów demograficznych w Polsce, a nawet w Europie, polegających na starzeniu się społeczeństwa i maleniu wartości przyrostu naturalnego ludności, co związane jest z nowym modelem rodziny, w którym to rodziny wielodzietne (powyżej 3. dzieci) nie stanowią już tak dużego odsetku rodzin jak w połowie wieku XX i wcześniej. Potwierdza to piramida wieku pokazująca, iż populacja Kalisza przechodzić będzie w populację wymierającą (regresywną). Świadczy o tym fakt, iż obecnie przeważa ludność w średnim wieku, natomiast w wyniku spadku urodzeń i odpływu ludności w średnim wieku, populacja Kalisza będzie się stopniowo starzeć.

Ryc.22 Piramida wieku

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Kalisz>

Prognozowany spadek liczby ludności spowodowany jest nie tylko ujemnym przyrostem naturalnym, ale również migracją mieszkańców, głównie w celach zarobkowych. Zwiększenie rynku pracy oraz jego różnorodności mogłoby zmniejszyć ten negatywny trend. W tym celu należałoby umożliwić rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, między innymi poprzez zapewnienie nowych terenów inwestycyjnych. Kalisz posiada bardzo dobre warunki do rozwoju gospodarczego, wraz z Ostrowem Wielkopolskim i sąsiednimi gminami tworzy Aglomerację Kalisko-Ostrowską, której jednym z głównych celów jest wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej. Uwzględniając założenia Strategii zintegrowanych inwestycji terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (uchwała nr 3/2016 Rady Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej z dnia 20 kwietnia 2016 r.) oraz wzrost liczby działalności gospodarczych w ostatnich latach, zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne powinno wzrastać. Obecnie tereny aktywności gospodarczych (P i U/P) zajmują 534 ha, co stanowią 7,69 % powierzchni miasta. Szacuje się, że zapotrzebowania na nowe tereny inwestycyjne wyniesie ok. 60% obecnych terenów aktywności gospodarczych. Do zmniejszenia migracji mieszkańców przyczynić się może poprawa jakości życia mieszkańców. Potwierdza to Strategia Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014-2024, której wizja określa Kalisz mianem otwartego miasta o wysokiej jakości życia mieszkańców i dynamicznie rozwijającej się, nowoczesnej gospodarce. Poprawa warunków życia wiąże się nie tylko z poprawą sytuacji materialnej mieszkańców, ale również dostępem do szerokiej gamy usług oraz terenów rekreacyjnych w mieście.

11.3. Możliwości finansowania przez miasto wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych miasta

Dochód miasta w ostatnich latach podlegał wahaniom. Do 2013 r. wzrastał, następnie spadł o 40% by znów wzrosnąć. W przeciągu ostatniej dekady (2007-2017) dochód miasta wzrósł o ok 30 %. Dochód na 1 mieszkańca systematycznie wzrasta, od 2007 r. do 2015 r. wzrósł o 37% i wynosił 4 549,93 zł.

W okresie od 2007 roku do 2015 roku wydatki budżetu gminy wahały się od 39 680345,47 zł w 2012 roku do 124 924 240,20 zł w roku 2008. W okresie od 2008 r. do 2015 r. udział wydatków na drogi publiczne wynosił od 5,5% do 16,6%. Wielkość wydatków budżetu gminy warunkowana jest wielkością dochodów i wynika w dużej mierze z celowości otrzymanych środków tzn. realizacji inwestycji z dofinansowaniem unijnym, dotacji czy subwencji.

Przy wyznaczaniu terenów budowlanych w studium należy wziąć pod uwagę możliwości finansowe miasta wynikające z konieczności realizacji zadań własnych miasta, czyli wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej. Realizacja infrastruktury technicznej związana będzie z pobieraniem przez miasto opłaty adiacenckiej, stanowiącej dochód miasta umożliwiający realizację sieci infrastruktury technicznej na terenach przeznaczonych pod zabudowę.

Przy sporządzaniu planu miejscowego przygotowana zostanie szczegółowa prognoza skutków finansowych uchwalenia planu, a przed przystąpieniem do sporządzenia planu prezydent, zgodnie z zapisami ustawowymi dokona również analizy zasadności przystąpienia do sporządzenia planu, w tym również analizy skutków finansowych.

Budowa dróg i uzbrojenie terenów realizowane będą sukcesywnie w miarę możliwości finansowych miasta. Wykonanie sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych miasta może być realizowane ze środków własnych, środków unijnych lub w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Ponadto wskazać należy, iż w związku z faktem, że miasto posiada dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury technicznej i drogowej doprowadzenie mediów do nowej zabudowy będzie mniej kosztowne i prostsze pod kątem technicznym.

Finalnie należy uznać za możliwe wskazanie nowych terenów inwestycyjnych, gdyż realizacja zadań własnych gminy płynąca z konieczności inwestycji infrastrukturalnych nie jest zagrożona.

11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie z obecnym prawodawstwem wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych powinno uwzględniać analizy ekonomiczne, społeczne i środowiskowe, prognozę demograficzną, możliwości finansowania przez gminę sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także rezerwy terenów inwestycyjnych, wyznaczonych w obowiązujących dokumentach planistycznych. Analizując chłonność terenów inwestycyjnych w dokumentach planistycznych należy prześledzić obecne użytkowanie terenu. Stan zagospodarowania miasta Kalisza na 2016 r. przedstawia poniższa tabela oraz rysunek studium nr 2 Uwarunkowania przestrzenne.

Tab. 23. Zagospodarowanie terenu

Źródło: Opracowanie własne, dane 2016r.

zagospodarowanie terenu	powierzchnia (ha)	powierzchnia (%)
tereny mieszkaniowe wielorodzinne (MW, MW/U, MS)	360	5,18
tereny mieszkaniowe jednorodzinne (MN, ML, MN/U)	938	13,51
tereny usługowe (U, Uo, Uk, Up, UC)	272	3,91
tereny usług sportu i rekreacji (US)	44	0,64
tereny produkcyjne (P, U/P)	534	7,69
tereny kolejowe	83	1,20
tereny infrastruktury technicznej (W, C,G,E,T)	15	0,22
zabudowa zagrodowa (RM)	117	1,69
obsługa w produkcji rolniczej (RU)	84	1,21
TERENY ZAINWESTOWANE	2447	35,25
tereny zieleni (ZP,ZD, ZC),	296	4,26
tereny rolnicze (R)	3158	45,49
tereny zieleni nieurządzonej (Z)	716	14,58
tereny lasów i użytków leśnych (ZL)	273	3,93
tereny wód (WS)	52	0,75
TERENY NIEZAINWESTOWANE	4495	64,75
SUMA	6942	100,00

Jak wynika z powyższej tabeli, w 2016 r. 35% powierzchni miasta to tereny zainwestowane. Największy procent stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej 18,69%. Tereny przemysłowe i usługowo-przemysłowe to niecałe 8% powierzchni miasta, a tereny usługowe 4%. Tereny zabudowy zagrodowej i obsługi w produkcji rolniczej to niecałe 3%. Z uwagi na skalę opracowania nie wydzielono osobno terenów komunikacji drogowej, jedynie tereny kolejowe. Powierzchnia dróg, parkingów itp. wliczona jest w tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz przemysłowej i stanowi ok. 33% powierzchni tych terenów.

W ramach opracowanego bilansu, na wstępie dokonano analizy zapotrzebowania na poszczególne przeznaczenia terenów, z uwzględnieniem wielkości zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy oraz zapotrzebowania na powierzchnię poszczególnych terenów. Tereny budowlane podzielone zostały zasadniczo na trzy rodzaje zabudowy: tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy usługowej, tereny zabudowy przemysłowej (produkcyjnej). Otrzymane wyniki wielkości prognozowanego zapotrzebowania zagregowane w wielkości takie jak: powierzchnia terenu oraz powierzchnia użytkowa zabudowy, pozwolą na określenie wielkości przyrostów tj. wielkości wskazującej o ile, zgodnie z przyjętą prognozą, powinna się zwiększyć/zmniejszyć podaż na poszczególne funkcje terenu.

Na potrzeby analiz i mając na uwadze, iż część dostępnych danych pochodzi z roku 2014 (dane GUS) natomiast dane ewidencyjne są zaktualizowane na 2016 roku, przyjęto założenie, iż dane ewidencyjne w roku 2014 i 2016 są zbieżne. Skala różnic dzieląca obie daty jest znikoma i nie wpłynie na zmianę otrzymanych wyników. Na potrzeby dalszych analiz przyjęto jako rok bazowy 2014 r.

Zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe

Na potrzeby niniejszej analizy, w zakresie prognozowanego zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe, przyjęto metodę obliczeń polegającą na analizie wskaźnika przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę, pomnożoną przez liczbę mieszkańców w danym roku. Otrzymana wartość pokaże aktualną powierzchnię użytkową mieszkań na rok bazowy 2014.

Tab. 24. Wybrane wskaźniki zasobów mieszkaniowych w Kaliszu

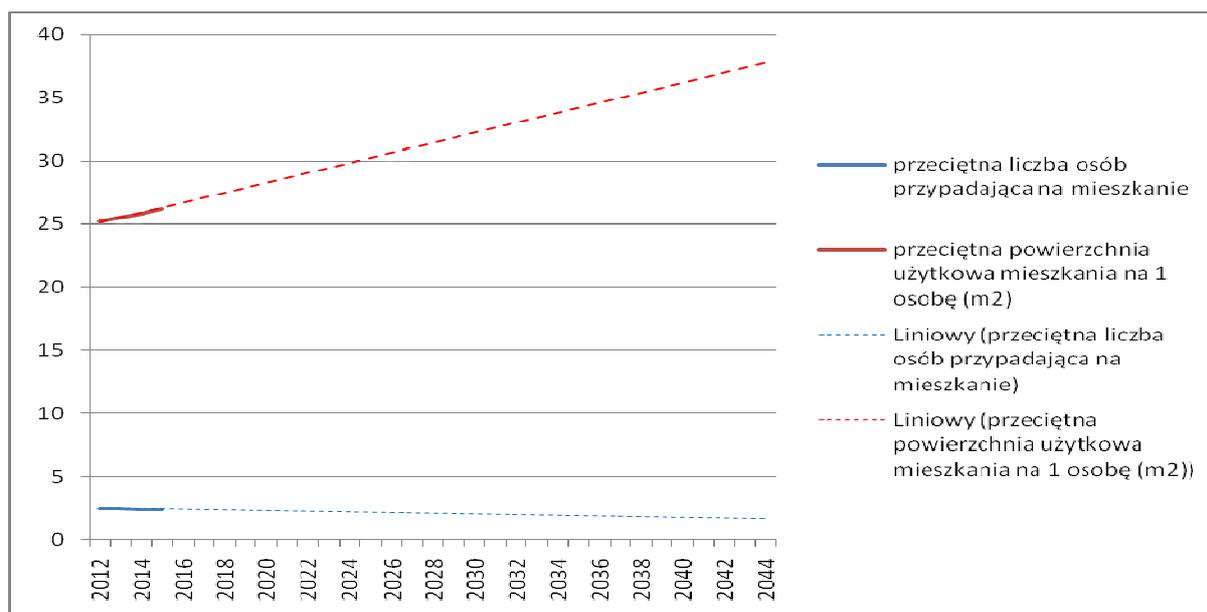
Źródło: Dane BDL.

Parametr/rok	2012	2013	2014	2015
przeciętna liczba osób przypadająca na mieszkanie	2,46	2,44	2,41	2,38
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	25,2	25,5	25,8	26,2
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	62	62,1	62,2	62,3

W Polsce na przestrzeni ostatnich lat jest obserwowany wzrost standardu mieszkania. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, będzie stale zwiększała się średnia powierzchnia użytkowa mieszkania. Ta sytuacja będzie dotyczyła również zabudowy istniejącej, lecz nie należy zakładać, że mieszkania te będą rozbudowywane. W rzeczywistości, poprawa standardów zamieszkania w istniejących mieszkaniach będzie polegała głównie na rozgęszczeniu tych mieszkań. Oznacza to zmniejszanie liczby osób zamieszkujących w jednym mieszkaniu. Zatem ma to odzwierciedlenie we wskaźnikach przyjętych do opracowania. Przeciętną liczbę osób przypadającą na mieszkanie oraz przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę obliczono za pomocą metody wzrostu wykładniczego

Ryc.23 Analiza zmian wybranych wskaźników dotyczących zasobów mieszkaniowych

Źródło: opracowanie własne

Omówione powyżej wskaźniki odzwierciedlają obecnie panujący trend w Polsce, zgodnie z którym obserwowany jest wzrost standardu mieszkania.

Bazując na literaturze przedmiotu i opracowaniu ministerialnym¹ oszacowano, przy pomocy prognozy metodą regresji liniowej², że przeciętna powierzchnia użytkowa³ 1 mieszkania w 2044⁴ roku wzrośnie do 65,8 m², natomiast liczba osób przypadająca na mieszkanie wyniesie 1,59 osoby na mieszkanie. Wartości te przyjęto do dalszych analiz. Przeprowadzone obliczenia wskazały, iż prognozowana przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę w roku 2044 (po 30 latach prognozy) wyniesie **37,8 m²/osobę (tj. w stosunku do roku 2014 wzrośnie o 12 m²/osobę).**

Tab. 25. Wybrane wskaźniki przyjęte do analiz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Parametr	Wartość
Obecna liczba ludności (stan na 2014 rok):	103373 osób
Prognozowana liczba ludności w 2044 roku:	95205 osób
Przeciętna liczba osób przypadająca na mieszkanie obecnie:	2,41 osoby
Liczba osób przypadająca na mieszkanie w 2044 roku:	1,59 osoby
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę obecnie:	25,8 m ²
Prognozowana przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2044 roku:	37,8 m ²
Prognozowana przeciętna powierzchnie użytkowa mieszkania w 2047 roku:	65,8 m ²

Znając obecną liczbę ludności oraz przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę można obliczyć łączną powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej jaka jest obecnie w Kaliszu. W wyniku iloczynu tych wartości otrzymano wynik **2 667 023,4 m²**. Następnie przeanalizowano powierzchnie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w celu oszacowania terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową. Powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej obliczona została na podstawie inwentaryzacji terenów wykonanej na potrzeby studium w 2016 r. (Tab 23). Na podstawie przyjętych założeń, łączna powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w 2016 roku na terenie Kalisza wynosiła **1298,19 ha**.

¹ Matuszko A. (red.) "Program szkoleniowy dla pracowników administracji samorządowej z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego", skrypt, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, 2016

² Wartości wskaźników wygenerowano za pomocą strony www.mycurvefit.com

³ Powierzchnia użytkowa - jest to część powierzchni kondygnacji netto, która odpowiada celom i przeznaczeniu budynku. Powierzchnia Użytkowa określana jest oddzielnie dla każdej kondygnacji i dodatkowo dzielona. Norma PN-ISO 9836:1997

⁴ Rok 2044 jest rokiem końcowym niniejszej analizy.

Wykorzystując wykonane analizy, ustalono relację pomiędzy powierzchnią użytkową mieszkań a powierzchnią terenu zabudowy mieszkaniowej, wskazaną w Tab 23. Relacja ta oszacowana dla obszaru całego miasta wynosi 1m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej do **4,86** m² powierzchni terenu.

W celu obliczenia prognozowanej powierzchni użytkowej mieszkań, przyjęto następujące założenia:

- przyjęto średni wariant prognozowanej liczby ludności na rok 2044., prognoza liczby ludności wyliczona tą metodą może okazać się najbardziej wiarygodna w przypadku wzrostu dynamiki rozwoju miasta,
- przyjęto obliczoną przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę na rok 2044, wyliczoną metodą regresji liniowej zgodnie z tabelą nr 25.

W celu obliczenia zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe pomozono powierzchnię użytkową mieszkań przez wskaźnik określający: ile powierzchni terenu zabudowy mieszkaniowej przypadało na 1m² powierzchni użytkowej mieszkania. W przyjętej analizie założono, iż wartość ta w prognozie będzie stała, wynosząca w całym prognozowanym okresie 4,86 m² (jak zostało to wcześniej wykazane).

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wskazuje, iż w ramach opracowywanego bilansu zabudowy analizuje się powierzchnię użytkową zabudowy. Wobec braku wyraźnego wskazania przez ustawodawcę, co należy rozumieć pod pojęciem powierzchnia użytkowa zabudowy, przyjęto, iż będzie to suma powierzchni użytkowej mieszkań powiększona o części wspólne budynków - klatki schodowe, wspólne korytarze, piwnice, i inne pomieszczenia techniczne, które obliczono jako 30% powierzchni użytkowej mieszkań.

Tab. 26. Obliczenie zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową

Źródło: opracowanie własne

Lata	Liczba ludności	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	Powierzchnia terenów mieszkaniowych (ha)	Powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej (m ²)
2014	103 373	25,8	2 667 023,4	1 298,1997	3 467 130,42
2044	95 205	37,8	3 598 749	1 751,7262	4 678 373,7
Saldo przyrostu względem roku 2014			931 725,6	453, 5265	1 211 243,28

Przeprowadzone analizy wskazały, iż roku 2046 zapotrzebowanie to będzie większe o blisko 453 ha (1 211 243,28 m² powierzchni użytkowej zabudowy), w stosunku do powierzchni terenów mieszkaniowych w roku 2016.

Zapotrzebowanie na pozostałe funkcje

W metodologii przedstawionej w skrypcie opublikowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa wskazano, że szacując prognozowane wielkości zapotrzebowania na funkcje inne niż mieszkaniowe, można się oprzeć na dostępnych opracowaniach studialnych i naukowych. Przedstawiają one poszczególne struktury terenów zainwestowanych w ujęciu procentowym, jako pożądane w skali gminy.

Należy przy tym zaznaczyć, że szacowanie przyszłego zapotrzebowania na nowe tereny, największe swoje uzasadnienie znajduje w prognozowaniu terenów mieszkaniowych, co pozwala skutecznie ograniczać rozlewaniu się jednostek osadniczych i dostosować zapotrzebowanie gmin do realnych wyników. W przypadku pozostałych funkcji takie prognozowanie powinno być oparte także na indywidualnych dla każdej gminy uwarunkowaniach, dążących do między innymi odpowiedniej jakości usług podstawowych, w tym łatwości w dostępie do nich, czy odpowiedniego poziomu ich infrastruktury. Z kolei tereny przemysłowe stanowią bardzo ważny punkt w strukturze dochodowej gminy, tworząc nowe miejsca pracy, a w związku z tym także kreując czynniki rozwojowe jednostki. Zatem w tym przypadku to sama rezerwa terenowa jest czynnikiem przyciągającym potencjalnych inwestorów, a nie na odwrót.

Z uwagi na charakter i rodzaj zabudowy, na etapie studium nie da się jednoznacznie określić relacji pomiędzy wielkością powierzchni użytkowej budynków zabudowy usługowej, przemysłowej i usługowo-przemysłowej, a wielkością terenu, na którym ta zabudowa ma być usytuowana. Zależy one bowiem od intensywności zabudowy, powierzchni zabudowy, rodzaju i formy budynków, ilości kondygnacji itp.⁵

W niniejszej analizie zapotrzebowanie dla funkcji innych niż mieszkaniowe obliczono przyjmując powierzchnie terenu przeznaczoną pod dane zainwestowanie, zgodnie ze wskazaniem zawartymi w skrypcie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa.

Zapotrzebowanie na tereny usług

Analizując zapotrzebowanie na usługi należy zabezpieczyć tereny zarówno pod usługi podstawowe jako i ponadlokalne. Należy pamiętać, iż z racji funkcji miasta - ośrodek charakterze ponadlokalnym (ośrodek powiatu) duży procent

---

⁵ Matuszko A. (red.) "Program szkoleniowy dla pracowników administracji samorządowej z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego", skrypt, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, 2016, s. 261

usług stanowią usługi publiczne (administracji, oświaty, zdrowia). Obecnie powierzchnia terenu usług oświaty (obliczona na podstawie Zagospodarowania terenów z 2016 r. Tab.23) wynosi 54,1 ha. Z analizy społecznej przeprowadzonej na potrzeby niniejszego studium wynika, iż istniejąca infrastruktura społeczna w zakresie oświaty winna być utrzymana i zmieniana w miarę potrzeb. Pozostałe usługi publiczne z zakresu zdrowia i administracji w pełni zaspakajają potrzeby mieszkańców, obecnie stanowią ok 26 ha. Oprócz zapotrzebowania na tereny usług publicznych, należy wyznaczyć tereny pod usługi komercyjne podstawowe i ponadlokalne. Należy przy tym pamiętać, że odległość do usług podstawowych nie powinna być większa niż 250-500 m.

W celu oszacowania zapotrzebowania na nową powierzchnię o funkcji usługowej przeanalizowany został stosunek powierzchni terenów usługowych do powierzchni terenów mieszkaniowych, a także oparto się na wskaźnikach urbanistycznych z literatury przedmiotu. Ogólna powierzchnia terenów przeznaczonych pod usługi stanowi 271,69 ha, tj. 3,91% powierzchni miasta, a zarazem 20% powierzchni terenów zainwestowanych pod zabudowę mieszkaniową. Bazując na literaturze przedmiotu i opracowaniu ministerialnym⁶ przyjęto, iż stosunek powierzchni terenów zabudowy usługowej do powierzchni terenów zabudowy mieszkaniowej w 2044 r. utrzyma się. Wykonane analizy społeczne potwierdzają bardzo dobry poziom usług w Kaliszu, zatem założono utrzymanie takiej sytuacji. **W związku z powyższym szacuje się, iż powierzchnia terenów pod usługi winna stanowić 20% terenów mieszkaniowych tj. 350,34 ha. Zapotrzebowanie na tereny zabudowy usługowej w 2044 r. względem roku bazowego wynosi 78,64 ha.**

Ważną rolę w strukturze funkcjonalno-przestrzennej terenów mieszkaniowych pełnią tereny zieleni, sportu i rekreacji. Stwarzają mieszkańcom dogodne przestrzenie do odpoczynku i rekreacji, wpływają na jakość środowiska mieszkaniowego. Bliskość publicznych parków, terenów wypoczynku i sportu wpływa na atrakcyjność lokalizacji oraz podnosi wartość rynkową inwestycji mieszkaniowych. Minimalny procentowy udział powierzchni terenów przeznaczonych pod zieleni osiedlową wg projektu Krajowych Przepisów Urbanistycznych (projekt z 2010 r.) powinien wynosić 20% terenu osiedla mieszkaniowego. Aktualnie żadne przepisy nie określają parametrów lokalizacji terenów sportu i rekreacji w mieście. W Kaliszu w 2016 r. tereny sportu i rekreacji zajmowały 44 ha, natomiast tereny zieleni parkowej 115,14 ha. W niniejszej analizie

---

⁶

Ibidem

określono, że obecnie powierzchnia terenów zieleni urządzonej, sportu i rekreacji oraz zieleni parkowej przypadające na mieszkańca wynosi około 4 m² i 11 m². Uwzględniając strukturę i charakter miasta oraz powierzchnię terenów otwartych wzdłuż rzek i zieleni nieurządzonej przyjęto zapotrzebowanie na tereny usług sportu i rekreacji w 2044 r. ok. 10 m² na mieszkańca, co daje ok. 95,20 ha, a zieleni parkowej przynajmniej 15 m² na mieszkańca, co daje ok. 142,80 ha. Z uwagi na charakter i rodzaj zabudowy realizowanej na terenach zieleni, na etapie studium nie da się jednoznacznie określić relacji pomiędzy wielkością powierzchni użytkowej zabudowy usług rekreacji, a wielkością terenu, na którym ta zabudowa ma być usytuowana. Zależy one bowiem od intensywności zabudowy, powierzchni zabudowy, rodzaju i formy budynków, ilości kondygnacji itp. Potwierdza to również skrypt ministerialny

Zapotrzebowanie na tereny przemysłowe

W mieście Kaliszu tereny przemysłowe (o funkcji produkcyjnej i produkcyjno-usługowej) stanowią 7,69 % terenów zainwestowanych, prawie dwukrotność terenów usługowych. Jak wynika z analizy Kalisz posiada bardzo dobre warunki do rozwoju gospodarczego, wraz z Ostrowem Wielkopolskim i sąsiednimi gminami tworzy Aglomerację Kalisko-Ostrowską, której jednym z głównych celów jest wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej. Obecnie w gminie tereny te zajmują powierzchnię 534 ha. Udział terenów zabudowy przemysłowej w stosunku do zabudowy mieszkaniowej wynosi aż 41,14%. Szacuje się zatem, że udział ten będzie się utrzymywał. **W analizie przyjęto wartość 40% udziału tych terenów w stosunku do przyszłej wielkości zabudowy mieszkaniowej. W związku z tym tereny produkcyjne powinny wynosić 700,69 ha. Zapotrzebowanie na tereny zabudowy przemysłowej w 2044 r. względem roku bazowego wynosi 166,55 ha.**

Lokalizacja nowych terenów przemysłowych wynika z pojawiających się potrzeb inwestycyjnych, zapotrzebowania potencjalnych przedsiębiorstw. Zatem jest to trudne do oszacowania, zwłaszcza w dłuższej perspektywie. Dlatego też należy stale monitorować takie zapotrzebowanie i dostosowywać je do realnych potrzeb, aby nie hamować rozwoju miasta. Nowe tereny aktywności gospodarczej lokalizowane będą głównie wzdłuż drogi krajowej Nr 25 oraz w specjalnych strefach ekonomicznych wyznaczonych na terenie miasta.

Tab 27. Zapotrzebowanie na nowe tereny .

Źródło: Opracowanie własne

funkcja zabudowy	stan istniejący 2014 r.	prognozowana powierzchnia terenów w 2044 r. (ha)	zapotrzebowanie na nową powierzchnię zabudowy (ha)	zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy (m ²)
	A	B	C	D
zabudowa mieszkaniowa	1298,19	1751,72	453,52	1 211 243,28
zabudowa usługowa	271,69	350,35	78,64	z uwagi na charakter i rodzaj zabudowy, na etapie studium nie da się jednoznacznie określić relacji pomiędzy wielkością powierzchni użytkowej budynków zabudowy usługowej, przemysłowej i usługowo-przemysłowej, a wielkością terenu, na którym ta zabudowa ma być usytuowana. Zależy one bowiem od intensywności zabudowy, powierzchni zabudowy, rodzaju i formy budynków, ilości kondygnacji itp
zabudowa przemysłowa i usługowo-przemysłowa	159,14	238,00	133,55	
powierzchnia usług rekreacji i zieleni	534,14	700,69	78,86	

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

W celu dokonania bilansu terenu należy oszacować chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej. Jako obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przyjęto teren w granicach administracyjnych miasta. Kalisz jest dawnym miastem wojewódzkim, obecnie miastem na prawach powiatu, siedzibą powiatu kaliskiego. Stanowi także główny ośrodek Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Na terenie miasta występują obszary o skupionej zabudowie mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej. W granicach administracyjnych miasta występuje infrastruktura społeczna oraz inne usługi o znaczeniu lokalnym jak i ponadlokalnym oraz przestrzenie publiczne, a także tereny o funkcji produkcyjnej, magazynowej i składowej. Miasto posiada dobrze rozwinięty układ drogowy, jest w całości zwodociągowane i prawie w całości skanalizowane.

W obszarze miasta znajdują się tereny niemożliwe do zagospodarowania z uwagi na istniejące bariery rozwojowe, którymi są:

9. formy ochrony przyrody, w tym: rezerwat przyrody, Obszar Natura 2000;
10. tereny lasów;
11. tereny zieleni urządzonej (parków, skwerów i ogrodów działkowych);
12. tereny wód;
13. tereny zagrożone powodzią;
14. tereny strefy ochronnej od ujęcia wody z rzeki Proсна;
15. tereny pod liniami elektroenergetycznymi wysokiego napięcia (15 m od osi linii);
16. tereny gazociągu wysokiego ciśnienia (zgodnie z przepisami odrębnymi);
17. tereny cmentarzy istniejących i projektowanych wraz ze strefami sanitarnymi;

18. tereny zamknięte i tereny kolejowe;
19. istniejące tereny dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

Określone powyżej bariery rozwojowe, pozwoliły na wyłączenie z potencjalnych obszarów inwestycyjnych części terenów niemożliwych lub trudnych do zagospodarowania. Ostatecznie, przy uwzględnieniu barier rozwojowych, otrzymany **obszar stanowi powierzchnię 3112,15 ha. Zapotrzebowanie na nową powierzchnię zabudowy zostanie w pełni zrealizowane w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.**

W celu określenia proporcji rozlokowania poszczególnych funkcji w ramach potencjalnych obszarów inwestycyjnych przeanalizowano procentowe rozłożenie poszczególnych przeznaczeń w ramach istniejącego zagospodarowania obszarów (przedstawionego w Tab. 23).

Tab 28. Chłonność terenów w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

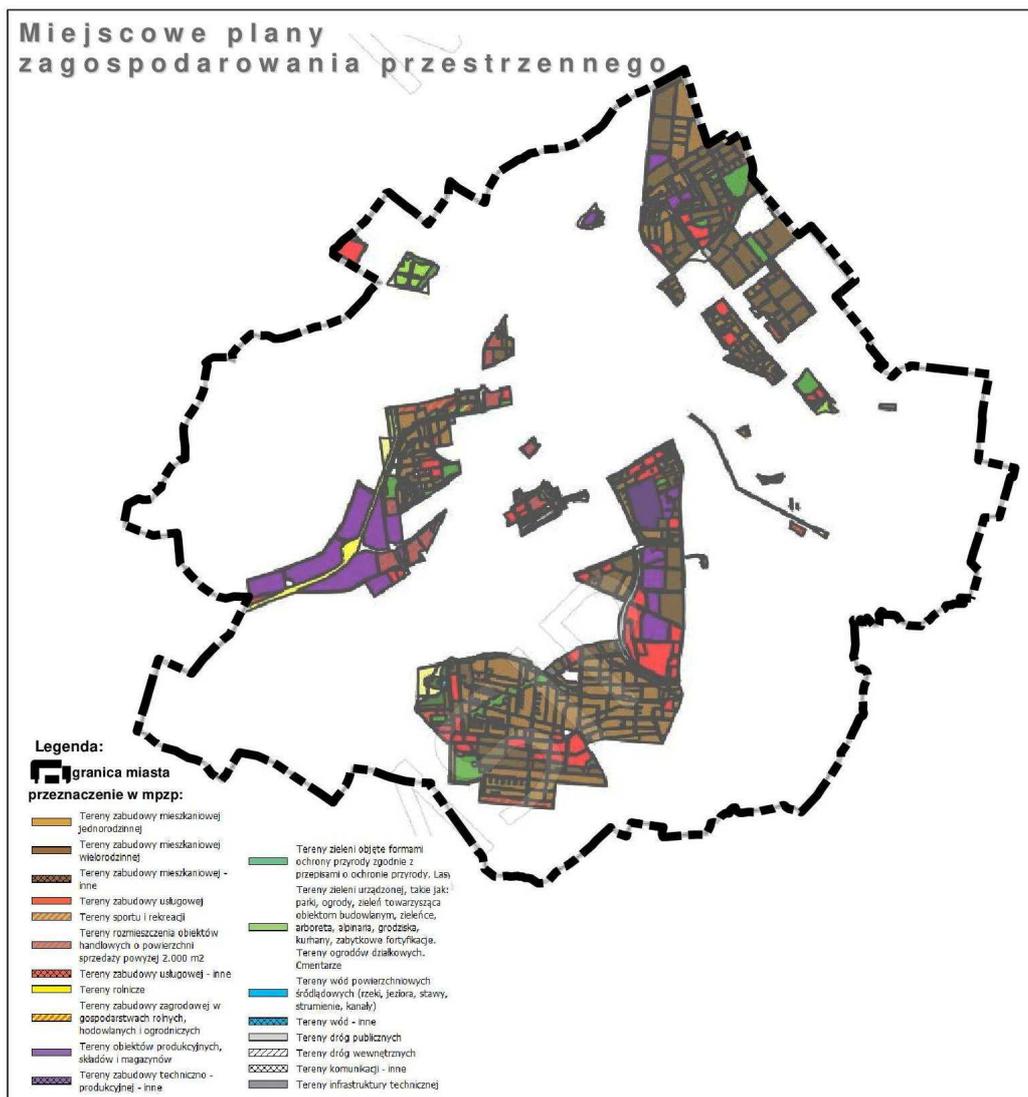
Źródło: Opracowanie własne

zagospodarowanie terenu	procentowy udział w obecnym zagospodarowaniu (2016 r.)	chłonność terenów w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	zapotrzebowanie na nową powierzchnię zabudowy
tereny zabudowy mieszkaniowej (w tym MW 5%)	5,18	560,19	453,52
tereny zabudowy usługowej	3,91	93,36	78,64
tereny usług sportu i rekreacji	0,64	31,12	-
tereny zabudowy produkcyjnej	7,69	217,85	133,55
tereny kolejowe	1,2	31,12	-
tereny infrastruktury technicznej (W, C,G,E,T)	0,22	0,00	-
tereny zabudowy zagrodowej	1,69	31,12	-
tereny obsługi w produkcji rolniczej	1,21	31,12	-
tereny zieleni	4,26	124,49	-
tereny rolnicze	45,49	1400,47	-
tereny zieleni nieurządzonej	14,58	435,70	-
tereny lasów i użytków leśnych	3,93	124,49	-

tereny wód	0,75	31,12	-
SUMA	100	3112,15	

Chłonność obszarów w planach miejscowych

Na terenie Kalisza obowiązuje 39 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dane: UM Kalisza, 2019r.) obejmujących obszar o łącznej powierzchni 1475,93 ha (21,27% powierzchni miasta). 20 planów sporządzono w oparciu o ustawę z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym, a 19 planów sporządzono w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Mniej niż połowa powierzchni (ok. 600 ha) objętej ustaleniami planów miejscowych nie spełnia wymogów obecnie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i plany te wymagają aktualizacji. Tereny objęte planami miejscowymi zlokalizowane są głównie w południowej części miasta w rejonie osiedla Rypinek, Piwonice oraz Sołectwa Sulisławice, na północy w rejonie osiedla Chmielnik, a także wzdłuż DK 25.

Ryc. 24. Obowiązujące mpzp na terenie Kalisza stan na 2016 r.

Źródło: <http://msip.kalisz.pl>

W myśl ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wyliczając zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowej winno się uwzględnić luki w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz luki w planach miejscowych zlokalizowanych poza tymi obszarami. Z uwagi na fakt, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej stanowią obszar całego miasta, prognozowane tereny inwestycyjne zostaną zbilansowane w ramach tych terenów. Rezerwy w planach miejscowych natomiast pozwolą wskazać w jaki sposób funkcje te zostały już rozlokowane.

Podsumowanie

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie powoduje skutków finansowych w wyniku jego zmiany. Nastąpi to dopiero na etapie przystąpienia do sporządzenia planów miejscowych dla nowych terenów wskazanych w studium przez Radę Miasta. Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych związane będzie z realizacją nowej infrastruktury technicznej i drogowej oraz realizacją zadań własnych gminy, w tym min. wykup terenów pod infrastrukturę drogową. Przed przystąpieniem do realizacji planów miejscowych Rada Miasta musi zarezerwować na ten cel zabezpieczenie w Budżecie Miasta. Ponadto przy sporządzaniu planów miejscowych przygotowane zostaną szczegółowe prognozy skutków finansowych uchwalenia planu. Koszty wykupu terenów pod drogi będą zachodzić w sytuacji przyjęcia przez Radę Miasta planu miejscowego dla tego obszaru. Koszty budowy dróg i uzbrojenia terenów realizowane będą sukcesywnie w miarę możliwości finansowych gminy. Trudno jednoznacznie określić wysokość wydatków Miasta wynikających z realizacji nowych inwestycji wskazanych w studium, zależy to bowiem od terminu przystąpienia do sporządzenia planu oraz jego zakresu obszarowego.

Zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy inwestycyjnej (tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej czy przemysłowej) zostanie zrealizowana w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, dla których wydatki na cele inwestycyjne min. infrastrukturę komunikacyjną, zapewniono w Budżecie Miasta i Wieloletniej prognozie finansowej dla Miasta Kalisza. Ponadto, tereny zabudowy przemysłowej i usługowo-przemysłowej należy wyznaczyć w sąsiedztwie wyznaczonych w mpzp terenów usługowo-przemysłowych wzdłuż drogi krajowej Nr 25, co obniży koszty związane z ich realizacją. Realizacja zadań własnych gminy może być dokonana również ze środków unijnych lub w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

W związku z powyższym w perspektywie 30 lat miasto Kalisz jest w stanie sfinansować wykonanie sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej służącej realizacji zadań własnych gminy.

W wyniku przeprowadzonych analiz na wstępie dokonano analizę prognozy demograficznej dla miasta Kalisza, która wykazała, iż liczba ludności będzie stopniowo spadać. Pokazuje to, iż szczególnie duże naciski należy położyć na spowolnienie tego trendu.

Analizy ekonomiczne wykazały, iż Kalisz posiada duży potencjał dla rozwoju terenów aktywności gospodarczej. Kalisz wraz z Ostrowem Wielkopolskim i

sąsiednimi gminami tworzy Aglomerację Kalisko-Ostrowską, której jednym z głównych celów jest wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej. Ponadto na terenie miasta zlokalizowana jest Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna oraz Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, podstrefa Kalisz. W związku z powyższym obliczono zapotrzebowanie na nowe tereny przemysłowe.

Oceniając walory przyrodnicze, krajobrazowe, społeczne i kulturowe przystąpiono do analizy popytu na nowe tereny inwestycyjne z podziałem na funkcje: mieszkaniową, usługową i produkcyjną. Analizy te wykazały, że pomimo spadku liczby ludności wskutek wzrostu jakości życia mieszkańców, wystąpi zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne, w szczególności tereny zabudowy mieszkaniowej. W związku ze wzrostem terenów zabudowy mieszkaniowej nastąpi również wzrost terenów usługowych, w szczególności usług podstawowych towarzyszących zabudowie mieszkaniowej. W celu oceny sposobu rozlokowania prognozowania zapotrzebowania na poszczególne rodzaje zabudowy (potencjalnych obszarów inwestycyjnych) dokonano jej zbilansowania w ramach luk w zabudowie w obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Jako obszary o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przyjęto obszar całego miasta. Wyniki analiz pokazały, iż całość prognozowanego zapotrzebowania może zostać zaspokojona w ramach tych obszarów.

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

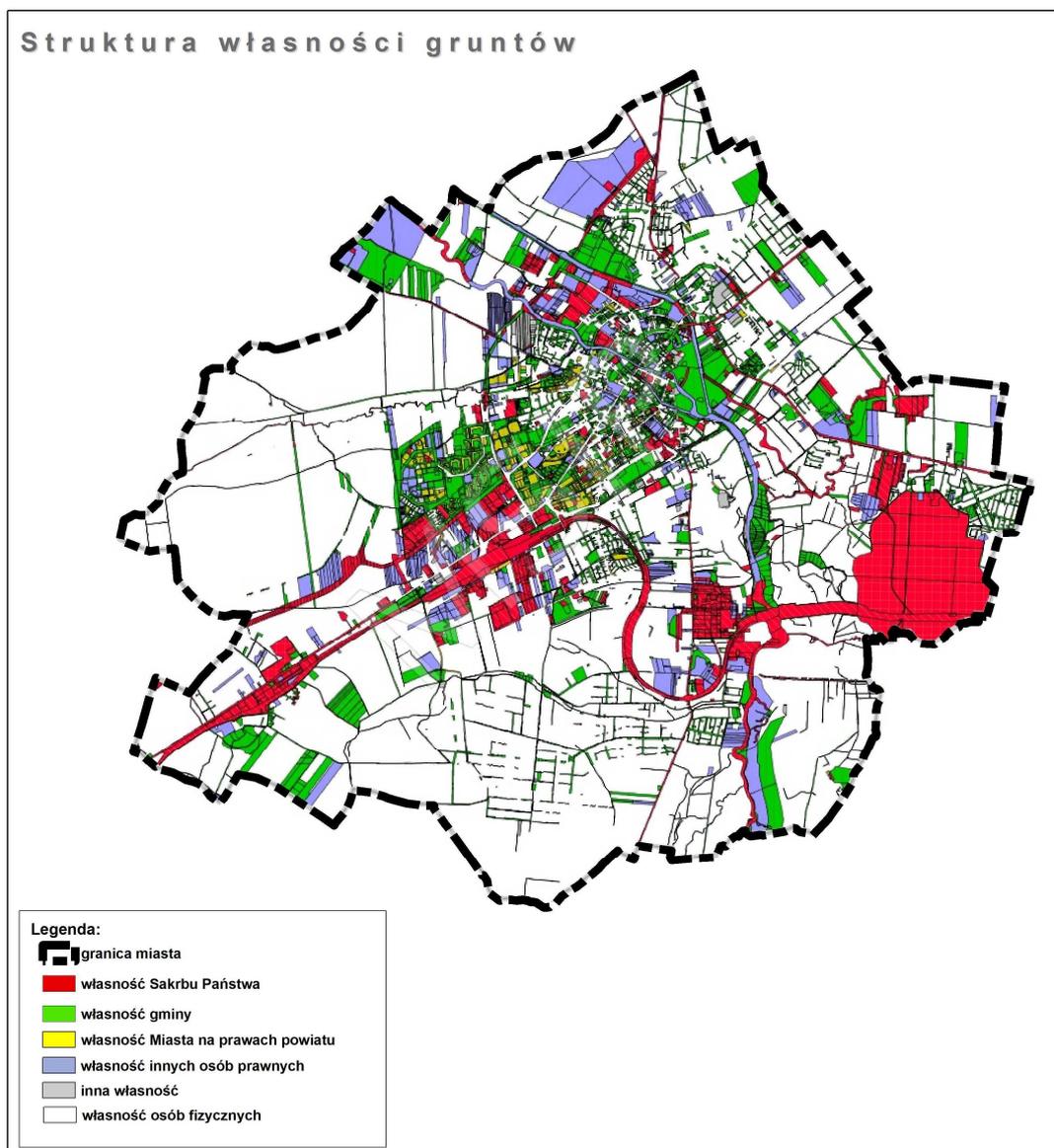
Strukturę własności terenów położonych na terenie miasta przedstawia tabela 29.

Tab 29. Struktura własności gruntów.

Źródło: UM Kalisza, 2016r.

lp.	Własność	Powierzchnia [ha]
9.	Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	606
10.	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	339
11.	Grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	10
12.	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	739

13.	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	120
14.	Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznanymi	4
15.	Grunty osób fizycznych	4538
16.	Grunty spółdzielni	70
17.	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	47
18.	Wspólnoty gruntowe	0
19.	Grunty powiatów	141
20.	Grunty powiatów z przekazane w użytkowanie wieczyste	0
21.	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	21
22.	Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	4
23.	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych w pkt.1-14	298
24.	Powierzchnia wyrównawcza	5
		6942

Ryc. 25. Struktura własności gruntów

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://msip.kalisz.pl>

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

13.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. O ochronie przyrody

W obszarze Kalisza znajdują się tereny współtworzące krajową sieć ekologiczną ECONET-POLSKA – stanowią one część korytarza ekologicznego rzeki

Prosny. Spośród form ochrony przyrody określonych w art. 6.1. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) w granicach miasta znajdują się:

- rezerwat przyrody – „Torfowisko Lis”,
- obszar Natura 2000 – SOO 300034 „Dolina Śwędri”,
- pomniki przyrody – 21 drzew pojedynczych i 38 drzew w grupach.

Powyższe obiekty i tereny chronione zostały szczegółowo opisane w rozdziale 5.

13.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze

Na terenie miasta Kalisza aktualnie występuje jeden teren górniczy Okręglica - 1A (nr rejestru 10-15/11/996) o powierzchni 17 833 m², (dz. nr 455/13). Tereny górnicze Winiary - 4/14/443 WUG oraz Okręglica I - 10-15/4/270 zostały zniesione

Na terenie miasta Kalisza zlokalizowane są 3 rozpoznane i udokumentowane złoża kopalin:

- Okręglica - Złoża piasków
- Rypinek - Złoża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych
- Winiary - Złoża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych.

13.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Użytki rolne w Kaliszu stanowią łącznie niemal 61% jego powierzchni. Tereny rolne zabudowane stanowią 4,5% użytków rolnych, tj. ok. 2,7% powierzchni miasta. Przeważająca większość gruntów rolnych (ok. 71%) należy do IV i V klasy bonitacyjnej. Gleby o najlepszych właściwościach produkcyjnych, znajdujące się w granicach miasta - klasy II (o powierzchni 38,6ha) i III (754,5 ha) zajmują łącznie 19,5% powierzchni użytków rolnych.

Lasy zajmują około 3,8% powierzchni miasta. Z czego zdecydowaną większość stanowią lasy ochronne.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych powinna polegać przede wszystkim na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze, zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych

ziemi oraz przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej.

13.4. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach

Jedynie niecałe 3,8% powierzchni miasta stanowią lasy. Największy kompleks „Winiary” rozciąga się we wschodniej jego części, obejmując tereny położone bezpośrednio na obrzeżach miasta. Jego powierzchnia wynosi ok. 216 ha. Kompleks jest własnością Skarbu Państwa, zarządzaną przez RDLP w Poznaniu – Nadleśnictwo Kalisz. Pozostałymi terenami leśnymi są kompleksy o łącznej powierzchni 45 ha, stanowiące lasy komunalne w zarządzie Prezydenta Miasta Kalisza.

Wspomniany kompleks leśny „Winiary” oraz część lasów komunalnych o powierzchni 21,4 ha, w związku z pełnieniem istotnej roli przyrodniczej, a także funkcji turystycznej i rekreacyjnej, należą do lasów ochronnych. Poprzez działania mające na celu zachowanie trwałości, odpowiednie zagospodarowanie i zwiększanie bioróżnorodności dąży się do ochrony wspomnianych kompleksów.

Na lasy nie posiadające statusu lasów ochronnych, położone w obrębie Piwonice -Wschód, składa się drzewostan założony w 1994 r. Kompleks ten ma na celu ochronę wód podziemnych. W związku z istotną rolą jaką pełni, prowadzone są działania mające na celu uznanie go za las ochronny. Powierzchnia tego kompleksu wynosi ok. 24ha.

13.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Na terenie miasta Kalisza występuje 109 obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Ponadto, występuje 2248 obiektów i obszarów zapisanych w gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2013-2016, przyjętym uchwałą Nr XXXIV/474/2013 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 25.04.2013r.

W granicach miasta wyznaczono 5 stanowisk archeologicznych sklasyfikowanych jako pozostałości z okresu średniowiecza. Stanowiska te ujęte są w rejestrze zabytków.

Wyznaczono także następujące strefy ochrony konserwatorskiej w celu ochrony krajobrazu kulturowego gminy:

A. Ścisłej ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego i obiektów zabytkowych:

- A1- Miasto Lokacyjne w linii fortyfikacji średniowiecznych ze szczególnym uwzględnieniem Głównego Rynku z ratuszem,
- A2- Park Miejski,
- A3- Wyspa z założeniem urbanistycznym Alei Wolności.

B. Ochrony zachowanych obiektów zabytkowych - głównie otulina układu staromiejskiego obejmująca strefy:

- B1 - Przedmieście Wrocławskie z kościołem poreformackim wraz ze wschodnim fragmentem Nowego Świata i Rogatka,
- B2 - Kwartale zabudowy XIX/XX w. ulic Pułaskiego 9 do ul. Czaszkowskiej i Fabrycznej,
- B3 - Rejon historycznych cmentarzy przy Rogatce Wrocławskiej- rzymskokatolicki, prawosławny i ewangelicki,
- B4 - Zachodnie „Czaszki” ciągi zabudowy ul. Nowy Świat, Kościuszki, Kopernika,
- B5 -Zabudowa d. Piskorzewia- ul. Wodna, Chopina, Ciasna, Złota z fabryka (do AL. Wojska Polskiego),
- B6 - Zabudowa pierzei ul. Babina wraz z Plantami i Nowym Rynkiem,
- B7 - d. Przedmieście Toruńskie wraz z pl. Kilińskiego, dawna fabryka Repphana i kościołem pobernardyńskim.

K. Ochrony krajobrazu

- K1 - d. Glinki z rozstajem drożnym, d. folwarki i zespół więzienny,
- K2 - Tereny parkowo- sportowe,
- K3 - Wał Piastowski,
- K4 Porta Calisia,
- K5 - Strefa ochrony krajobrazu wiejskiego i elementy układu przestrzennego Dobrzeca,
- K6 - Strefa ochrony krajobrazu wiejskiego i elementy układu przestrzennego Piwonic.

W. Ochrony reliktyw i obserwacji archeologicznych.

- W1 - rezerwat archeologiczny na Zawodziu (objęty ochrona ze względu na występowanie reliktyw przeszłości miasta na tym obszarze),
- KOW - otulina grodziska na Zawodziu,
- Zespoły stanowisk archeologicznych.

E. Ochrony ekspozycji historycznego układu przestrzennego i związanych z nim elementów środowiska przyrodniczego.

- E1 - Strefa ochrony ekspozycji doliny rzecznej i skarpy od wschodu,
- E2 - Strefa ekspozycji ochrony wschodniej sylwety miasta (Strefy A1,A2,A3),
- E3 - Strefy ochrony ekspozycji północnej sylwety miasta- „Ogrody Majkowa”,
- E4 - Strefy ochrony ekspozycji północnej sylwety miasta- „Przyczółek Mostowy”.

Problematyka zabytków i opieki nad zabytkami została szczegółowo omówiona w rozdz. 7.

13.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne

Na terenie miasta występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych GWZP nr 311 - Zbiornik rzeki Prosna.

Na terenie miasta zlokalizowane są ujęcia wody podziemnej z pokładów czwartorzędowych, w tym ujęcie „Lis”, oraz indywidualnych i komunalnych ujęć wód z pokładów jurajskich. Dla ujęcia „Lis” wyznaczono tereny ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęcia wód. Dla pozostałych ujęć wyznaczone zostały strefy ochrony bezpośredniej.

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

W związku z niewielkim powierzchniowym zasięgiem, występujące na terenie miasta Kalisza procesy geodynamiczne nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla inwestycji budowlanych i użytkowania terenów.

W obszarze miasta, potencjalne występowanie zagrożeń geologicznych związane jest przede wszystkim z:

- ukształtowaniem powierzchni terenu, charakteryzującym się lokalnie znacznymi spadkami,
- ukształtowaniem profilu podłoża, wynikającego z działalnością glacytektonicznej,
- płytko występującymi wodami podziemnymi,
- występowaniem osadów czwartorzędowych.

Najintensywniejsze zjawiska geodynamiczne zaobserwować można w rejonach obszarów powyrobiskowych, gdzie dochodzi do gwałtownych osunięć stromych ścian wykopów. Ponadto, lokalnie, w rejonie doliny Swędrni można zaobserwować skutki procesów erozyjnych, objawiających się incydentalnym zrywaniem zboczy doliny.

Jednocześnie, potencjalne zagrożenie występować może na terenach o profilu piaszczysto-gliniastym, które charakteryzują się znacznym nachyleniem terenu. W związku z występowaniem warstwy ilów tereny te mogą być zagrożone obsuwaniem mas ziemnych.

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na terenie miasta Kalisza zlokalizowanych jest 5 rozpoznanych i udokumentowanych złóż kopalin:

- Okręglica - Złóża piasków,
- Rypinek - Złóża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych – eksploatacja zaniechana,
- Rypinek III - Złóża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych,
- Tyniec - Złóża surowców ilastych ceramiki budowlanej,
- Winiary - Złóża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych.

Na terenie miasta występuje także Główny Zbiornik Wód Podziemnych GWZP nr 311 - „Zbiornik rzeki Proсна”.

16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

W granicach miasta Kalisza występują następujące tereny górnicze:

- Winiary - 4/14/443 WUG – zniesiony,
- Okręglica I - 10-15/4/270 – zniesiony,
- Okręglica - 1A - 10-15/11/996 – aktualny.

17. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

17.1 Stan systemu komunikacyjnego

Miasto Kalisz charakteryzuje dobrze rozwinięta sieć drogową. Przez teren miasta, a także w jego bezpośrednim sąsiedztwie przebiegają ważne szlaki komunikacyjne o randze dróg krajowych i wojewódzkich. Układ drogowy na terenie Miasta jest równomiernie i gęsto rozmieszczony, stanowiąc dobre połączenie z sąsiednimi gminami.

17.1.1. Komunikacja drogowa

DROGI KRAJOWE

Tab 30. Wykaz dróg krajowych przebiegających w granicach miasta.

Lp.	Nazwa ulicy	Kat	Klasa	Nr drogi	Uwagi
1	Aleja Generała Wł.	K	G	K12	
2	Aleja Wojska Polskiego	K	G	K25	Odc. od ul. Wrocławskiej do ul. Podmiejskiej
3	Cypriana Godebskiego	K	Z	K12	Odc. od ul. Stawiszyńskiej do ul. Piłsudskiego
4	Łódzka	K	G	K12	
5	Józefa Piłsudskiego	K	G	K12	
6	Podmiejska	K	G	K25	Odc. od Al. Wojska Pol. do Stanczukowskiego
7	Poznańska	K	G	K12	Odc. od granicy miasta do Ronda Solidarności
8	Walentego	K	G	K25	
9	Stawiszyńska	K	G	K12-K25	Od granicy miasta do Sikorskiego

10	Warszawska	K	G	K12	Odc. pomiędzy ul. Łódzką a Sikorskiego
----	------------	---	---	-----	--

DROGI WOJEWÓDZKIE

Tab 31. Wykaz dróg wojewódzkich przebiegających w granicach miasta.

L.p	Nazwa ulicy	Kat	Klasa	Nr	UWAGI
1	Cypriana Godebskiego	W	Z	W442	K - na odcinku Piłsudskiego-Stawiszyńska
2	Poznańska	W	Z	W450	K - na odcinku gr.miasta-Piłsudskiecjo
3	Warszawska	W	G	W470	na odcinku Sikorskiego-Łódzka - KRAJOWA, na odcinku gr.miasta-Sikorskiego - WOJEWÓDZKA
4	Harcerska	W	Z	W450	
5	Mowy świat	W	G	W450	
6	Rzymska	W	G	W450	
7	Częstochowska	W	G	W450	na odcinku NowyŚwiat-Rzymska - WOJEWÓDZKA

DROGI POWIATOWE

Tab 32. Wykaz dróg powiatowych przebiegających w granicach miasta.

L.p	Nazwa ulicy	Kat	Klasa	Nr	UWAGI
1	Aleja Woiska Polskiego	P	G		na odcinku Wrocławska-Podmiejska - KRAJOWA
2	Podmiejska	P	L	P6216P	na odcinku AWP-Dobrzecka - KRAJOWA
3	Stawiszyńska	P	Z	P6234P	na odcinku gr.miasta-Sikorskiego - KRAJOWA
4	Wrocławska	P	Z	P6246P	na odcinku er.miasta-AWP - KRAJOWA
5	Warszawska	P	Z	P6243P	na odcinku Sikorskiego-Łódzka - KRAJOWA, na odcinku gr.miasta-Sikorskiego -
6	Aleja Wolności	P	Z	P6176P	
7	Babina	P	Z	P6177P	
8	Bankowa	P	Z	P6178P	
9	Bolesława Chrobrego	P	L	P6184P	
10	Bolesława Pobożnego	P	L	P6215P	
11	Borkowska	P	Z	P6179P	
12	Braci Niemojowskicft	P	Z	P6180P	
13	Budowlanych	P	Z	P6181P	
14	Chełmska	P	L	P6182P	
15	Fryderyka Chopina	P	Z	P6183P	
16	Ciasna	P	L	P6185P	
17	Długa	P	Z	P6187P	
18	Jana Długosza	P	L	P6188P	
19	Dobreecka	P	Z	P6189P	
20	Dworcowa	P	Z	P6190P	
21	Górnośląska	P	Z	P6191P	
22	Grunwaldzka	P	Z	P6192P	
23	Karpacka	P	Z	P6194P	
24	Kolegialna	P	Z	P6195P	
25	Mikołaja Kopernika	P	L	P6196P	
26	Augustyna	P	L	P6197P	
27	Tadeusza Kościuszki	P	Z	P6198P	
28	Kresowa	P	L	P6199P	

29	Księżnej Jolanty	P	Z	P6200P	
30	Lechosławska	P	Z	P6201P	
31	Legionów	P	Z	P6202P	
32	Lipowa	P	L	P6203P	
33	3 - Maja	P	Z	P6175P	
34	Majkowska	P	Z	P6204P	
35	Metalowców	P	Z	P6205P	
36	Mieczysława Starego	P	L	P6206P	

17.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez miasto Kalisz przebiega linia kolejowa nr 14 relacji Warszawa – Łódź – Kalisz – Wrocław. Trasa linii, w granicach miasta, przebiega na osi wschód – zachód, w centralnej części przybierając kształt charakterystycznej pętli, o zwrocie północno-południowym. Linia w granicach miasta jest w pełni zelektryfikowana, dwutorowa.

W związku z planowaną realizacją linii Kolei Dużych Prędkości łączących Warszawę z Wrocławiem oraz Poznaniem, przewiduje się, iż w południowej części Kalisza, w obrębie sołectwa Kolonia Sulisławice zrealizowany zostanie fragment ww. linii. Potencjalna, wymagana szerokość pasa przeznaczonego pod realizację jednej linii wynosić może od ok. 40 do 50m. Wg obecnie dostępnych informacji, lokalizacja przystanku w obszarze Kalisza nie jest planowana.

17.2. Stan infrastruktury technicznej

Miasto Kalisz charakteryzuje dość dobrze rozwinięta sieć infrastruktury technicznej. Przez teren miasta przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV oraz gazociągi wysokiego ciśnienia DN 700, DN 500, DN 400, DN200 oraz DN 150. Ponadto na terenie miasta Kalisza występuje pięć Głównych Punktów Zasilania. Prawie 99% mieszkańców miasta zaopatrywanych jest w wodę z sieci wodociągowej. Równie wysoki wskaźnik (niemal 95%) mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej.

17.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa

17.2.1.1. Ujęcia wody

Pobór wód z warstw wodonośnych w obszarze miasta Kalisza odbywa się poprzez komunalne i indywidualne ujęcia wód podziemnych. Zaopatrzenie miejskiego systemu wodociągowego bazuje na ujęciach z utworów czwartorzędowych oraz z utworów jurajskich.

Głównym ujęciem wód komunalnych jest ujęcie infiltracyjne „Lis”, bazujące na czwartorzędowych zasobach poziomego wodonośnego głównego zbiornika wód

podziemnych GZWP nr 311. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia, zgodnie z decyzją Prezesa CUG znak KDH/013/4458/B/79 z dnia 03 lipca 1979 roku, wynoszą 1770 m³/h. W obszarze miasta występują także ujęcia awaryjne – głębinowe.

Występujące w obszarze miasta podmioty gospodarcze – w tym przemysł, dokonują przede wszystkim poboru wód z utworów jurajskich - od 12 do 100 m³/h, trzeciorzędowych - od 10 do 40 m³/h i czwartorzędowych - od 1,8 do 40 m³/h. Ponadto, dokonywany jest także pobór wód powierzchniowych – 2 ujęcia na rzece Prośnie. Studnie indywidualne występują nielicznie.

17.2.1.2. Sieć wodociągowa

Miasto Kalisz ma dobrze rozwiniętą sieć wodociągową. W 2016 r. rozdzielcza sieć wodociągowa wynosiła 250,5 km. Woda dostarczana była do 102 257 mieszkańców miasta. Pozwala to oszacować, iż z sieci wodociągowej w 2016 r. korzystało prawie 99,69% mieszkańców. Pozostali, nieliczni mieszkańcy korzystają z indywidualnych ujęć wód.

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosi 36,3 i jest nieco wyższe niż w województwie (35,2).

17.2.1.3. Sieć kanalizacyjna

Stopień skanalizowania miasta Kalisza należy określić jako dobry. Zaledwie niewielka część mieszkańców nie ma podłączenia do sieci kanalizacyjnej. W 2016 r. długość sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej wynosiła 233,6 km. W 2016 r. odbiorem ścieków poprzez sieć kanalizacyjną objętych było 97 990 mieszkańców miasta. Pozwala to oszacować, iż z sieci kanalizacyjnej w 2016 r. korzystało około 95,53% mieszkańców miasta.

Ścieki powstające w obszarze miasta Kalisza oczyszczane są w mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Kucharach, w gminie Gołuchów. Oczyszczalnia ta administrowana jest przez Spółkę Wodno-Ściekową „Prosna” w Kaliszu. Oczyszczalnia wykorzystuje symultaniczne nityfikację i denityfikację, a także zwiększone usuwanie związków biogenych. Ścieki sanitarne z obszaru Kalisza doprowadzane są do oczyszczalni za pomocą kolektora tłoczego Ø800 z przepompowni ścieków przy ul. Złotej. Maksymalna przepustowość oczyszczalni to 40 000 m³/d.

Odbiorem ścieków sanitarnych, konserwacją sieci kanalizacyjnej i jej rozbudową zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kaliszu.

17.2.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Cały zainwestowany obszar miasta Kalisza jest zelektryfikowany. W 2014 r. odnotowano 40 903 odbiorców energii elektrycznej niskiego napięcia. Średnie zużycie na 1 mieszkańca wynosi ok. 685,4 kWh, a zatem jest niższe od średniej odnotowanej dla całego województwa Wielkopolskiego, które wynosi 715,8 kWh.

Przez teren miasta przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV. Ponadto, występują także skablowane i napowietrzne linie średniego i niskiego napięcia.

W granicach miasta Kalisza występuje 5 Głównych Punktów Zasilających (GPZ), umożliwiających dalsze rozprowadzenie energii elektrycznej z sieci. Są to:

- K-** GPZ 01004 „Kalisz Piwonice” przy ul. Torowej,
- L-** GPZ 01005 „Kalisz Zachód” przy ul. Wrocławskiej,
- M-** GPZ 01006 „Kalisz Północ” przy ul. Wał Bernardyński,
- N-** GPZ 01007 „Kalisz Centrum” przy ul. Wioślarskiej,
- O-** GPZ 01008 „Kalisz Dobrzec” przy ul. Dobrzeckiej.

17.2.3. Zaopatrzenie w gaz

Według danych GUS, w 2014 roku 72 888 mieszkańców korzystało z istniejącej na terenie miasta Kalisza sieci gazowej. W tym samym roku odnotowano 5210 czynnych przyłączy do budynków, a liczba odbiorców gazu wyniosła 27 688. Ogólna długość sieci gazowej w mieście wynosi ok. 235,2 km, z czego ok. 37,5 km stanowi sieć przesyłowa, a 197,7 km sieć rozdzielcza.

W obszarze miasta występują gazociągi wysokiego ciśnienia:

- Gazociąg DN 700 Odolanów – Turek
- Gazociąg DN 500 Odolanów – Turek, wybudowany w 1977 roku,
- Gazociąg DN 400 Odolanów – Turek, wybudowany w 1971 roku,
- Gazociąg DN 150 odgałęzienie Kalisz III, wybudowany w 1998 roku,
- Gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz I, wybudowany w 1971 roku,
- Gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz II, wybudowany w 1992 roku,
- Gazociąg w/c DN 200 odgałęzienie Pleszew, wybudowany w 1998 roku.

17.2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na miejski system zaopatrzenia w energię ciepłą składają się zarówno źródła indywidualne, jak i zbiorowe. Około 53% mieszkańców pozyskuje energię ciepłą z systemów zbiorowych. W obrębie miasta głównym dostawcą jest spółka Energa Ciepło Kaliskie Sp. z o.o., która od 1 kwietnia 2014 r. jest głównym operatorem miejskiego systemu ciepłowniczego. Sieć miejska zaopatruje przede wszystkim centralny obszar miasta – od Śródmieścia, na północy, po osiedle Adama Asnyka, Dobrzec, XXV-lecia i Zagorzynek, na południu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (2014 rok), w obszarze miasta występują, ponadto, 103 kotłownie, dostarczające energię ciepłą budynkom lub zespołom budynków nie przyłączonym do ww. sieci miejskiej, a stanowiących obiekty publiczne, komercyjne, przemysłowe lub mieszkaniowe o charakterze wielorodzinnym. System energii ciepłej dla pozostałych budynków i mieszkań oparty jest na indywidualnych systemach grzewczych – kotłowniach opalanych gazem oraz węglem. W większości są to nieekologiczne nośniki energii ciepłej. Według danych GUS, w 2014 roku 5221 odbiorców gazu wykorzystywało ten surowiec do pozyskiwania energii ciepłej. Zatem, uwzględniając przedstawione powyżej dane dotyczące sieci gazowej w Kaliszu, wskazuje, że ok. 13744 mieszkańców (ok. 13,8%) pozyskuje energię ciepłą z gazu.

17.2.5. Telekomunikacja

Miasto Kalisz jest wyposażone w sieć telefoniczną i teleinformatyczną. Na terenie miasta działają operatorzy wszystkich sieci komórkowych. Na obszarze miasta funkcjonuje sieć teletechniczna, która zaspokaja zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne.

Przez obszar miasta przebiega pas ochronny o szerokości 500 m linii radiowo - telewizyjnej relacji SLR Żerków - SLR Kalisz Chełmce do przesyłania krajowych, międzynarodowych programów radiofonicznych, telewizyjnych i telefonii wielokrotnej. W pasie ochronnym obowiązują ograniczenia dla zabudowy wysokiej.

17.2.6. Gospodarka odpadami

Teren miasta Kalisza objęty został systemem gospodarowania odpadami, który zapewnia odbieranie i właściwe zagospodarowanie odpadów od wszystkich właścicieli nieruchomości. W celu zwiększenia wydajności i skuteczności odbioru odpadów teren miasta podzielony został na trzy sektory. Pierwszy sektor obejmuje osiedla: Śródmieście I, Śródmieście II, Rogatka, Korczak, Dobro, Dobrzec P, Dobrzec W oraz Sołectwo Dobrzec Drugi sektor zawiera osiedla: Zagorzynek, Widok, XXV-

lecia, Kaliniec, Szczypiorno, Piwonice, Czaszki, Asnyka, Rypinek oraz Sołectwa: Sulisławice, Sulisławice Kolonia. Do trzeciego sektora zaliczono osiedla: Majków, Chmielnik, Tyniec, Rajsaków, Winiary, Ogrody oraz Piskorzewie. Dokładny zasięg poszczególnych sektorów przedstawia ryc. 26

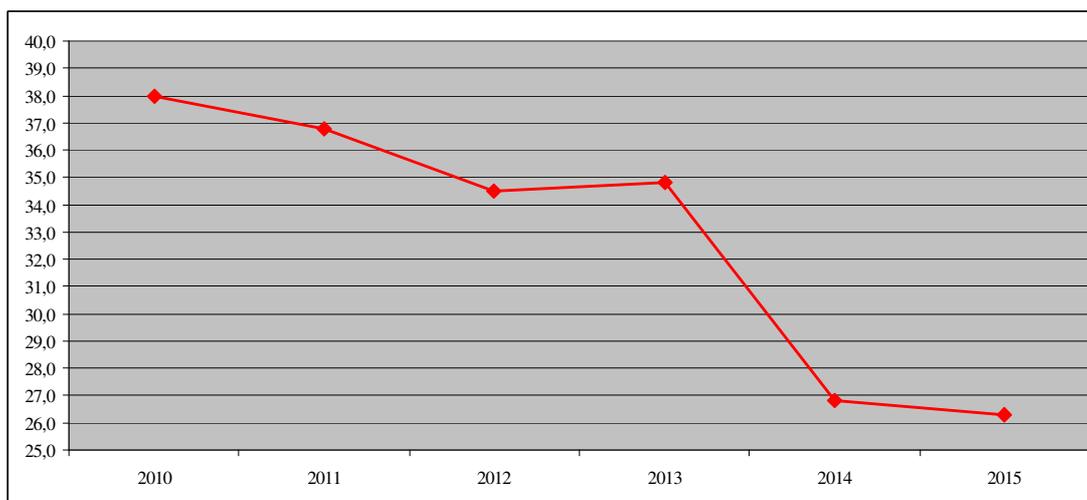

Ryc. 26. Podział miasta Kalisza na sektory w ramach gospodarki odpadami
Źródło: <http://www.kalisz.pl>

Odbierane odpady utylizowane są w Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych "Orli Staw" w Prażuchach Nowych, gmina Ceków Kolonia .

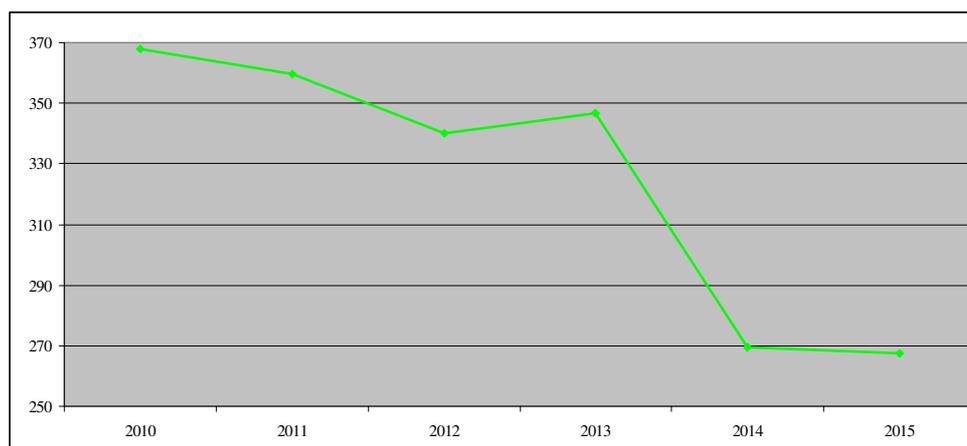
Ogólna wielkość odpadów, powstających w Kaliszu, ulega systematycznemu zmniejszeniu. W 2010 r., wyprodukowano łącznie ok. 38 tys. ton odpadów, natomiast w 2015 r. wytworzono łącznie ok. 26,3 tys. ton odpadów. Tym samym, ilość odpadów wytworzonych przez 1 mieszkańca wyniosła odpowiednio: 367,8 kg i 267,3 kg. Ilość odpadów wytworzonych w latach 2010 – 2015, w tonach, prezentuje ryc. 27, a ryc. 28 prezentuje ilość odpadów wytworzonych statystycznie przez jednego mieszkańca w tym samym okresie. Poziom recyklingu, przygotowania do

ponownego użycia odpadów komunalnych frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, w 2015 r. wyniósł 20,5%.

Ryc. 27. Ilość odpadów wytworzonych w granicach miasta Kalisza w latach 2010 – 2015 [t]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 28. Ilość odpadów wytworzonych przez jednego mieszkańca w latach 2010 – 2015 [t]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

18. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI LOKALNYCH I PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, uchwalonego uchwałą Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r., miasto Kalisz wskazuje się jako ośrodek

ponadlokalny, o charakterze ośrodka usługowo – przemysłowego, o znaczących funkcjach wyższego rzędu w zakresie kultury, szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia oraz pełniące funkcje gospodarcze. Ponadto Kalisz wraz z Ostrowcem Wielkopolskim wskazano jako miejski układ dwubiegunowy o znaczeniu ponadregionalnym.

Ponadto, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego uwzględnia się:

- W zakresie turystyki, ochrony dziedzictwa:
  - powołanie Kulturowego Parku Archeologicznego Kalisz – Zawodzie.
- W zakresie komunikacji:
  - realizację projektu kolei dużych prędkości ≥ 300 km/h Poznań/Wrocław – Kalisz – Łódź - Warszawa,
  - modernizację linii kolejowej nr 14 Łódź Kaliska – Kalisz – Ostrów Wielkopolski – Żagań – Zasieki, na odcinku Łódź Kaliska – Kalisz – Ostrów Wielkopolski,
  - przebudowa istniejących linii do prędkości odpowiedniej dla kolei dużych prędkości (KDP) w przypadku wskazania tych linii jako rozwiązanie alternatywne dla planowanej obsługi miasta Poznań, Wrocław Łódź i Warszawa linia KDP
  - realizację obwodnicy miasta w ramach drogi krajowej nr 12, na odcinku Pleszew – Kalisz - Opatówek,
  - zmianę klasy drogi krajowej nr 12 (klasa GP) Głogów – Wschowa – Leszno – Gostyń – Jarocin– Pleszew – Kalisz – Sieradz – Piotrków Trybunalski – Opoczno – Radom – Lublin – Chełm – granica państwa do klasy S,
  - zmianę klasy drogi wojewódzkiej nr 442 (klasa G) Września – Pызdry – Gizałki – Kalisz do klasy G/GP,
  - zmianę klasy drogi wojewódzkiej nr 450 (klasa G) Kalisz – Grabów n. Prosną – Wyszczanów – Wieruszów – Opatów, do klasy G/GP,
  - zmianę klasy drogi wojewódzkiej nr 470 (klasa G) Kościelec – Marulew – Turek – Kalisz, do klasy G/GP,
  - podniesienie standardów technicznych dróg krajowych i wojewódzkich.
- W zakresie infrastruktury technicznej:
  - budowę nowej stacji 400/110 kV Kalisz z TR400/110kV, 400MVA,
  - budowę 2-torowej linii 400 kV Ostrów – Kalisz,
  - rozbudowę rozdzielni 110 kV w GPZ Piwonice,

- istniejące linie elektroenergetyczne 110 kV wraz z istniejącymi GPZ,
- gazociąg magistralny Ø500 mm Odolanów – Turek,
- gazociąg magistralny Ø400 mm Odolanów – Turek,
- budowa gazociągu Ø700 mm Gustorzyn – Odolanów (na terenie miasta relacja Nowe Skalmierzyce – Kalisz – Żelazków),
- doprowadzenie gazu do Elektrociepłowni Kalisz SA,
- zachowanie pasa transmisji teleradiowej.

19. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z *mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego* opublikowanymi w 2015 roku przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej stwierdza się, iż w obszarze miasta Kalisza występują tereny, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie – raz na 10 lat, średnie – raz na 100 lat oraz niskie – raz na 500 lat, gdzie prognozuje się także możliwość wystąpienia zjawisk ekstremalnych. Terenami narażonymi są obszary położone bezpośrednio w sąsiedztwie rzeki Proсны oraz Kanału Bernardyńskiego. Ze względu na charakterystykę ukształtowania terenu, zjawisko powodzi wystąpić może na rozległych obszarach, obejmujących przede wszystkim niezabudowane tereny miasta - położone w jego północnej i południowej części, a także – co najbardziej istotne - obszary z istniejącą zabudową osiedli Piskorzewia, Rajskowa, Rajskowa – Kolonii, a także części osiedla Piwonice – Wschód. Obszar niskiego zagrożenia powodzią – raz na 500 lat, prócz wymienionych powyżej terenów, wyznaczono także w północnej części Śródmieścia.

DZIAŁ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA

PRZESTRZENNEGO MIASTA

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Kierunki rozwoju miasta Kalisza w niniejszym studium zostały opracowane tak, aby zapewnić właściwe wykorzystanie przestrzeni oraz kształtowanie struktury przestrzennej w sposób umożliwiający wykorzystanie walorów miasta przy jednoczesnym zachowaniu wartości środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju gospodarczym i poprawie jakości życia mieszkańców.

Polityka przestrzenna miasta Kalisza powinna opierać się o następujące zasady:

- racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, tworzenie dogodnych miejsc zamieszkania, kreowanie na osiedlach miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców,
- poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
- eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,
- ściągnięcie na teren miasta inwestorów, którzy utworzą nowe miejsca pracy,
- wyznaczenie stref aktywności gospodarczej,
- ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów;
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez przebudowę i modernizację systemu komunikacji drogowej.
- poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom miasta.

Rozwój Kalisza zdeterminowany jest przede wszystkim położeniem na trasie głównych szlaków komunikacyjnych, a także uwarunkowaniami przyrodniczo-kulturowymi. Kierunki rozwoju miasta zostały opracowane w oparciu o analizę występujących uwarunkowań oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami i dokumentami planistycznymi opracowanymi na wyższych szczeblach administracyjnych przy uwzględnieniu rezerwy demograficznej wyznaczonej w

obowiązujących dokumentach planistycznych miasta oraz prognozy demograficznej. W wyniku analizy wyznaczono następujące strefy funkcjonalne: strefa śródmiejska, strefa miejska, strefa podmiejska, strefa aktywności gospodarczej strefa sportu i rekreacji oraz strefa terenów otwartych. Układ stref funkcjonalnych przedstawia poniższy rysunek.

Ryc. 29. Strefy funkcjonalne miasta Kalisza
 Źródło: opracowanie własne

Sercem miasta jest strefa śródmiejska, obejmująca historyczny układ urbanistyczny Kalisza. Dominuje tu zabudowa mieszkaniowa kamienicowa z usługami w parterach. Zlokalizowane są tu również obiekty usług publicznych (urzędy, kościoły uczelnie wyższe) oraz komercyjnych (hotele, galerie handlowe) o zasięgu lokalnym jak i regionalnym. Głównym kierunkiem rozwoju powinna pozostać funkcja usługowa i mieszkaniowo-usługowa. W strefie tej dopuszcza się nieuciążliwą działalność rzemieślnicza, place publiczne, zieleni urządzonej, place publiczne, parkingi terenowe. Zaleca się realizację parkingów podziemnych. Obiekty użyteczności publicznej, zwłaszcza obiekty sakralne, powinny posiadać charakter dominant architektonicznych pozwalających na identyfikację przestrzeni. Tereny zieleni, w szczególności wzdłuż cieków wodnych powinny być zagospodarowane zielenią urządzoną.

W bezpośrednim sąsiedztwie strefy śródmiejskiej w kierunku północno-wschodnim i południowo-zachodnim wyznaczono strefę miejską, która obejmuje zabudowę mieszkaniową wielorodzinną oraz zabudowę mieszkaniową jednorodzinną o wysokiej intensywności wraz towarzyszącymi usługami. Studium wskazuje jako główny kierunek rozwoju zabudowę mieszkaniową wielorodzinną oraz zabudowę mieszkaniową jednorodzinną o wysokiej intensywności. W strefie tej dopuszcza się usługi, nieuciążliwe obiekty produkcyjne, rzemieślnicze, place publiczne oraz parkingi terenowe. Obiekty usług publicznych i komercyjnych powinny być skupione w centrach osiedli tak, aby w naturalny sposób tworzyły miejsca centralne. Należy dążyć do tworzenia w poszczególnych osiedlach lokalnych przestrzeni o charakterze publicznym (placów, parków), które będą pełnić funkcję przyjaznego i bezpiecznego miejsca spotkań mieszkańców, zapewniając integrację lokalnej społeczności. Dla poszczególnych zespołów zabudowy należy przyjąć wspólne wskaźniki w celu kształtowania ładu przestrzennego. Na podstawie oceny zabudowy stanu istniejącego należy określić typologię zabudowy oraz określić współczynniki: nachylenia połaci dachowych, szerokości elewacji frontowych, układu dachów w stosunku do ulic (kalenicowy, szczytowy), kolor elewacji.

Pozostałe tereny zabudowane, w rejonie osiedli: Chmielnik, Tyniec, Winiary, Piwonice, Szczypiorno, Dobro, Piskorzewie i Majków oraz Sołectwa Sulisławice i Sołectwa Dobrzec stanowią strefę podmiejską. Obszar ten charakteryzuje się rozproszoną zabudową mieszkaniową jednorodzinną o niskiej intensywności. Głównym kierunkiem rozwoju strefy podmiejskiej jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinną i mieszkaniowo-usługowa zlokalizowana wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. W strefie tej utrzymuje się istniejące gospodarstwa rolne oraz

zabudowę zagrodową. W strefie podmiejskiej dopuszcza się lokalizację: zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o niskiej intensywności (apartamentowej), skalą nawiązującą do zabudowy jednorodzinnej, a także obiektów usługowych, nieuciążliwych obiektów przemysłowych, rzemieślniczych składów i magazynów. Zarówno w strefie miejskiej jak i podmiejskiej dopuszcza się lokalizację terenów sportu i rekreacji, placów zabaw oraz zieleni urządzonej i cmentarzy.

Na terenie Kalisza wyznaczono 5 stref rozwoju aktywności gospodarczej. Największe zlokalizowane są w południowej części miasta wzdłuż linii kolejowej nr 14 oraz drogi krajowej nr 25. Studium wskazuje te obszary jako tereny przemysłowe, składy, magazyny i hurtownie oraz tereny usługowo-przemysłowe. Dodatkowe tereny inwestycyjne wskazano w północno-zachodniej części miasta, na południe od drogi krajowej nr 12. Studium wskazuje te tereny jako obszary rozwoju usług, w tym obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m², hurtowni. Utrzymuje się tereny przemysłowe i usługowo-przemysłowe w północnej części miasta, między rzeką Prosną a Kanałem Bernardyńskim, oraz w zachodniej części miasta, w Winiarach. Studium wskazuje te obszary jako tereny usługowo-przemysłowe i przemysłowe. W strefie aktywności gospodarczej dopuszcza się usługi handlu, gastronomii, kultury, zieleni urządzonej, place zabaw, parkingi terenowe. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzonej. Na granicach terenów przemysłowych i przemysłowo-usługowych zaleca się wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej.

Na północ od strefy śródmiejskiej, wzdłuż Kanału Bernardyńskiego, wyznaczono strefę sportu i rekreacji. Obejmuje ona teren OSRiRu i Aquaparku oraz ogrodów działkowych. Głównym kierunkiem rozwoju będą tereny sportu i rekreacji. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego tereny te przeznacza się pod obiekty sportowe, rekreacyjne w szczególności boiska sportowe, place zabaw, zabudowę towarzyszącą w tym usługi. Dopuszcza się lokalizację ogrodów działkowych, parkingów terenowych. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzonej. Na terenach przybrzeżnych rzek i cieków wodnych zaleca się wprowadzanie jedynie urządzeń tzw. rekreacji zielonej (bez trwałych obiektów kubaturowych).

Pozostała część miasta stanowi strefę terenów otwartych. Zalicza się tu: grunty rolne, lasy, nieużytki, cmentarze, ogrody działkowe, zieleni wzdłuż cieków naturalnych. Studium wyznacza tu następujące kierunki rozwoju: tereny rolnicze, tereny lasów, tereny ogrodów działkowych, tereny wód powierzchniowych śródlądowych. Obszary lasów powinny pozostać w użytkowaniu leśnym. Należy

dążyć do zwiększenia lesistości miasta. Sugeruje się dolesienia w celu wyrównania granicy rolno-leśnej oraz dolesienia terenów wymagających rekultywacji. Gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o plany urządzenia lasu. Zachowuje się istniejącą zabudowę zagrodową i gospodarstwa rolne z możliwością rozbudowy, przebudowy i remontu, bez możliwości zmiany funkcji. Zachowuje się istniejące zbiorniki wodne. Dopuszcza się budowę zbiorników wodnych, w tym stawów hodowlanych, za wyjątkiem: gruntów I-III klasy bonitacyjnej oraz gruntów pochodzenia organicznego. Dopuszcza się budowę urządzeń melioracji wodnych. Ponadto dopuszcza się lokalizację cmentarzy, terenów sportu i rekreacji oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w sąsiedztwie istniejącej zabudowy w osiedlu Rajsków.

Ze względu na bogactwo kulturowe Kalisz powinien rozwijać się również w kierunku turystyki weekendowej. W celu zwiększenia atrakcyjności turystycznej zaleca się rozwój zaplecza do uprawiania turystyki rowerowej. Należy zrealizować wyznaczone szlaki rowerowe wraz z towarzyszącą infrastrukturą. Lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrownikom turystycznym (ścieżki - piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty itp.), powinno odbywać się wyłącznie w sposób niekolidujący z występowaniem cennych siedlisk przyrodniczych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z uwagi na skalę opracowania oraz swój charakter – dokumentu pogładowego, kierunkowego - wskazuje granice stref funkcjonalnych stosunkowo nieprecyzyjne i należy je doprecyzować na etapie planów miejscowych.

Ze względu na skalę opracowania wyznaczono w studium jedynie główne ciągi komunikacyjne (drogi klasy głównej ruchu przyspieszonego, drogi klasy głównej oraz ważniejsze drogi klasy zbiorczej i lokalnej). W wszystkich strefach funkcjonalnych studium dopuszcza lokalizację terenów infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej.

Zgodnie z Bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę, opisanym w rozdz. 11.4, przeprowadzone analizy wykazały, że w 2044 roku zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe względem roku 2014 wyniesie 453 ha (1 211 243,28 m³), zapotrzebowanie na nowe tereny usługowe wyniesie 78,64 ha, a na tereny przemysłowe i przemysłowo-usługowe 133,55 ha. Z uwagi na charakter i rodzaj zabudowy usługowej i przemysłowej na etapie studium nie da się jednoznacznie określić relacji pomiędzy wielkością powierzchni użytkowej budynków usługowych, usługowo-przemysłowych i przemysłowych, a wielkością terenu, na którym ta

zabudowa ma być usytuowana. Wynika to z faktu, iż wartości te są uzależnione od rodzaju i formy inwestycji, którą na tym etapie nie sposób oszacować.

Z uwagi na fakt, iż zapotrzebowania na nową zabudowę liczone jest w perspektywie 30 lat w niniejszym Studium wyznaczono ok. 170 ha terenów pod zainwestowanie. W zależności od kierunku rozwoju miasta i potrzeb inwestorów zachowano część rezerwy terenowej, co pozwoli na zwiększenie obszarów inwestycyjnych w późniejszych latach.

W niniejszym studium pod zainwestowanie wskazano ok. 4 267 ha, co stanowi 61% obszaru miasta. Jako powierzchnie zainwestowane traktowano tereny zabudowy mieszkaniowej (w tym zabudowy zagrodowej), tereny usługowe, sportu i rekreacji, przemysłowe, produkcji rolniczej, usługowo-przemysłowe, tereny infrastruktury technicznej, tereny komunikacyjne.

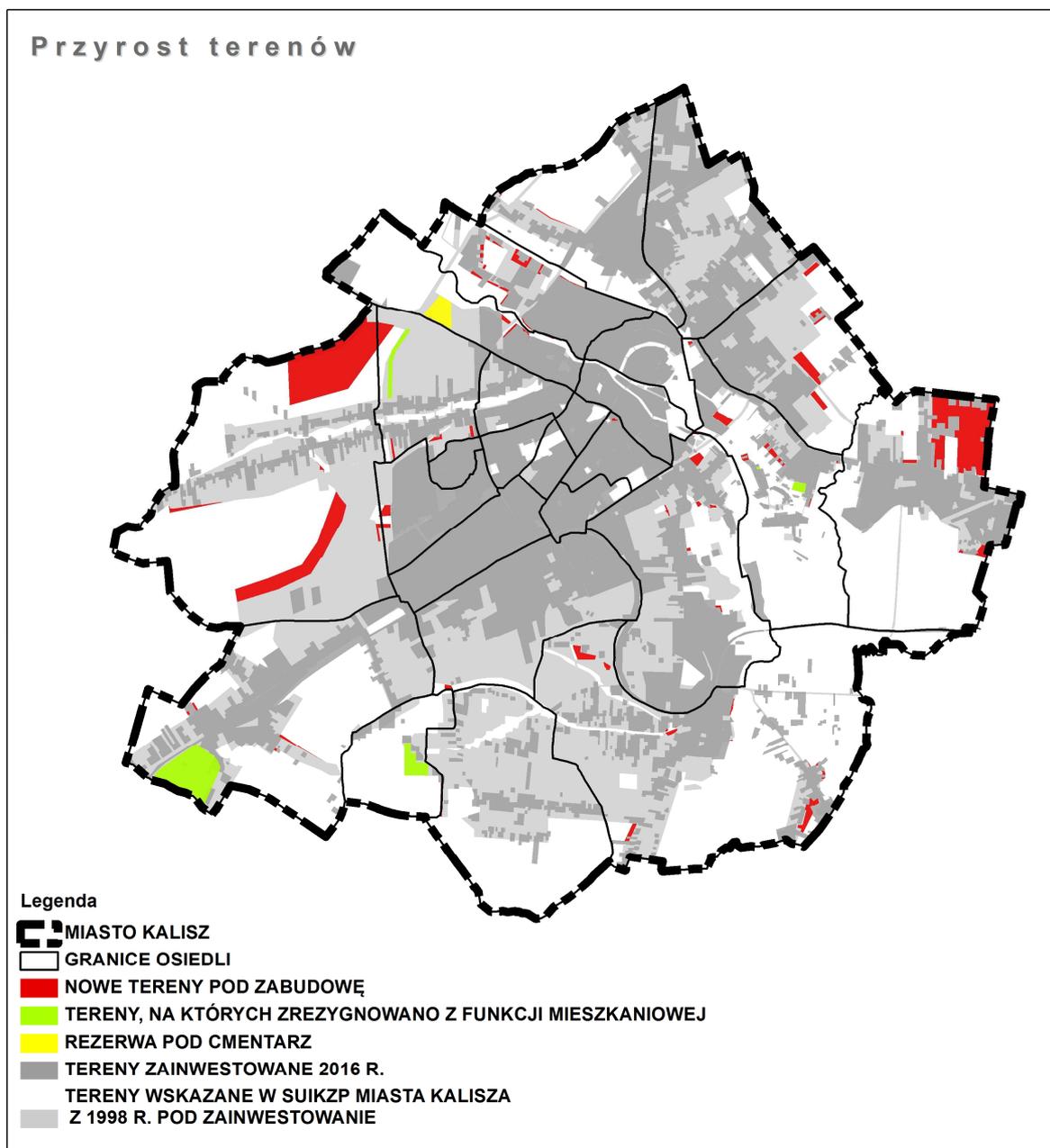
Największy obszar nowych terenów inwestycyjnych stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o niskiej intensywności i jednorodzinnej w Sołectwie Dobrzec o powierzchni ok. 69 ha. Zmiana przeznaczenia nastąpiła na wniosek mieszkańców. Tereny te nawiązują do nowo powstałego osiedla wielorodzinnego znajdującego się miejscowości Kościelna Wieś w sąsiedniej gminie Gołuchów, tuż za granicą Kalisza. Drugi obszar zabudowy mieszkaniowej zlokalizowany jest w rejonie ulicy ul. Piaszczystej, jego powierzchnia wynosi ok 42 ha. Są to tereny, dla których wydano decyzje o warunkach zabudowy. W wyniku uwzględnienia uwag zwiększono powierzchnie zabudowy mieszkaniowej o ok. 5 ha. Nowe tereny przeznaczone pod zabudowę usługowo - przemysłową wyznaczono w rejonie DK 25 i stanowią one ok. 32 ha. Pozostałe 22 ha, stanowią uzupełnienie istniejącej tkanki urbanistycznej.

Dodatkowo wyznaczono 8,5 ha rezerwy pod cmentarz w osiedlu Ogrody, zmieniając przeznaczenie terenów mieszkaniowych wyznaczonych w Studium z 1998 r.

Nowo wyznaczone tereny stanowią obszary, gdzie istnieje realne zainteresowanie rozwojem tych terenów, a miasto planuje je uzbroić i przygotować pod przyszłe zainwestowanie, uwzględniając konieczność poniesienia niezbędnych inwestycji w tym zakresie.

W Studium zrezygnowano z ok. 43 ha terenów mieszkaniowych zlokalizowanych w osiedlach Ogrody, Szczypiorno oraz Sołectwie Sulisławice (wyznaczonych w Studium z 1998 r.), które nie zostały zainwestowane i nie było większego zainteresowania ich zainwestowaniem. Terenom tym przywrócono funkcję rolniczą.

Przyrost terenów budowlanych przedstawia ryc. 30

Ryc. 30. Przyrost terenów
 Źródło: opracowanie własne

Tab 33. Bilans terenów wyznaczonych w studium

Kierunki zagospodarowania terenu	powierzchnia (ha)	powierzchnia (%)
tereny mieszkaniowe wielorodzinne (MW, MW/U, MW _n /U MS)	594	8,56
tereny mieszkaniowe jednorodzinne (MN, MN _r , ML, MN/U)	1912	27,54
tereny usługowe (U, Uo, Uk, Up, UC)	424	6,11

tereny usług sportu i rekreacji (US)	107	1,54
tereny produkcyjne (P, U/P)	768	11,06
tereny komunikacyjne (tereny głównych dróg: KD-GP, KD-G, KD-Z; parkingi; tereny kolejowe)	422	6,08
tereny infrastruktury technicznej (W, IT)	46	0,66
obsługa w produkcji rolniczej (RU)	10	0,14
TERENY ZAINWESTOWANE	4283	61,70
tereny zieleni (ZP,ZD, ZC),	351	5,06
tereny rolnicze (R)	1641	23,64
tereny zieleni nieurządzonej (Z)	374	5,39
tereny lasów i użytków leśnych (ZL)	261	3,76
tereny wód (WS)	52	0,75
TERENY NIEZAINWESTOWANE	2659	38,30
SUMA	6942	100,00

Studium wskazuje główne kierunki zagospodarowania terenu oraz główne szlaki komunikacyjne. Niniejsze Studium nie wyznacza dróg obsługujących tereny wskazane pod zainwestowanie w związku z powyższym trudno oszacować koszty realizacji nowej infrastruktury technicznej i drogowej. Szczegółową ocenę skutków uchwalenia dokumentu planistycznego można przeprowadzić dopiero na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 38b ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym audyt krajobrazowy sporządza zarząd województwa. Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr 1575/2016 z 4 lutego 2016 r. przystąpił do sporządzenia audytu krajobrazowego dla województwa wielkopolskiego. Ww. dokument jest w trakcie opracowywania.

KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest wewnętrznym dokumentem gminy, który nie stanowi aktu prawa miejscowego. Narzędziem służącym do realnego kształtowania polityki przestrzennej gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Niestety z przyczyn ekonomicznych plany miejscowe często są sporządzane dla bardzo małych obszarów, a przez to nie pozwalają na prowadzenie polityki przestrzennej w sposób

przemysłany, kompleksowy i harmonijny, zapewniający zrównoważony rozwój i ład przestrzenny. Dlatego tak ważny jest dokument kierunkowy jakim jest studium wyznaczające swoiste ramy dla opracowywanych w przyszłości planów.

Ze względu na małą skalę opracowania i dużą aktywność inwestycyjną na terenie miasta Kalisza w studium wyznaczano jedynie główne kierunki zagospodarowania terenu. Na terenach, gdzie studium dopuszcza różne formy zagospodarowania w obrębie jednego przeznaczenia terenu, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy dodatkowo rozgraniczyć te funkcje i doprecyzować ich lokalizację. Na wszystkich terenach dopuszcza się lokalizację dróg oraz wszelkich sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym związanych z realizacją inwestycji infrastrukturalnych służących wykonywaniu zadań własnych gminy w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Studium zachowuje tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy.

Dopuszcza się odstępstwa od poszczególnych parametrów zabudowy określonych w tabeli dla terenów, dla których w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uchwalonych do dnia uchwalenia niniejszego studium parametry te ustalone zostały ustalone na innym poziomie - do wartości parametrów, określonych w tych planach dla tych terenów.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, także dla pozostałych terenów, możliwa jest zmiana zalecanych parametrów i wskaźników dotyczących użytkowania i zagospodarowania terenu na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Główne wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów w poszczególnych strefach funkcjonalnych przedstawia poniższa tabela.

Tab.34. Kierunki i wskaźniki zagospodarowania terenu

STREFA ŚRÓDMIEJSKA -A					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
MS tereny zabudowy śródmiejskiej	Zabudowa mieszkaniowo-usługowa	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 20 %	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa usług publicznych	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA ŚRÓDMIEJSKA -A					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
	nieuciążliwa działalność rzemieślnicza	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 20 %	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	tereny placów publicznych, parkingi, tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MW tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	zabudowa usługowa	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40%	
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MW/U tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej I usługowej	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i usługowa	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna				
	zabudowa usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MN tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 25 %	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa mieszkaniowo-usługowa				
	zabudowa usługowa				
U tereny zabudowy usługowej	zabudowa usługowa	min. – 0,1 max. – 0,5	min. 15%	max. 50%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA ŚRÓDMIEJSKA -A					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
UC tereny lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	zabudowa usługowa o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ² , parkingi	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZP tereny zieleni urządzonej	tereny zieleni urządzonej, istniejące ogrody działkowe, obiekty małej architektury, nieuciążliwe usługi uatrakcyjniające podstawowe zagospodarowanie terenu (np., gastronomia, usługi publiczne), urządzenia usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZC tereny cmentarzy	cmentarz i usługi towarzyszące zabudowie cmentarza	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
KD tereny komunikacji drogowej	tereny dróg publicznych klasy: głównej ruchu przyspieszonego (KD-GP), głównej (KD-G), zbiorczej(KD-Z), lokalnej (KD-L), miejsca postojowe, tereny obsługi komunikacji	-			
IT tereny infrastruktury technicznej	tereny lokalizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, obiekty obsługi administracyjno-socjalnej	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
TZ teren zamknięty	-	-			

STREFA MIEJSKA -B					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
MW tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	zabudowa usługowa				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA MIEJSKA -B					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
MW/U tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i usługowa	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna				
	zabudowa usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MWn/U tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej o niskiej intensywności	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i usługowa	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40%	12m
	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna				
	zabudowa usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MN tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 25 %	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa mieszkaniowo-usługowa				
	zabudowa usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MN/U tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,5	min. 25 %	max. 50%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa usługowa				
	zabudowa mieszkaniowo-usługowa				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MS tereny zabudowy śródmiejskiej	Zabudowa mieszkaniowo-usługowa	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 20 %	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym

STREFA MIEJSKA -B					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
	zabudowa usług publicznych	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
U tereny zabudowy usługowej	zabudowa usługowa	min. – 0,1 max. – 0,5	min. 15%	max. 50%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
US tereny sportu i rekreacji	urządzenia usług sportu i rekreacji, w tym: boiska sportowe, korty i inne urządzenia sportowe wraz z obiektami towarzyszącymi	do indywidualnego określenia w planie miejscowym, na działce nr 143/25 dopuszcza się usługi oświaty			
UC tereny lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²	zabudowa usługowa o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ² , parkingi	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
U/P tereny zabudowy usługowo-przemysłowej	zabudowa usługowa	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 15%	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym w zależności od osiedla
	zabudowa produkcyjna, składy i magazyny				
	zabudowa usługowa oraz produkcyjna, składy i magazyny				
ZP tereny zieleni urządzonej	tereny zieleni urządzonej, istniejące ogrody działkowe, obiekty małej architektury, nieuciążliwe usługi uatrakcyjniające podstawowe zagospodarowanie terenu (np., gastronomia, usługi publiczne), urządzenia usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
Z tereny zieleni nieurządzonej	zieleni nieurządzona, użytki zielone <u>(zakaz zabudowy)</u> dopuszcza się zieleni urządzonej, izolacyjną, urządzenia usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZD tereny ogrodów działkowych	istniejące ogrody działkowe	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA MIEJSKA - B					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
ZC tereny cmentarzy	cmentarz i usługi towarzyszące zabudowie cmentarza	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
WS tereny wód powierzchniowych śródlądowych	zbiorniki wód powierzchniowych, cieki wodne	-			
KD tereny komunikacji drogowej	tereny dróg publicznych klasy: głównej ruchu przyspieszonego (KD-GP), głównej (KD-G), zbiorczej (KD-Z), lokalnej (KD-L), miejsca postojowe, tereny obsługi komunikacji	-			
TK tereny kolejowe	tereny infrastruktury kolejowej, obiekty obsługi kolei, zieleni	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
IT tereny infrastruktury technicznej	tereny lokalizacji obiektów i urzędzeń infrastruktury technicznej, obiekty obsługi administracyjno-socjalnej	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA PODMIEJSKA - C					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
MN tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 30 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa mieszkaniowo-usługowa				
	zabudowa usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
MNr tereny zabudowy mieszkaniowej rezydencjonalnej	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,2	min. 40 %	max. 20%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
MN/U tereny zabudowy	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,4 dla zabudowy	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w

STREFA PODMIEJSKA - C					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
mieszkaniowe j jednorodzinne j i usługowej	zabudowa usługowa	mieszkaniowej jednorodzinnej szeregowej -0,5			planie miejscowym
	zabudowa mieszkaniowo-usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji				
MWn/U tereny zabudowy mieszkaniowe j wielorodzinne j i usługowej o niskiej intensywności	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	min. - 0,1 max. - 0,4	min. 25 %	max. 40%	12m lub do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna				
	zabudowa usługowa				
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji				
MWn tereny zabudowy mieszkaniowe j wielorodzinne j i o niskiej intensywności	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	min. - 0,1 max. - 0,4	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna				
	zabudowa usługowa				
MW tereny zabudowy mieszkaniowe j wielorodzinne j	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	min. - 0,1 max. - 0,4	min. 25 %	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa usługowa				
U tereny zabudowy usługowej	zabudowa usługowa	min. - 0,1 max. - 0,4	min. 25%	max. 40%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza				
	tereny usług sportu i rekreacji				

STREFA PODMIEJSKA - C					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
US tereny sportu i rekreacji	urządzenia usług sportu i rekreacji, w tym: boiska sportowe, korty i inne urządzenia sportowe wraz z obiektami towarzyszącymi	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
U/P tereny zabudowy usługowo-przemysłowej	zabudowa usługowa oraz produkcyjna, składy i magazyny	min. – 0,1 max. – 0,5	min. 20%	max. 50%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa usługowa				
P tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów	zabudowa produkcyjna, składy i magazyny	min. – 0,1 max. – 0,5	min. 20 %	max. 50%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
	zabudowa usługowa oraz produkcyjna, składy i magazyny				
RU tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i ogrodniczych	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, gospodarstwa rolne, ogrodnicze	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZL tereny lasów	tereny lasów i zalesień <u>(zakaz zabudowy)</u>	-			
ZP tereny zieleni urządzonej	tereny zieleni urządzonej, istniejące ogrody działkowe, obiekty małej architektury, nieuciążliwe usługi uatrakcyjniające podstawowe zagospodarowanie terenu (np., gastronomia, usługi publiczne), urządzenia usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZD tereny ogrodów działkowych	istniejące ogrody działkowe	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZC tereny cmentarzy	cmentarz i usługi towarzyszące zabudowie cmentarza	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
Z tereny zieleni nieurządzonej	zieleni nieurządzona, użytki zielone <u>(zakaz zabudowy)</u> dopuszcza się zieleni urządzona, urządzenia usług sportu i rekreacji	-			

STREFA PODMIEJSKA - C					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
R tereny rolnicze	grunty orne, użytki zielone, sady i stawy hodowlane (<u>zakaz zabudowy, zachowuje się istniejące gospodarstwa rolne</u>)			-	
KD tereny komunikacji drogowej	tereny dróg publicznych klasy: głównej ruchu przyspieszonego (KD-GP), głównej (KD-G), zbiorczej (KD-Z), lokalnej (KD-L), miejsca postojowe, tereny obsługi komunikacji			-	
TK tereny kolejowe	tereny infrastruktury kolejowej, obiekty obsługi kolei, zieleń	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
IT tereny infrastruktury technicznej	tereny lokalizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, obiekty obsługi administracyjno-socjalnej	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ - D					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
U tereny zabudowy usługowej	zabudowa usługowa nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza	min. – 0,1 max. – 0,5	min. 15%	max. 50%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
UC tereny lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	zabudowa usługowa o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ² , parkingi	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 10%	max. 60%	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
U/P tereny zabudowy usługowo-przemysłowej	zabudowa usługowa zabudowa produkcyjna, składy i magazyny zabudowa usługowa oraz produkcyjna, składy i magazyny	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 15%	max. 60 %	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
P tereny	zabudowa produkcyjna, składy i magazyny	min. – 0,1 max. – 0,6	min. 10 %	max. 60 %	do indywidualnego

STREFA AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ - D					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów	zabudowa usługowa oraz produkcyjna, składy i magazyny				określenia w planie miejscowym
KD tereny komunikacji drogowej	tereny dróg publicznych klasy: głównej ruchu przyspieszonego (KD-GP), głównej (KD-G), zbiorczej(KD-Z), lokalnej (KD-L), miejsca postojowe, tereny obsługi komunikacji				
TK tereny kolejowe	tereny infrastruktury kolejowej, obiekty obsługi kolei, zieleń	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
IT tereny infrastruktury technicznej	tereny lokalizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, obiekty obsługi administracyjno-socjalnej	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA SPORTU I REKREACJI -E					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
US tereny sportu i rekreacji	urządzenia usług sportu i rekreacji, w tym: boiska sportowe, korty i inne urządzenia sportowe wraz z obiektami towarzyszącymi	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
U tereny zabudowy usługowej	zabudowa usługowa towarzysząca terenom sportowym i rekreacyjnym	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40 %	do indywidualnego określenia w planie miejscowym

STREFA SPORTU I REKREACJI - E					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
ZP tereny zieleni urządzonej	tereny zieleni urządzonej, istniejące ogrody działkowe, obiekty małej architektury, nieuciążliwe usługi uatrakcyjniające podstawowe zagospodarowanie terenu (np., gastronomia, usługi publiczne), urządzenia usług sportu i rekreacji	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
ZD tereny ogrodów działkowych	istniejące ogrody działkowe	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			
KD tereny komunikacji drogowej	tereny dróg publicznych klasy: głównej ruchu przyspieszonego (KD-GP), głównej (KD-G), zbiorczej (KD-Z), lokalnej (KD-L), miejsca postojowe, tereny obsługi komunikacji	-			
IT tereny infrastruktury technicznej	tereny lokalizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, obiekty obsługi administracyjno-socjalnej	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA TERENÓW OTWARTYCH - F					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
MN tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	istniejąca zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40 %	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
U tereny zabudowy usługowej	zabudowa usługowa towarzysząca terenom sportowym i rekreacyjnym	min. – 0,1 max. – 0,4	min. 25 %	max. 40 %	do indywidualnego określenia w planie miejscowym
US tereny sportu i rekreacji	urządzenia usług sportu i rekreacji, w tym: boiska sportowe, korty i inne urządzenia sportowe wraz z obiektami towarzyszącymi	do indywidualnego określenia w planie miejscowym			

STREFA TERENÓW OTWARTYCH - F					
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:			
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy	maksymalna wysokość zabudowy
R tereny rolnicze	grunty orne, użytki zielone, sady i stawy hodowlane (<u>zakaz zabudowy, zachowuje się istniejące gospodarstwa rolne</u>)			-	
RU tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i ogrodnictwach	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, gospodarstwa rolne, ogrodnictwo				do indywidualnego określenia w planie miejscowym
ZL tereny lasów	tereny lasów i zalesień (<u>zakaz zabudowy</u>)			-	
ZP tereny zieleni urządzonej	tereny zieleni urządzonej, istniejące ogrody działkowe, obiekty małej architektury, nieuciążliwe usługi uatrakcyjnijające podstawowe zagospodarowanie terenu (np., gastronomia, usługi publiczne), urzędnia usług sportu i rekreacji				do indywidualnego określenia w planie miejscowym
ZD tereny ogrodów działkowych	istniejące ogrody działkowe				do indywidualnego określenia w planie miejscowym
ZC tereny cmentarzy	cmentarz i usługi towarzyszące zabudowie cmentarza				do indywidualnego określenia w planie miejscowym
Z tereny zieleni nieurządzonej	zielenie nieurządzone, użytki zielone (<u>zakaz zabudowy</u>) dopuszcza się urządzenia usług sportu i rekreacji			-	
WS tereny wód powierzchniowych śródlądowych	zbiorniki wód powierzchniowych, ciekł wodne mosty, pomosty, kładki oraz urządzenia związane z obsługą turystyki			-	
KD tereny komunikacji drogowej	tereny dróg publicznych klasy: głównej ruchu przyspieszonego (KD-GP), głównej (KD-G), zbiorczej (KD-Z), lokalnej (KD-L), miejsca postojowe, tereny obsługi komunikacji			-	

STREFA TERENÓW OTWARTYCH - F				
Wskazany kierunek rozwoju	Przeznaczenie wskazywane w planach miejscowych	Parametry i wskaźniki urbanistyczne:		
		intensywność zabudowy *	powierzchnia biologicznie czynna	powierzchnia zabudowy
TK tereny kolejowe	tereny infrastruktury kolejowej, obiekty obsługi kolei, zieleni	do indywidualnego określenia w planie miejscowym		
IT tereny infrastruktury technicznej	tereny lokalizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, obiekty obsługi administracyjno-socjalnej	do indywidualnego określenia w planie miejscowym		

*intensywność zabudowy - wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, gdzie przez całkowitą powierzchnię zabudowy należy rozumieć jako wartość stanowiącą sumę powierzchni zabudowy wszystkich budynków (istniejących i projektowanych) na danej działce budowlanej.

POZOSTAŁE USTALENIA

- Z uwagi na skalę, w jakiej został sporządzony rysunek studium dopuszcza się w miejscowych planach korygowanie do 10 m ostatecznych przebiegów linii rozgraniczających pomiędzy terenami o różnym przeznaczeniu i różnych zasadach zagospodarowania, w zależności od zaistniałych uwarunkowań i potrzeb, których nie można było przewidzieć na etapie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
- Zaznaczony na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” przebieg planowanych dróg podstawowego układu komunikacyjnego jest orientacyjny a dokładny jego przebieg zostanie doprecyzowany na etapie sporządzania planów miejscowych.
- Klasy drogi określone na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” mogą być zmienione na etapie sporządzania planów miejscowych o jedną klasę.
- Obiekty infrastruktury technicznej zaznaczone na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” stanowią informacje i doprecyzowanie ich lokalizacji nastąpi na etapie sporządzania planów miejscowych.
- Wszystkie zmiany przepisów przywołanych w niniejszym studium po uchwaleniu dokumentu, mające wpływ na zagospodarowanie terenu, nie

powodują nieważności studium, a sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą uznawały przepisy obowiązujące na dzień uchwalania przedmiotowych planów, co będzie zgodne z niniejszym studium.

- Dopuszcza się pozostawienie terenów rolnych i leśnych w planach miejscowych mimo wyznaczenia ich w studium pod zabudowę, w szczególności w przypadku nie uzyskania zgody na wyłączenie gruntów leśnych na cele nieleśne.
- Dopuszcza się określenie przeznaczenia pod zabudowę zagrodową w sporządzanych planach miejscowych dla terenów istniejących gospodarstw, mimo wyznaczenia innych kierunków zagospodarowania w studium.
- W przypadku lokalizacji zabudowy stałej lub tymczasowej o wysokości równej lub wyższej od 50 m obowiązują obostrzenia wynikające z przepisów odrębnych.

TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

- Tereny rolnicze R oraz tereny zieleni nieurządzonej Z.
- Tereny lasów ZL (za wyjątkiem zabudowy związanej z obsługą gospodarstw leśnych na obszarach leśnych zgodnie z właściwymi planami urzędzenia lasów).
- Ponadto na pozostałych terenach zabudowa powinna się znajdować w odległości:
  - nie mniejszej niż 12 m od ściany lasu.
  - nie mniejszej niż 5 m od wód powierzchniowych.

OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Obszary przestrzeni publicznej w myśl art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 ze zm.) to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające w nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Za przestrzenie o znaczeniu publicznym uznaje się tereny: dróg publicznych, tereny obiektów administracji, obiekty usług oświaty, usług zdrowia, ośrodki kultury, rynek, tereny zieleni urządzonej, sportu i rekreacji oraz cmentarze.

Należy dążyć do utworzenia przestrzeni o charakterze centrotwórczym w ramach poszczególnych dzielnic/osiedli, których zadaniem będzie stworzenie płaszczyzny integracji społecznej mieszkańców. Obszary te winny być kreowane wokół usług publicznych oraz terenów sportowych i rekreacyjnych. Przy kreowaniu przestrzeni publicznych należy pamiętać, aby były dostępne dla osób niepełnosprawnych. Wskazane jest dążenie do uporządkowania i podniesienia standardu terenów publicznych, w szczególności: parków, zieleńców oraz zieleni towarzyszącej usługom publicznym tak aby cechowała je jak największa wartość estetyczna.

2. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU W TYM KULTUROWEGO I UZDROWISKOWEGO

OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY PRZYRODY

Na terenie miasta Kalisz występują następujące formy ochrony

- Rezerwat Przyrody „Torfowisko Lis”
- pomniki przyrody
- obszar NATURA2000 Dolina Swędrni PLH 300034

W stosunku do wyżej wymienionych form ochrony przyrody obowiązują ustalenia zawarte w wymienionych poniżej aktach prawnych, które będąc dokumentami nadrzędnymi w stosunku do Studium, wyznaczają podstawowe kierunki ochrony środowiska i przyrody na terenie miasta Kalisza i winna być uwzględniana w aktach prawa miejscowego i decyzjach administracyjnych.

Rezerwat przyrody Torfowisko Lis został ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 8 lipca 1963 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody obszaru torfowiska pod nawą Torfowisko Lis (M.P. z 1963 r. Nr 57, poz 294).

Zarządzenie z 1963 r. wprowadza następujące zakazy:

- zmiany stosunków wodnych bez uzyskania zezwolenia wodnoprawnego wydanego przez właściwy do spraw gospodarki wodnej, zmiana stosunków wodnych może nastąpić tylko w wypadku gdy nie spowoduje ona zasadniczej zmiany w biotopie;

- zbioru ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części,
- pozyskiwania torfu;
- pasania zwierząt gospodarskich,
- polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt,
- niszczenia gleby, wzniesienia ognia i zanieczyszczenia terenu,
- wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych,
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną terenu
- przebywania na terenie rezerwatu poza miejscami wyznaczonymi.

Zaleca się utworzenie otuliny rezerwatu.

Na terenie miasta Kalisz wstępuje 59 **pomników przyrody**. Dominującymi gatunkami są: wiąz szypułkowy, buk zwyczajny, klan zwyczajny, klan zwyczajny i dąb szypułkowy. Pełną listę pomników przyrody przedstawia Tab. w 4 rozdziale I części Uwarunkowania rozwoju przestrzennego. Pomniki przyrody zostały ustanowione na podstawie: decyzji Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu z 1978 r., Zarządzenia Wojewody Kaliskiego z 5 kwietnia 1980 r., Zarządzeniem Wojewody z 19 marca 1982 r. oraz uchwały Rady Miejskiej Kalisza Nr XXIX/430/01 z 15 lutego 2001 r. Rozporządzenia wprowadzają zakaz prowadzenia jakichkolwiek czynności mogących spowodować uszkodzenie lub zniszczenie obiektu. W stosunku do pomników przyrody, obowiązują również ustalenia zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.).

Dla pomników przyrody ożywionej wprowadza się następujące zasady ochrony:

- zakaz wycinania, niszczenia lub uszkodzania drzew,
- niszczenia i zanieczyszczenia gleby,
- zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego,
- dokonywania zmian w stosunkach wodnych mogących mieć wpływ na stan zdrowotny drzew,
- w zasięgu rzutu korony drzewa wznoszenia budowli lub rozbudowy obiektów budowlanych, urządzeń lub instalacji a także prowadzenia prac ziemnych.

W granicy miasta Kalisza znajduje się fragment obszaru **NATURA2000 Dolina Swędrni PLH 300034**. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.), ochrona zasobów przyrodniczych na obszarach Natura 2000 opiera się przede wszystkim na ograniczaniu działań mogących w znaczący sposób pogorszyć właściwy stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Zgodnie z zapisami ww. ustawy zabrania się podejmowania działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony danego obszaru Natura 2000, niezależnie od ich położenia względem obszaru. Nie oznacza to jednak, że na obszarach Natura 2000 nie można realizować żadnych przedsięwzięć – zabronione są jedynie działania mające znaczący negatywny wpływ na cele ochrony obszaru. Ponadto w szczególnych przypadkach (zgodnie z art. 34 ww. ustawy) istnieje możliwość realizacji działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, jeżeli działania te wynikają z przesłanek nadrzędnego interesu publicznego, udokumentowany zostanie brak rozwiązań alternatywnych oraz zapewni się wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

UJĘCIA I ZASOBY WODNE

Na terenie miasta Kalisz występuje ujęcie wody podziemnej Lis, dla którego wyznaczono teren ochrony pośredniej na podstawie Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Lis” dla miasta Kalisza (Dz. U. Woj. Wielkopolskiego Nr 116, poz. 1885).

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody zabronione jest:

- składowanie i przechowywanie odpadów promieniotwórczych,
- lokalizowanie instalacji w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, których funkcjonowanie ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w nich działalności może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości,
- lokalizowanie składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych,
- lokalizowanie oczyszczalni ścieków,
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,

- lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie zwłok zwierzęcych,
- składowanie środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach,
- budowa autostrad i dróg publicznych,
- lokalizowanie nowych ujęć wody, poza służącemu zwykłemu korzystaniu z wód,
- lokalizowanie ferm chowu lub hodowli zwierząt.

Ponadto na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody występują następujące ograniczenia:

- lokalizowania magazynów, baz i stacji paliw płynnych oraz magazynów innych substancji niebezpiecznych dla wód podziemnych w rozumieniu przepisów 45 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- lokalizowania budownictwa mieszkaniowego oraz turystycznego bez wcześniejszego skanalizowania terenu lub bez zgody włączenia ich w istniejącą sieć kanalizacyjną,
- wydobywania kopalin bez opinii właściciela ujęcia.

Na terenie miasta Kalisza występują strefy ochrony bezpośredniej komunalnych ujęć wód podziemnych (studnie głębinowe przy ulicach: Fabryczna, Warszawska, Poznańska, Szeroka, Gościńska, Braci Niemojowskich, Lubelska) z piętra czwartorzędowego i jurajskiego, ustanowionych na mocy decyzji i pozwoleń wodnoprawnych.

Zachowuje się istniejące ciek i urządzenia melioracji wodnych oraz dopuszcza się wykonywanie wszelkich robót konserwacyjnych oraz regulacyjnych związanych z utrzymaniem cieków. Zabrania się przerywania ciągłości istniejących cieków i urządzeń melioracji wodnych, szczególnie w rejonie skrzyżowań z infrastrukturą drogową.

Ponadto w odniesieniu do urządzeń melioracji wodnych:

- zabrania się niszczenia i uszkodzenia urządzeń melioracji wodnych,
- dopuszcza się ich modernizację i rozbudowę w zależności od potrzeb,
- zaleca się systematyczne działania w zakresie konserwacji i odmulania melioracji szczegółowych,
- wszelkie inwestycje kolidujące z urządzeniami wodnymi oraz z wodami publicznymi należy uzgadniać z właściwym ich zarządcą,
- zabrania się grodzenia nieruchomości przyległych do wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegowej cieku, zgodnie z przepisami odrębnymi,

- zabrania się zalesiania terenu w odległości co najmniej 3 m (z obu stron) od linii brzegowej rowów melioracyjnych i cieków wodnych,
- zaleca się zachowanie i ochronę przed zasypywaniem i zanieczyszczeniem śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych,
- zaleca się utrzymanie istniejących użytków zielonych, zadrzewień i zakrzewień wzdłuż cieków wodnych na terenach sąsiadujących z terenami rolnymi.

OCHRONA PRZED HAŁASEM

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska jako hałas przyjmuje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Do głównych źródeł hałasu w Kaliszu należą komunikacja oraz obiekty usługowe i przemysłowe. W ramach ochrony przed hałasem należy:

- zapewnić jak najlepszy standard akustyczny środowiska zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dla poszczególnych terenów określić przynależność do kategorii ochrony przed hałasem zgodnie z rozporządzeniem w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku
- na etapie sporządzania planu miejscowego tereny wymagające ochrony akustycznej lokalizować tak, by nie znajdowały się w sąsiedztwie źródeł hałasu, a w przypadku braku takiej możliwości należy zastosować środki ograniczające emisję hałasu ,
- lokalizować nową zabudowę w odpowiedniej odległości od drogi krajowej, zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku,
- stosować pasy zieleni izolacyjnej wzdłuż istniejących oraz planowanych dróg, sąsiadujących z terenami zabudowy mieszkaniowej,
- w przypadku lokalizacji uciążliwych funkcji produkcyjnych lub usługowych stosować zieleni izolacyjną,
- przez wzgląd na możliwy hałas od linii wysokiego napięcia (tzw. zjawisko ulotu) przestrzegać stref technicznych.

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM

Zgodnie z ustawą z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

W celu ochrony przed promieniowaniem należy:

- przy lokalizacji instalacji emitujących pole elektromagnetyczne zadbać, aby poziom pól był zgodny z przepisami odrębnymi,
- wprowadzić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefy ochronne od napowietrznych linii elektroenergetycznych, w których będą obowiązywały ograniczenia w zagospodarowaniu terenu; wydzielony pas terenu ochronnego od napowietrznych linii elektroenergetycznych
  - 110kV - 15 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
  - 15kV - 5 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
  - 0,4kV - 3 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii;

Istnieje możliwość zmniejszenia pasa terenu ochronnego dla napowietrznych linii elektroenergetycznych.

3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Kalisz to najstarsze miasto w Polsce, w związku z czym może poszczycić się ogromnym dziedzictwem kulturowym. Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego jest obok środowiska naturalnego jednym z najważniejszych celów publicznych polityki przestrzennej miasta. Bogatą historię Kalisza można dostrzec na każdym kroku w postaci licznych obiektów o wysokiej wartości niematerialnej, historycznej, kulturowej. Obecnie w rejestrze zabytków prowadzonej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków umieszczonych zostało 109 obiektów architektury i budownictwa (dane 31.01.2017 r.). Ponadto samorząd miasta prowadzi gminną ewidencję zabytków, która liczy 2221 obiektów i obszarów, co tylko potwierdza ważność polityki przestrzennej miasta w tym aspekcie.(dane: 30.11.2016).

Na terenie Kalisza znajduje się wiele elementów podlegających ochronie do których można zaliczyć:

- historyczny układ przestrzenny, który jest wynikiem procesu urbanizacyjnego wynikłego na przestrzeni lat, a odmienny od czynników miasta współczesnego;
- struktury osadnicze na terenie Kalisza, ale stanowiące odrębność w swoim pochodzeniu historycznym;
- elementy dziedzictwa kulturowego Kalisza, takie jak zabytkowe budowle czy dominanty przestrzenne.

Obszary i obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków i będące w gminnej ewidencji zabytków szczegółowo określono w Rozdziale 6 – Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Postępowanie z obiektami będącymi w rejestrze zabytków oraz zabytkami wpisanymi do ewidencji zabytków musi być zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków. W Studium nie wskazuje się nowych obiektów proponowanych do objęcia ochroną.

W Kaliszu znajduje się wiele obiektów archeologicznych, 5 z nich zostało wpisanych do rejestru. Należy jednak pamiętać, że wszystkie one podlegają ochronie. Wykaz obiektów objętych ochroną archeologiczną określono w Rozdziale 6 – Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Prowadzenie wszelkich działań inwestycyjnych w obrębie stanowisk i stref ochrony archeologicznej wokół tych stanowisk musi uwzględniać przepisy odrębne.

Na terenie miasta Kalisza utrzymuje się **strefę ochrony konserwatorskiej**, która obejmuje pełną ochroną historyczną strukturę i układ ulic oraz obiekty zabytkowe.

W granicach strefy ochrony konserwatorskiej znalazły się:

- Miasto Lokacyjne w linii fortyfikacji średniowiecznych ze szczególnym uwzględnieniem Głównego Rynku z ratuszem,
- Park Miejski,
- Wyspa z założeniem urbanistycznym Alei Wolności,
- d. Przedmieście Wrocławskie z kościołem poreformackim wraz ze wschodnim fragmentem Nowego Światu i Rogatką,
- Kwartały zabudowy XIX/XX w. ulic Pułaskiego (do ul. Czaszkowskiej) i Fabrycznej,
- Rejon historycznych cmentarzy przy Rogatce Wrocławskiej – rzymskokatolicki, prawosławny i ewangelicki,

- Zachodnie „Czaszki” ciągi zabudowy ul. Nowy Świat, Kościuszki, Kopernika,
- Zabudowa d. Piskorzewia - ul. Wodna, Chopina, Ciasna, Złota z dawną fabryką fortepianów (do Al. Wojska Polskiego),
- Zabudowa pierzei ul. Babina wraz z Plantami i Nowym Rynkiem,
- d. Przedmieście Toruńskie wraz z pl. Kilińskiego, dawną fabryką Repphana i kościołem pobernardyńskim.

W strefie tej obowiązuje bezwzględna ochrona historycznej substancji i rozplanowania sieci ulicznej. Zaleca się sporządzenie historyczno-urbanistycznego opracowania dla obszaru zarówno Miasta Lokacyjnego wraz z przedpolami dawnych fortyfikacji, jak i Parku Miejskiego oraz i Wyspy. Nowa zabudowa jak i wszelka jej dotychczasowa zmiana powinna być dostosowana do historycznego otoczenia i nie naruszać istniejącego układu urbanistycznego i komunikacyjnego. Ważna jest również rewaloryzacja zespołów zabudowy z przełomu wieków (szczególnie w „otulinie” Miasta Lokacyjnego i Wyspy).

W granicy obszaru objętego strefą ochrony konserwatorskiej należałoby :

- zrewitalizować kwartały zabudowy z czasów międzywojennych;
- zrewaloryzować zespoły zabudowy z przełomu wieków (szczególnie w „otulinie” Miasta Lokacyjnego i Wyspy);
- zdefiniować obszary zagrożone, zdegradowane;
- wskazać zakres rewaloryzacji i sanacji zabudowy historycznej, rewaloryzacji obszarów zdegradowanych obrzeży Wyspy; istotne jest również wskazanie zasad i zakresu wprowadzania nowych obiektów przy jednoczesnym zachowaniu dotychczasowego, historycznego rozplanowania, znaczenia budynków, czy uwzględniając potrzeby badań archeologicznych;
- wyeliminować ruch tranzytowy.

W Studium utrzymuje się **strefy ochrony ekspozycji historycznego układu przestrzennego**, której zadaniem jest ochrona ekspozycji historycznego układu przestrzennego i związanych z nim elementów środowiska przyrodniczego:

- Strefa ochrony ekspozycji północnej sylwety miasta – „Ogrody Majkowa” (E)

Zaleca się określenie szczegółowych zasad inwestowania na terenach, które umożliwią ochronę ekspozycji charakterystycznej panoramy Kalisza.

Studium utrzymuje istniejące oraz wyznacza nowe **strefy ochrony krajobrazu**, których zadaniem jest ochrona krajobrazu i jego sylwetki poprzez nie wprowadzanie elementów mogących go zaburzyć. Do istniejących stref należą:

- Wał Piastowski (K1)
- Porta Calisia (K2)
- strefa ochrony krajobrazu wiejskiego i elementy układu przestrzennego Dobrzeca (K3)
- strefa ochrony krajobrazu wiejskiego i elementy układu przestrzennego Piwoniec (K4).

Wyznacza się następujące **strefy ochrony krajobrazu** dolin rzecznych:

- obszar doliny Proсны po wschodniej stronie ulicy Poznańskiej na długości od ul. Piłsudskiego do cmentarza komunalnego (K5);
- obszar doliny Proсны w obrębie dawnej wsi Majków po zachodniej stronie ul. Leona Kruczkowskiego od ul. Piłsudskiego do granic miasta (K6);
- obszar doliny Kręcicy w obrębie dawnej wsi Dobrzec Mały po wschodniej stronie ul. Stańczukowskiego na odcinku od ul. Dobrzeckiej do ul. Korczak(obecny park nad Kręcicą) (K7);
- obszar doliny rzeki Proсны po wschodniej stronie ul. Rzymskiej na odcinku od granicy miasta do ul. Termopilskiej (K8).

Ponadto wyznacza się **strefę ochrony ekspozycji i krajobrazu kulturowego, w tym doliny Proсны (K+E)** obejmującą: cały obszar pomiędzy ulicą Częstochowską a doliną Proсны, wschodnią sylwetę miasta, dolinę rzeczną i skarpy, obszar doliny Proсны w obrębie dawnego przedmieścia Tynieckiego na osi ulicy Warszawskiej pomiędzy ul. Warszawską a al. Walecznych oraz w obrębie dawnej miejscowości Tyniec po zachodniej stronie ul. Łódzkiej na odcinku od ul. Rajkowskiej do ul. Żwirki i Wigury, d. Glinki z rozstajem drożnym, dawny folwark i zespół więzienny a także tereny parkowo – sportowe u ujścia Swędni.

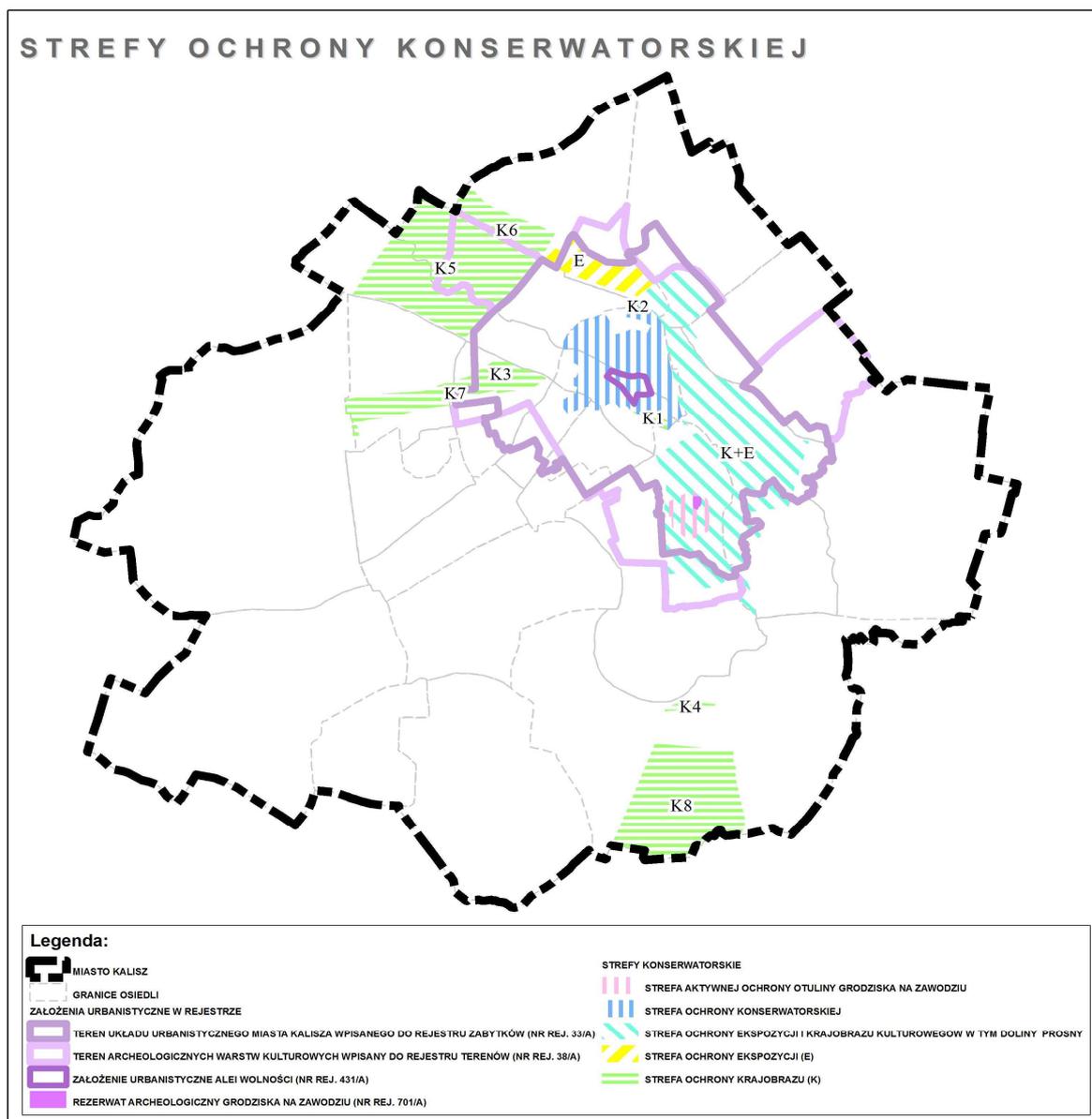
W granicach strefy ochrony krajobrazu należy prowadzić działania zmierzające do kształtowania uporządkowanych przestrzennie i reprezentacyjnych wjazdów do miasta. Należy dążyć do utrzymania układów komunikacyjnych i otwartego charakteru dolin potoków leżących w osiach Dobrzeca i Piwoniec.

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego ustala się następujące zasady:

- działania inwestycyjne w obrębie nieruchomości, na których zlokalizowane są zabytki oraz w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej,

prowadzić należy w porozumieniu z właściwymi służbami ochrony zabytków,

- zakaz wyburzania zabytków, przerabiania, odnawiania, rekonstruowania, konserwowania, zabudowywania, odbudowywania, zdobienia, uzupełniania, rozkopywania ani dokonywania innych zmian bez zgody służb konserwatorskich,
- roboty ziemne, prowadzone na działkach w obrębie stanowisk archeologicznych, winny być uzgadniane z właściwymi służbami ochrony zabytków,
- na pozostałych obszarach w wypadku odkrycia jakiegokolwiek znaleziska, co do którego zachodzi podejrzenie, że może mieć jakąkolwiek wartość archeologiczną, roboty należy przerwać, a o znalezisku poinformować właściwe służby ochrony zabytków,
- zachowanie zieleni otaczającej obiekty zabytkowe, w szczególności cennego starodrzewu,
- stosowanie tradycyjnych elementów formy architektonicznej oraz rozwiązań materiałowych. w celu zachowania historycznego charakteru, w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej,
- w strefie ochrony ekspozycji krajobrazowej ustala się ochronę dominant architektonicznych i krajobrazowych, punktów, ciągów i dróg widokowych oraz ekspozycję wartościowych obiektów i zespołów zabudowy.

Ryc. 31 Strefy ochrony konserwatorskiej na terenie miasta Kalisza

Źródło: opracowanie własne

Na terenie miasta Kalisza nie ustanowiono parku kulturowego. Żaden z obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie miasta Kalisza nie został uznany za pomnik historii.

4. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

ROZWÓJ SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

W Studium wyznaczano: drogi krajowe klasy głównej ruchu przyspieszonego oraz klasy głównej, drogi wojewódzkie klasy głównej, drogi powiatowe klasy głównej i zbiorczej oraz ważniejsze drogi gminne klasy zbiorczej i lokalnej. Na etapie realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy wyznaczyć dodatkowe drogi klasy lokalnej i dojazdowej zapewniające dojazd do terenów przeznaczonych pod zainwestowanie. W celu usprawnienia komunikacji na terenie miasta, modernizacji wymagają drogi wszystkich kategorii.

Główny układ komunikacyjny stanowią: drogi krajowe nr 12 i nr 25 oraz drogi wojewódzkie nr 442, 450, 470.

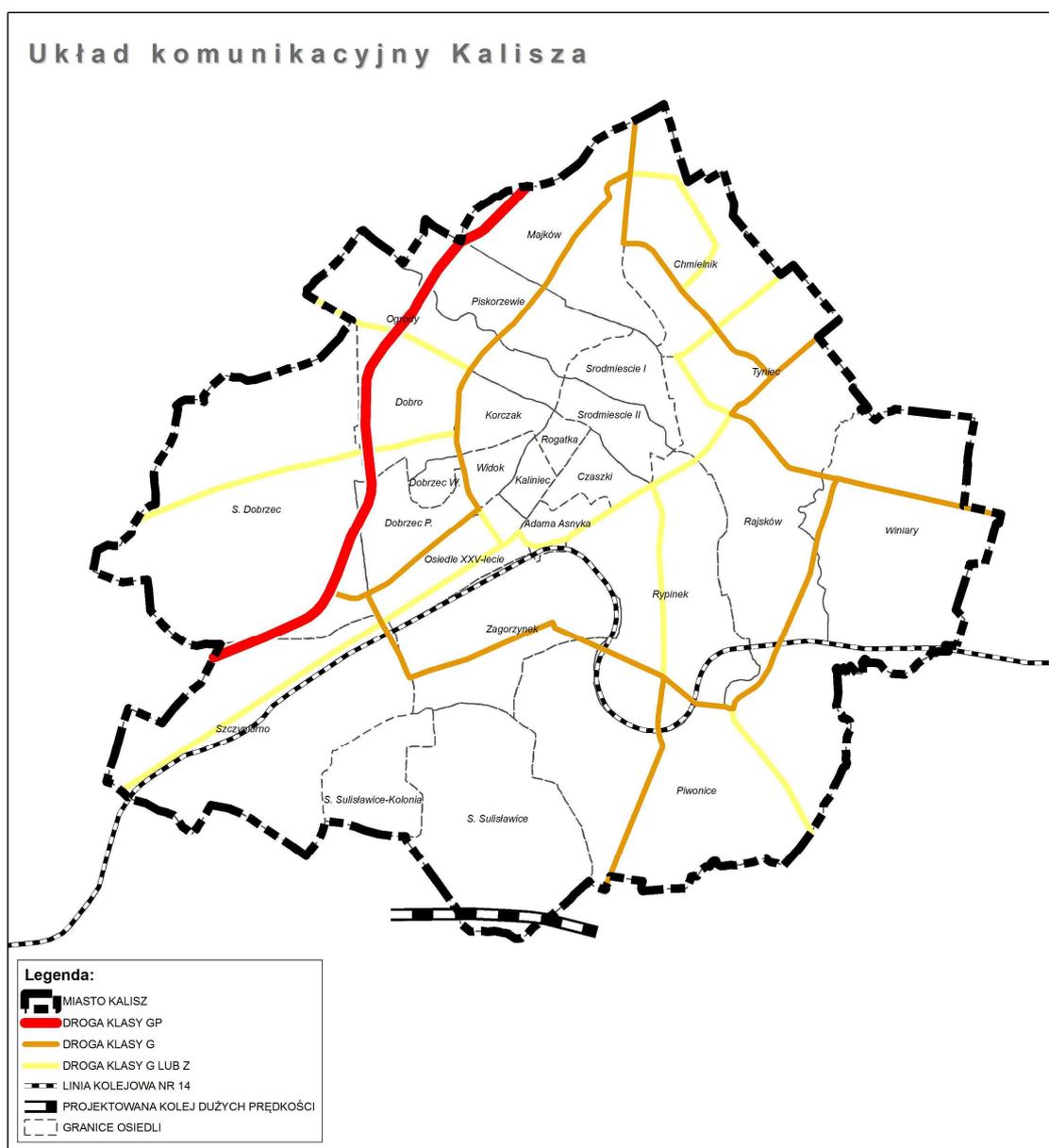
W celu poprawy warunków technicznych drogi krajowej nr 12 i 25 należy wyprowadzić ruch poza obszar zabudowy. W związku z istniejącym zainwestowaniem docelowo droga krajowa nr 25 powinna przebiegać po nowym śladzie poza granicami miasta, od węzła Nowe Skalmierzyce do węzła Kokanin. Również na osiedlach Majków, Chmielnik i Tyniec niemożliwe jest poprowadzenie drogi krajowej nr 12 po nowym śladzie w granicach administracyjnych miasta. Wszelkie przesłanki ekonomiczne i środowiskowe wskazują na konieczność poprowadzenia jej przez gminy Żelazków i Opatówek. W ten sposób powstanie zewnętrzna obwodnica miasta.

W studium wyznaczono wewnętrzną obwodnicę, która będzie kumulowała ruch samochodowy w mieście. Tworzyć ją będą drogi klasy głównej. Część obwodnicy prowadzona będzie po śladzie dróg krajowych (Nr 12 i 25) i wojewódzkich (Nr 450 i 470), a część po nowo projektowanych drogach w południowej części miasta, dla których dopuszcza się obniżenie klasy technicznej (do KD-Z). W ten sposób utworzony zostanie drogowy pierścień, który pozwoli kierowcom ominąć centrum Kalisza. W celu wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrum miasta zaleca się budowę obwodnicy w zachodniej części miasta (KD-GP).

Zachowuje się dotychczasowe klasy techniczne dróg powiatowych i gminnych. Zaleca się modernizację do parametrów technicznych zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa, minimalna szerokości w liniach rozgraniczających drogi klasy głównej 25 m, drogi klasy zbiorczej 20 m, drogi klasy lokalnej 12 m. Na terenach zabudowanych drogi powinny posiadać co najmniej

jednostronny chodnik i ścieżkę rowerową. Należy ograniczyć realizację nowych zjazdów z dróg klasy zbiorczej na działki budowlane. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających, na warunkach określonych w przepisach odrębnych. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się wprowadzenie nieoznaczonych na rysunku Studium dróg publicznych klasy lokalnej i dojazdowej oraz dróg wewnętrznych.

W przypadku braku technicznej możliwości realizacji pasów zieleni ochronnej oraz ekranów, zabudowę należy odsunąć do odległości, gdzie uciążliwości powodowane przez ruch samochodowy zostaną ograniczone do wartości określonych przepisami odrębnymi.

Ryc. 32 Układ komunikacyjny miasta Kalisza
Źródło: opracowanie własne

Wytyczne do kształtowania obsługi w zakresie parkowania pojazdów

Ustala się realizację minimalnej liczby miejsc parkingowych w obrębie nieruchomości, którą mają obsługiwać, zgodnie z parametrami zawartymi w poniższej tabeli. Dodatkowo zaleca się dalszą rozbudowę systemu parkingów na obszarach otaczających centrum oraz realizację ogólnodostępnych parkingów, w miejscach zgrupowań obiektów użyteczności publicznej i usług. Dopuszcza się ustalanie miejsc postojowych w pasach drogowych pod warunkiem, że nie będą stanowiły zagrożenia i utrudnienia dla ruchu kołowego, pieszego i rowerowego.

Aby zapewnić obsługę mieszkańców miejsca postojowe powinny być realizowane w ilości:

minimum 1 miejsce postojowe na 1 lokal mieszkalny	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
2 miejsca postojowe na 50 m ² powierzchni użytkowej budynku oraz dodatkowo minimum 2 miejsca na 10 zatrudnionych	usługi nieuciążliwe,
minimum 10 miejsc postojowych na 1000 m ² powierzchni użytkowej budynku	składy, magazyny
1 miejsce postojowe na 50 m ² powierzchni użytkowej obiektu oraz dodatkowo minimum 2 miejsca na 10 zatrudnionych	obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m ²
1 miejsce postojowe na 20 m ² powierzchni użytkowej budynku oraz dodatkowo minimum 2 miejsca na 10 zatrudnionych	ośrodki zdrowia, obiekty handlowe
minimum 3 miejsca postojowe na jeden obiekt	biblioteki, kluby, domy kultury, stacje paliw
minimum 10 miejsc postojowych na jeden obiekt	kościół, cmentarze
2 miejsca postojowych na każdych 50 m ² powierzchni użytkowej obiektu oraz	przemysł i rzemiosło

dodatkowo minimum 2 miejsca na 10 zatrudnionych	
3 miejsca postojowe na każde 10 miejsc konsumpcyjnych,	obiekty gastronomiczne
1,5 miejsca postojowego na jedno stanowisko obsługi pojazdów	stacje obsługi pojazdów
0,8 miejsca postojowego na pokój gościnny	usługi hotelarskie
minimum 5 miejsc postojowych na jeden obiekt oraz dodatkowo minimum 2 miejsca na 5 zatrudnionych	szkoły i przedszkola
minimum 5 miejsc postojowych na jeden obiekt oraz minimum 2 miejsca na 5 zatrudnionych	internaty

Na etapie sporządzania planów miejscowych, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, dopuszcza się ustalenie innych niż w powyższej tabeli minimalnych liczb miejsc parkingowych.

Na etapie realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy wskazać miejsca dla osób niepełnosprawnych zgodnie przepisami odrębnymi o drogach publicznych.

Komunikacja kolejowa

W zakresie komunikacji kolejowej zaleca się modernizację istniejących linii kolejowych obsługujących Kalisz. Należy wykorzystać istniejące połączenie Kalisza z Ostrowem Wielkopolskim, Opatówkiem i Sieradzem uruchamiając dodatkowe połączenia międzymiastowe wykorzystując szynobusy.

Studium dopuszcza realizację w południowej części miasta trasy Kolei Dużych Prędkości Warszawa- Łódź-Kalisz- Wrocław/Poznań. Ze względu na brak szczegółowych informacji dotyczących przebiegu linii kolei dużych prędkości nie wyznacza się jej na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego, będącym załącznikiem do studium.

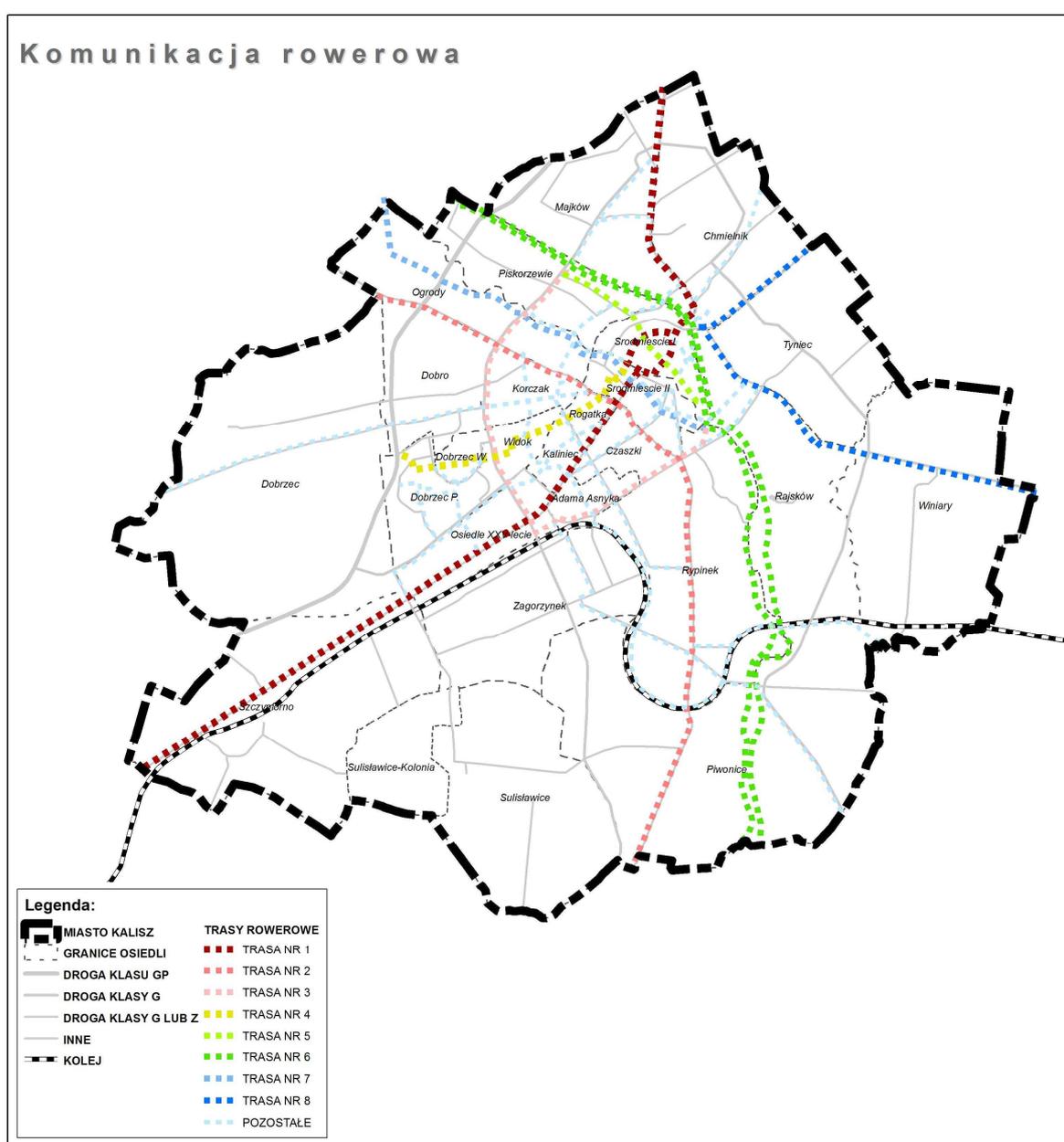
Zaleca się poprawę jakości transportu zbiorowego. Należy doskonalić pod względem ilościowym i jakościowym ofertę transportu publicznego (autobusowego) poprzez poszerzenie jego zasięgu, dostępności i częstotliwości połączeń.

Nie zakłada się rozwoju komunikacji lotniczej na terenie Kalisza.

Komunikacja rowerowa i szlaki turystyczne

Na terenie Kalisza została wytyczona sieć oznakowanych szlaków turystycznych, prowadzonych przez tereny atrakcyjne krajobrazowo i turystycznie. Trasy komunikacyjne zostały tak wykonane, aby mogły służyć do uprawiania różnych form aktywności ruchowej t.j.: bieganie, wędrówki piesze, jazda rowerowa, nordic walking). Zaleca się sukcesywne powiększanie bazy szlaków turystycznych i rozwój infrastruktury turystycznej.

Studium wskazuje osiem głównych tras rowerowych oraz dodatkowe trasy, stanowiące ich uzupełnienie. Ze względu na bezpieczeństwo, trasy rowerowe powinny być oddzielone od ruchu samochodowego.

Ryc. 33 Projektowane szlaki rowerowe w Kaliszu.

Źródło: opracowanie własne

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej m. in.: sieci kanalizacji, wodociągów, gazociągów, ciepłowniczej, odwodnienia, linii energetycznych, urządzeń melioracji, rowów, itd. na wszystkich terenach, w zależności od zaistniałych potrzeb i zgodnie z przepisami odrębnymi. Dla nowych terenów przeznaczonych na cele zabudowy wskazane jest uzbrojenie terenu przed wprowadzeniem zabudowy. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających dróg na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

W zakresie **gospodarki wodnej** przyjmuje się następujące kierunki:

- przewiduje się budowę nowej oraz utrzymanie i modernizację istniejącej sieci wodociągowej znajdującej się na terenie miasta,
- dopuszcza się zaopatrzenie w wodę ze studni indywidualnych na warunkach określonych w przepisach odrębnych i szczególnych,
- dopuszcza się możliwość zmiany źródeł i kierunków zasilania poszczególnych osiedli, poprzez budowę zbiorników wodociągowych mających za zadanie rezerwowanie wody na wypadek remontu lub sytuacji awaryjnych oraz zbiorników przeciwpożarowych.

W zakresie **gospodarki ściekowej** przyjmuje się następujące kierunki:

- przewiduje się budowę nowej oraz utrzymanie i modernizację istniejącej sieci kanalizacyjnej znajdującej się na terenie miasta,
- należy dążyć do objęcia zbiorczą siecią kanalizacji sanitarnej całego miasta z odprowadzeniem do oczyszczalni (siecią kanalizacji sanitarnej powinny być objęte obszary, na których uzasadniona ekonomicznie jest budowa sieci),
- miejską siecią kanalizacji sanitarnej objęte zostaną następujące ulice: Poznańska (od Ronda Solidarności do granic miasta), Św. Michała, Piekart, Bursztynowa, jak również powstające na obszarze miasta nowe tereny inwestycyjne,
- w obrębie ulic: Bankowa, Czaszkowska, Legionów i Nowy Świat nastąpi rozdział kanalizacji sanitarnej i deszczowej poprzez budowę kanału sanitarnego w tych ulicach,
- zostanie również wybudowana nowa przepompownia ścieków przy ulicy Złotej, która zastąpi wyeksploatowany istniejący obiekt dostarczający ścieki z obszaru Kalisza do oczyszczalni w Kucharach,

- należy objąć siecią kanalizacji sanitarnej tereny budowlane znajdujące się na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody podziemnej "Lis",
- odprowadzanie ścieków może być realizowane do indywidualnych lub grupowych zbiorników bezodpływowych bądź do przydomowych oczyszczalni ścieków do czasu realizacji odpowiedniego systemu kanalizacji, na warunkach określonych w przepisach szczególnych i odrębnych,
- dopuszcza się docelowe odprowadzenie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych, bezodpływowych zbiorników (szamb), tylko na obszarach, które z uzasadnionych ekonomicznie względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną, za wyjątkiem terenów szczególnego zagrożenia powodzią,
- odprowadzanie wód opadowych powinno odbywać się na zasadach określonych w przepisach szczególnych i odrębnych,
- nie dopuszcza się odprowadzania wód opadowych na nawierzchnie utwardzone ciągów komunikacyjnych,
- kanalizacja sanitarna i deszczowa musi być prowadzona rozdzielnie,
- ścieki gospodarcze powstałe na skutek działalności rolniczej muszą być przetrzymywane w szczelnych pojemnikach na gnojownice, a obornik na płytach obornikowych,
- zaleca się stosowanie rozwiązań zmierzających do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększenie malej retencji wodnej oraz wdrożenie proekologicznych metod retencjonowania wody.

W zakresie zaopatrzenia w **energię elektryczną** przyjmuje się następujące kierunki:

- zaopatrzenie w energię elektryczną będzie odbywać się według warunków określonych przez dystrybutora energii i eksploatatora sieci – z istniejącego systemu energetycznego za pośrednictwem istniejących stacji transformatorowych,
- dopuszcza się budowę nowych, modernizację i przebudowę istniejących sieci i dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców miasta,
- zakłada się lokalizację nowych stacji transformatorowych, w ilości wynikającej z każdorazowego zapotrzebowania,

- w razie konieczności dopuszcza się wydzielenie odrębnych działek, przeznaczonych dla realizacji stacji transformatorowych obsługujących tereny przeznaczone pod zainwestowanie,
- dla istniejących i nowopowstałych napowietrznych linii elektroenergetycznych nakazuje się wyznaczyć strefy technologiczne zgodnie z wytycznymi zarządcy sieci,
- sposób zagospodarowania terenów pod liniami i w ich pobliżu powinien uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych.

W zakresie zaopatrzenia w **energie ciepłą** przyjmuje się następujące kierunki:

- zaopatrzenie w energię ciepłą na terenie miasta będzie następowało z sieci ciepłowniczej oraz z kotłowni indywidualnych,
- na obszarach gęsto zainwestowanych oraz dla zespołów obiektów pełniących funkcje publiczne, zaleca się przyłączenie do sieci ciepłowniczej, bądź realizację kotłowni zbiorowych stosujących rozwiązania i technologie proekologiczne,
- zaleca się modernizację istniejących kotłowni węglowych,
- zaleca się stosowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej (takich jak: gaz przewodowy lub butlowy, olej opałowy, energia elektryczna, biomasa lub alternatywne źródła energii odnawialnej).

W zakresie zaopatrzenia w **gaz** przyjmuje się następujące kierunki:

- zaopatrzenie w gaz z sieci gazowej,
- dopuszcza się budowę nowych, modernizację i przebudowę istniejących sieci gazowych i dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców miasta,
- sieć gazową należy lokalizować w liniach rozgraniczających dróg zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dla istniejących i nowopowstałych sieci gazowych nakazuje się wyznaczyć strefy kontrolowane zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995 roku w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. z 2013 poz.640 ze zm.),
- dla stacji redukcyjnej gazu należy wyznaczyć strefę zgodnie z Normą Zakładowa ZN-G-4111,
- dopuszcza się korektę przebiegu gazociągów wskazanych w Studium.

W zakresie **telekomunikacji i teleinformatycznych** przyjmuje się następujące kierunki:

- przez obszar miasta przebiega pas łączności radiowo - telewizyjnej relacji SLR Żerków- SLR Kalisz Chełmce o szerokość 500 m, w którym obowiązują ograniczenia dla zabudowy wysokiej,
- rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej należy prowadzić w oparciu o ustawę z dnia 16 lipca 2004 roku Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2018 r. poz.1954 ze zm.),
- zaleca się rozwój usług i sieci telekomunikacyjnych w zakresie urządzeń sieci przewodowej oraz bezprzewodowej,
- zaleca się budowę linii światłowodowych,
- ustalone w Studium zakazy i ograniczenia nie dotyczą inwestycji celu publicznego w zakresie łączności, dla lokalizacji których zastosowanie mają przepisy ustawa z dnia 7 maja 2010r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U z 2010r. nr 106, poz. 675).

W zakresie **gospodarki odpadami** przyjmuje się następujące kierunki:

- gospodarkę odpadami należy prowadzić w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 o odpadach (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 701 ze zm.) oraz Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Kalisza przyjęty uchwałą rady miasta,
- punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych powinny być łatwo dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy,
- należy dążyć do podniesienia świadomości społecznej mieszkańców w ramach edukacji ekologicznej, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów oraz ich selektywnej zbiórki.

5. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Tab. 35 Wykaz inwestycji o znaczeniu lokalnym na terenie miasta Kalisz

INWESTYCJE O ZNACZENIU LOKALNYM	
komunikacja – budowa, przebudowa i modernizacja dróg	całe miasto
rozwój komunikacji zbiorowej	całe miasto
budowa, przebudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	całe miasto
rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	całe miasto

rozbudowa sieci ciepłowniczej	całe miasto
budowa, remont i rozbudowa obiektów komunalnych	całe miasto
wyznaczenie szlaków turystycznych i rowerowych oraz modernizacja istniejących	całe miasto
budowa parkingów	centrum miasta (tereny MS)

Dopuszcza się realizację innych zadań, w zależności od potrzeb gminy.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW O KTÓRYCH MOWA W UST 48 UST. 1

Tab. 36 Wykaz inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym na terenie miasta Kalisz

INWESTYCJE O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	
zakres	obszar
infrastruktura techniczna	
linie elektroenergetyczne WN 110kV	całe miasto
projektowana linia elektroenergetyczna 400 kV Ostrów Wlkp. - Kalisz ze stacją najwyższych napięć w rejonie Kalisza	południowa część miasta
główne punkty zasilania	całe miasto
gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 relacji Odolanów - Turek	zachodnia część miasta
gazociągi wysokiego ciśnienia 500 mm, 400 mm, 200mm, 150mm	zachodnia część miasta
stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia	całe miasto
pas łączności radiowo-telewizyjnej	całe miasto
komunikacja	
linia kolejowa nr 14	południowa część miasta
wariant nr I przebiegu Kolei Dużych Prędkości tzw. „Y”	południowa część miasta (brak informacji dotyczących przebiegu)
drogi krajowe nr 12 i 25 klasy technicznej głównej ruchu przyspieszonego (GP)	całe miasto
drogi wojewódzkie nr 442, 450, 470 klasy technicznej (G)	całe miasto
planowana wschodnia obwodnica miasta Kalisza w ciągu drogi krajowej nr 12	północno-wschodnia część miasta

planowana zachodnia obwodnica miasta Kalisza w ciągu drogi krajowej nr 25	zachodnia część miasta
planowana południowa obwodnica miasta Kalisza w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450	południowo-wschodnia część miasta

**7. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST
SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA
PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM
OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA
SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE
OBSZARY PRZESTRZENIE PUBLICZNEJ**

Na terenie Kalisza nie znajdują się żadne tereny, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych. W Studium nie wskazuje się przestrzeni publicznych oraz nie wyznacza się obszarów wymagających scaleń i podziałów nieruchomości.

**8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA
SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM
OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA
GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE
NIEROLNICZE I NIELEŚNE**

Na terenie Kalisza wyznacza się następujące obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- północna część osiedle Chmielnik
- fragment Sołectwa Dobrzec wzdłuż DK
- zachodnia część osiedla Dobrzec
- rejon ul. Grzybowej i ul. Długiej
- rejon ul. Cichej i ul. Prostej
- rejon ul Toporowej
- rejon ul. Częstochowskiej, ul. Budowlanych, ul. Polnej.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych, na terenie miasta Kalisza nie ma obowiązku uzyskiwania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

9. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Na terenie miasta Kalisz należy dążyć do zachowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w szczególności na obszarach najlepszych gleb (I-III klasy). Użytki rolne są wartościową rolniczą przestrzenią produkcyjną i cennym zasobem środowiska.

Mając na uwadze racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dążenie do podniesienia opłacalności produkcji rolnej. Ustala się następujące zasady gospodarowania:

- dopuszcza się zabudowę zagrodową oraz obiekty i urządzenia służące obsłudze działów specjalnej produkcji rolnej,
- dopuszcza się infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
- utrzymuje się zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, jako elementy lokalnego układu powiązań ekologicznych, na obszarach gruntów ornych oraz wzdłuż cieków powierzchniowych, przepływających przez tereny rolnicze, należy zachować i wprowadzać zadrzewienia i zakrzewienia w formie kęp lub pasów ograniczających napływ miogenów, a także mających funkcję wiatrochronną,
- ograniczenie nawożenia gruntów, zachowania niezadrzewionych łąk i pastwisk, szczególnie na terenach podmokłych,
- ochrona systemów drenarskich terenów rolnych na osiedlach Szczypiorno, Winiary Sołectwie Dobrzec, Sołectwie Kolonia Sulisławice,
- zwiększenie areału sadów oraz upraw owocowo-warzywnych i intensyfikację upraw w kierunku rozwoju gospodarki warzywno – sadowniczej i ogrodnictwa,
- prowadzenie gospodarki rolnej w sposób racjonalny, zapewniający przestrzeni rolniczej odporność na zmienne warunki rozwoju miasta,

- minimalizowanie konfliktu funkcji mieszkaniowej z terenami gruntów rolniczych, gdzie występuje oddziaływanie odorów, opryski upraw, wywiewanie/pylenie gleb, dymienie kotłowni ogrodnich.

LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Na terenach lasów będących własnością Skarbu Państwa gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o plany urządzania lasu dostosowane do poszczególnych warunków siedliskowych. W przypadku lasów nie będących własnością Skarbu Państwa działalność gospodarczą regulują uproszczone plany urządzania lasów i inwentaryzacja lasów.

Zakłada się zwiększanie areału lasów na obszarze miasta, co dotyczy szczególnie obszaru poeksploatacyjnego wyrobiska „Winiary”.

Ponadto, dla lasów ustala się:

- sukcesywne zwiększenia areału gruntów leśnych (w szczególności zaleca się zalesić tereny przyległe do istniejących kompleksów leśnych i grunty V i VI klasy bonitacyjnej),
- dążenie do wyrównania granicy rolno-leśnej oraz łączenia izolowanych enklaw leśnych,
- budowę szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych i miejsc odpoczynku oraz innych obiektów ułatwiających ruch turystyczny,
- zagospodarowania lasów jako terenu rekreacji, nie kolidującego z zasadami ochrony i nie zagrażającego walorom przyrodniczym lasu,
- ograniczenie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

10. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Według informacji zawartych na mapach zagrożenia powodziowego przekazanych przez KZGW, w Kaliszu zagrożenie powodziowe dotyczy:

- obszarów Q 10%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat; są to: obszary przy północno-zachodniej granicy miasta w sąsiedztwie cmentarza komunalnego, obszar między rzeką Prosną a ulicą Łódzką, obszar wzdłuż rzeki Swędrni, część

osiedla Rajsków po wschodniej stronie Proсны, obszar wzdłuż rzeki Trojanówki;

- obszarów Q 1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat; są to: obszary przy północno-zachodniej granicy miasta w sąsiedztwie cmentarza komunalnego, obszar między rzeką Prosną a Kanałem Bernardyńskim z nielicznymi niezagrożonymi obszarami, obszar wzdłuż rzeki Swędrni, część osiedla Rajsków po wschodniej stronie Proсны, obszar wzdłuż rzeki Trojanówki, zachodnie i południowe okolice osiedla Piwonice;
- obszarów Q 0,2%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat; są to: obszary przy północno-zachodniej granicy miasta w sąsiedztwie cmentarza komunalnego, obszar między rzeką Prosną a Kanałem Bernardyńskim do wysokości ulicy Wojska Polskiego i miejscami do wysokości ulicy 3 Maja, obszar wzdłuż rzeki Swędrni z częścią ogródków działkowych, część osiedla Rajsków po wschodniej stronie Proсны, obszar wzdłuż rzeki Trojanówki, zachodnie i południowe okolice osiedla Piwonice.

W przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego (według scenariusza całkowitego zniszczenia wałów powodziowych) narażone na zalanie byłyby:

- część osiedla Majków pomiędzy Piskorzewiem a Śródmieściem,
- ogrody działkowe przy osiedlu Majków,
- obszar Parku Miejskiego,
- obszar wzdłuż rzeki Proсны między ulicą Łódzką (DK12) a ulicą Częstochowską (DW450),
- obszar wzdłuż rzeki Swędrni,
- obszar przy południowo-wschodniej granicy miasta w okolicach ulicy Starożytnej od wschodniego wału Proсны aż po ulicę Pokrzywnicką,
- obszar po wschodniej stronie Proсны na północ od linii Kolejowej z osiedlem Rajsków,
- obszar po zachodniej stronie Proсны od Trasy Bursztynowej po okolice osiedla Rypinek i terenów usługowo-przemysłowych.

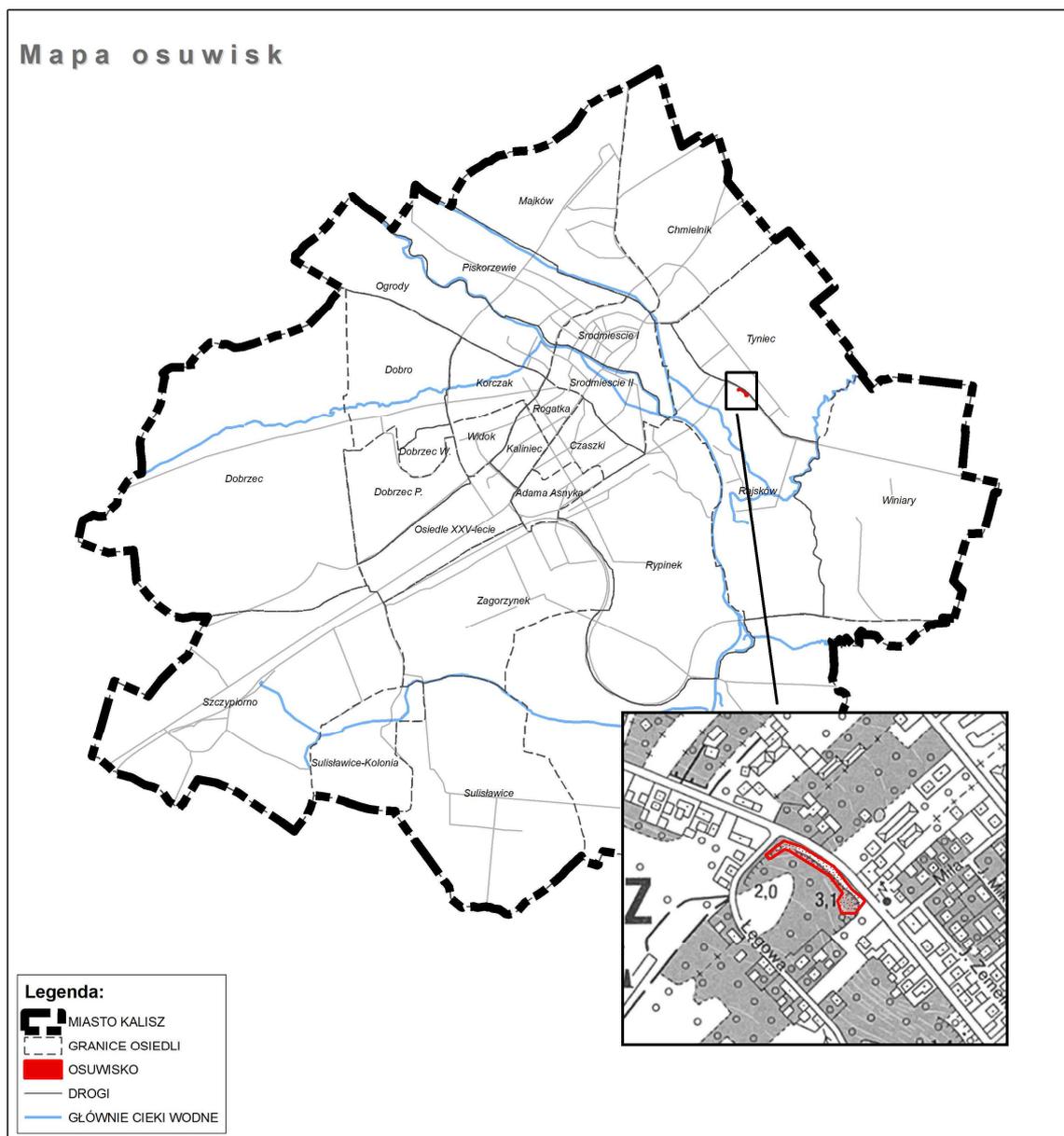
Zagospodarowanie przestrzenne na terenach szczególnego zagrożenia powodzią zgodne z przepisami odrębnymi prawa wodnego.

Obszarami naturalnych zagrożeń geologicznych są tereny o znaczących spadkach terenu, zwłaszcza pozbawione szaty roślinnej, które w przypadku zwiększonej infiltracji wód opadowych, są najbardziej narażone na osuwanie się mas ziemnych. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osuwisk są załęgające zgodnie z kierunkiem upadu warstwy skalne tworzące swoiste powierzchnie poślizgu dla warstw nadległych. Do powstawania osuwisk przyczyniają się także wszelkie prace ziemne prowadzone na stokach, powodujące naruszenie ciągłości warstw skalnych i mogące doprowadzić do ich osunięcia.

Na obszarze Kalisza rozpoznano jedno osuwisko ciągle aktywne, o powierzchni powyżej 5 arów (64171KRO), w rejonie skrzyżowania ul. Łódzkiej i Łęgowej.

Zgodnie z zaleceniami Państwowego Instytutu Geologicznego, nawet obszary osuwisk nieaktywnych powinny być wyłączone z budownictwa mieszkaniowego oraz użyteczności publicznej. Osuwiska aktywne i aktywne okresowo zaliczane są do terenów niebezpiecznych, na których nie powinno lokalizować się żadnych nowych inwestycji, niosących ryzyko strat materialnych, zniszczeń i zagrożeń dla mieszkańców. Skartowane osuwisko zostało naniesione na rysunek Studium, ponadto wyniki prac w postaci szczegółowych map z zasięgami i stopniem aktywności osuwisk oraz wypełnionych kart rejestracyjnych są zgromadzone w bazie danych SOPO i ogólnodostępne dla wszystkich użytkowników za pośrednictwem przeglądarki internetowej.

Za zgodne ze Studium uznaje się wprowadzenie zakazu zabudowy, w tym również zmianę przeznaczenia terenu, na obszarach istniejących aktywnych osuwisk oraz osuwisk skartowanych w przyszłości.

Ryc. 34 Tereny osuwiskowe w Kaliszu.

Źródło: opracowanie własne

11. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na obszarze Miasta Kalisza nie występują obiekty ani obszary, dla których należałoby wyznaczyć w złożu kopalin filar ochronny.

12. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na obszarze Miasta Kalisza nie występują obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne.

13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI I REMEDIACJI

Rekultywacja i rehabilitacja to działania mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdewastowanym i zdegradowanym poprzez działalność człowieka. W przypadku zdegradowanych zabytków architektury i zespołów urbanistycznych zabiegi przywracające im wartość użytkową to rewaloryzacja i rewitalizacja, która dosłownie znaczy: przywrócenie do życia, ożywienie. Celem rewitalizacji jest przede wszystkim znalezienie nowego zastosowania i doprowadzenie do zmiany funkcji obiektów. Rewaloryzacja i rewitalizacja winna zmierzać do rekompozycji zabytkowych układów przestrzennych i naturalnych, poprzez harmonijne kształtowanie panoramy miasta, unikając wysokościowych elementów dysharmonizujących i wprowadzając nowe elementy krajobrazowe podnoszące estetycznie wartości kompozycyjne oraz chroniąc naturalne elementy krajobrazowe.

Rekultywacji wymagają wszystkie wyrobiska pozostałe po eksploatacji surowców naturalnych. Rekultywację należy prowadzić przez podejmowanie działań technicznych i biologicznych zgodnie z ustalonymi wcześniej kierunkami rekultywacji. W przypadku braku takich ustaleń zaleca się prowadzenie rekultywacji w kierunku rekreacyjnym, w którym poprzez odpowiednie ukształtowanie wyrobiska, jego spągu oraz skarp można uzyskać atrakcyjny teren do prowadzenia czynnego wypoczynku. Alternatywnie lub uzupełniająco może być prowadzona także rekultywacja w kierunku leśnym i leśno-wodnym, czyli wypełnienie wyrobiska wodą i przekształcenie ociosów bocznych w tereny zalesione. Bezwzględnie należy wykonać makroniwelację terenów poeksploatacyjnych polegającą na odpowiednim ukształtowaniu wyrobisk oraz zwałowisk, uregulować stosunki wodne oraz wprowadzić roślinność odtwarzającą warunki biologiczne terenu oraz zabezpieczającą go przed erozją powierzchniową.

Jako obszary wymagające rekultywacji wskazuje się:

- teren i obszar górniczy eksploatacji złoża Okręglica - rekultywacja w kierunku leśnym, z włączeniem w system przyrodniczy miasta,
- obszar zaniechanej eksploatacji złoża Rypinek (ul. Tęczowa/Zielona) – rekultywacja w kierunku zieleni urządzonej z utrzymaniem i rekultywacją zbiorników wodnych; zakaz zabudowy z uwagi na niestabilność podłoża gruntowego (nasypy antropogeniczne na iłach); w części północnej dopuszcza się lokalizację zabudowy usług sportu i rekreacji na zasadach określonych w planie miejscowym,
- obszar zaniechanej eksploatacji złoża Winiary (ul. Piaszczysta) – rekultywacja w kierunku leśnym, z włączeniem w system przyrodniczy miasta,
- obszar zaniechanej eksploatacji złoża Tyniec (ul. Braci Niemojowskich) – rekultywacja w kierunku rekreacyjno-sportowym, z włączeniem w system przyrodniczy miasta,
- zbiornik wodny „U Grona” (ul. Sulisławicka/Kmieca) - po wcześniejszej wymianie i stabilizacji gruntów przewiduje się przeznaczenie pod zabudowę usługową, dopuszcza się również usługi sportu i rekreacji .
- pozostałe, oznaczone mniejsze wyrobiska poeksploatacyjne do zagospodarowania zgodnie z ustaleniami Studium.

Remediacja to poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości, kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się substancji powodujących ryzyko, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu. Na terenie Kalisza nie występują obszary remediacji.

14. OBSZARY ZDEGRADOWANE

W myśl ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.

Rada Miejska Kalisza uchwałą Nr XXV/313/2013 z dnia 21 czerwca 2016 r. wyznaczyła obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na podstawie dokumentu "Diagnoza. Delimitacja Obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji".

15. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE

W obrębie miasta Kalisza znajduje się teren zamknięty MON kompleks K – 5912 – działka nr 16/4 obr. Śródmieście, dla którego nie wyznacza się strefy ochronnej.

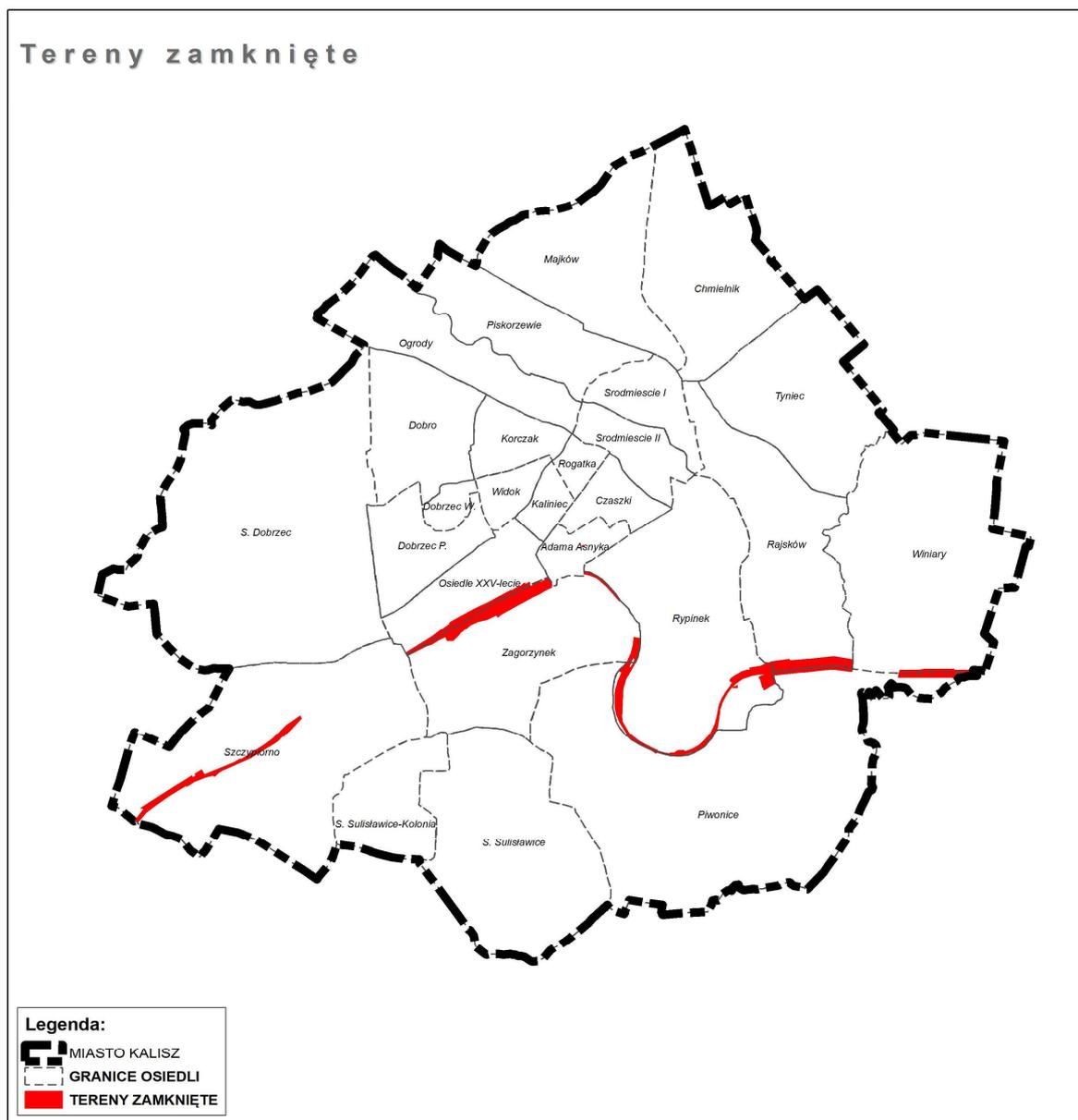
Zgodnie z *Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych* (Dz.U. 2016 poz. 25) w granicach miasta Kalisza wyznaczono 25 działek, które stanowią tereny zamknięte.

Tab.37. Zestawienie terenów zamkniętych w Kaliszu, przez które przebiegają linie kolejowe.

nr	nr działki	obręb	powierzchnia
1	77/	082 Os. Asnyka	1,5271
2	29/1	094 Zagorzynek	2,5177
3	98/2	096 Zagorzynek	0,3640
4	39/55	097 Zagorzynek	0,5904
5	20/19	098 Zagorzynek	0,1231
6	20/20	098 Zagorzynek	0,0813
7	20/33	098 Zagorzynek	12,3313
8	10	102 Zagorzynek	10,6565
9	12/1	102 Zagorzynek	1,1159
10	12/2	102 Zagorzynek	0,1330
11	5	104 Zagorzynek	1,0283
12	10	104 Zagorzynek	2,7860
13	11/3	113 Rypinek	5,4055
14	1/1	116 Rypinek	3,4019
15	1/4	117 Rypinek	2,4588
16	2/7	117 Rypinek	0,1110
17	3	117 Rypinek	2,6960
18	1/4	118 Rypinek	0,0249
19	1/5	118 Rypinek	1,6212
20	1	121 Rypinek	2,8405
21	1/5	122 Rypinek	2,7152
22	73/12	146 Nosków	5,6926
23	290	150 Rajsków	14,6621

24	134/9	151 Szczypiorno	13,6769
25	464/1	152 Winiary	13,8223

Lokalizację terenów zamkniętych na terenie miasta Kalisza przedstawia poniższa mapa.

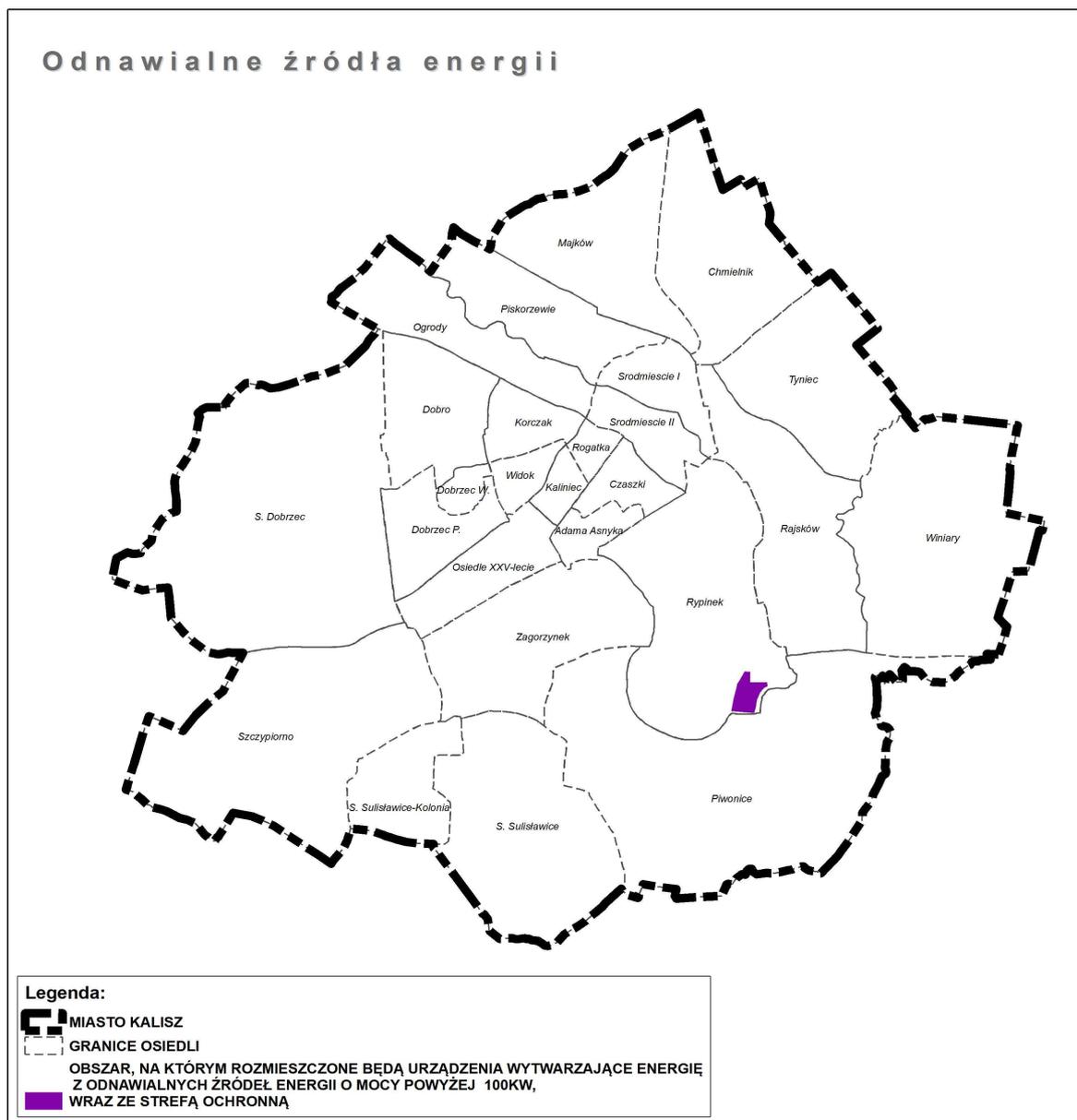
Ryc. 36 Tereny zamknięte w Kaliszu.
 Źródło: opracowanie własne

16. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM

W studium nie wyznacza się lokalnych obszarów funkcjonalnych.

17. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW, A TAKŻE ICH STREFY OCHRONNE

Na terenie Kalisza dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię o mocy przekraczającej 100 kW, wraz ze strefą ochronną na terenie elektrociepłowni Piwonice, gdzie przewiduje się budowę bloku biomasowego 10 MWe.

Ryc. 37 Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię z OZE w Kaliszu.

Źródło: opracowanie własne

DZIAŁ III
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ
I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Podstawę do sporządzenia niniejszego studium stanowi Uchwała Rady Miejskiej Kalisza Nr XX/25/2016 z dnia 25 lutego 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza".

Projekt studium został sporządzony zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 ze zm.) oraz z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Rozwiązania zaproponowane w niniejszym dokumencie służą przede wszystkim dostosowaniu polityki przestrzennej miasta Kalisza do wymogów cytowanej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz istniejących uwarunkowań rozwoju. Kierunki zmian w polityce przestrzennej gminy uwzględniają zarówno oczekiwania władz samorządowych jak i mieszkańców oraz pozwalają na zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju i kształtowanie ładu przestrzennego.

Przyjęte w studium kierunki zagospodarowania przestrzennego zostały oparte na analizie istniejącego zagospodarowania, ocenie zapisów obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz na prognozie potrzeb i celów rozwojowych miasta Kalisza. Zgodnie z nowym brzmieniem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w ramach uwarunkowań określonych w Studium przeanalizowano dane dotyczące potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniające w szczególności analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne - prognozy demograficzne (w tym migracje) oraz możliwości finansowania przez miasto wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy i bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Przyjęte w Studium rozwiązania mają na celu umożliwienie rozwoju miasta Kalisza i poprawę jakości życia mieszkańców z jednoczesnym zachowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego oraz poszanowania dziedzictwa kulturowego.

W Studium wyznaczono następujące strefy funkcjonalne: strefa śródmiejska, strefa miejska, strefa podmiejska, strefa aktywności gospodarczej, strefa sportu i rekreacji oraz strefa terenów otwartych. W ramach tych stref wskazano następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

- tereny zabudowy mieszkaniowej rezydencjonalnej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej śródmiejskiej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o niskiej intensywności,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej o niskiej intensywności,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej,
- tereny zabudowy usługowej,
- tereny sportu i rekreacji,
- tereny rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych,
- tereny zabudowy usługowe-przemysłowej,
- tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów,
- tereny rolnicze,
- tereny obsługi produkcji rolnej w gospodarstwach rolnych i ogrodnictwach,
- tereny lasów,
- tereny zieleni urządzonej,
- tereny cmentarzy,
- tereny zieleni nieurządzonej,
- tereny wód powierzchniowych śródlądowych,
- tereny komunikacji drogowej,
- tereny kolejowe,
- tereny infrastruktury technicznej.

Granice poszczególnych obszarów odpowiadają dokładnością skali mapy. Ich uściślenie oraz dostosowanie do granic ewidencyjnych nieruchomości nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W celu kształtowania ładu przestrzennego m.in. w rozwiązaniach dotyczących rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej przyjęto zasadę nie rozpraszania zabudowy poza ukształtowane istniejące zespoły osadnicze. Rozwój przestrzenny osadnictwa powinien polegać na uzupełnianiu istniejącej struktury osadniczej oraz jej rozbudowie poprzez dołączanie nowych terenów przylegających do niej. Starano się dzięki temu zminimalizować infrastrukturalne koszty powstawania nowej zabudowy i ograniczyć transportochłonność układu przestrzennego. Ponadto zdefiniowano parametry i wskaźniki zagospodarowania terenu, takie jak minimalna

powierzchnia biologicznie czynna, maksymalna powierzchnia zabudowy, co zapewnia rozwój terenów osadniczych w sposób zrównoważony.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, Studium zakłada ochronę, rewitalizację i rehabilitację obiektów i założeń o wysokich walorach kulturowych, które mają na celu zachowanie tożsamości kulturowej Kalisza.

W celu zapewnienia lepszych warunków bytowych dla mieszkańców oraz przygotowania dogodnych warunków rozwojowych na terenach inwestycyjnych, określono warunki dalszego rozwoju systemów infrastruktury technicznej, jak i modernizację istniejącej.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 ze zm.) studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy. Niniejsze Studium stanowi więc dokument kierunkowy, określający wytyczne przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programów inwestycyjnych i operacyjnych oraz innych przedsięwzięciach związanych z zarządzaniem przestrzenią. Dzięki temu pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.